

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2022

Beneficiar:

U.A.T. Sfântu Gheorghe, județul Covasna

Prestator:

Planificatio S.R.L. RO34307922

Miercurea Ciuc, str. Petőfi Sándor, nr. 53, etaj 2. – jud. Harghita

Coordonator:

László CSÁK, PhD

Expert transnațional:

János Balázs KOCSIS, PhD

Echipa de proiectare:

Zsolt GYERGYAI, MA

Andrea ZERKULA, BA

Imola TANKÓ, BSc

Ákos ANDRÁS, BA

Jegyzékek

Tartalomjegyzék

Jegyzékek.....	3
Tartalomjegyzék.....	3
Térképjegyzék.....	6
Ábrajegyzék.....	7
Táblázatjegyzék.....	10
Vezetői összefoglaló.....	11
Térség.....	12
Sepsiszentgyörgy.....	12
Funkcionális városi övezet.....	12
Sepsibükszád	15
Mikóújfalu	17
Málnás	18
Sepsibodok.....	20
Gidófalva	22
Sepsikőröspatak.....	24
Árkos.....	25
Maksa.....	26
Réty	28
Uzon.....	30
Kökös	32
Illyefalva.....	33
Térszerkezet.....	36
Társadalom.....	38
Demográfia.....	38
Lakásállomány	58
Kultúra	60
Szociális ellátás	74
Egészségügy.....	83
Gazdaság.....	88

Oktatás	88
Vállalkozások.....	93
Foglalkoztatás.....	101
Területhasználat.....	104
Bérek	107
Környezet és klíma.....	109
Általános jellemzés.....	109
Levegőminőség.....	116
Vízgazdálkodás.....	117
Natura 2000 területek	123
Klíímaváltozás	125
Energia.....	128
Közlekedés	134
Erőforrások.....	141
Települési versenyképesség.....	143
Fejlesztéspolitikai környezet	145
Nemzeti tervezés	145
Regionális tervezés.....	148
Helyi tervezés	151
Városfejlesztés.....	151
Megyefejlesztés.....	155
Integrált területi beruházások.....	161
Térségbeli községek tervezési szempontjai	166
Árkos.....	166
Sepsibodok.....	166
Gidófalva	168
Illyefalva.....	169
Kökös	170
Maksa.....	171
Málnás.....	172
Mikóújfalva	173
Réty	174
Sepsibükszád	175
Sepsikőröspatak.....	176

Uzon.....	177
Társadalmisítási folyamat.....	179
Értékelés.....	187
Fejlesztési kihívások.....	196
Életminőségi kihívások.....	199
Energetikai és klimatikus kihívások.....	199
Gazdasági kihívások.....	199
Komplex városfejlesztési kihívások.....	200
Mobilitási kihívások.....	200
Társadalmi kihívások.....	201
Térségfejlesztési kihívások.....	201
Célrendszer.....	202
Intézkedések.....	206
Intézkedések kiválasztása.....	206
Helyi intézkedések ismertetése.....	222
I1 Kék sáv.....	222
I2 Zöld sáv.....	223
I3 Narancssárga sáv: új központ.....	224
I4 Cigaretta központ.....	226
I5 Közoktatásfejlesztés.....	229
I6 Képzés és gazdaság.....	231
I7 Felsőoktatásfejlesztés.....	233
I8 Megújuló negyedek.....	235
I9 Hatékony és elérhető energia.....	238
I10 Ezüst Szentgyörgy.....	241
I11 Kulturált mobilitás.....	242
I12 Egészségügyi központ.....	243
I13 Egyenlő esélyek.....	245
Irányítás és menedzsment.....	248
Mellékletek.....	258
1. Melléklet: Indikátorok időbeli bontása.....	258
2. Melléklet: Projekt portfólió.....	260

Térképjegyzék

1. Térkép: Sepsiszentgyörgy és térsége.....	12
2. Térkép: Hargita-Kovászna ITB terület.....	14
3. Térkép: Természetes népszaporulat - Kovászna, Hargita és Brassó megyék.....	40
4. Térkép: Népeség változása - Kovászna, Hargita és Brassó megyék.....	44
5. Térkép: Migrációs egyenleg - Kovászna, Hargita és Brassó megyék.....	46
6. Térkép: Területi igazgatási egységek lakossága -Kovászna, Hargita és Brassó megyék...	51
7. Térkép: Területi igazgatási egységek lakossága Sepsiszentgyörgyön és környékén.....	57
8. Térkép: Települések lakossága Sepsiszentgyörgyön és környékén.....	58
9. Térkép: Csecsemőhalandóság – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben.....	86
10. Térkép: Vállalkozások árbevételének térszerkezete 2020-ban.....	98
11. Térkép: Vendégéjszakák számának hétéves átlaga.....	99
12. Térkép: Területhasználat a térségben és Sepsiszentgyörgyön.....	104
13. Térkép: Lakáscélú építési engedélyek száma – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben.....	105
14. Térkép: Nem lakáscélú építési engedélyek száma – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben.....	106
15. Térkép: Tengerszint feletti magasság – Sepsiszentgyörgy és környéke.....	110
16. Térkép: Erdők és települések -- Sepsiszentgyörgy és környéke.....	114
17. Térkép: Nemzeti hatáskörbe tartozó védett területek.....	115
18. Térkép: Vízrajz Sepsiszentgyörgy és környéke.....	118
19. Térkép: Natura 2000 területek – Sepsiszentgyörgy és környéke.....	125
20. Térkép: Társasházakban lakók száma és közintézmények.....	131
21. Térkép: Társasházakban levő lakások száma és közintézmények.....	131
22. Térkép: Közlekedési hálózat.....	134
23.24.. Térkép: Sepsiszentgyörgy közlekedési hálózata.....	135
25. Térkép: Súlyos közlekedési balesetek az elmúlt három évben a városban.....	136
26. Térkép: Súlyos közlekedési balesetek az elmúlt három évben a központban.....	138
27. Térkép: Oktatási intézmények és diáklétszámuk a központban. Térkép: Oktatási intézmények és diáklétszámuk a központban.....	139
28. Térkép: Súlyos közlekedési balesetek az elmúlt három évben a térségben.....	140
29. Térkép: Polgármesterek által javasolt buszmegállók térbeli elhelyezkedése.....	178

Ábrajegyzék

1. Ábra: Sepsibükszád lakossága.....	16
2. Ábra: Sepsibükszád korösszetétele	16
3. Ábra: Mikóújfalu lakossága.....	17
4. Ábra: Mikóújfalu korösszetétele	18
5. Ábra: Málnás lakossága.....	19
6. Ábra: Málnás korösszetétele	20
7. Ábra: Sepsibodok lakossága	21
8. Ábra: Sepsibodok korösszetétele.....	21
9. Ábra: Gidófalva lakossága.....	23
10. Ábra: Gidófalva korösszetétele.....	23
11. Ábra: Sepsikőröspatak lakossága.....	24
12. Ábra: Sepsikőröspatak korösszetétele	24
13. Ábra: Árkos lakossága	26
14. Ábra: Árkos korösszetétele.....	26
15. Ábra: Maksa lakossága.....	27
16. Ábra: Maksa korösszetétele	28
17. Ábra: Réty lakossága.....	29
18. Ábra: Réty korösszetétele	29
19. Ábra: Uzon lakossága.....	31
20. Ábra: Uzon korösszetétele.....	31
21. Ábra: Kökös lakossága	32
22. Ábra: Kökös korösszetétele.....	33
23. Ábra: Illyefalva lakossága.....	33
24. Ábra: Illyefalva korösszetétele.....	34
25. Ábra: Kovászna megye, illetve Sepsiszentgyörgy népességének alakulása, 1992-2030	38
26. Ábra: A Közép régió városai népességszámának alakulása 1992-2021	39
27. Ábra: Természetes népszaporulat 1992-2030 (becslés).....	41
28. Ábra: Születések száma	42
29. Ábra: Szülések számának alakulása a Közép régió megyeszékhelyein, 1992-höz viszonyítva, 1992 és 2021 között	42
30. Ábra: Férfi-nő arány korcsoportonként 1992-ben és 2021-ben Sepsiszentgyörgyön....	43
31. Ábra: Elhalálozások.....	43
32. Ábra: Lakosság – 1992-2030.....	44
33. Ábra: Korfa - Sepsiszentgyörgy.....	46
34. Ábra: Migrációs egyenleg.....	47
35. Ábra: Ideiglenes odaköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között	48
36. Ábra: Ideiglenes elköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között	49
37. Ábra: Végleges odaköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között	49
38. Ábra: Végleges elköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között	50

39. Ábra: Odaköltözések száma Sepsiszentgyörgyön.....	50
40. Ábra: Elköltözések száma Sepsiszentgyörgyön	51
41. Ábra: Migrációs egyenleg Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között	51
42. Ábra: Sepsiszentgyörgy népessége	53
43. Ábra: Korösszetétel	55
44. Ábra: Gyerekek és fiatalok.....	55
45. Ábra: Idősek.....	56
46. Ábra: Etnikai megoszlás	56
47. Ábra: Lakások számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között.....	59
48. Ábra: Egy lakóegységre jutó lakosok számának változása 2008 és 2018 között Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön	59
49. Ábra: Könyvtárak	67
50. Ábra: Múzeumok	71
51. Ábra: Múzeumlátogatók.....	72
52. Ábra: 19 évesnél fiatalabban szülő nők újszülötteinek száma.....	80
53. Ábra: 15 évesnél fiatalabban szülő nők újszülötteinek száma.....	80
54. Ábra: Közegészségügyi egységek.....	84
55. Ábra: Csecsemőhalandóság	87
56. Ábra: Oktatási intézmények.....	89
57. Ábra: Tanulók számának változása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2009 és 2020 között.....	90
58. Ábra: Pedagógusok száma	90
59. Ábra: Oktatási intézmények a térségben	91
60. Ábra: Sepsiszentgyörgyi gazdasági társaságok forgalmának alakulása 2009 és 2020 között	93
61. Ábra: Munkavállalók szektoronkénti arányának változása 2016 és 2020 között Sepsiszentgyörgyön.....	95
62. Ábra: Gazdasági tevékenységek forgalmának fontosabb szektoronkénti arányának változása 2016 és 2020 között Sepsiszentgyörgyön.....	96
63. Ábra: Gazdasági tevékenységek profitabilitása fontosabb szektoronkénti arányának változása 2016 és 2019 között Sepsiszentgyörgyön.....	97
64. Ábra: Sepsiszentgyörgyi helyi gazdasági társaságok 2018-ban és 2020-ban.....	100
65. Ábra: Alkalmazottak	101
66. Ábra: Alkalmazottak a térségben.....	102
67. Ábra: Munkanélküliek	103
68. Ábra: Alkalmazottak száma a helyi gazdasági társaságoknál.....	103
69. Ábra: Területi mérleg	105
70. Ábra: Átlagbérek alakulása.....	107
71. Ábra: Átlagbér nemzetgazdasági ágazonként	108
72. Ábra: Nem mezőgazdasági területek a megyében.....	111
73. Ábra: Erdők és erdős területek a megyében	111

74. Ábra: Erdős területek a térségben	112
75. Ábra: Erdős területek eloszlása a térségben.....	112
76. Ábra: Ivóvízfogyasztás a térségben.....	119
77. Ábra: Ivóvízfogyasztás Sepsiszentgyörgyön	119
78. Ábra: Ivóvízhálózat a térségben.....	119
79. Ábra: Ivóvízhálózat a városban.....	120
80. Ábra: Szennyvízhálózat a térségben.....	121
81. Ábra: Szennyvízhálózat a városban.....	122
82. Ábra: Út-, ivóvízivóvíz- és szennyvízhálózat a városban	122
83. Ábra: 0 Celsius fok alatti hófokhíd értékének idősoros változása.....	126
84. Ábra: Földgáz – Sepsiszentgyörgy és Románia.....	128
85. Ábra: Hófokhíd – 15,5 °C külső hőmérsékletre.....	129
86. Ábra: Távhő – Sepsiszentgyörgy, Brassó, Románia.....	130
87. Ábra: Fűtési energiaszükséglet – lakosság, 2032-ig	130
88. Ábra – Oktatási intézmények levegőminősége.....	132
89. Ábra: Tervezett intézkedések támogatottsága	206
90. Ábra: Tervezett intézkedések elutasíthatósága.....	207

Táblázatjegyzék

1. Táblázat: A térség lakossága 2008-2021	45
2. Táblázat: A térséghez tartozó települések népessége a 2011. évi népszámláláskor	54
3. Táblázat: Műemlékek jegyzéke	60
4. Táblázat: Könyvtárak a térségben	69
5. Táblázat: Könyvállomány a térség könyvtáraiban	69
6. Táblázat: Aktív olvasók száma a térségben	70
7. Táblázat: Szociális szolgáltatók	74
8. Táblázat: Szociális intézmények	75
9. Táblázat: Otthoni beteggondozás	78
10. Táblázat: Egyéb szociális szolgáltatók	78
11. Táblázat: 19 évesnél fiatalabban szülő nők újszülöttei Kovászna megyében	80
12. Táblázat: Közegészségügyi egységek a térségben	85
13. Táblázat: Vállalkozások alapvető adatainak változása 2018, 2019, 2020	99
14. Táblázat: Alkalmazottak a térségben	102
15. Táblázat: Települések átlagos tengerszint feletti magassága	109
16. Táblázat: Települési versenyképesség benchmark	144
17. Táblázat: Társadalmasítás, egyeztetések	179
18. Táblázat: Javasolt fejlesztések prioritásai a társadalmasítás alapján	208
19. Táblázat: Helyi intézkedések és az EU kohéziós politikájának intézkedései	210

Vezetői összefoglaló

A kisvárosok és a középvárosok szerepe az európai társadalmi-gazdasági térben felértékelődött, a 21. századi szakpolitikai fordulat a regionális politikában is kifejezetten ennek a kategóriának kedvez – ugyanakkor ezeket a városokat „lehetőségekben gazdag” városként tekinti a tervezői szakma: a szakpolitikai források, a szakértői figyelem mind csak lehetőségek, amelyeket okos várospolitikai tud valóságos előnnyé alakítani.

Sepsiszentgyörgy az elmúlt évtizedben jól tervezett, megfontolt várospolitikával haladt előre a kitűzött célok felé, amit a város lakossága is elismer, az eddigi irányt kifejezetten jónak tartja. Az egyeztetések során nyitott gondolkodású, a városért és a városban gondolkodni kész közösségekkel találkoztunk, így a tervezői feladat könnyen teljesíthető volt. A városvezetéssel egyetértésben a következő célokat fogalmaztuk meg az előttünk álló időszakra, kiindulva a széles körű társadalmi egyeztetés eredményeiből, egy olyan Sepsiszentgyörgy körvonalazódik, amely

- a **kisvárosi** előnyöket és a környezeti erőforrásokat jól hasznosítja,
- egyébként csak **nagyvárosokban** elérhető magas színvonalú szolgáltatásokat és életminőséget nyújt,
- képes a saját vidéki **vonzáskörzetét** integrálni fejlesztéspolitikájába.

A város térszerkezeti helye egyértelműen átalakul az autópályának és a megnyíló repülőtérnek köszönhetően. Sepsiszentgyörgy felelősséget érez a környező községekben élők számára nyújtott városi szolgáltatások elérhetőségének javításáért is, ami nemcsak térségi integrált közlekedési rendszert jelent. Ugyanígy integrációra van szükség a gazdaság és az oktatás terén is, de ez is közös érdek: a vállalkozásoknak jól képzett helyi munkaerőre van szükségük, a munkavállalóknak versenyképes, jó megélhetést biztosító tudásra, az iskolahálózatnak pedig az egész térségből érkező, tanulni vágyó diákokra. A kultúra, a felsőoktatás és a sport mindenki számára élmény és életforma, közösségformáló tényező – ezen a téren a város eddig is kiemelten magas színvonalon szolgáltatott, ezért ezekre az eredményekre építve lehet most széles körű, mindenki számára elérhető rendszereket fejleszteni.

Így lesz Sepsiszentgyörgy nemcsak lehetőségekben gazdag város, hanem olyan hely, ahol minden generációnak jövőt tervezni érdemes.

Térség

Sepsiszentgyörgy

A térség magját adó muncípiummal részletesen foglalkozunk jelen stratégiában. Sepsiszentgyörgy lakossági súlyát messze meghaladó módon határozza meg térségét, gyakorlatilag minden szempontból:

- gazdasági társaságok száma, forgalma és foglalkoztatás
- közintézmények, szolgáltatásaik
- oktatási intézmények minden szint számára
- egészségügyi ellátás alapellátást meghaladó szintje
- közlekedési csomóponti jelleg
- kereskedelmi központ
- kiemelten magas szintű kulturális fókusz.

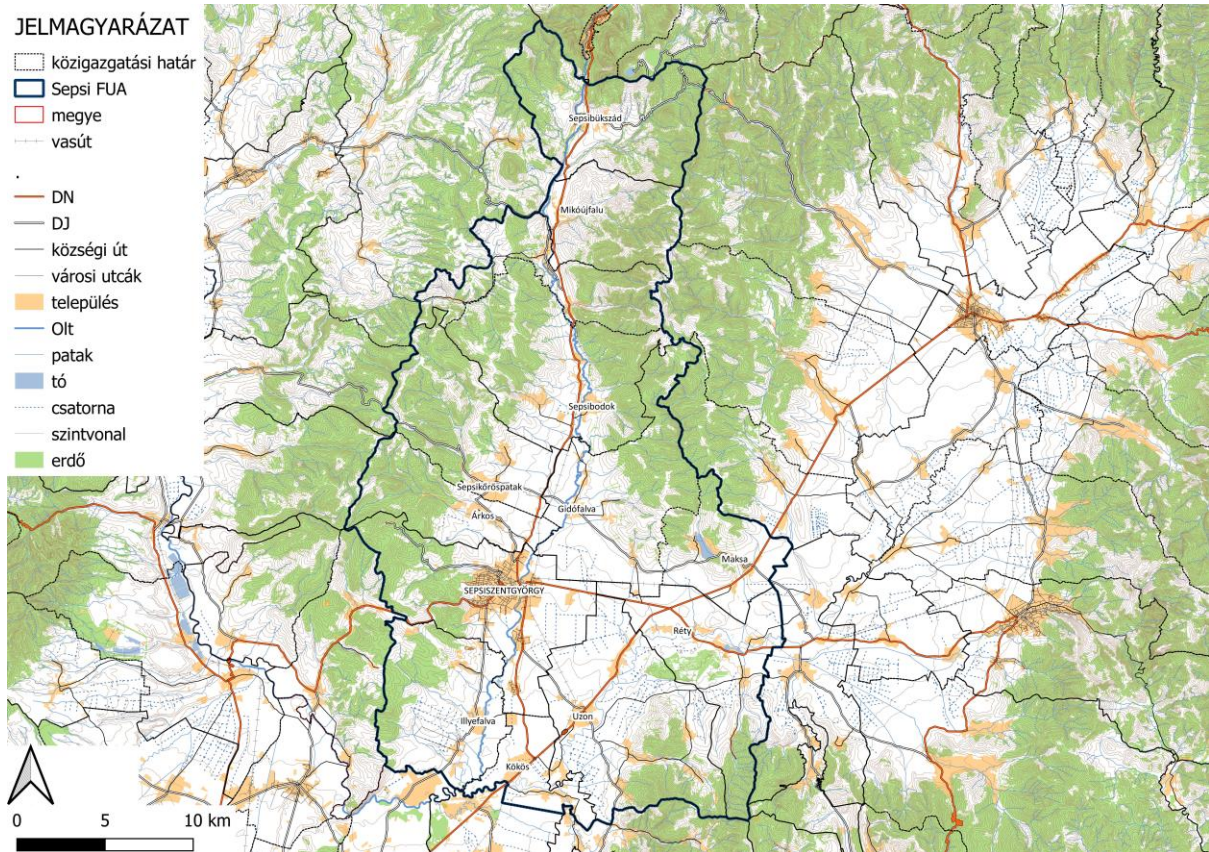
Mindezek a központi szerepek egyrészt nagy lehetőséget jelentenek a térség és a város számára, ugyanakkor a város számára kiemelkedően nagy felelősséget is jelent, hiszen a fejlesztések nagy része csak partnerségi szemléletben képzelhető el: így különösen, a demográfiai folyamatok tekintetében a város és a községek oktatási, egészségügyi intézményrendszere, illetve maga a közösségi közlekedés is összehangoltan fejlesztendő, hiszen nem rendelkeznek a trendek elemzése alapján nem interdependens elemekkel. A kiegyensúlyozott fejlődés kulcsa tehát a város meghatározó szerepének tudatos vállalása, kiegészülve a környező tizenhárom község ezzel harmonizált fejlesztésével.

A szakasz további fejezeteiben röviden ismertetjük a funkcionális városi övezethez tartozó tizenhárom község alapvető adatait.

Funkcionális városi övezet

A funkcionális városi övezetet egyfajta hatásterületként jellemezhetjük. Egy adott város vonzáskörzete, amelyet statisztikai adatokkal lehet bizonyítani, a munkába vagy iskolába való ingázástól a különböző ügyintézéseken keresztül egészen a városban elhelyezkedő szolgáltatások igénybevételéig. Az alábbi térképen megfigyelhető Sepsiszentgyörgy muncípium funkcionális városi övezete, amely 13 községet és a közigazgatásilag hozzájuk tartozó falvakat tartalmazza. A megyeszékhely funkcionális övezete északi irányban egészen a megyehatárig, észak-keleti irányban az E574-es jelzésű európai út mentén Maksa községig, kelet felé a 13E jelzésű megyei út Réty községig, dél-keleti irányban Uzon községig, míg dél felé egészen Brassó megye határáig terjed.

1. Térkép: Sepsiszentgyörgy és térsége

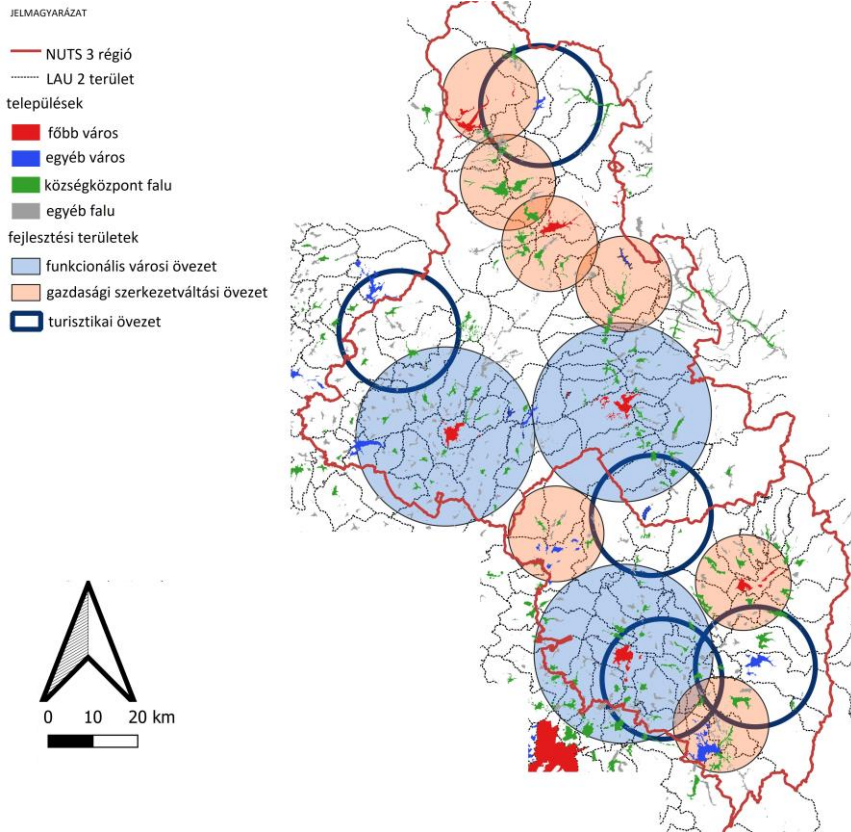
Forrás: © Planificatio, 2021

A térség teljes területe 695.404.773 m², az ország területének 2,919 ezreléke, a megye területének 18,759 %-át foglalja el. 2021-ben a térség népessége 88.786 fő volt, ami az ország népességének 4,01 ezreléke, illetve a megye népességének 39,51%-a.

A Kovászna és Hargita megyéket lefedő ún. integrált területi beruházási övezet stratégiáját megalapozó elemzések szerint, melynek kidolgozásában tevékenyen részt vett Sepsiszentgyörgy és a megye vezetése is, a területet alapvetően három altérségre bontva tárgyalja és javasolja fejleszteni – lásd a következő térképen.

A város körüli területeket egyértelműen a megyeszékhely vonzáskörzeteként kezeli az ITB stratégia, míg a megye északi településeit, melyek egyrészt kiemelt természeti és épített örökséggel rendelkeznek, ugyanakkor a gazdaság egyéb ágazatainak lehetőségfeltételei csak korlátozott mértékben adottak, turisztikai fejlesztési övezetként tekinti. A megyeszékhely és a Rétyi nyír által meghatározott turisztikai övezet szintén kiemelt, egységes fejlesztést kíván meg – függetlenül attól, hogy ezt funkcionális városi övezetként értelmezzük, vagy sem. Ezeket a speciális szempontokat figyelembe ajánlott venni jelen stratégiai tervezésben is, hiszen a város vonzáskörzete önmagában elemelve perifériaként jelenne meg, így viszont egy sajátos fejlesztési potenciállal rendelkező térségként, amely a Szent Anna tó, a Tuszád, Bálványos és Zalánpatak, Málnás által meghatározott, jelenleg is jó fejlődési irányban működő komplex rendszerben találhatja meg megfelelő helyét.

2. Térkép: Hargita-Kovácszna ITB terület

Forrás: © Planificatio, 2021

A megyeszékhely kiemelt térszervező szerepét hangsúlyozhatjuk az ITB elemzésekre hivatkozva is, ugyanis azt láthatjuk, hogy Kovászna és Hargita megyékben mindössze három olyan municípium van, amely jelenleg már képes arra, hogy megfelelő komplex szolgáltatásokat nyújtson az oda költözőknek, az ott élőknek, valamint a vállalkozóknak egyaránt. Sepsiszentgyörgy ily módon az egész térség modernizációs pólusa, tekintettel arra, hogy a három kiemelt municípium közül a legnagyobb lakossággal rendelkezik, leginkább komplex a gazdaságszerkezete, a legdinamikusabban fejlődik a felsőoktatása, sport- és kulturális élete, továbbá a közeljövőben megvalósuló szállítási infrastrukturális beruházások (Vidombák reptér, gyorsforgalmi utak) európai szintű elérhetőségét is biztosítani fogják nem közvetett módon.

A térség és a város térszerkezeti szerepének helyes értelmezése tehát az, ha azt állítjuk, hogy a város valójában egy meghatározó fejlesztési pólus, amelyben küszöbön áll a gazdasági-társadalmi fejlődés léptékváltása, a térsége pedig a korábbi vidéki periféria státusból egy dinamikus fejlődő városi központ méltó partnerévé lép elő – a térség ugyanis csak városi központjával harmonikusan fejlődhet, és ez a harmonikus, kiegyensúlyozott fejlődés a város fejlesztésének is szükséges feltétele.

A következőkben áttekintjük a térséghez tartozó egyes községek alapvető jellegzetességeit.

Sepsibükszád

Kovászna megye északi részén fekszik, a települést észak-keleten a Bodoki-hegység, míg nyugaton a Baróti-medence zárja közre. A községen áthalad az Olt folyó, itt lépve át Hargita megyéből. Földrajzi fekvésének köszönhetően megállapíthatjuk, hogy hegyvidéki település.

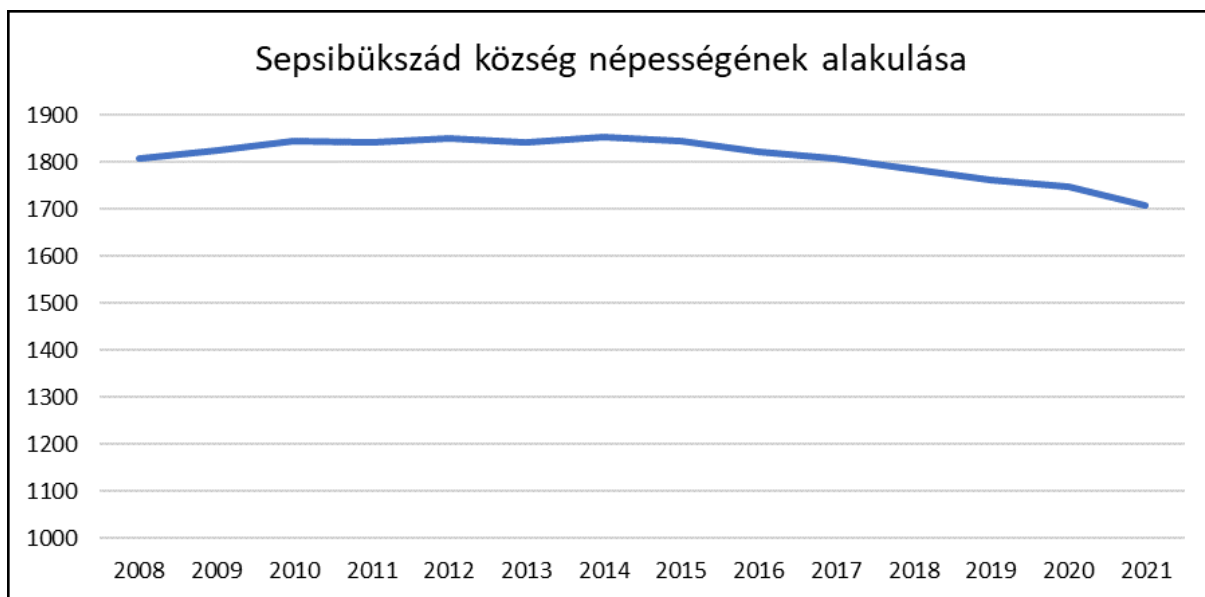
A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 65121.

Közúti és vasúti közlekedés jelenléte a vasút- és úthálózatok révén jelenik meg a községben. Áthalad a fent említett településekkel összekötő fő európai útszakasz, amelynek a jelzése E578. Mindemelett, megjelenik a 113 jelzésű megyei út is, ami összeköti Sepsibükszádot a közigazgatásilag Torjához tartozó Bálványosfürdővel. Ugyanezen az útszakaszon lehet megközelíteni a nemzeti érdekeltségű védettséget élvező Szent Anna-tavat és a Mohos-tőzeglápot a Csomád-hegységben.

Sepsiszentgyörgytől légvonalban 30 km-re helyezkedik el, megközelíteni a fent említett E578 jelzésű útszakaszon közúti közlekedés eszközeivel, valamint vasútonl lehet.

Az alábbi diagram az elmúlt 13 év népesség alakulását mutatja Sepsibükszádon. A vizsgált évek során a kezdeti mutatók növekedést prezentálnak, majd stagnálás látható, végül az utolsó három évben erőteljes csökkenés figyelhető meg. A népesség alakulását számtalan tényező befolyásolhatja, legjelentősebbek közé tartoznak a migráció és a természetes szaporulat változásai.

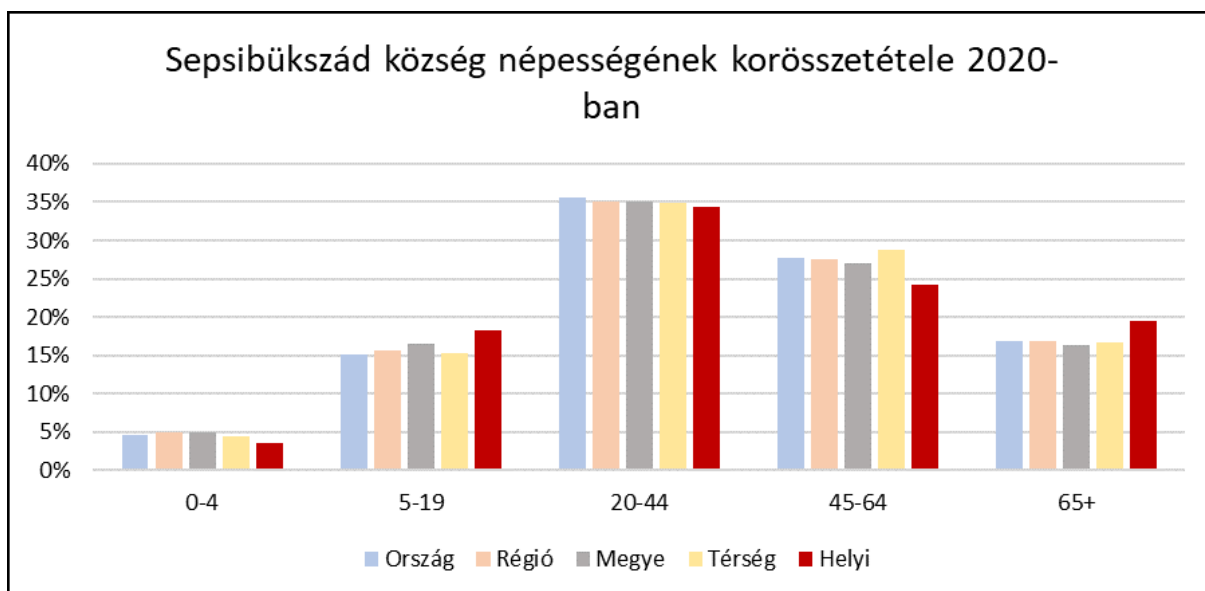
1. Ábra: Sepsibükszád lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Alaposan elemezve a község népességének korösszetételét 2020-ban, amit az alábbi diagram is több síkon is bemutat, a következőket konstatálhatjuk: a helyi értékek kevés eltérést mutatnak az országos, régiós, megyei, valamint a térségi adatok mellett. 0-4 éves korig a helyi mutató alacsonyabb, míg az 5-19-ig terjedő magasabb, 20-44 évesek százalékos megoszlása kevés csökkenést mutat, ami megegyezik a 45-64 éves korosztály adatainak alakulásával, ellenben a 65 évesnél idősebb lakosok százalékos megoszlása növekszik.

2. Ábra: Sepsibükszád korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község lakosságát etnikai összetétel szerint négy csoportra tudjuk bontani: magyarok 1.708 fő, románok 17 fő, romák 34 fő míg egyéb etnikumúak 40 fő.

Mikóújfalu

Kovászna megye északi részén fekszik, a települést keleten a Bodoki-hegység, míg a nyugaton a Baróti-hegység zárja közre. A községen áthalad az Olt folyó. Földrajzi fekvésének köszönhetően megállapíthatjuk, hogy hegyvidéki település.

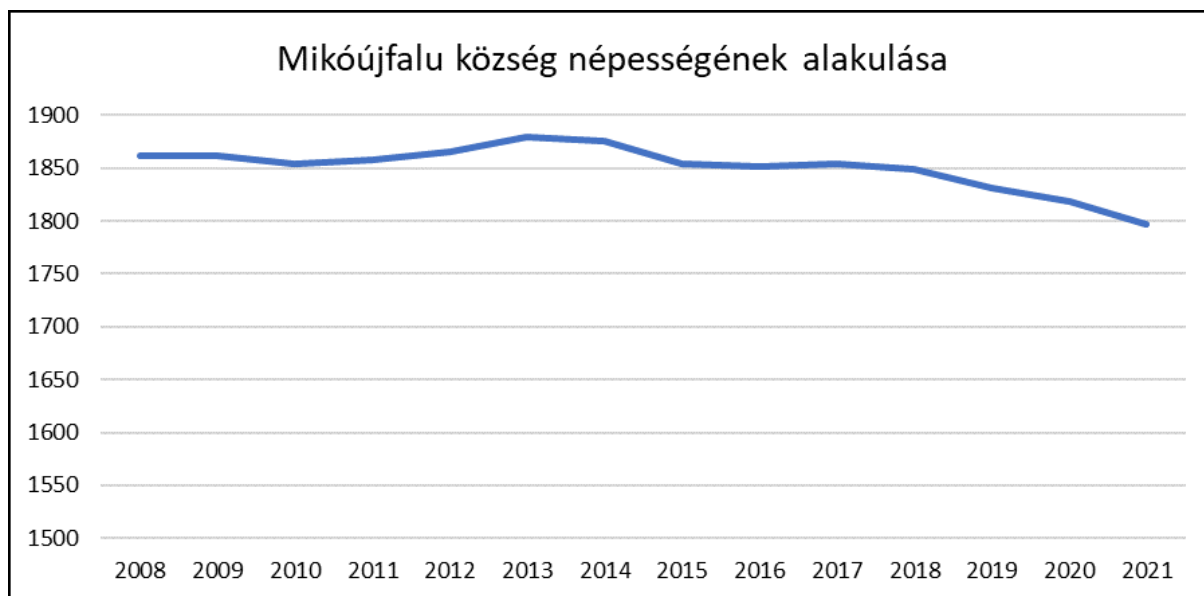
A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 65139.

Közúti és vasúti közlekedés jelenléte a vasút- és úthálózatok révén jelenik meg a községben. Áthalad a fent említett településekkel összekötő fő európai útszakasz, amelynek a jelzése E578. Mindemelett, megjelenik a 112 jelzésű megyei út is, ami összeköti Mikóújfalut a Baróti-hegységen keresztül Nagybacon községgel. A 122B jelzéssel ellátott megyei érdekelttségű útszakasz összeköti a községet a Málnáshoz tartozó Málnásfürdővel.

Sepsiszentgyörgytől légvonalban 23 km-re helyezkedik el, megközelíteni a fent említett E578 jelzésű útszakaszon közúti közlekedés eszközeivel, valamint vasúton lehet.

Az alábbi diagram az elmúlt 13 év népesség alakulását mutatja Mikóújfaluban. A vizsgált évek során a kezdeti adatok stagnálást mutatnak, majd a görbe növekedést reprezentál, míg az utolsó három évben erőteljes csökkenés figyelhető meg. A népesség alakulását számtalan tényező befolyásolhatja, legjelentősebbek közé tartoznak a migráció és a természetes szaporulat változásai.

3. Ábra: Mikóújfalu lakossága

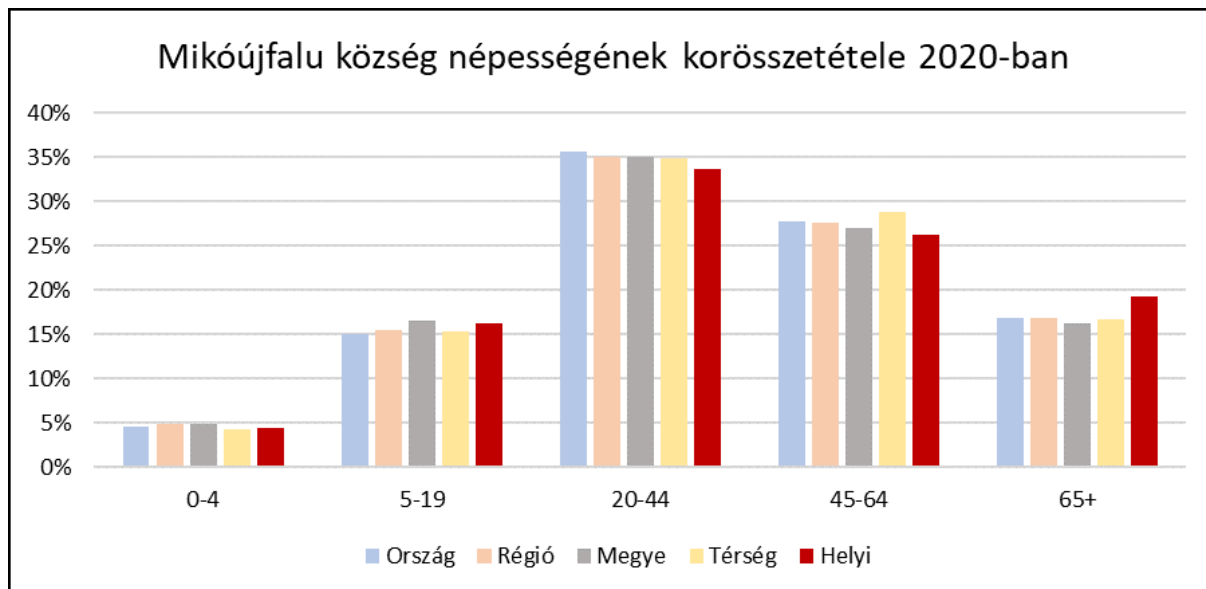

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Alaposan elemezve a község népességének a korösszetételét 2020-ban, amit az alábbi diagram több síkon is bemutat, a következőket konstatálhatjuk: a helyi értékek kevés eltérést mutatnak az országos, régiós, megyei, valamint a térségi adatok mellett. 0-4 éves korig a helyi mutató megegyezik a térségi adatokkal, amelyek százalékos eloszlása alacsonyabb az országos, régiós és megyei értékekkel szemben. 5-19 éves korosztály alakulásának

százalékos megoszlása magasabb, megegyezést mutatva a megyei adatokkal, míg 20-44 évesek csökkenést mutatnak, ami megegyezik a 45-64 évesek adatainak alakulásával, ellenben a 65 évesnél idősebb lakosok százalékos megoszlása növekszik.

4. Ábra: Mikóújfalú korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község lakosságát etnikai összetétel szerint négy csoportra tudjuk bontani: magyarok 1.753 fő, románok 40 fő, romák 3 fő míg egyéb etnikumúak 9 fő.

Málnás

Málnás község Kovászna megye északi részén, az Olt folyó és Málnás patak völgyében, a Baróti- és Bodoki-hegység között helyezkedik el. Hozzá tartozó települések a községközponttól 3 km-re található Málnásfürdő, valamint a 10 km-re elhelyezkedő Zalánpatak.

A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 64504.

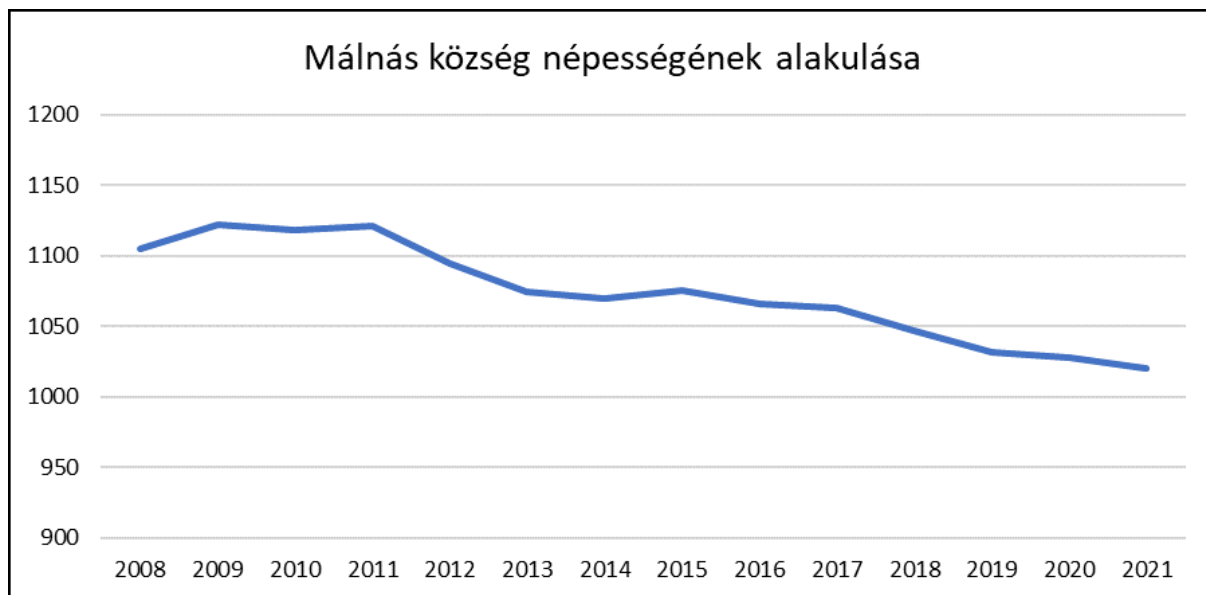
Megközelítése lehetséges mind vasúton, mind közúton. Málnást, mint községközpontot érinti a Brassó, Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Marosvásárhely városokat összekötő székely körvasút, Málnásfürdő pedig saját vasútállomással rendelkezik. A községközponton áthalad az E578 jelzésű, Csíkszeredát és Sepsiszentgyörgyöt összekötő nemzeti út. Előbbitől Málnás 17 km-re, utóbbitól 45 km-re található. Málnásfürdő a 122B jelzésű megyei, Zalánpatak a 40-es községi úton közelíthető meg.

A község lakossága a legutóbbi, 2011-es népszámlálás adatai alapján 1087 fő. A lakosság a következőképpen oszlik meg a községközpont és a beosztott falvak között: Málnás 514, Málnásfürdő 434, Zalánpatak pedig 139 lakost számlál.

A 2008-2021 időszakra vonatkozó, népesség alakulását szemléltető diagram negatív tendenciát mutat. Amíg 2008-ban kevesebb, mint 1100 lakost számlálhatott Málnás község, addig 2021-re a lakosok száma 1020 körül alakult. 2008 és 2009 között nőtt a község

népessége, 2011-ig stagnált, majd az elmúlt 10 év során folyamatos csökkenésnek lehetünk tanúi. A lakosság nemzetiség szerinti megoszlása tekintetében 1004 magyar és 64 egyéb nemzetiségű lakost számoltak a népszámlálás során.

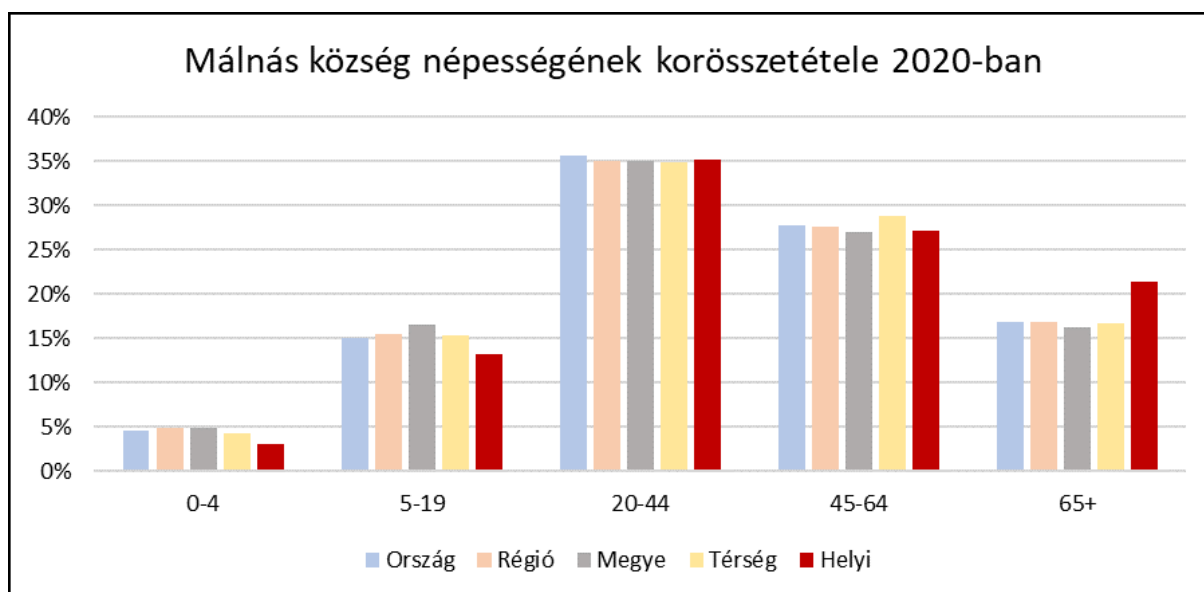
5. Ábra: Málnás lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község népességének korösszetételét vizsgálva 2020-ban megállapíthatjuk, hogy a gyerekek és fiatalok aránya kisebb az országos, régiós, megyei és térségi adatokhoz viszonyítva. Az 5 és 19 év közöttiek aránya a vizsgált másik négy területi egység esetében 15% között alakult. A 20 és 44 év közöttiek a lakosság 35%-át teszik ki, hasonlóan az országos, régiós, megyei és térségi adatokhoz. A 45 és 64 év közöttiek aránya a térségben magasabb, a község adatai nem térnek el jelentősen az országostól, megyeitől. Az idős korosztály aránya Málnáson meghaladja a 20%-ot, ami 5%-kal magasabb a viszonyítási alapként szolgáló egységekhez képest. Kijelenthetjük tehát, hogy a népesség elöregedő.

6. Ábra: Málnás korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község látnivalói között említhetjük mind a községközpont, mind Málnásfürdő világháborús hősi emlékműveit. A zalánpataki falumúzeumban megtekinthetőek azok az eszközök és berendezések, amelyeket egykor a zalánpataki emberek használtak. Szintén megtekinthető a tárlat a nagy becsben tartott, Karácsony Zoltán nevéhez fűződő hutaüveg gyűjtemény. A természeti látványosságként is tekinthető az Egrics-kő vagy Prédikáló-kő eróziós eredetű kőgomba, amely a Henter mezeje nevű csúcs oldalában helyezkedik el. Málnásfürdő irányába a turisták számára alkalmas turistajelzésekkel ellátott ösvények vezetnek.

Sepsibodok

Sepsibodok község Kovászna megye északi részén fekszik, 11 km-re található Sepsiszentgyörgytől, hozzátartozó falvak Oltszem és Zalán. Földrajzi fekvésének köszönhetően megállapíthatjuk, hogy hegyvidéki település.

A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 63893.

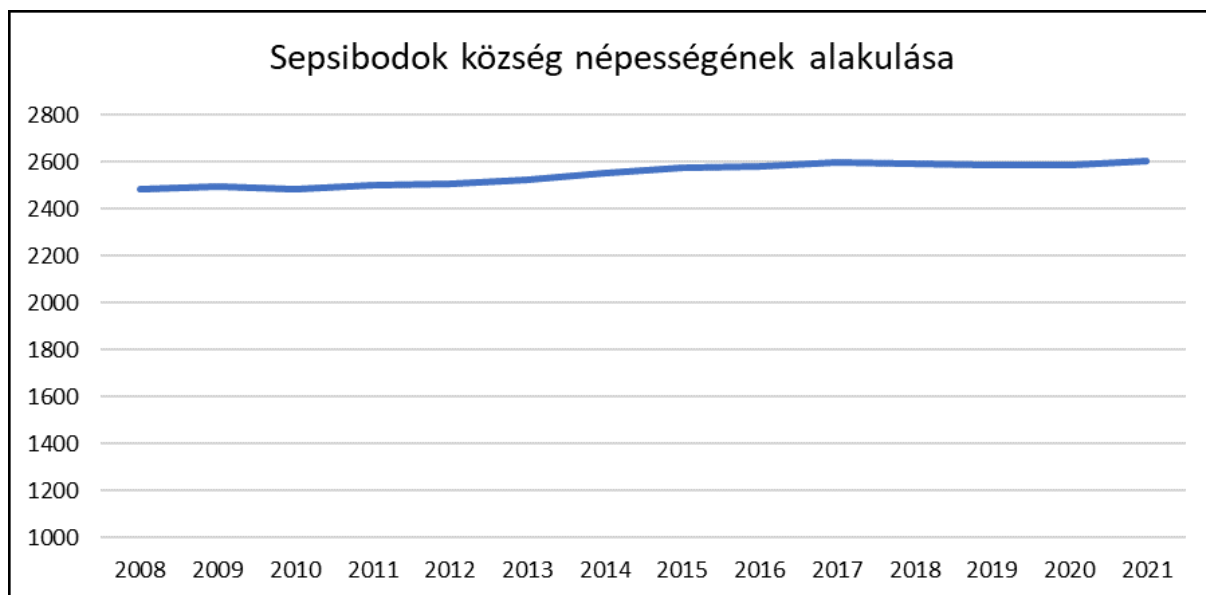
Közúti és vasúti közlekedés jelenléte a vasúti- és úthálózatok révén jelenik meg a községben. A község mellett elhalad az E578 jelzésű európai út, illetve a községbe a 29 jelzésű községi út vezet be.

A település nevéből kapta elnevezését a Bodoki-havas. A Bodoki-havast az Olt és a Feketeügy völgye zárja közre. A hegycsúcsok méretei: Kömöge 1241 m, Henter mezeje 1213 m, és a Bodoki-csúcs (1194 m).

Helyi látnivalók a hét ásványvízforrás, a Kincsás vára, Herecz-vára, Leánykavára és a Pincevár várromok, illetve a református műemléktemplom.

Az alábbi diagram az elmúlt 13 év népesség alakulását mutatja Sepsibodokon. A vizsgált évek során a népességszám alacsony ütemben növekedett.

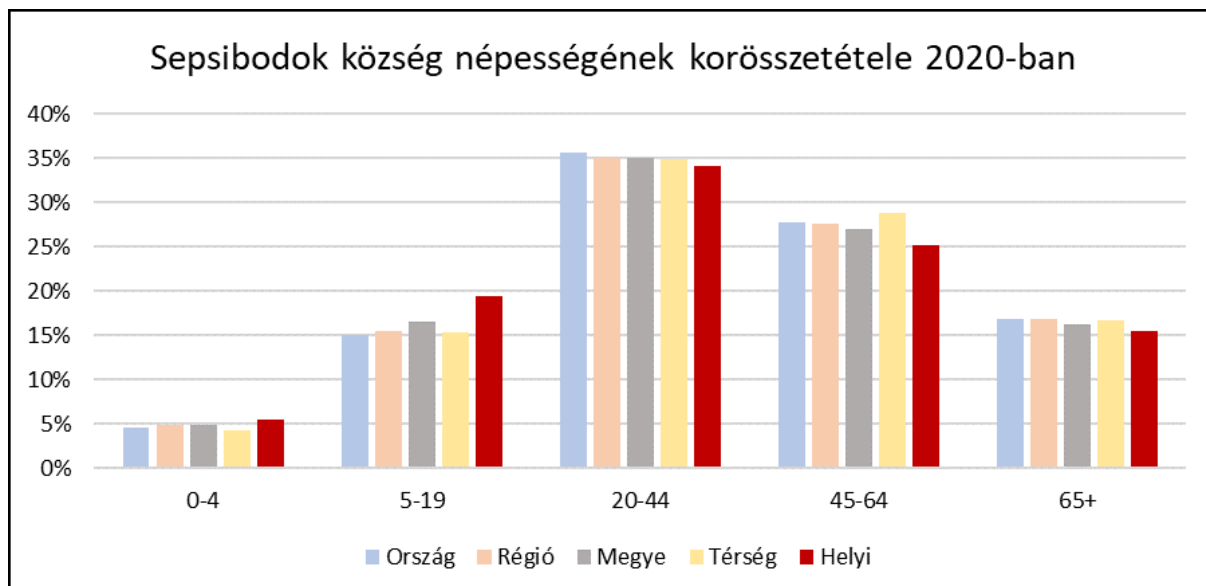
7. Ábra: Sepsibodok lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsibodok község népességét vizsgálva elmondható, hogy a lakosság jelentős részét a 20-44 év közötti korosztály teszi ki, ezt követi a 45-64 év közöttiek, majd a 65 éven felüliek. A legkevesebben pedig a 0-4 év közöttiek vannak, de látható, hogy a népesség korösszetétele a viszonyított térségekben is hasonló.

8. Ábra: Sepsibodok korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község lakosságát etnikai összetétel szerint négy csoportra tudjuk bontani: magyarok 2.396 fő, románok 89 fő, romák 11 fő míg egyéb etnikumúak 57 fő.

Gidófalva

Kovászna megye dél nyugati részén fekszik az Alsó-Háromszéki medencében, a települést keleten a Bodoki-hegység zárja közre. A községen áthalad az Olt folyó. Földrajzi fekvésének köszönhetően megállapíthatjuk, hogy hegyvidéki település.

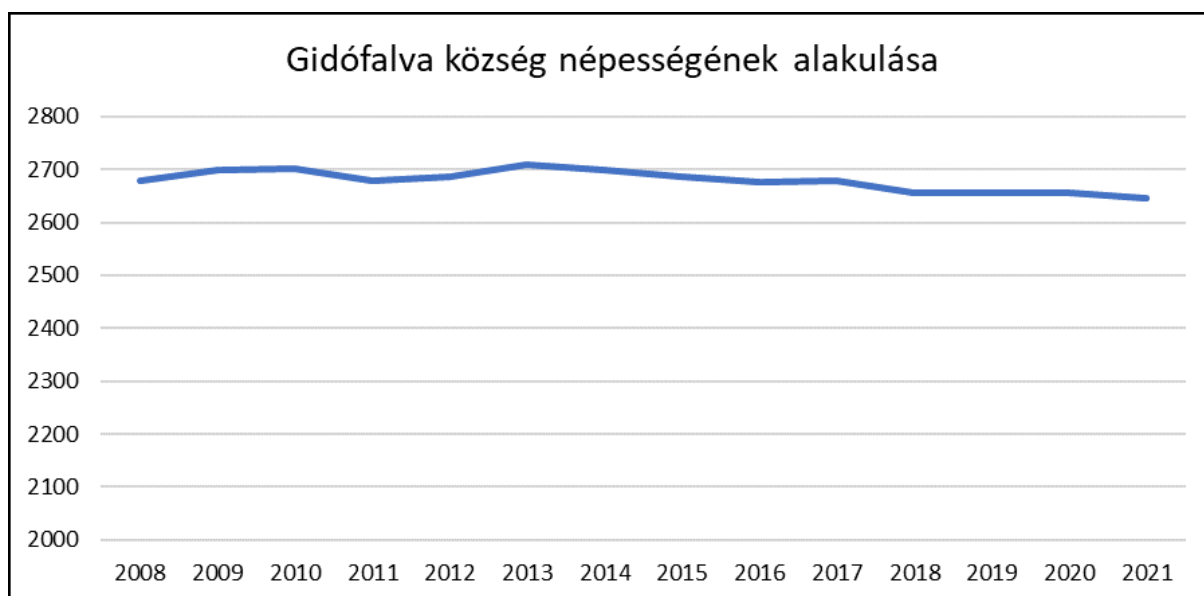
A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 64345, ami magába foglalja az egyes falurészeit is. Gidófalva szerves részét képezi Angyalos, amely kódja 64363, Fotosmartonos 64372-es azonosítóval és Étfalvazoltán 64381-es számsorral, viszont, ha önmagában a községet akarjuk beazonosítani, akkor a 64354-es azonosítót használjuk.

Közúti közlekedés révén közelíthetjük meg a községet. Áthalad a településeken a 121A jelzésű útszakasz, amely összeköti Angyalossal és a közigazgatásilag Maksához tartozó Sepsibesenyővel. Mindemelett, községi utak hálózata borítja a települést. A 28-as jelzéssel ellátott községi érdekeltségű útszakasz összeköti Gidófalvát és Étfalvazoltánt.

Sepsiszentgyörgytől légvonalban 6 km-re helyezkedik el, ami megközelíteni a fent említett 121A jelzésű megyei útszakaszon közúti közlekedés eszközeivel lehet.

Az alábbi diagram az elmúlt 13 év népesség alakulását mutatja Gidófalván. A vizsgált évek során a kezdeti adatok stagnálást mutatnak egészen a 2015-ös évig, majd a mutatók csökkenést reprezentálnak. A népesség alakulást számtalan tényező befolyásolhatja, legjelentősebbek közé tartoznak migráció és természetes szaporulat változásai.

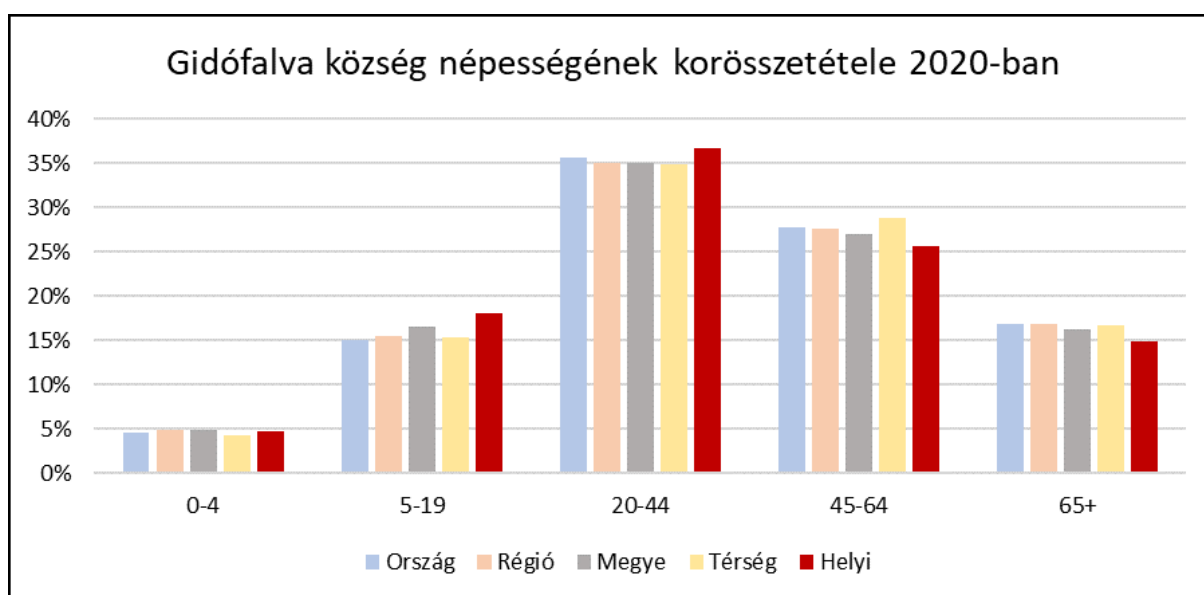
9. Ábra: Gidófalva lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Alaposan elemezve a község népességének a korösszetételét 2020-ban, amit az alábbi diagram bemutat, a következőket konstatálhatjuk: a helyi értékek kevés eltérést mutatnak az országos, régiós, megyei, valamint a térség adatai mellett. 0-4 éves korig a helyi mutató megegyezik az országos adatokkal, amelyek százalékos eloszlása alacsonyabb a régiós és a megyei értékekkel szemben, de magasabbak a térségi adatoknál. 5-19 éves korosztály alakulásának a százalékos megoszlása magasabb a többihez képest, valamint 20-44 évesek növekedést mutatnak, ami eltér a 45-64 évesek adatainak alakulásával, és megegyezik a 65 évesnél idősebb lakosok százalékos megoszlásával.

10. Ábra: Gidófalva korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község lakosságát etnikai összetétel szerint négy csoportra tudjuk bontani: magyarok 2.526 fő, románok 33 fő, romák 5 fő, míg egyéb etnikumúak 96 fő.

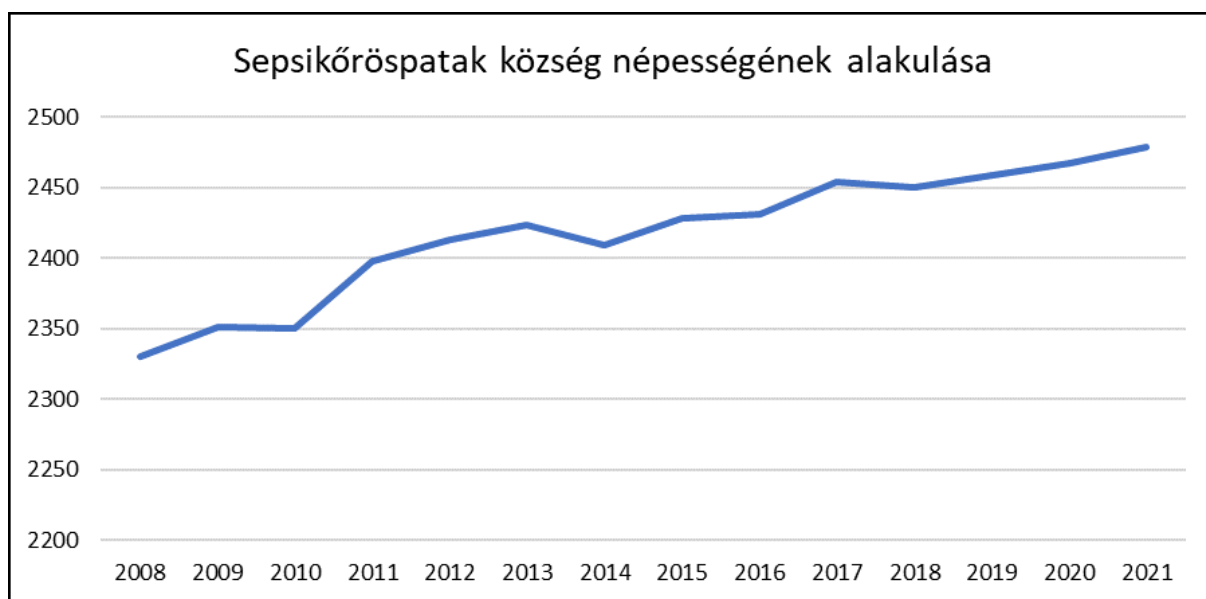
Sepsikőröspatak

Sepsikőröspatak község (SIRUTA kódja: 64906) Sepsiszentgyörgytől mintegy 4 km-re helyezkedik el légvonalban, a közigazgatási határa pedig Sepsibodok községtől egészen Árkos község közigazgatási határáig terjed. A község nevét a legnagyobb falváról kapta, melyhez közigazgatásilag hozzátartozik Kálnok (SIRUTA kódja: 64915) falu is.

A vasúti hálózat nem érinti közvetlenül a község falvait, viszont a községközponton áthalad a 121A jelzésű megyei út, amely összeköti Nagyajta községgel. Sepsikőröspatak gazdag a turisztikai látnivalók terén, legyen szó műemlékekről vagy természeti, környezeti értékekről. A Kálnoki-kastély, várromok, műemléklistán szereplő templomok mellett a község határában található egy bányató, amely nagy turisztikai potenciállal bír.

A 2011-es népszámlálási adatok szerint a község népessége 2.307 fő volt, amelyből 1.790 lakos Sepsikőröspatakon, míg 517 lakos Kálokon élt. Az alábbi diagramon megfigyelhető, hogyan alakult a község népessége a vizsgált időszakban. Egy intenzív népességszám növekedést láthatunk, amely köszönhető a Sepsiszentgyörgyről kiköltözőknek, illetve a számottevő roma közösség jelentős növekedésének.

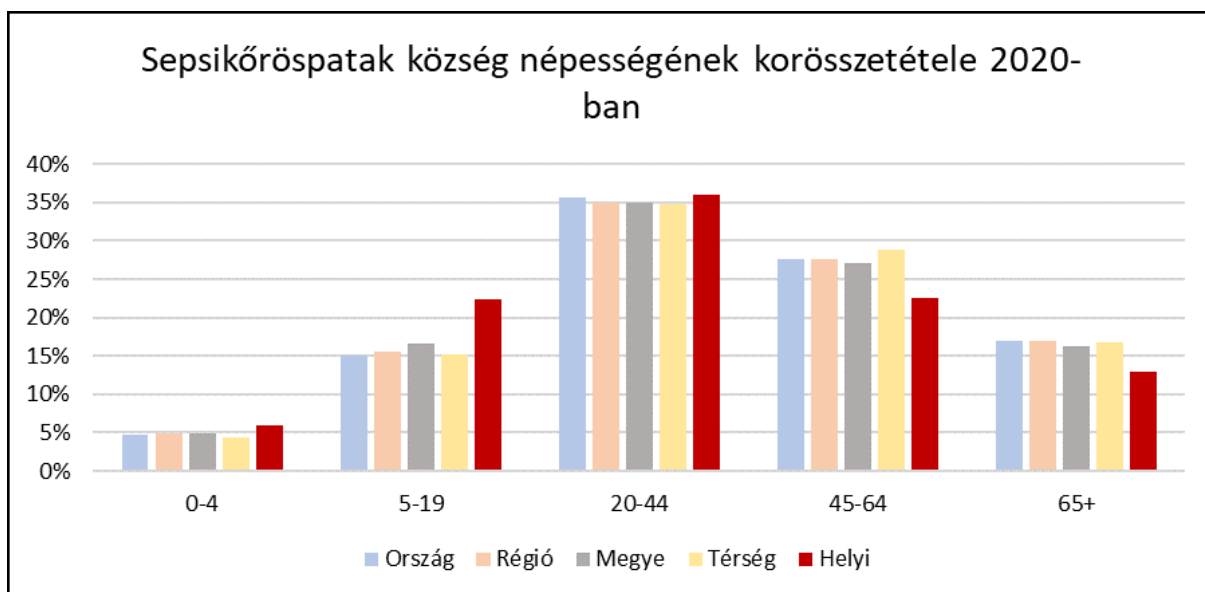
11. Ábra: Sepsikőröspatak lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az alábbi diagram tükrözi a község népességének korösszetételét 2020-ban, viszonyítva az országos, régiós, megyei, illetve térségi átlaghoz. Megfigyelhető, hogy a 44 évnél fiatalabb korosztály az említett átlagok fölött, míg a 45 évnél idősebb korcsoportok jóval az átlag alatt helyezkednek el. Az előbbiekből elmondható, hogy a község erős népességmegtartó potenciállal rendelkezik, és az egyetlen a térségben, ahol a természetes szaporulat egyenlege pozitív.

12. Ábra: Sepsikőröspatak korösszetétele

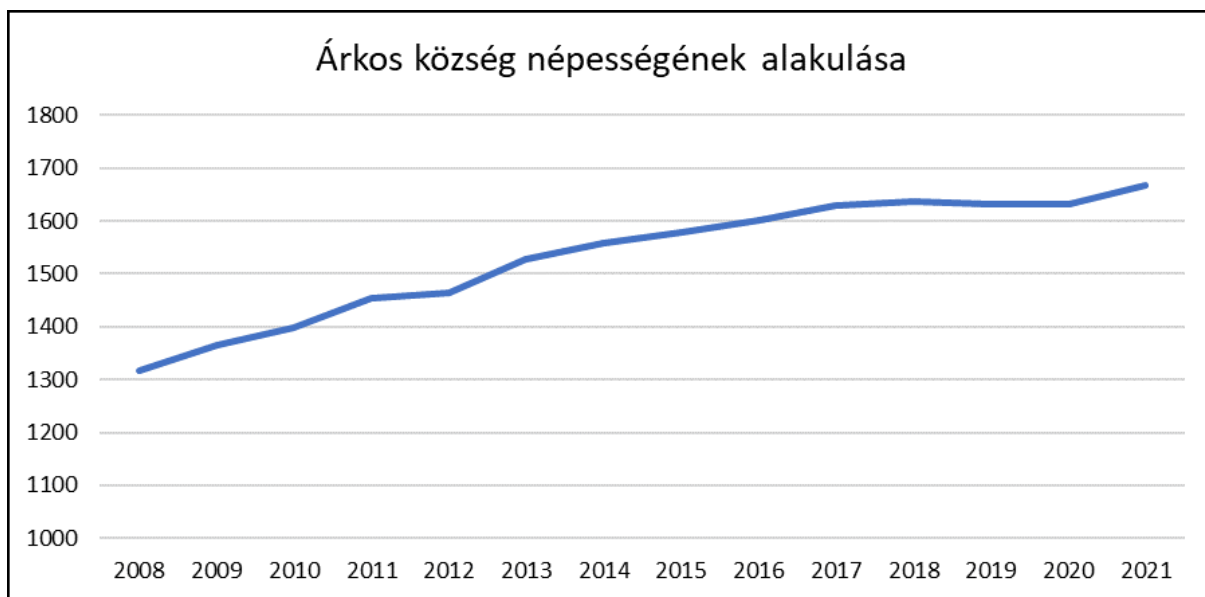

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Árkos

Árkos község közvetlenül a megyeszékhelytől északra terül el, a közvetlen összeköttetés a municípiummal a 121B jelzésű megyei úton keresztül történik. A községet egyetlen falu alkotja, nem rendelkezik más, közigazgatásilag hozzátartozó faluval. A gazdag épített öröksége mellett, számos természeti értékkel rendelkező község óriási turisztikai potenciállal bír. Míg az utolsó hivatalos népszámlálási adatok szerint 1.519 lakosa volt Árkos községnek, addigra 2020-ban már megközelítette az 1.700-zat az ott élők száma. A népességnövekedés a megyeszékhely közelségének köszönhető, hiszen a természetes szaporulat egyenlege negatív, viszont a kiköltöző Sepsiszentgyörgyiek miatt a migrációs egyenleg pozitív.

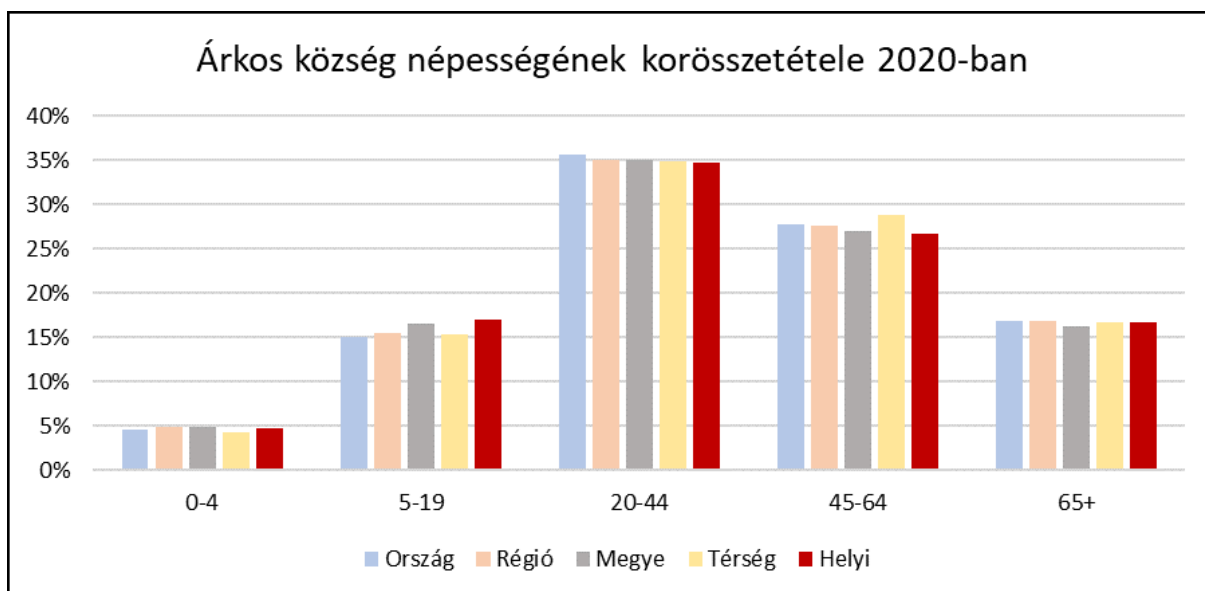
13. Ábra: Árkos lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az alábbi diagramon a község korcsoport szerinti eloszlása figyelhető meg, viszonyítva más az országban mért átlagadatokhoz. A korösszetétel szempontjából a népesség átlagosnak mondható, hisz a diagram nem tükröz erősen eltérő adatokat. A 4 év alatti korcsoport meghaladta a térségi és az országos átlagot, de nem éri el a régióban vagy a megyében mért számokat. A 5-19 közötti korosztály viszont mind a négy területi átlag felett van.

14. Ábra: Árkos korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Maksa

Maksa község a térség északkeleti részén helyezkedik el. A település az Óriáspince-tető lábánál, a Maksa-pataknak a Besenyő-patakba ömlésénél fekszik, Sepsiszentgyörgytől 14 km-re. Besenyő településsel alkot községet.

A község SIRUTA kódja: 64577

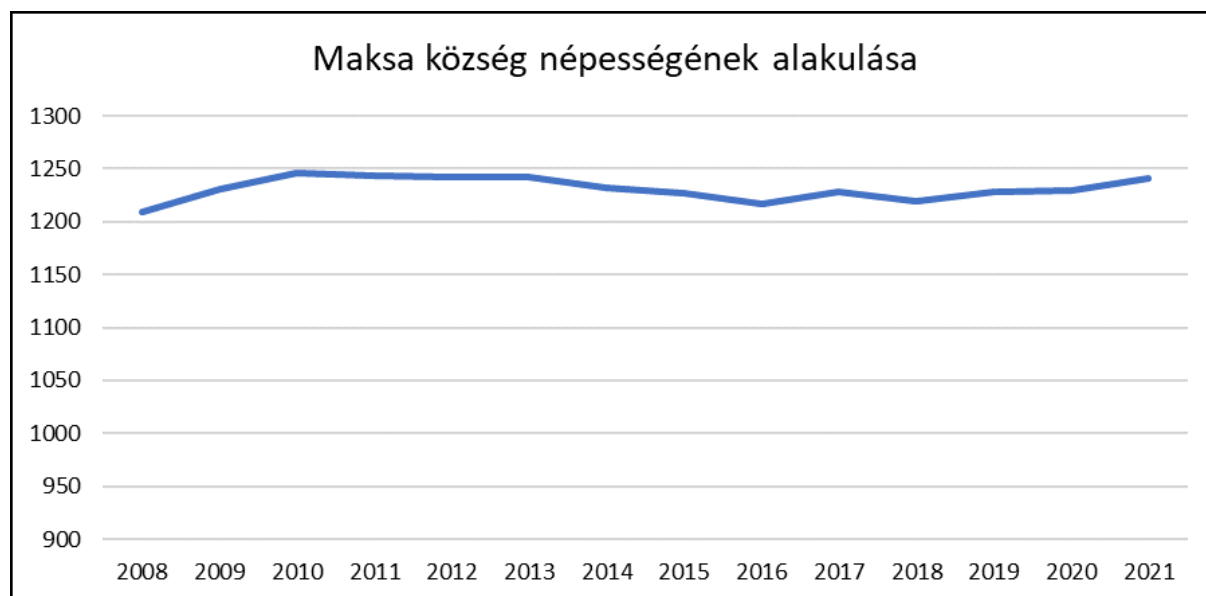
A településen nem halad át vasúti hálózat, az úthálózatok révén lehet eljutni a faluba. A községen áthalad az E578 számú európai út, amely összeköti a környező két municípiumot, Sepsiszentgyörgyöt és Kézdivásárhelyt.

Látnivalók:

- Óriáspince-tető: a háromszéki magyar összetartozás jelképévé vált. Itt rendezték meg 2006- ban a Háromszéki Magyarok Világtalálkozóját, s itt tartják meg évente a Székely Vágtát, a Magyar Nemzeti Vágta előfutamát.
- Besenyei-tó: 2 km hosszú, Kovászna megye egyik legnagyobb tava.
- Református vártemplom

Megvizsgálva a népességszám alakulását látható, hogy a vizsgált időszakban a népességszám 1200-1250 fő között mozgott, a legtöbb lakost 2010-ben számlálta a község.

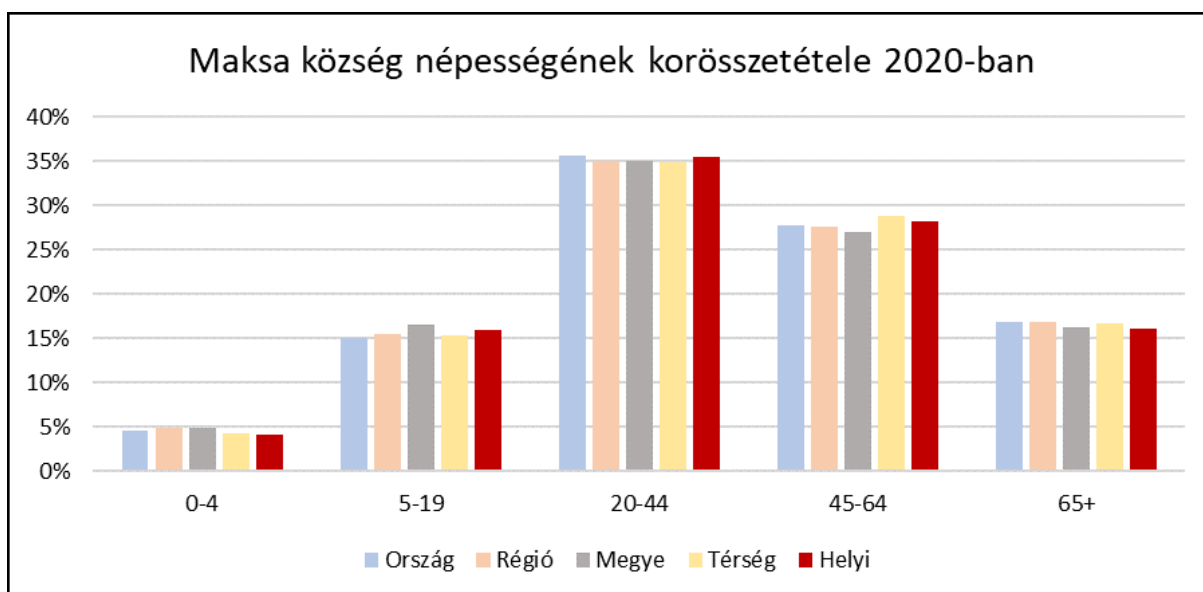
15. Ábra: Maksa lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A népesség korösszetételét vizsgálva elmondható, hogy az összehasonlított térségekhez képest százalékos arányban itt él a legkevesebb 0-4 éves gyermek.

16. Ábra: Maksa korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az etnikum szerinti megoszlás tekintetében szintén négy csoportra osztható a község: 1123 magyar, 27 román, 37 roma és 14 esetben pedig nem állt rendelkezésre információ.

Réty

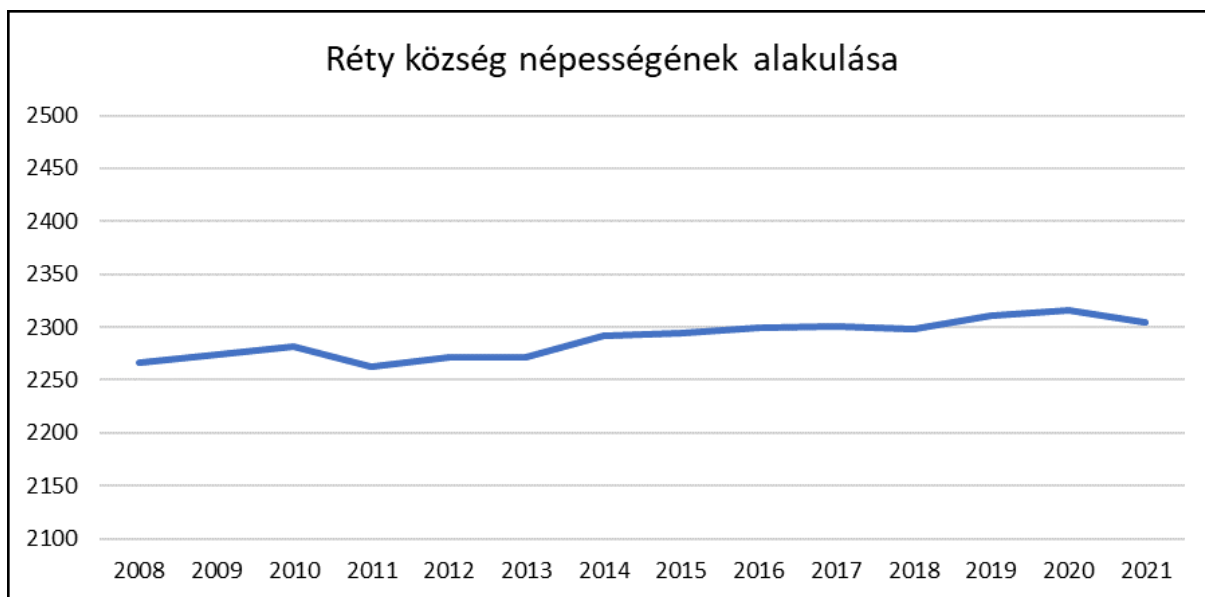
Réty község Sepsiszentgyörgytől 12 km-re délkeletre, a Feketügy folyó jobb partján helyezkedik el. Hozzá tartozó falvak: Bita, Egerpatak és Szacsva. A pontosabb beazonosítás érdekében a község SIRUTA kódja 64773.

A község a közigazgatási határát ugyan érinti a vasúthálózat, viszont vasúti megállóval nem rendelkezik Réty. A közúton történő megközelítése a 13E jelzésű megyei úton lehetséges, amely egyben összeköttetést is jelent Barátos községgel.

A rendelkezésünkre álló, 2011-es népszámlálási adatok alapján a község lakossága 2304 fő., amelyből a községközpontban 1443-an, Egerpatakon 443-an, Bitán 285-en és Szacsván 133-an laknak. Az alábbi, Réty község népességének alakulását szemléltető, 2008 és 2021 közötti időszakra vonatkozó diagram szerint a bázis évhez viszonyítva népességnövekedést tapasztalhatunk. 2008 és 2010 között nőtt a község népessége, viszont 2300 fő alatt maradt. Egy kisebb, 2010-ről 2011-re bekövetkezett csökkenést követően folyamatos népességnövekedést tapasztalhatunk, amely 2016-ra elérte a 2300 főt és a következő időszakban meg is haladta ezt az értéket.

A népesség etnikum szerinti megoszlása tekintetében egy jelentős többségű, homogén magyar lakosságról beszélhetünk. A 2011-es népszámlálás során mindössze 11 fő vallotta magát román nemzetiségűnek.

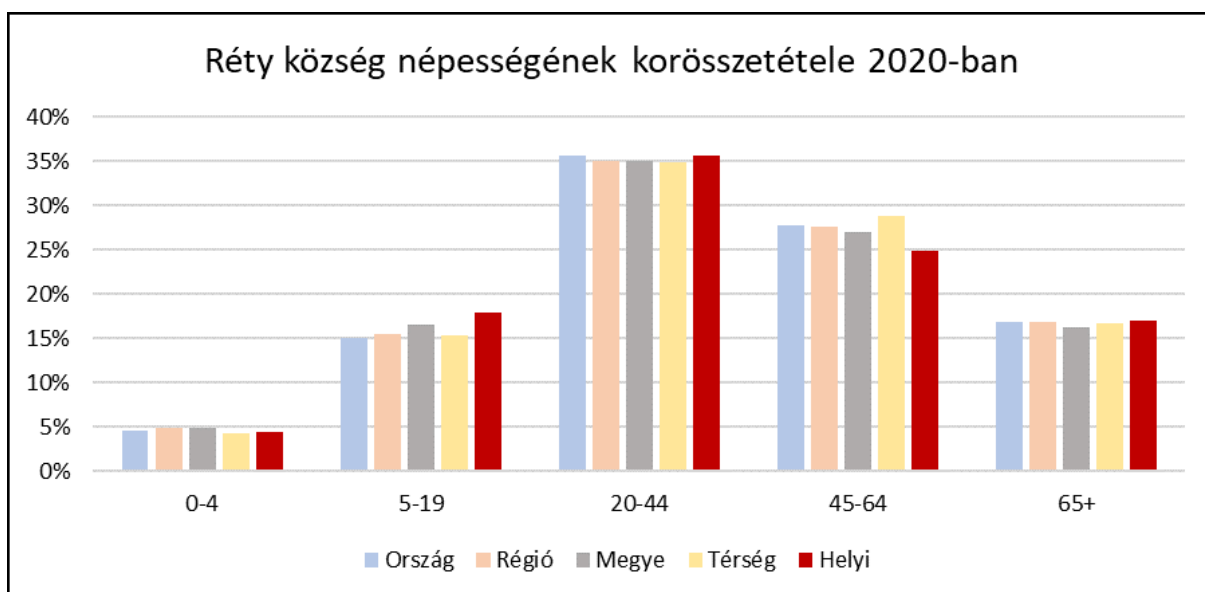
17. Ábra: Réty lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község korösszetételét összehasonlítva az országos, régiós, megyei és térségi adatokkal, nem tapasztalunk jelentős eltérést. Mind az öt elemzett egység esetében a 0 és 4 év közöttiek a lakosság kevesebb, mint 5%-át jelentik. Az 5 és 19 év közöttiek aránya Réty községben magasabb, mint országban, régióban, megyében vagy a térségben, hiszen ez a korosztály a lakosság kb. 18%-át jelenti. A legnagyobb arányban a 20 és 44 közöttiek vannak, arányuk 35%-ra tehető. A 45 és 64 év közöttiek aránya (24%) kevesebb, mint a másik négy elemzett egységben. Az idős korosztályt jelentő 65 év felettek a lakosság kb. 17%-át teszik ki, követve ezzel az országos, régiós, megyei és térségi trendet.

18. Ábra: Réty korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község láttnivalói között érdemes kiemelni az Orbán Balázs által Háromszék Szaharájának nevezett Rétyi Nyírt. A homokos, természetvédelmi terület egyediségét ritka növényzete,

tavai és gazdag állatvilága adja. A falu melletti Dobolyka dombtetőn helyezkedik el a község Árpád-kori erődített temploma, melynek orgonája 1909-ben Einschenk Károly műhelyében készült. A községközpont református templomának XIII. századi félköríves szentélye még ma is látható. A Szacsvai református templom műemlék, értékes látnivalója az 1791-ben készült kazettás mennyezet, melyet a megye legszebb ilyen alkotásaként tartanak számon. Rétyen működik a megye kiváló fúvószenekara, amelynek hírneve már átlépte nemcsak a megye, hanem Székelyföld határát is.

Uzon

Kovászna megye déli részén fekszik az Alsó-Háromszéki medencében. A községen áthalad a Feketeügy folyó. Földrajzi fekvésének köszönhetően megállapíthatjuk, hogy hegyvidéki település.

A pontos beazonosítás érdekében, a község SIRUTA kódja 64639.

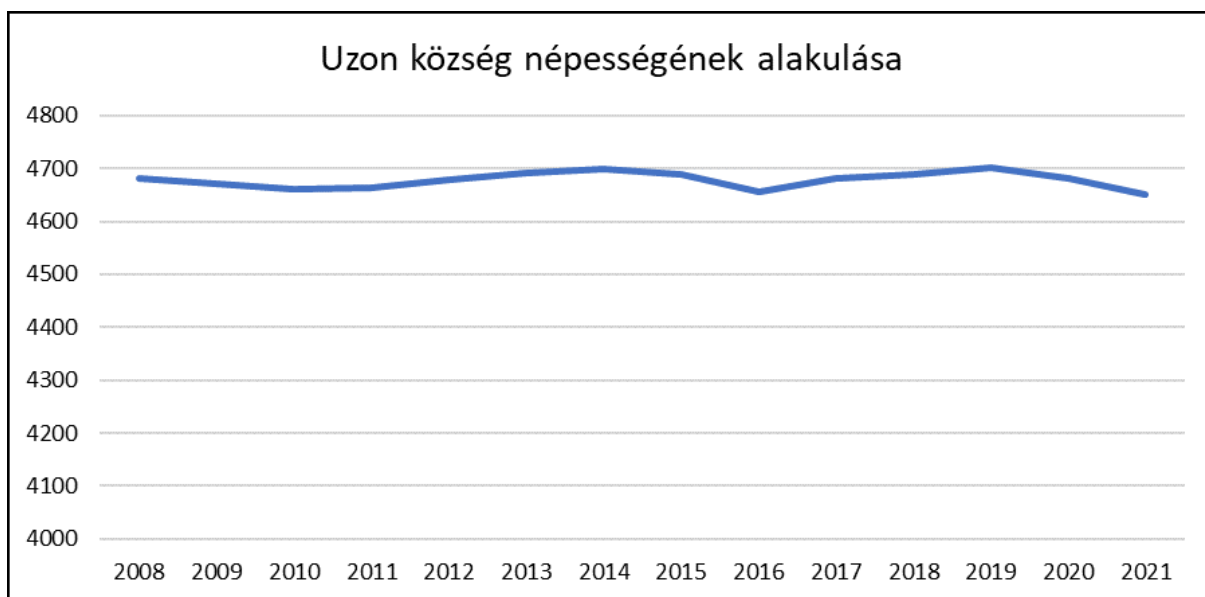
Nagyon összetett, több falurészből álló település, amelyek a következők: Bikfalva (64657), Lisznyó (64666), Lisznyópatak (64675), Vesszőstelep (64684), Szentivánlaborfalva (64700), valamint Uzon (64648).

Közúti és vasúti közlekedés jelenléte a vasút- és úthálózatok révén jelenik meg a községben. Áthalad az E574 jelzésű európai útszakasz. Mindemelett a közúti infrastruktúráját alkotják még megyei és községi érdekeltségű utak.

Sepsiszentgyörgytől légvonalban 10 km-re helyezkedik el, megközelíteni a 103B jelzésű útszakaszon, valamint a vonattal lehet.

Az alábbi diagram az elmúlt 13 év népesség alakulását mutatja Uzonba. A vizsgált időszakban a népességszámban stagnálás figyelhető meg, viszont 2016-ban, illetve 2021-ben észlelhető egy-egy pontszerű csökkenés.

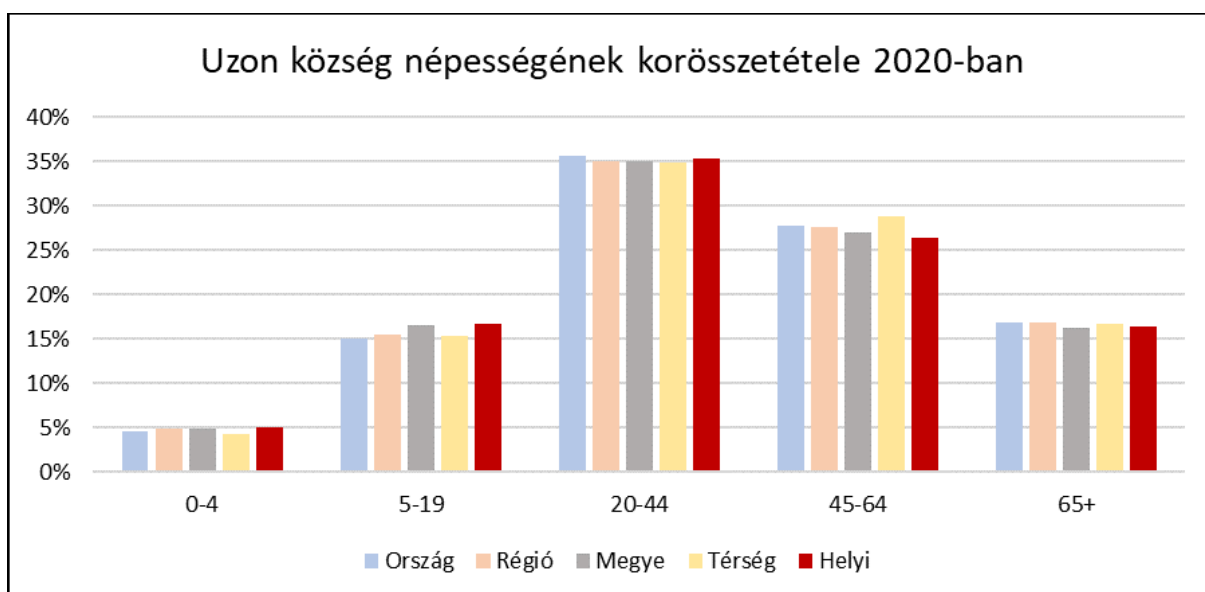
19. Ábra: Uzon lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Alaposan elemezve a község népességének korösszetételét 2020-ban, amit az alábbi diagram is több síkon is bemutat, a következőket konstatálhatjuk: a helyi értékek kevés eltérést mutatnak az országos, régiós, megyei, valamint a térség adatai mellett. 0-4 éves korig a helyi mutató megegyezik a régió és a megye adataival, amelyek százalékos eloszlása magasabb az országos és térségi értékekkel szemben. 5-19 éves korosztály alakulásának a százalékos megoszlása a legmagasabb a felsorakoztatottak közül, megegyezve a 20-44 évesek értékeivel, a 45-64 éves korosztály adatainak alakulása alacsonyabb a mért adatokhoz képest, míg a 65 évesnél idősebb lakosok százalékos megoszlása stagnál.

20. Ábra: Uzon korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A község lakosságát etnikai összetétel szerint négy csoportra tudjuk bontani: magyarok 3.664 fő, románok 541 fő, romák 130 fő míg egyéb etnikumúak 122 fő.

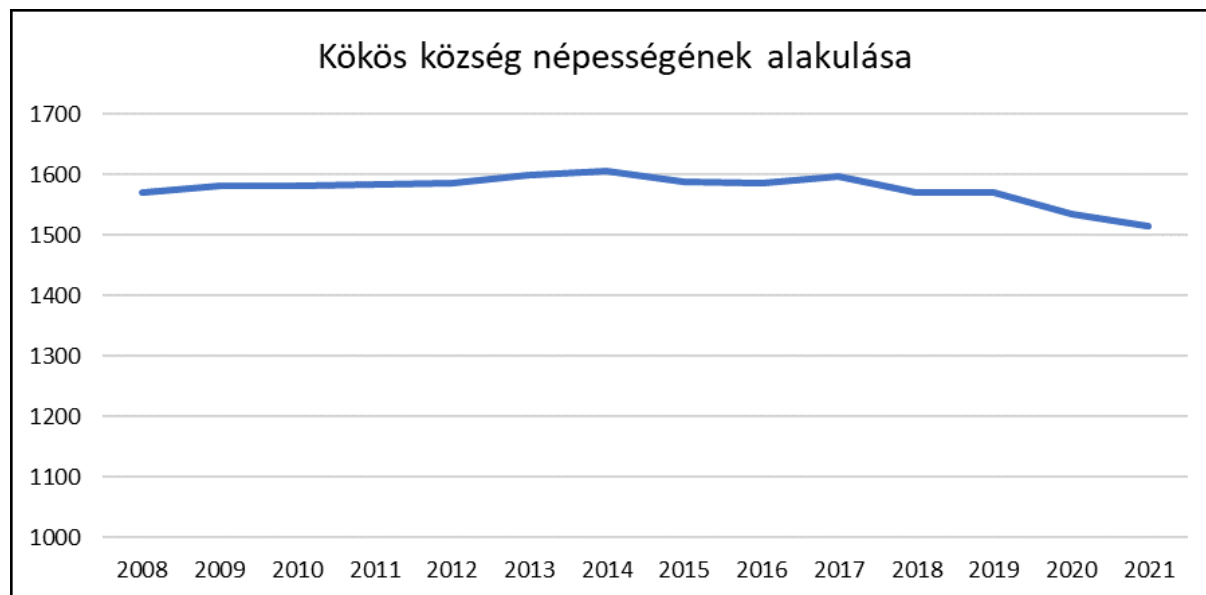
A község bemutatásánál fontos megjegyezni a bikfalvi kúriát, ami egyedülálló vonzerőt képvisel a térségben. Az odalátogatók a szépen helyreállított épített örökségek megcsodálásában lelhetik örömeiket, illetve a több évszázados falak között számos érdekességgel bővíthetik tudásukat. A község vezetősége kiemelten fontosnak tartja a helyi értékek védelmét.

Kökös

Kökös község Kovászna megye déli részén helyezkedik el és a közigazgatási területe egészen a megyehatárig terjed. A község déli részén halad át a 11-es jelzésű nemzeti út, párhuzamosan a vasúti hálózattal. A megyeszékhellyel közvetlen összekötést az E578-as jelzésű európai út biztosítja. Hozzávetőlegesen 4 km-re Szotyor található, ami közigazgatásilag már a municípium része. Az elhelyezkedése miatt a község nem rendelkezik erdős területekkel, a földterületei jelentős része szántóföld, összesen 1.376 hektár.

Az utolsó hivatalos népszámlálási adatok alapján, 2011-ben a községben 1.537-en laktak, melyből 1.019-en Kökösön és 518 fő Kökösbácsteleken. A község lakosságának a 97,53%-a magyar nemzetiségű, 1,39% román, míg teljes lakosság 1,09%-a esetében nem áll rendelkezésünkre információ. Az alábbi ábrán megfigyelhető a község népességszámának alakulása a vizsgált időszakban. A népességszámban minimális változásokat láthatunk egészen 2017-ig, ezt követően csökkenő tendencia figyelhető meg.

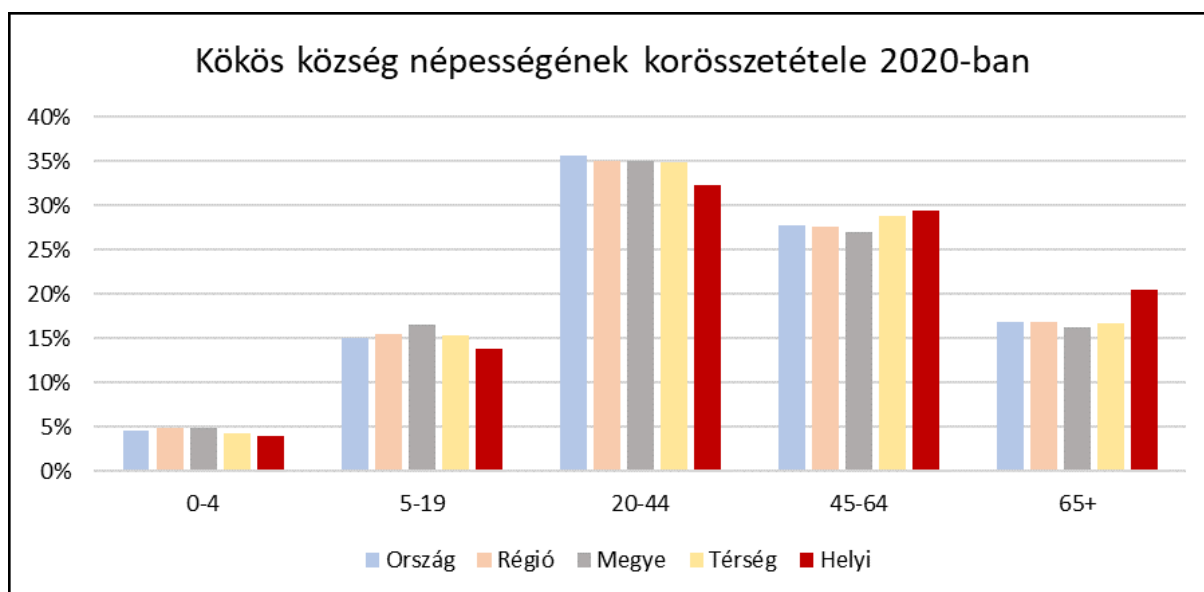
21. Ábra: Kökös lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az alábbi diagram tükrözi Kökös község népességének korösszetételét viszonyítva a térségi, megyei, régiós, illetve országos adatokhoz. Észrevehető, hogy a 44 év alatti népesség aránya kisebb, mint az említett átlagok, viszont a 45 év fölötti korosztályok az átlag fölött helyezkednek el. Az adatok arra engednek következtetni, hogy a község népessége amellett, hogy csökken, elöregszik.

22. Ábra: Kökös község korösszetétele

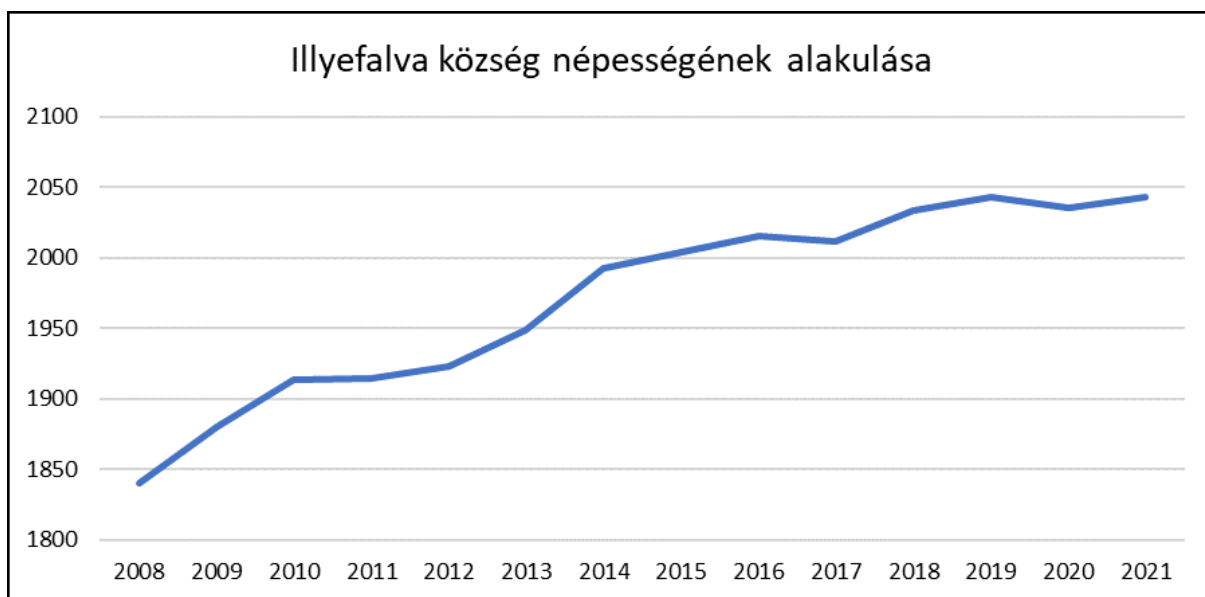
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Illyefalva

Illyefalva község, Kökös községhez hasonlóan a megye déli részén terül el, közvetlen szomszédságban a megyeszékhellyel. A község nevét a legnépesebb falváról kapta, közigazgatásilag pedig hozzátartozik Sepsiszentkirály, illetve Aldoboly falu is, mely egészen a megyehatár szélén helyezkedik el. A községen áthalad a 112-es jelzésű megyei út, amely lehetővé teszi a municípium egyszerű megközelítését. Gazdag épített öröksége és környezeti értékei miatt turisztikai potenciállal rendelkezik. A 2011-es népszámlálás szerint a község lakossága elérte a 2.036 főt, melyből 1.098-an Illyefalván, 564-en Aldobolyban, illetve 374-en Sepsiszentkirályon éltek. A község elhelyezkedéséből adódóan a földterületei inkább a szántóföldi növénytermesztéshez alkalmasak. 2.780 hektár szántófölddel rendelkezik, míg az erdős területei alig haladják meg a 800 hektárt.

Illyefalva község népességének alakulását a 2008-2021 közötti időszakot vizsgálva egyértelmű népességnövekedésnek lehetünk tanúi. Amíg 2008-ban alig kevesebb, mint 1850 lakost számlált a község, addig a lakosság száma 2021-re megközelítette a 2050 főt. Az elemzett időszak során tehát a község népessége kb. 200 fővel nőtt. Fontos megjegyezni, hogy a népességszámban mért növekedés nem a pozitív természetes szaporulatnak köszönhető, sokkal inkább a Sepsiszentgyörgyről kiköltözők a kiváltó okok.

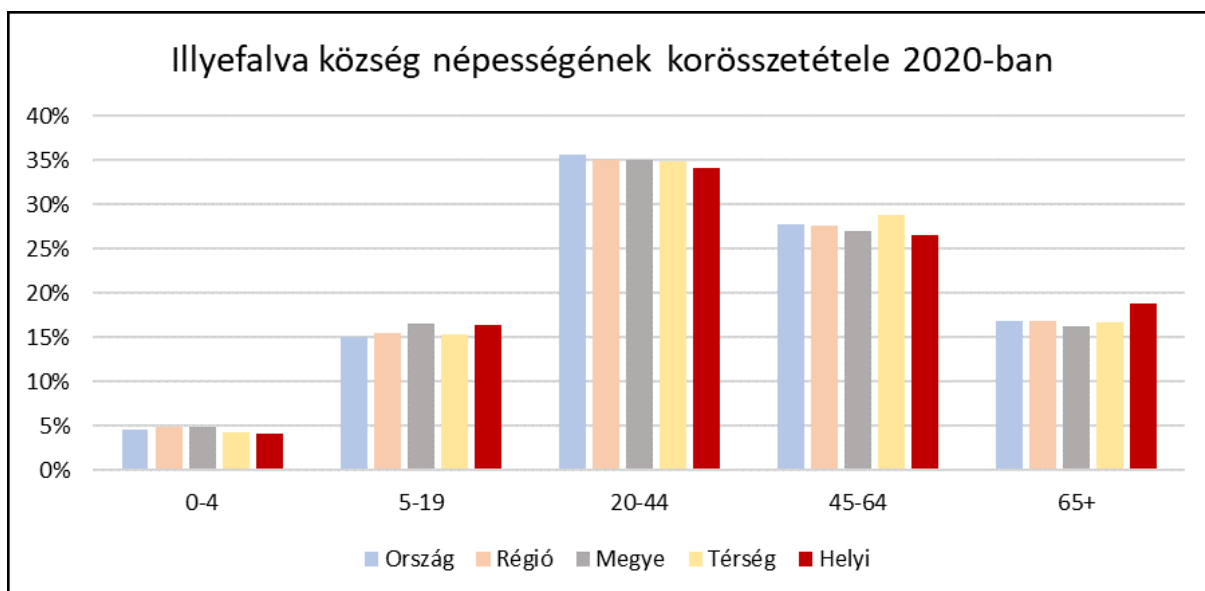
23. Ábra: Illyefalva lakossága

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A népesség korösszetételét vizsgáló alábbi diagram szerint a 0 és 4 év közöttiek aránya a lakosság kevesebb, mint 5%-át teszi ki. Az 5 és 19 év közöttiek aránya meghaladja a lakosság 15%-át. Ez az arány magasabb, mint az országos és régiós adat. A 20 és 44 év közöttiek aránya Illyefalván 35% alatt marad, ami kevesebb, mint az országos, régiós, megyei és térségi adat. A 45 és 64 év közöttiek aránya (kb. 26%) megegyezik a megyei adatokkal, az országos és régiós arány magasabb ennél. Az elemzett négy másik térséghez viszonyítva a 65 év felettek magasabb aránya jellemző.

24. Ábra: Illyefalva korösszetétele

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Illyefalva épített öröksége igen gazdag. Református vártemploma egyszerre szolgál az istentisztelet helyeként és ifjúsági szállásként. Habár a vár legrégebbi leírása 1842-re tehető, a pápai tizedjegyzék szerint a mai templom helyén már a 15. században állt egy gótikus stílusú templom. A templomot kettős várfal vette körül ugyan, de ma már csak a külső vár

falai állnak. A vár teljes, 1989 utáni felújítása során az épületegyüttes új funkciót kapott, ugyanis négy bástyájában ifjúsági szállót hoztak létre, egyet pedig külső színpaddá alakítottak át. A község római katolikus temploma egy régebbi templom utóda, melynek építését 1443-ra teszik.

A község épített öröksége tekintetében szükséges kitérnünk az itt található kúriákra, jellegzetes házakra. A Séra István által építtetett Séra-kúria eredetileg lakóháznak épült, a község emblematis épileteként ma irodalomtörténeti múzeum kapott benne helyet. Az aldobolyi Hollaky-kúria Sepsiszek egyik kuriózuma, melynek érdekessége rézsűs, lőrészerű ablakai, amelyek 17. századi védelmi funkcióval ellátott házra utalnak. A mai iskola épületül szolgáló, 18. századi Bornemissza-kúria szintén a község látnivalója.

Térszerkezet

Sepsiszentgyörgy térszerkezeti helyzetét alapvetően meghatározza a 30-35 kilométeres távolságban elhelyezkedő, területi igazgatási egység szinten majd' háromszáz ezres, azaz Sepsiszentgyörgynél ötször nagyobb Brassó. Brassó jelentős vonzerőt gyakorol országos szinten is, a környék legjelentősebb és meghatározó migrációs célpontja, bár népesedési és gazdasági folyamatai problémái következtében hatása jelenleg kisebb, mint a népességszám-különbségből és a csekély távolságból következik abban az értelemben, hogy Brassó elővárosi övezetébe vonná be a várost. Azonban abban az értelemben nagyon is jelen van reciprok értelemben, mint bejárás célhelyszín a város lakói számára. A közlekedési kapcsolatok, benne az út és a vasút, fejlesztése várhatóan erős metropolizációs folyamatokat indít be Brassó távolabbi környezetében, ami a Sepsiszentgyörgy és Brassó közötti gazdasági, népességi és társadalmi kapcsolatok gyors erősödését vonja magával. Brassót jelenleg is nagyon erős szuburbanizációs folyamatok jellemzik, amelyeknek egyik fő iránya éppen Sepsiszentgyörgy. Jelenleg ezek a folyamatok megállnak a megyehatárnál, de várhatóan a szuburbanizációs hullám előbb-utóbb átcsap ezen a határon, és összeér Sepsiszentgyörgy Illyefalva irányú szuburbanizációs fejlődésével.

A déli irány kivételével Sepsiszentgyörgy tágabb közelében nem található jelentősebb népességi és fejlődési súlypont. A továbbra is erős népességvesztést elszenvedő Kézdivásárhely és Kovászna nem képez érdemi ellensúlyt a megyében, míg az északon elhelyezkedő Csíkszereda jelentős távolságban helyezkedik el.

Szűkebb környezetében Sepsiszentgyörgy kiemelkedően domináns, a térség erősen monocentrikus. A községek lélekszáma, gazdasági aktivitása eltölpül a városé mellett, a kontraszt a város és környéke között jóval erősebb, mint más környező városok esetében. Mindemellett a város nyugati, délnyugati szektoraiban erős szuburbanizációs jelenségek érhetők tetten, amelyet mind a lakásépítés, mind a migrációs egyenleg bizonyít.

A város legfontosabb tulajdonsága nagyon magas fokú centralizáltsága, sűrűsége, amelynek alapvető oka a lakótelepeken található lakások magas, illetve a kertvárosias részek alacsony arányában keresendő. A város jelentős részét teszik ki az intézményi, illetve gazdasági hasznosítású területek.

A város területét nyugati irányból a Baróti-hegység határolja, jelentős természeti értéket hordozva. Ezen belül, a városhoz csatoltan nyolc kilométerre található Sugásfürdő fürdőhely. Keleti oldalról a város határát a széles és beépítetlen Olt völgye, illetve az ezzel párhuzamos vasút képez hidak hiányában nehezen átjárható térfalat.

A várost délről jelentős működő, vagy bezárt ipari jellegű területek övezik, közel a két nagy lakótelephez. Az Olt keleti partján fekvő Állomás negyeden, illetve a vasúton túl jelentős ipari térségek találhatóak, ahol a hely adott további bővülésre is. Az Olt bal oldalán, a várostól délre található Kilyén, falusias, de átalakuló beépítéssel.

A város külső északi része – a Csíki és az Oltmező utcák mentén – vegyes, intézményi-kereskedelmi-szolgáltatási-gazdasági és sportfunkciójú, ahol szintén jelentős terület adott a további fejlődésre. Jellemzőek a nagyobb boltok, kereskedések, sportközpontok.

A város központi része az Erzsébet-parktól közvetlenül keletre elhelyezkedő térségben helyezkedik el, jelentős szolgáltatási, gazdasági, idegenforgalmi, kereskedelmi tevékenységgel, társadalmi lehetőségekkel. A központ jelentős része forgalomcsillapított övezet. A hagyományos beépítésű központ keleti irányba fokozatosan megy át lakótelepi jellegű városrészbe, míg nyugati irányba élesebben elkülönül a szomszédos városrészekről, az ottani beépítés jellege, az intézmények elzáró hatása, részint az útszerkezet kialakítása miatt.

A lakosság nagy többsége blokkházakban lakik, amelyek közül a két legnagyobb a központ közvetlen közelében található. A központtól északra a szocialista időszakban részlegesen átalakult, vegyes kisvárosias-falusias-lakótelepes beépítés jellemző, míg délkeletre ipari tevékenységek, a városhoz csatolt Szemerja területén falusias beépítés dominál. A Szemerja negyedről nyugati irányba, a dombokon található a város magas státuszú lakókönyéke, amelyről északra, annak közvetlen közelében helyezkedik el az alacsony státuszú őrkői cigány szegregátum.

A város társadalmat érintő térszerkezeti problémáinak jelentős forrása a nagyon koncentrált beépítésből fakad, illetve a kisvárosias beépítésű részek alacsony arányából. Mindehhez járul sok városrész részleges vagy magasabb fokú elszigeteltsége.

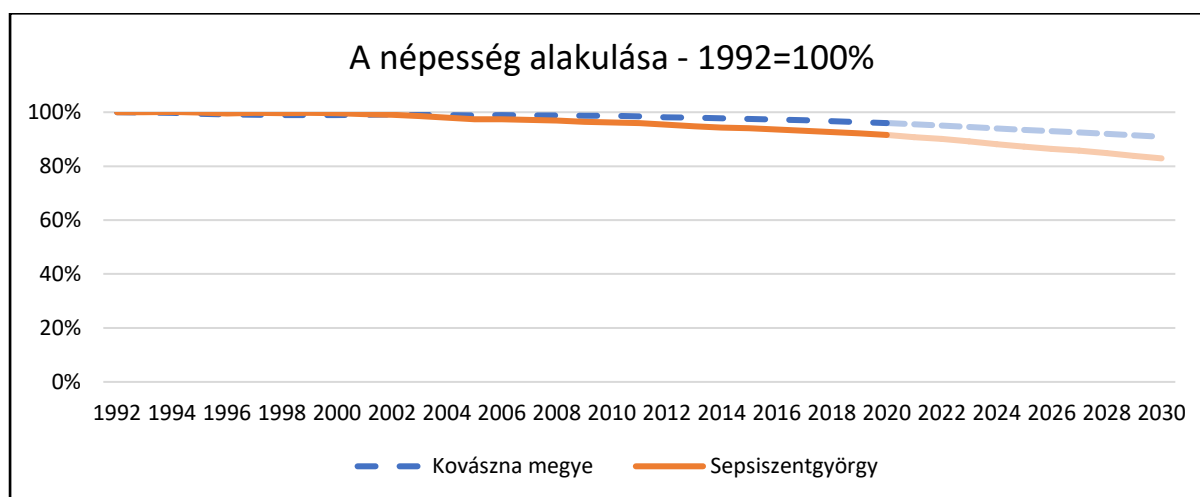
A város legjelentősebb, kevésbé kihasznált erőforrása a nyugatról határoló zöldterületek, illetve a keletről határoló Olt völgye kék sávja. Mindkettő a város lakott térségeinek közvetlen közelében található, jelentős lehetőséget nyújtva a város életminőségét, vonzerejét növelő fejlesztésekhez.

Társadalom

Demográfia

Sepsiszentgyörgy Sepsiszentgyörgy népessége 2021-ben 63 ezer fő, míg Kovászna megyéé 225 ezer fő. A megye népessége 2010-2012, Románia EU csatlakozása, illetve a 2008-as válság európai lecsengése óta kezdett érdemben csökkenni, és az előrejelzések alapján a közeljövőben még intenzívebb szakaszába lép a fogyás. A város lakosságának változása trendjében némiképp, mértékében jelentősen eltér a megyéétől, a népesség fogyása 2004 óta vette érdemben kezdetét és a megyei értéket jóval meghaladó szinten következett be (25. Ábra). Az előrejelzések szerint a közeljövőben a város fogyásának üteme erősebben fog jelentkezni, mint a megyéé.

25. Ábra: Kovászna megye, illetve Sepsiszentgyörgy népességének alakulása, 1992-2030

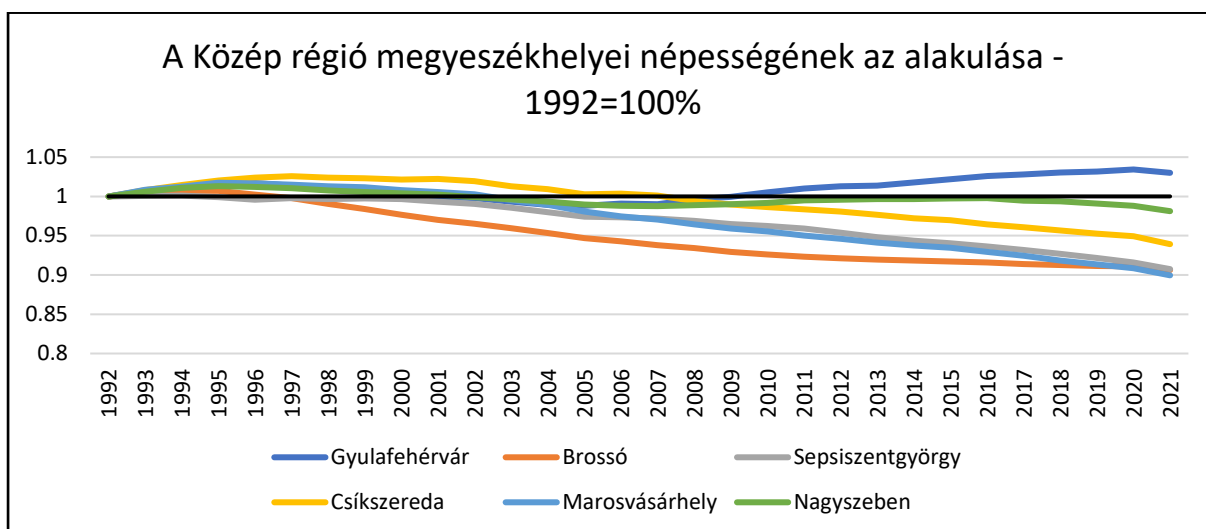

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgy népességének 1992-es állapothoz mért 10%-os csökkenése megegyezik Brassó és Marosvásárhely népességének csökkenésével, bár előbbi trendjétől erősen eltér. Brassó népessége jóval korábban kezdett erőteljes csökkenésbe, az utóbbi időben a fogyás üteme erőteljesen mérséklődött.

Az utóbbi két évtizedet tekintve Marosvásárhely és Csíkszereda trendjeivel gyakorlatilag megegyezik Sepsiszentgyörgy – az utóbbi esetében a kilencvenes évek második felének felfutása teremt eltérő bázist. A fentiekől eltérő folyamatok csak a távolabbi nagyvárosokat, Gyulafehérvárt és Nagyszebent jellemzik.

26. Ábra: A Közép régió városai népességszámának alakulása 1992-2021

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Összességében trendjeiket tekintve a Közép régió¹ megyeszékhelyei három csoportba oszthatók. Stabil, illetve enyhén növekvő népesség jellemzi a távolabbi városokat, míg Brassó népessége korai, gyors fogyást követően a stabilizálódás jeleit mutatja. Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Marosvásárhely népessége különböző kétezres évek eleji bázisról ugyan, de nagyon hasonló trendvonalat követve jelentős fogyásban vannak.

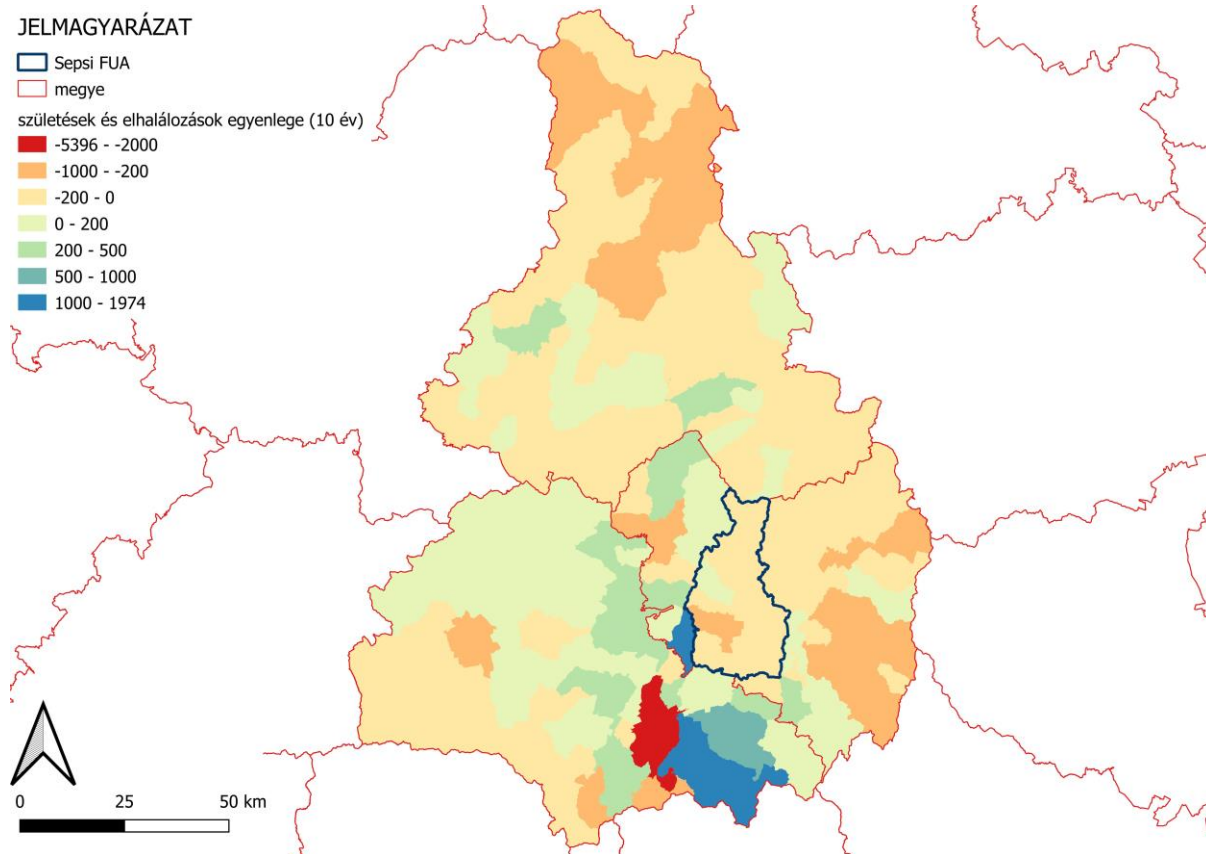
Sepsiszentgyörgy népességének csökkenése azonban nem arra utal, hogy a város vonzereje csökkenne: a várost és térségét egységes rendszerben lehet értelmezni, és ebben az összefüggésben a kiköltözés sem jelent elszakadást a várostól: a kiköltözők vállalkozásai, munkahelyei a városban vannak, itt veszik igénybe a szolgáltatásokat, és legtöbb esetben gyerekeik is ide járnak iskolába. Az így értett szűkebb várostérség népessége trendszerűen nem csökken.

Sepsiszentgyörgy municípium Kovászna megye megyeszékhelye és egyben a legnépesebb városa. A 2011-es hivatalos népszámlálás adatai szerint 56.006 lakosa volt, Kilyén és Szotyor lakosságával együtt. A demográfiai elemzésnél a Nemzeti Statisztikai Intézet, illetve a 2011-es népszámlálás adataira támaszkodunk, ezekből próbálunk trendeket meghatározni. Az alábbi térképen megfigyelhető az elmúlt 10 év természetes szaporulat egyenlege Kovászna, Hargita, illetve Brassó megye településeiben. Észlelhető egy intenzív természetes szaporulat növekedés Brassó megye déli részén, illetve egy intenzív csökkenés a megyeszékhely esetében. Sepsiszentgyörgy és környezete a térképen zöld körvonallal van jelölve. A municípium és térségének természetes szaporulat egyenlege túlnyomórészt negatív, vagyis az elhalálozások száma meghaladja az élveszületések számát. Ezen

¹ A Centru régió Románia RO12 jelzésű NUTS 2 szintű régiója, mely többek között tartalmazza Kovászna megyét is (RO123 NUTS 3 régió). A régióknak nincs hivatalos magyar neve, előfordul a Közpointi, Közpoint vagy Közép használat egyaránt. A stratégiában a Közép régió megnevezést használjuk.

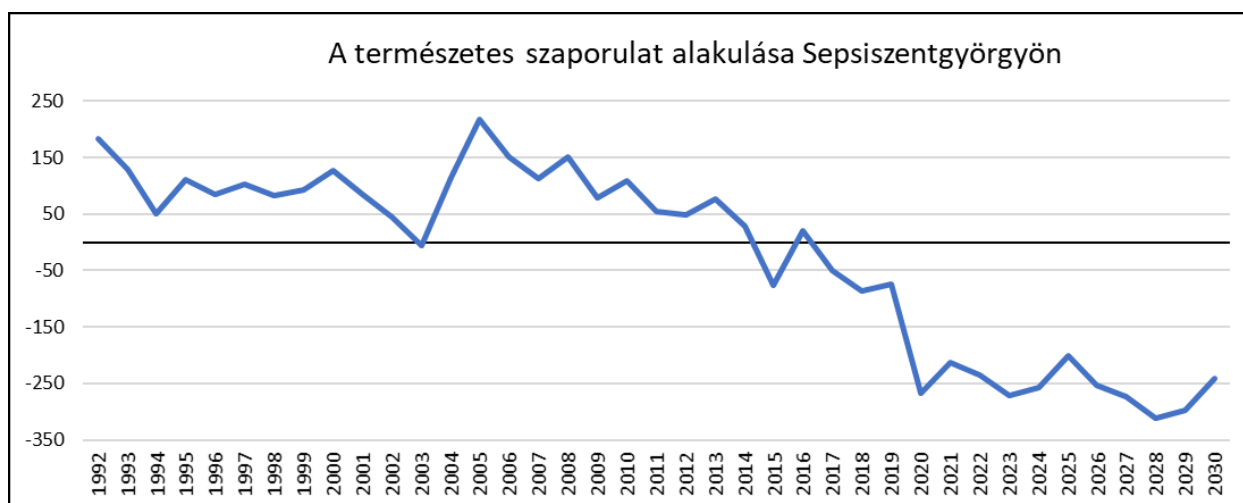
kijelentés alól kivételt képez egy, a térségben elhelyezkedő község, nevezetesen Sepsikőröspatak, ahol az említett egyenleg pozitív.

3. Térkép: Természetes népszaporulat - Kovászna, Hargita és Brassó megyék

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

27. Ábra: Természetes népszaporulat 1992-2030 (becslés)

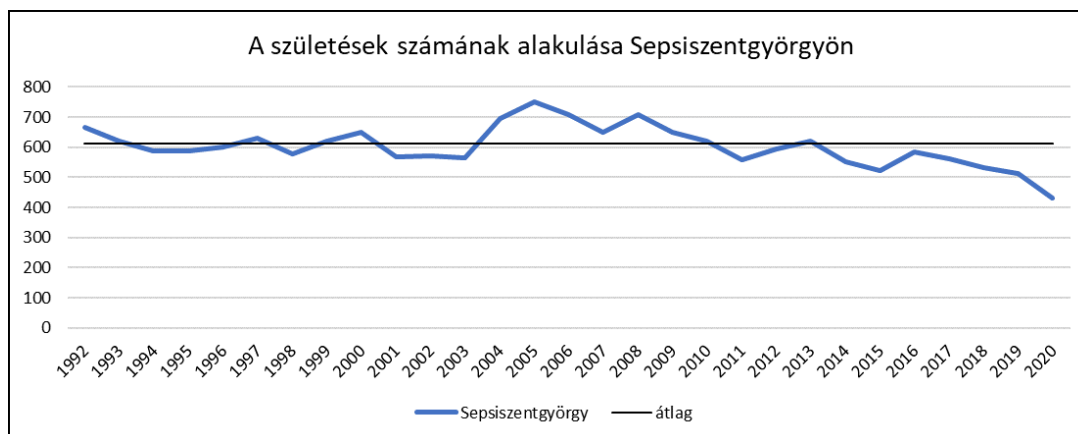
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti diagram megvizsgálása során észrevehető, hogy a megyeszékhely természetes szaporulata utoljára 2016-ban volt pozitív, míg a legmagasabb értéket 2005-ben mérhettük, akkor az egyenleg plusz 217 fő volt. Ellenben 2016 óta egy intenzív csökkenést figyelhetünk meg napjainkig, a becslések szerint ez a trend, kisebb szezonális ingadozásokkal folytatódni fog a következő 10 évben.

Az alábbi diagramokon a természetes szaporulat két komponensének, vagyis a születések, illetve elhalálozások számának alakulása látható. A születések számának alakulása esetében az adatok minimálisan változnak, mondhatjuk, hogy stagnálnak, viszont az elhalálozások esetében, az elmúlt 5 évben megfigyelhető egy jelentős növekedés, a vizsgált időszak átlagához viszonyítva. Az elmúlt 28 évben átlagosan 545 fő hunyt el évente, 2020-ban ez az érték 700 főre tehető.

A születések számának változása az egyik fontos oka a korfa ilyen gyors és nagymértékű átalakulásának. Ennek időbeli változása nagymértékben megegyezik Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön, ahol is a várost a valamivel nagyobb mértékű csökkenés jellemzi átlagosan és leginkább az utóbbi időben és a demográfiai prognózisok további erőteljes csökkenést valószínűsítene.

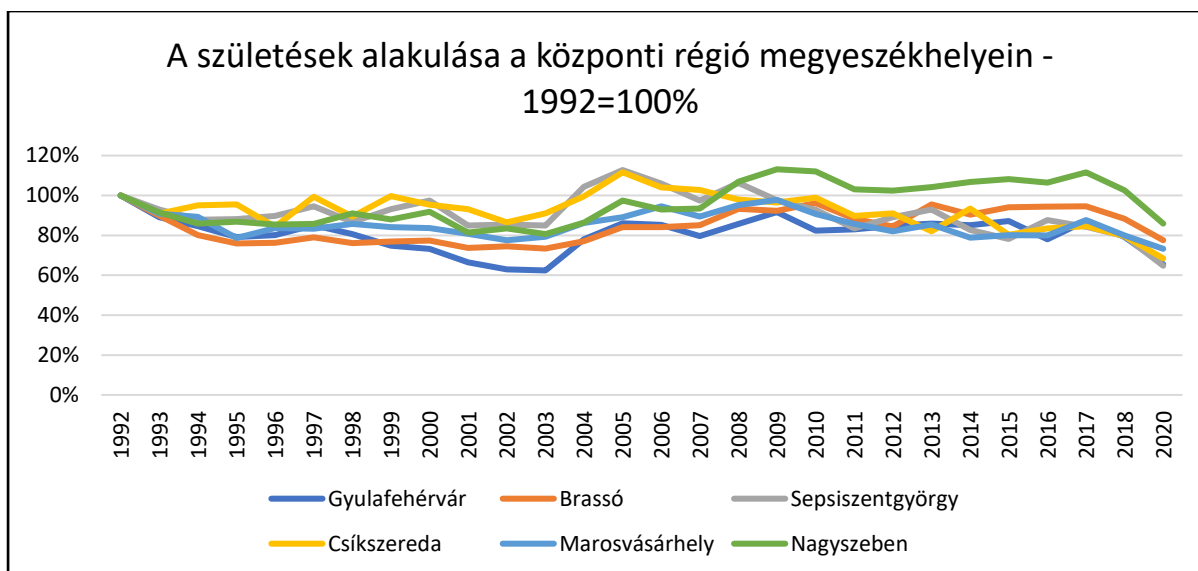
28. Ábra: Születések száma

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A Közép régió megyeszékhelyein a szülések számát vizsgálva az utóbbi évtizedben igen hasonló kép látható, ahol is a születések száma erőteljesen csökken (29. Ábra).

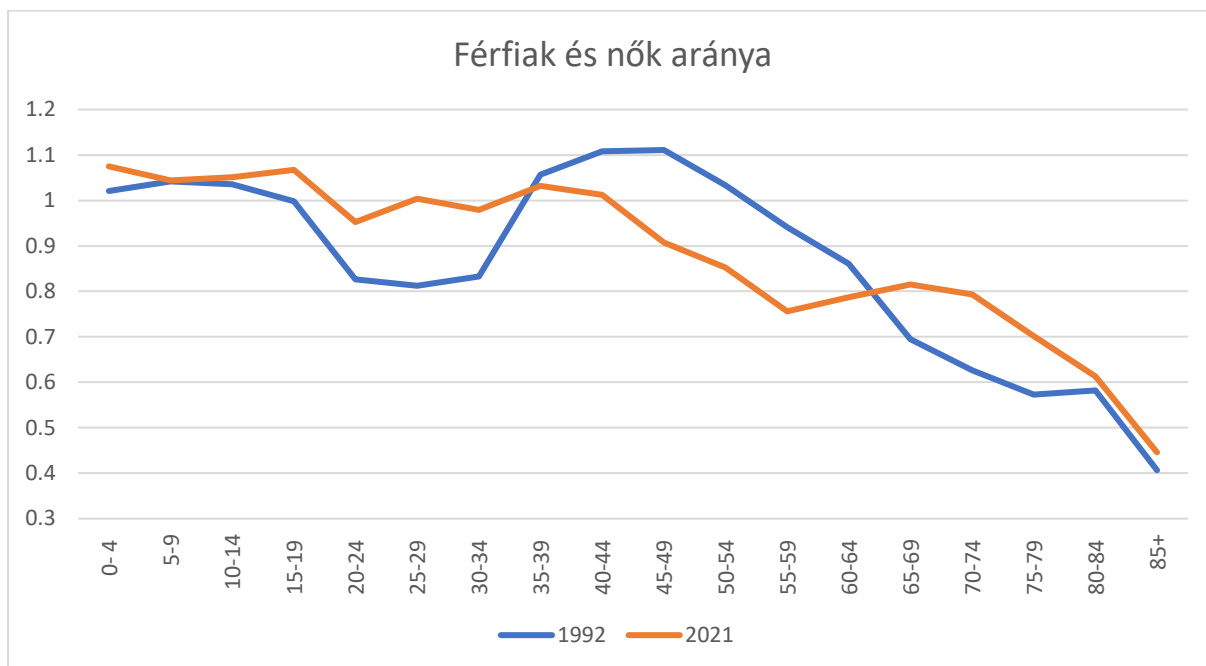
29. Ábra: Szülések számának alakulása a Közép régió megyeszékhelyein, 1992-höz viszonyítva, 1992 és 2021 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

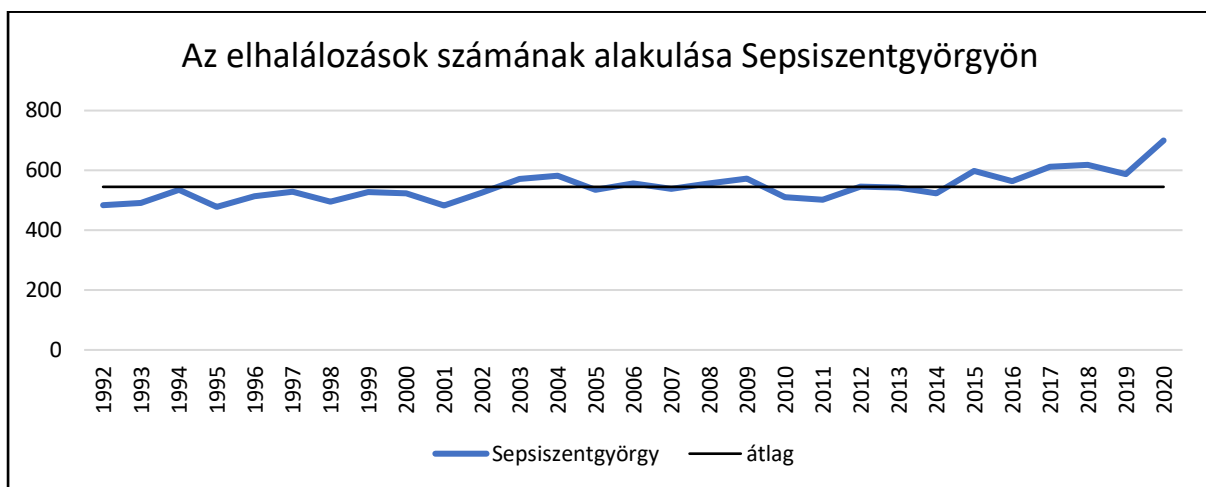
A negatív folyamatok mellett a nemek aránya 2021-ben jóval kiegyenlítettebb képet mutat, mint 1992-ben, ahol is a fiatal felnőttek esetében jelentős női, míg a középkorúak esetében érezhető férfitúlsúly jellemezte (30. Ábra). Azonban mindkét időpontra jellemző, hogy 50 éves kor fölött a férfiak mortalitása jóval meghaladja a nőkéét, ami idős korban nagymérvű női túlsúlyra vezet.

30. Ábra: Férfi-nő arány korcsoportonként 1992-ben és 2021-ben Sepsiszentgyörgyön

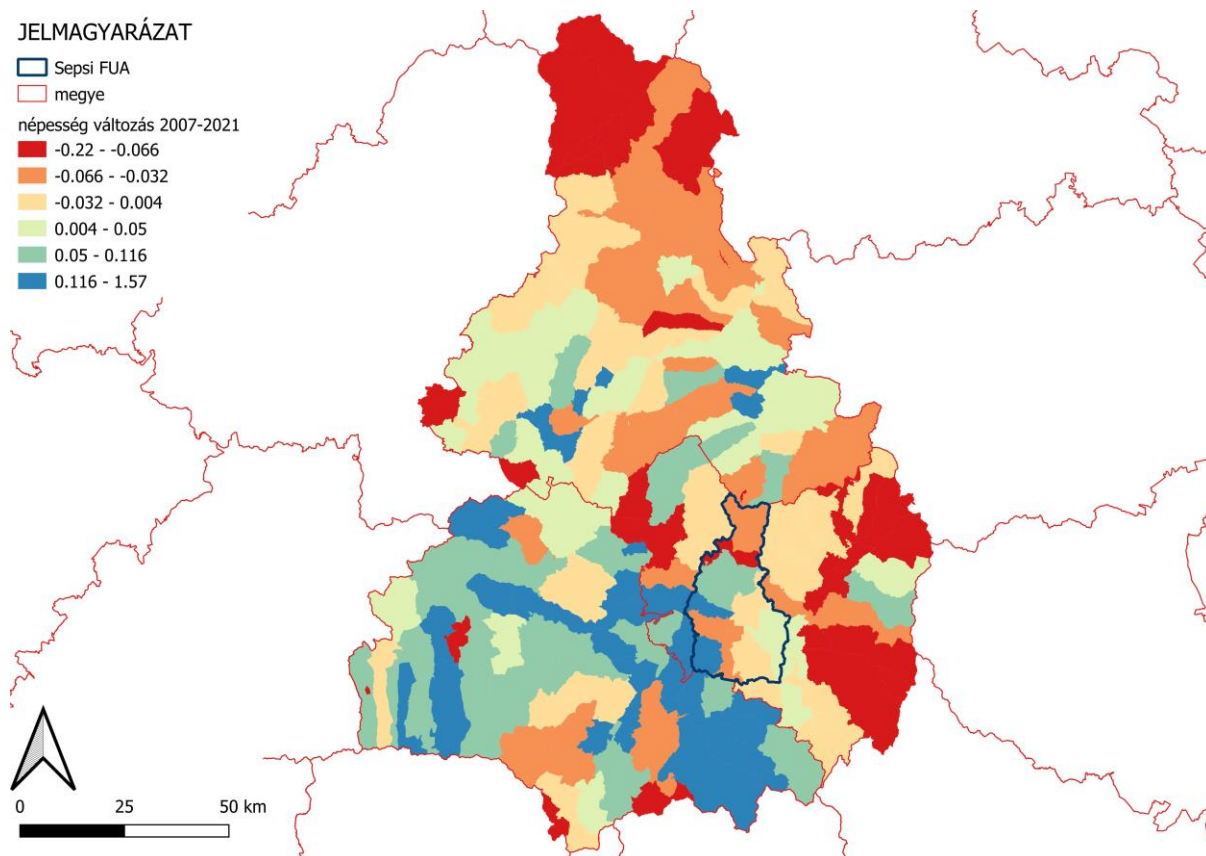
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

31. Ábra: Elhalálozások

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

4. Térkép: Népszám-változás - Kovászna, Hargita és Brassó megyék

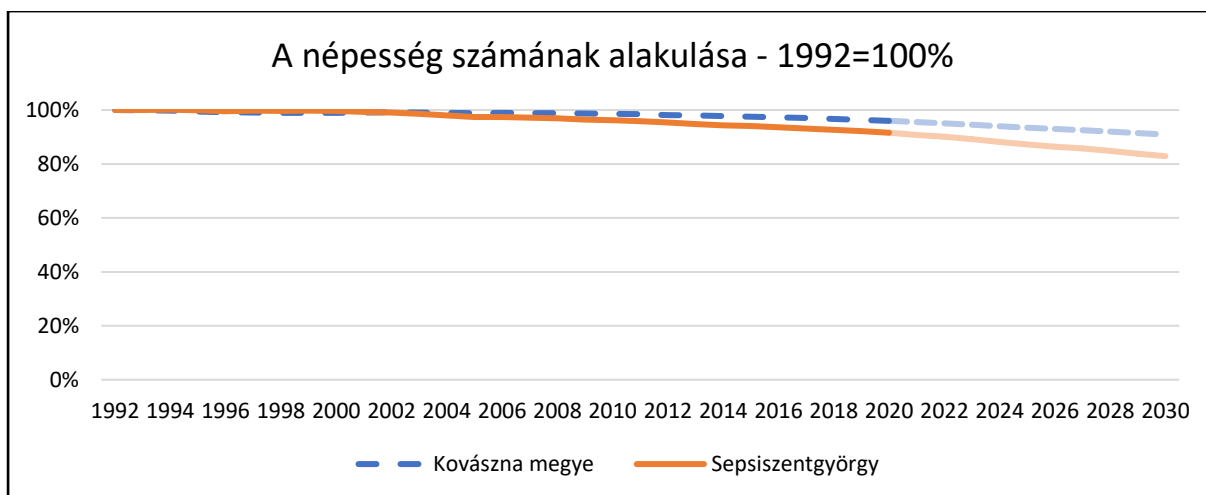

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti térképen ismételt az előbb említett három megye településeinek a népesség változását láthatjuk 2007-2021 között. Hargita és Kovászna megyei perifériákon megfigyelhető egy súlyos népességcsökkenés, illetve ennek az ellenkezője jellemzi Brassó közvetlen környékét. A perifériák esetében a népességcsökkenés fő oka a munkahelyek hiánya. Ez az egyik legerősebb befolyásoló tényező, hisz a fiatal népesség a jobb munkalehetőség érdekében próbál közelebb költözni az urbanus terekhez, így a perifériákon elhelyezkedő falvak folyamatosan előregednek. A népesség változás adatai kedvezőbb színekben tünteti fel Sepsiszentgyörgyöt és térségét, mind a természetes szaporulat egyenlegének adatai. Amennyiben a fenti térképen csak Sepsiszentgyörgyre és térségére fókuszálunk, akkor ugyanúgy megfigyelhető az a trend, ami a megyét is jellemzi, vagyis a térség perifériáin nagyobb a népesség csökkenés és a megyeszékhely közvetlen környezetében pedig népesség számának változása pozitív.

A lenti ábrán Sepsiszentgyörgy, illetve Kovászna megyék népességének a viszonyított alakulását láthatjuk. Észrevehető, hogy a megyeszékhely népességmegtartó ereje csak 2001-ig volt nagyobb, mint Kovászna megyéé. Mindkét esetben egy folyamatos csökkenés észlelhető, viszont a megyeszékhely esetében a csökkenés erőteljesebbnek mondható. A becslések szerint a trend továbbra is megmarad és a megyeszékhely adatai még inkább eltávolodnak a megyei adatoktól.

32. Ábra: Lakosság – 1992-2030

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

1. Táblázat: A térség lakossága 2008-2021

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sepsiszentgyörgy	67.393	67.091	66.929	66.703	66.338	65.935	65.614	65.412	65.128	64.795	64.465	64.093	63.693	63.112
Árkos	1.318	1.366	1.398	1.455	1.465	1.527	1.557	1.579	1.602	1.629	1.638	1.633	1.632	1.667
Sepsibüksád	1.808	1.825	1.846	1.843	1.852	1.842	1.854	1.844	1.821	1.808	1.786	1.761	1.749	1.708
Sepsibodok	2.484	2.496	2.484	2.498	2.505	2.524	2.552	2.577	2.580	2.597	2.593	2.583	2.588	2.602
Kökös	1.570	1.581	1.581	1.584	1.586	1.598	1.606	1.587	1.585	1.596	1.569	1.570	1.534	1.515
Gidófalva	2.678	2.698	2.701	2.678	2.686	2.708	2.700	2.686	2.675	2.678	2.657	2.657	2.657	2.646
Illyefalva	1.840	1.880	1.913	1.914	1.923	1.949	1.992	2.004	2.015	2.011	2.033	2.043	2.035	2.043
Málnás	1.105	1.122	1.118	1.121	1.094	1.074	1.070	1.075	1.066	1.063	1.047	1.031	1.028	1.020
Mikóújfalu	1.861	1.861	1.854	1.858	1.865	1.880	1.876	1.854	1.852	1.854	1.849	1.831	1.819	1.797
Maksa	1.209	1.231	1.246	1.243	1.242	1.242	1.232	1.227	1.217	1.228	1.220	1.228	1.230	1.241
Uzon	4.681	4.672	4.660	4.664	4.679	4.691	4.699	4.688	4.657	4.682	4.688	4.702	4.681	4.652
Réty	2.267	2.274	2.282	2.262	2.272	2.272	2.292	2.294	2.300	2.301	2.298	2.311	2.316	2.304
Sepsikőröspatak	2.330	2.351	2.350	2.398	2.413	2.424	2.409	2.428	2.431	2.454	2.450	2.459	2.467	2.479
Összesen	92.544	92.448	92.362	92.221	91.920	91.666	91.453	91.255	90.929	90.696	90.293	89.902	89.429	88.786

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti táblázatban megfigyelhető a megyeszékhely és térsége népesség számának alakulása közigazgatási egységekre bontva 2008-2021 között. A térségben elhelyezkedő községek közül, a népesség szám tekintetében Uzon község a legnagyobb, míg Málnás a legkisebb. A vizsgált időszakban a települések népesség száma jellemzően csökkent, kivéve Árkos, Sepsibodok, Illyefalva, Maksa, Réty és Uzon községeket. Az említett községek esetében a növekedés csak Árkos községben jelentős, 349 fő.

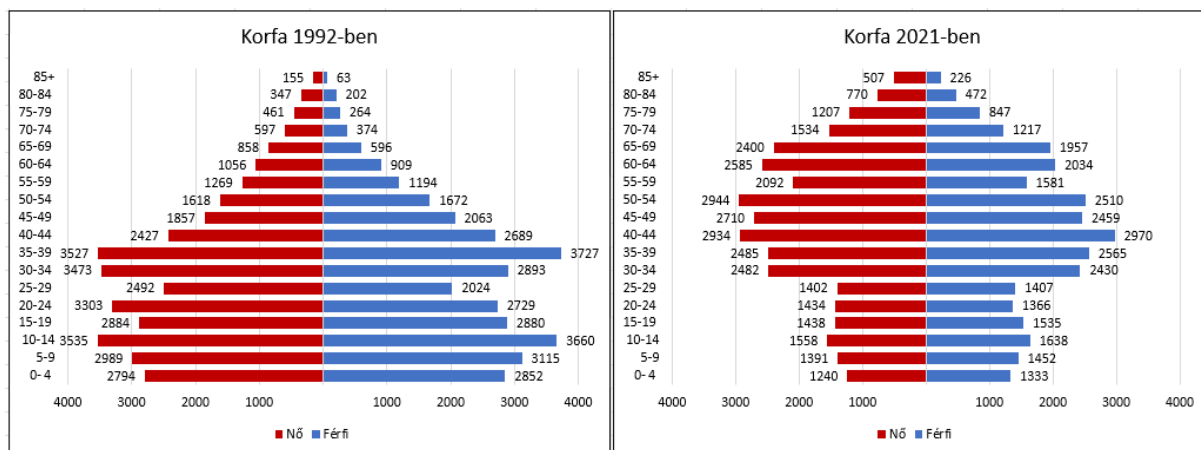
Az alábbi diagramok elemzése során számos változás észrevehető. A diagram első felében Sepsiszentgyörgy 1992-es korfája látható, míg a második részén a 2021-es állapot vizsgálható. Megfigyelhető, hogy 1992-ben a megyeszékhely túlnyomó részben 45 évnél fiatalabb lakossággal rendelkezett, viszont 2021-re a 30-70 év közötti korosztály lett többségben, ami a népesség előregedésére enged következtetni. Míg 1992-ben egy idős (65 évnél öregebb) személyre megközelítőleg 17 nálánál fiatalabb lakos jutott, addigra 2021-ben ez a szám megközelítőleg 5 személyre csökkent. Ha számokban szeretnénk a változást mérni, akkor 7.220-szal több idős lakosa van jelenleg Sepsiszentgyörgynek, mint 1992-ben volt.

A város népessége korösszetételét tekintve rohamos átalakulás figyelhető meg 1990 óta. A népesség korfája a demográfiai átmenet 4. fázisának, azaz a stabilizálódó állapotnak

megfelelő jellegzetességeket mutatta, ez nagyon gyorsan az 5. fázisnak, azaz az előregedő, népességét csökkentő formát vett föl 2021-re.

A város társadalma gyorsan idősödik. Míg 1992-ben 6% alatti volt a 65 éves vagy annál idősebb lakosság aránya, ez most már majdnem 18%-ot tesz ki. Ezen belül is egyre nagyobb arányt tesznek ki az idősek, azaz a legalább 75 évesek a városban.

33. Ábra: Korfa - Sepsiszentgyörgy

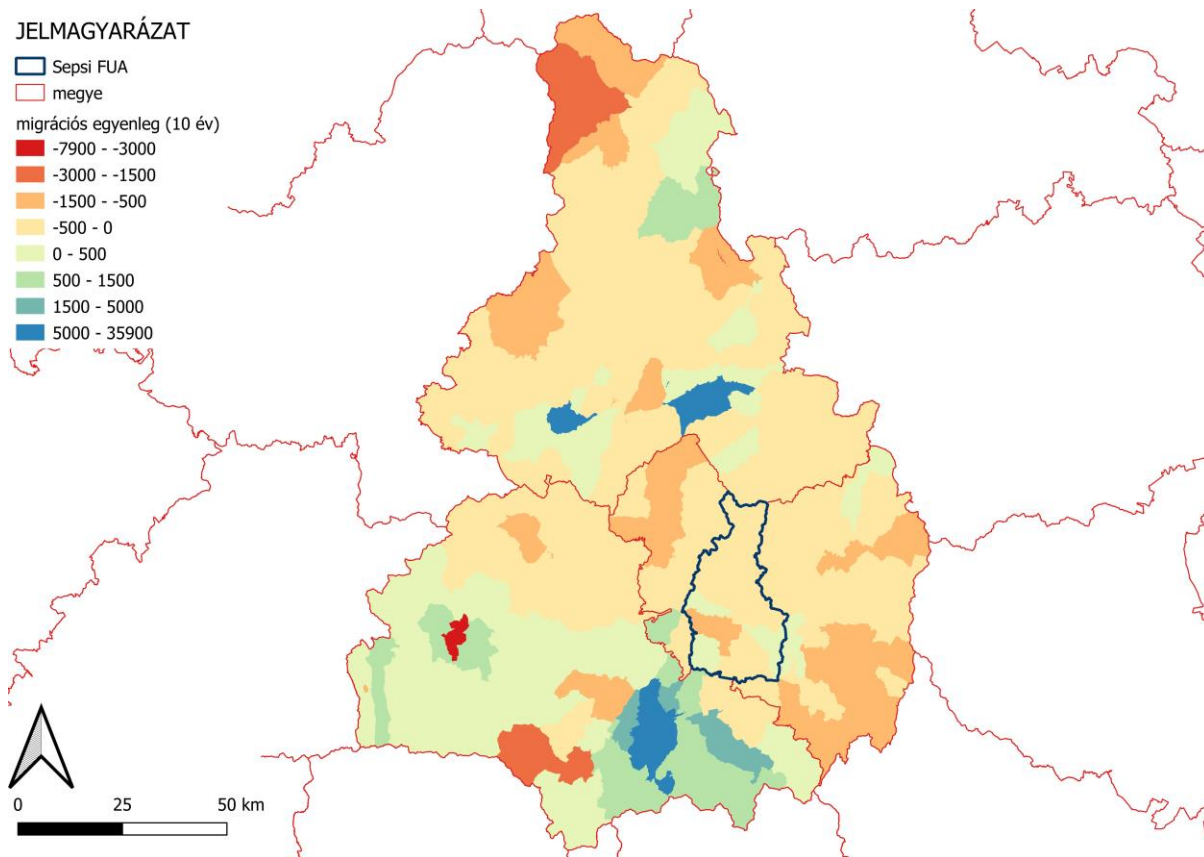

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Egy település korfájának a vizsgálata fontos része a stratégiai tervezésnél. A népesség változásának a pontos felismerése segít a stratégiai célok, illetve beavatkozási pontok beazonosításában. A fenti diagramok elemzése során megfigyelhető, hogy Sepsiszentgyörgy a következő időszakban még nagyobb hangsúlyt kell fektessen az idősellátásra, akadálymentesítésre, az egészségügy fejlesztésére, a közösségi terek formálására. A diagramon feltüntetett két évszám között közel 30 év telt el, miközben az idősek száma több mint 7.000-rel nőtt Sepsiszentgyörgyön. Ahhoz, hogy élhető várossá váljunk, ahol az életminőség folyamatosan javul, a fiatal népesség igényeinek a kielégítése mellett fontos, hogy az idősebb generációk szükségleteit is figyelembe vegyük.

Az oda-, illetve elköltözések aránya fontos mutató egy település esetében. Minél vonzóbb egy település gazdasági, társadalmi, vagy épp szociális téren, annál inkább pozitív a migrációs egyenlege, vagyis többen költöznek az adott településre, mint ahányan elköltöznek. Ez a kijelentés egy idő után nem állja meg a helyét, amikor már olyan sokan költöznek oda, hogy egyszerűen megtelik az adott település és már kezd élhetetlenné válni. Ekkor kezdődik el az a folyamat, amikor a szomszédos települések, akár kisebb falvak válnak a kiköltözők célpontjává.

5. Térkép: Migrációs egyenleg - Kovászna, Hargita és Brassó megyék

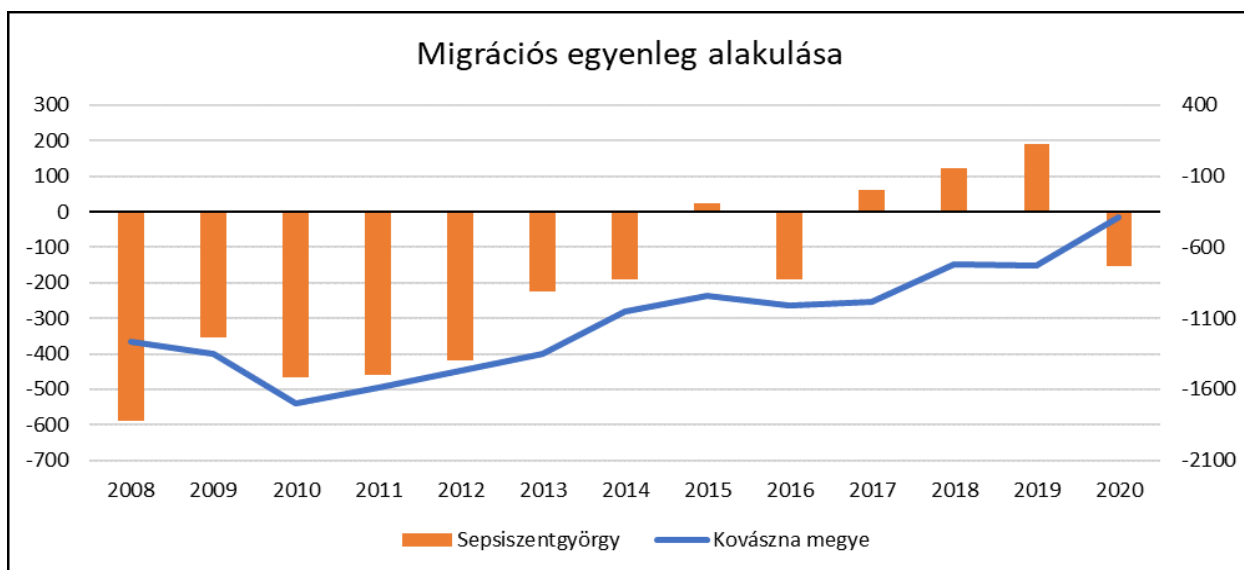

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A migráció számításánál két komponenst veszünk figyelembe: az odaköltözések és az elköltözések számát. A migrációs egyenleg jelen esetben az elmúlt 10 évre volt kiszámolva. A fenti térképen ábrázolva van Kovászna, Hargita és Brassó megyék településeinek a migrációs egyenlege. Észlelhető a municípiumok és városok vonzáskörzetében egy pozitív migrációs egyenleg, illetve a megyei perifériákon az elköltözések száma magasabb. Ha ismételten Sepsiszentgyörgyre és térségére összpontosítunk, akkor megfigyelhető, hogy a megyeszékhely közvetlen környezetében az odaköltözések száma magasabb, mint az elköltözéseké, ezért pozitív migrációs egyenlegről beszélhetünk.

Az alábbi ábrán láthatjuk, hogy hogyan alakult az elköltözések, illetve odaköltözések aránya Sepsiszentgyörgyön és Kovászna megyében. A vizsgált időszakban először 2015-ben volt pozitív az arány, de elenyésző mértékben, összesen 23-mal több személy költözött a megyeszékhelyre. 2017-től kezdődően ismételten pozitív lett az arány egészen 2019-ig, itt már számottevően magasabb volt az odaköltözők száma. A vizsgált időszakban a Kovászna megyéből elköltözők száma folyamatosan magasabb volt, mint az odaköltözők száma.

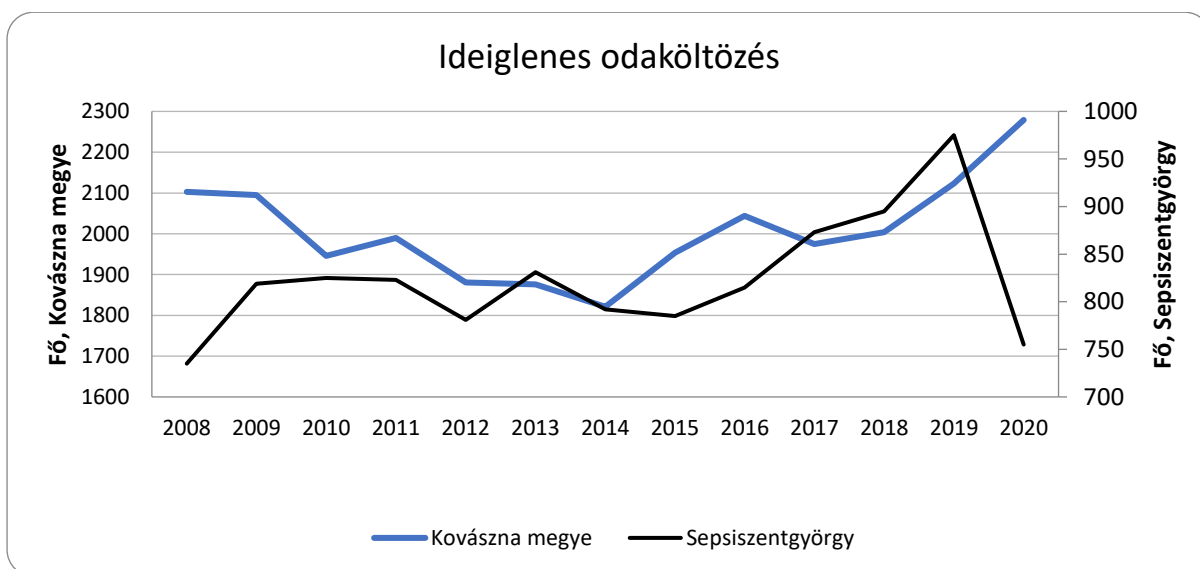
34. Ábra: Migrációs egyenleg

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

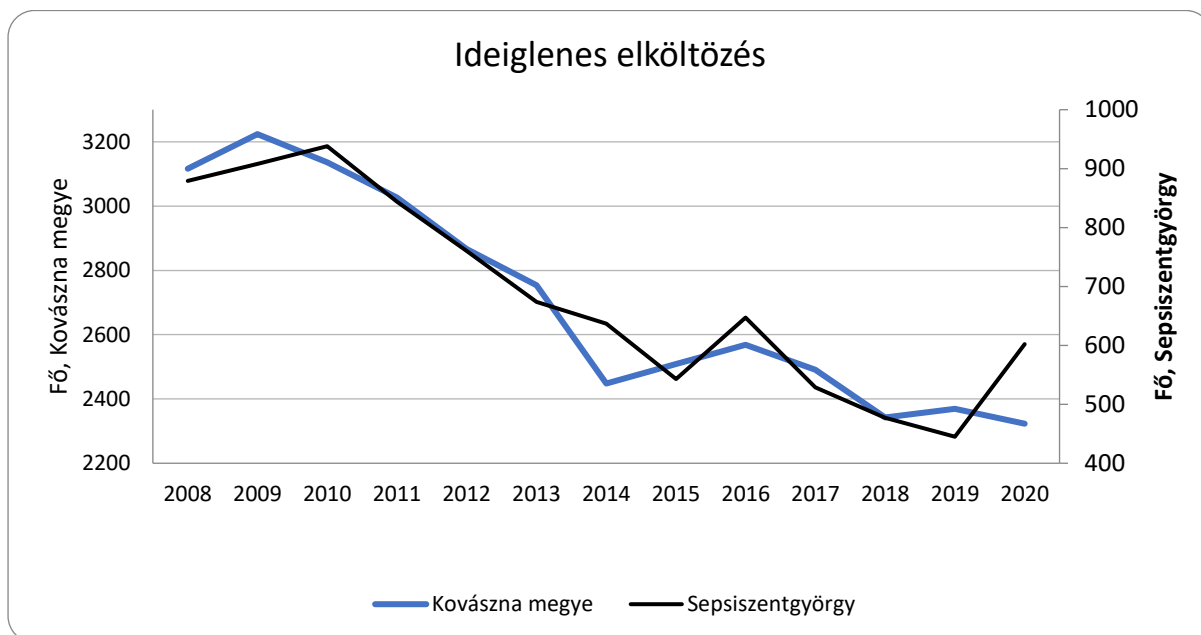
Térbeli mobilitást tekintve Kovászna megye, illetve Sepsiszentgyörgy jelentős részben eltérő mintázatokat mutat. Sepsiszentgyörgyön a COVID-19 világjárvány kitöréséig erősödött az ideiglenes beköltözés, és mindkét helyen hasonló jellegzetességekkel csökkent az ideiglenes elköltözés – ismételten a pandémia kitöréséig, amikor is az ideiglenes elköltözések száma megugrott a városban. Az ideiglenes mobilitást tekintve tehát a város és a megye számára egyaránt pozitív folyamatokat a város esetében a járvány megtörte.

35. Ábra: Ideiglenes odaköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

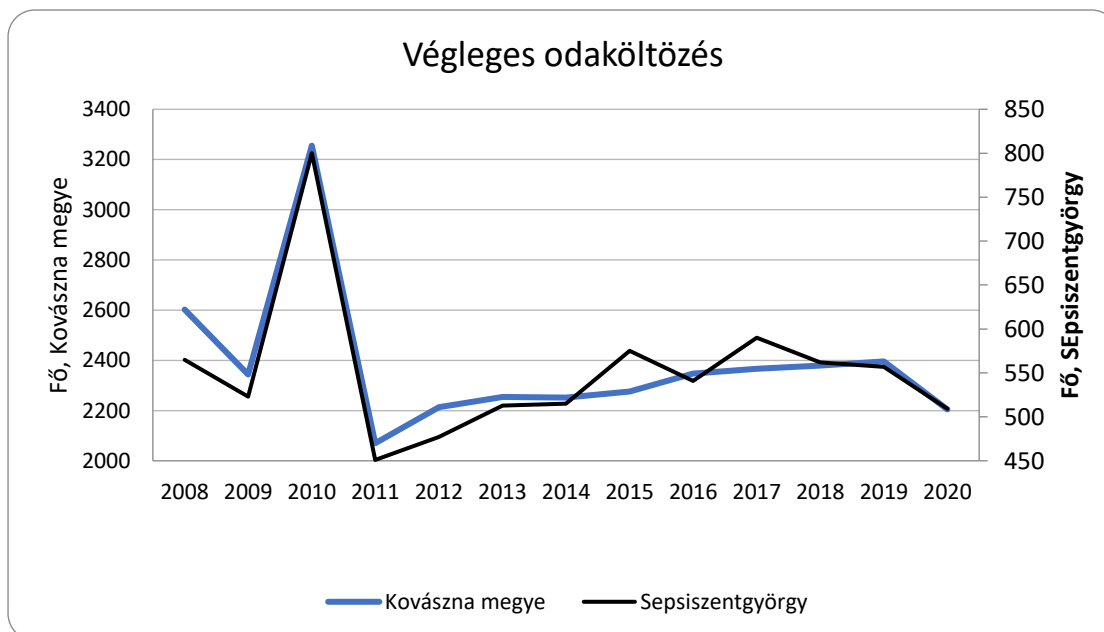
36. Ábra: Ideiglenes elköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

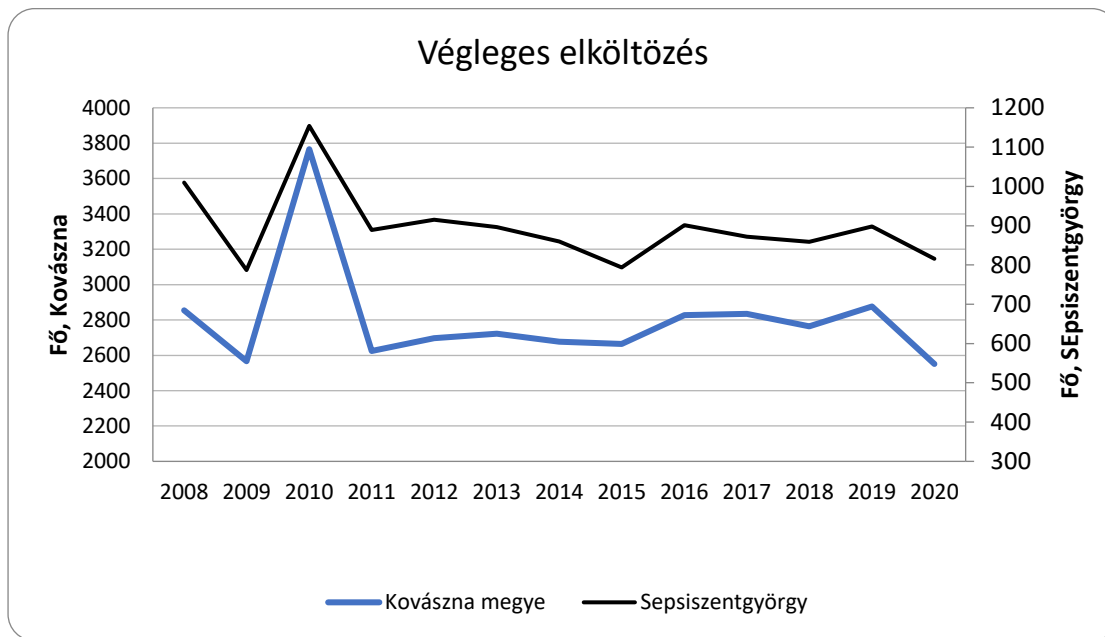
Végleges költözéseket tekintve a 2010-es kiugrástól eltekintve az odaköltözések enyhe növekedését, az elköltözések számának stabilizálódását, enyhe csökkenését mutatják az adatok mind a megyére, mind a városra.

37. Ábra: Végleges odaköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008-2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

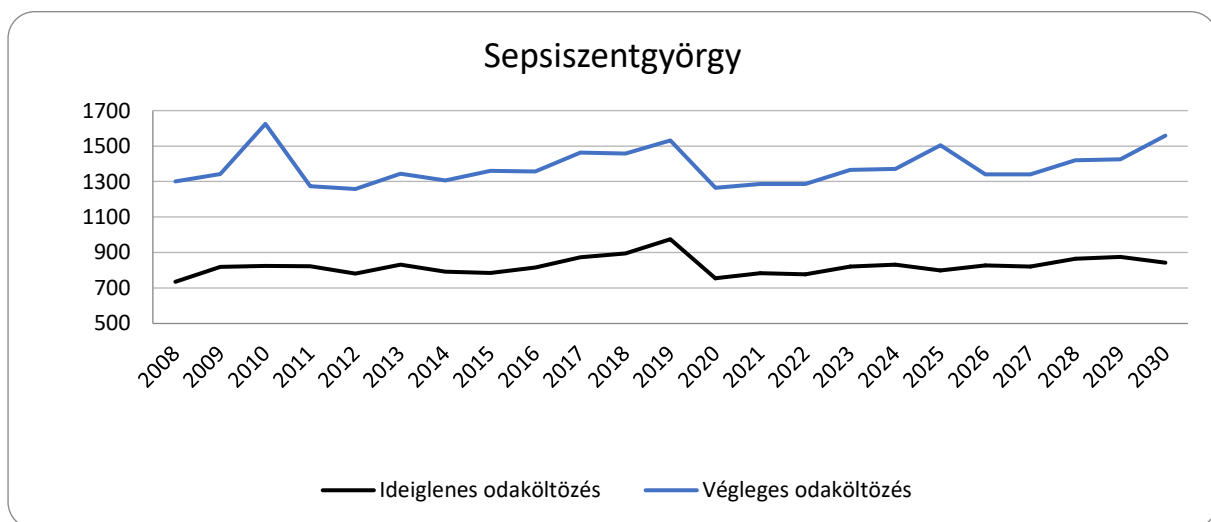
38. Ábra: Végleges elköltözések számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

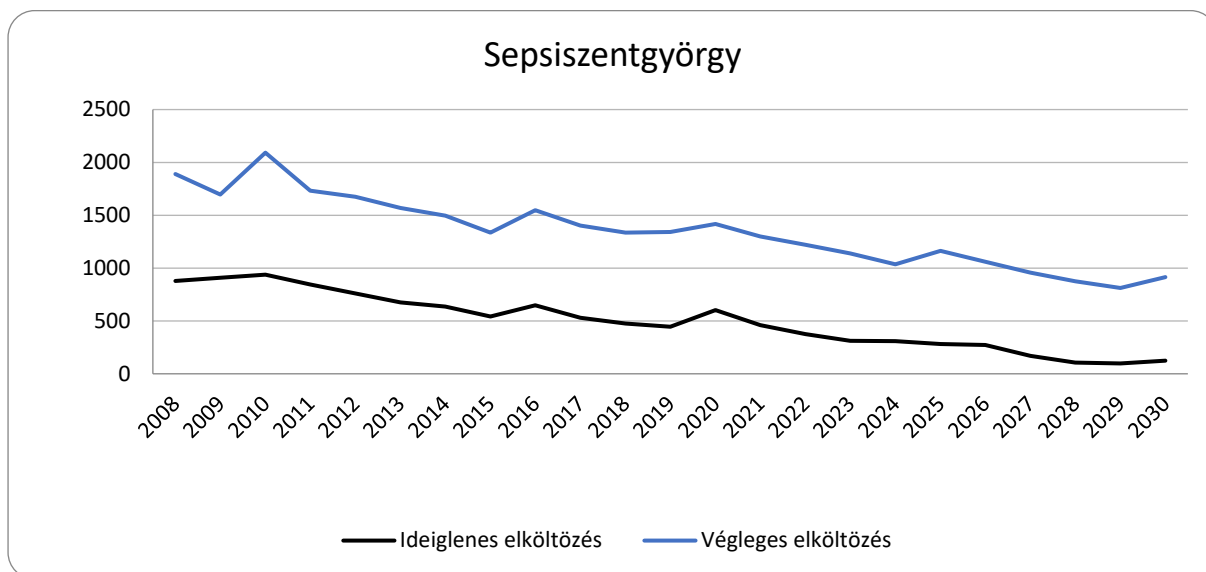
Sepsiszentgyörgy esetében összességében a beköltözések számának trendje pozitív (39. Ábra), míg az elköltözések számának alakulása negatív irányú.

39. Ábra: Odaköltözések száma Sepsiszentgyörgyön

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

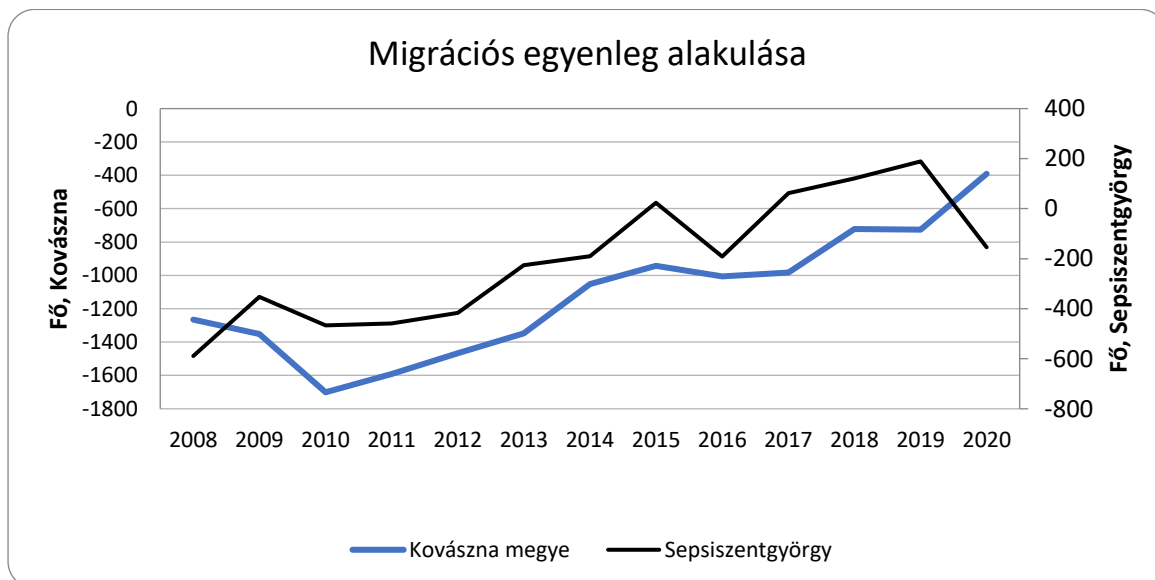
40. Ábra: Elköltözések száma Sepsiszentgyörgyön

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

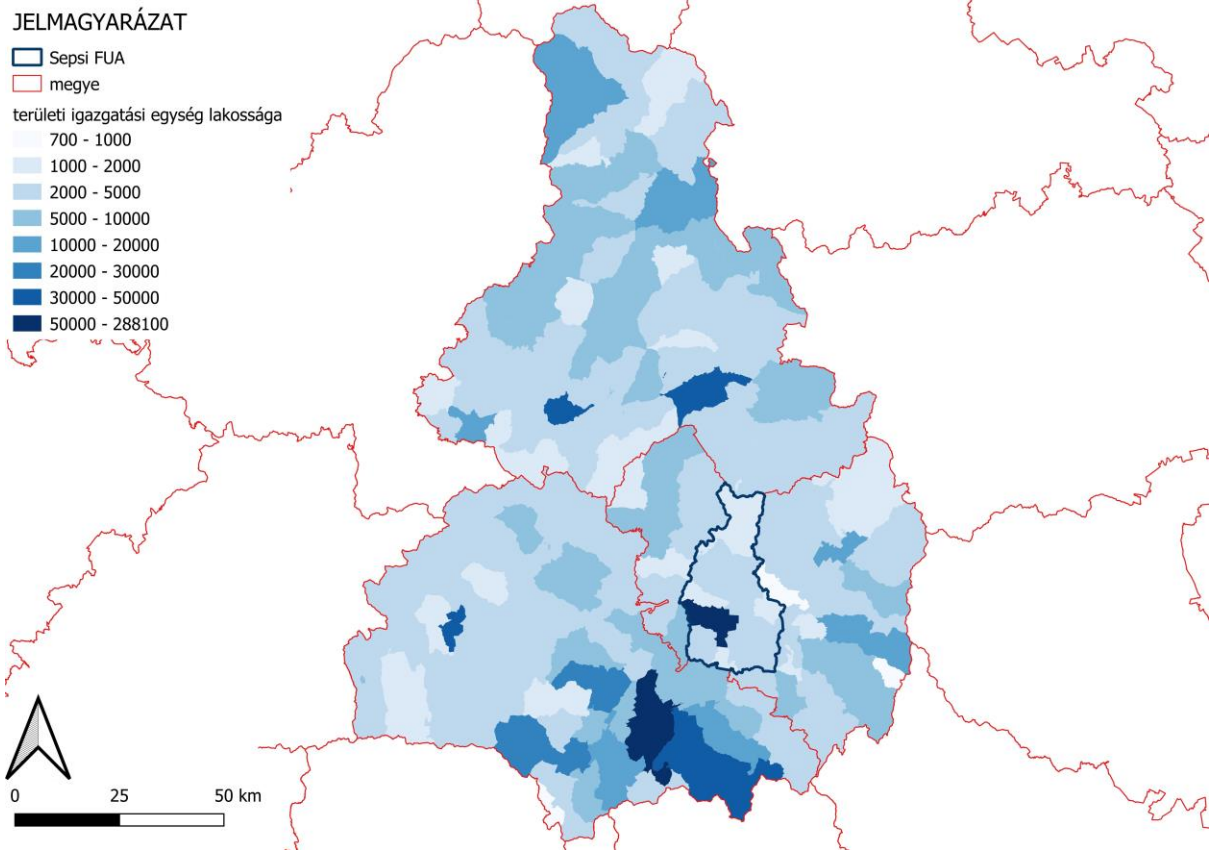
A fenti folyamatok eredőjeként mind a megyének, mind a városnak pozitív irányban változik a migrációs egyenlege. A migrációs egyenleg alakulásának mintázata a COVID-19 világjárvány kitöréséig gyakorlatilag megegyezett a megyében és a városban, a járvány azonban a város népességnövekedési pozitívumát megszüntette, míg jelentősen csökkentette a megye negatívumát (41. Ábra). Mindezen pozitív irányú folyamatok azonban nem tudták megállítani a népesség elvándorlásból fakadó csökkenését a megyében, illetve nagyon törekeny egyensúlyra vezettek csupán a városban.

41. Ábra: Migrációs egyenleg Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

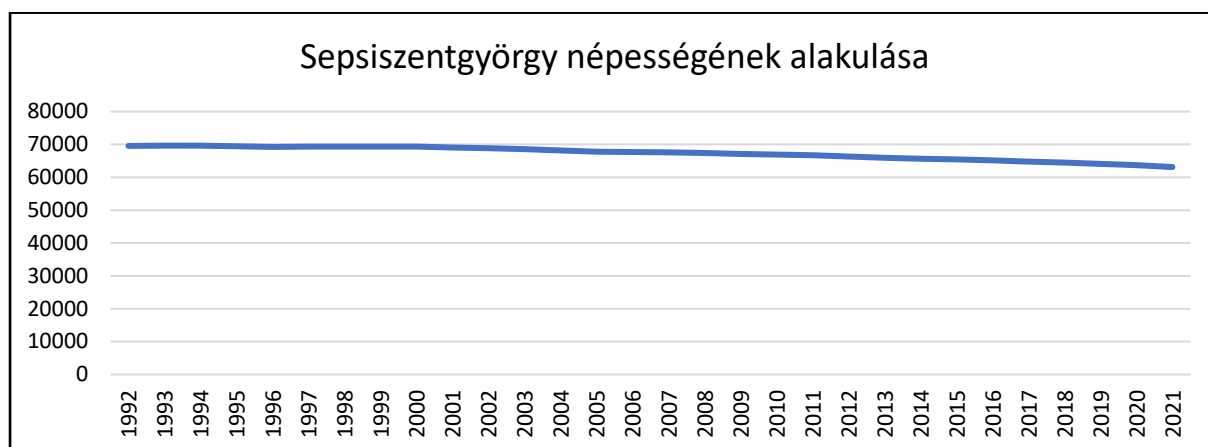
6. Térkép: Területi igazgatási egységek lakossága -Kovászna, Hargita és Brassó megyék

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A három megye területi igazgatási egységeinek lakossága látható a fenti térképen. A legszámottevőbb lakossággal mindhárom megye municípiumai rendelkeznek, azt követik a városok, majd a községek. Sepsiszentgyörgy térségére fókuszálva is megfigyelhető ez a trend, vagyis, hogy a legnagyobb népességszámmal a megyeszékhely rendelkezik, majd ahogy távolodunk tőle egyre kisebb népességgel rendelkező területi igazgatási egységeket látunk. A Nemzeti Statisztikai Intézet adatai alapján 2021-ban Sepsiszentgyörgy lakossága 63.112 fő volt, a térségben található legnagyobb község ebben a tekintetben Uzon, 4.681 fővel, míg a legkisebb Málnás község, 1.020 lakossal.

42. Ábra: Sepsiszentgyörgy népessége

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti diagramon Sepsiszentgyörgy népesség számának változását figyelhetjük meg a vizsgált időszakban. Elmondható, hogy a municípium népessége az elmúlt közel 30 évben folyamatosan csökkent. Míg 1992-ben a megyeszékhely 69.548 lakossal rendelkezett, addigra 2021-re ez a szám lecsökkent 63.112 főre, vagyis közel 6.500 személlyel kevesebb jelenleg Sepsiszentgyörgy lakossága – ami ugyanakkor elsősorban a szűkebb értelemben vett várostérségbe való kiköltözés által meghatározott folyamat, a város vonzereje nem csökkent.

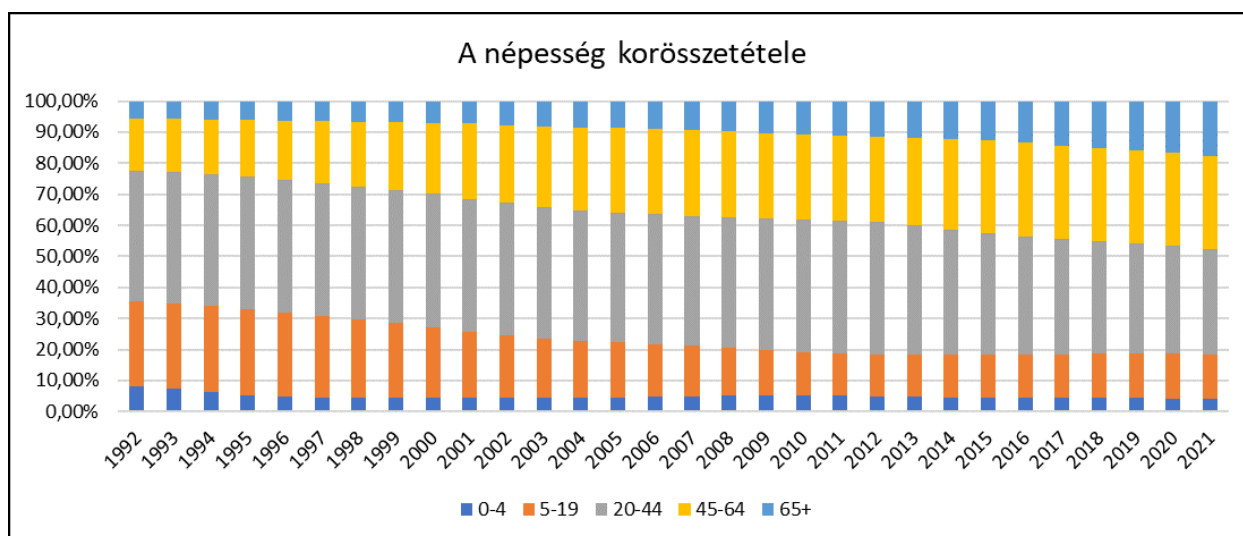
A következő táblázatban a 2011-es népszámlálás adatait láthatjuk. Egyaránt megfigyelhető a területi igazgatási egységek összesített adatai, illetve a hozzájuk tartozó falvak népességének a száma. A térségben található községek közül csupán négy olyan területi igazgatási egység van, amelyikhez nem tartozik falu, név szerint: Árkos, Sepsibükszád, és Mikóújfalu. A legösszetettebb község ebből a szempontból Uzon, a községet 7 falu alkotja.

2. Táblázat: A térséghez tartozó települések népessége a 2011. évi népszámláláskor

Települések	népesség (2011)
Sepsiszentgyörgy - municípium	56.006
Sepsiszentgyörgy	54.651
Kilyén	818
Szotyor	537
Árkos - község	1.519
Sepsibüksád - község	1.799
Sepsibodok - község	2.553
Sepsibodok	1.153
Oltszem	755
Zalán	645
Kökös - község	1.537
Csökös	1.019
Kökösbácstelek	518
Gidófalva - község	2.660
Gidófalva	1.164
Angyalos	683
Fotomartonos	368
Zoltán	445
Illyefalva - község	2.036
Illyefalva	1.098
Aldoboly	564
Sepsiszentkirály	374
Málnás - község	1.087
Málnás	514
Málnásfürdő	434
Zalánpatak	139
Mikóújfalva - község	1.805
Maksa - község	1.201
Maksa	885
Sepsibesenyő	316
Uzon - község	4.430
Uzon	2.494
Bikfalva	362
Lisznyó	475
Lisznyópatak	72
Vesszőstelep	145
Sepsimagyaros	114
Szentivánlaborfalva	768
Réty - község	2.304
Réty	1.443
Egerpatak	443
Bitá	285
Szacsva	133
Sepsikőröspatak - község	2.307
Spesikőröspatak	1.790
Kálnok	517

Forrás: INS 2011-es népszámlálás, © Planificatio, 2021

43. Ábra: Korösszetétel

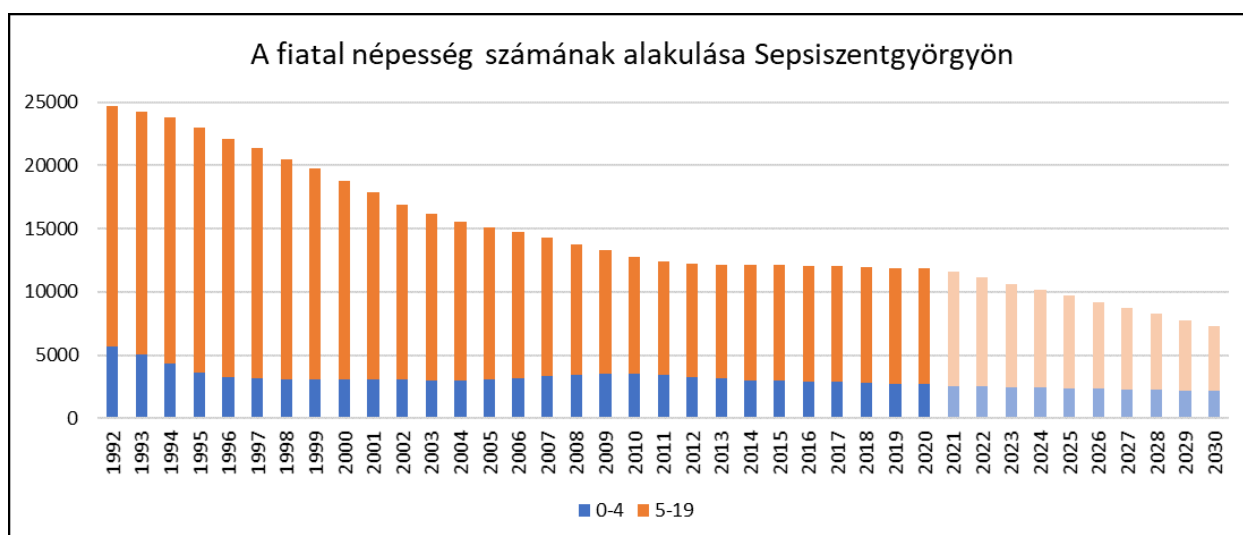

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti diagramon látható Sepsiszentgyörgy korösszetétele a vizsgált időszakban. Míg 1992-ben a teljes lakosság mindössze 5,63%-a volt idős (65 év feletti), addigra 2021-ben az arány 17,65%-ra tehető. A 45-64 év közötti korosztály esetében is megfigyelhető egy hasonló tendencia. 1992-ben a teljes lakosság 16,73%-a volt ebben a korosztályban, 2021-ben a teljes lakosság 29,97%-a tartozik a 45-64 közötti korosztályba.

A 19 évnél fiatalabb lakosság alakulása figyelhető meg az alábbi ábrán. A vizsgált időszakban az említett korosztály 24.709 főről lecsökkent 11.585 főre. A becslések alapján a folyamatos csökkenés továbbra is megfigyelhető lesz és amennyiben a megfelelő beavatkozásokra nem kerül sor, 2030-ra megközelítheti a 7.300 főt.

44. Ábra: Gyerekek és fiatalok

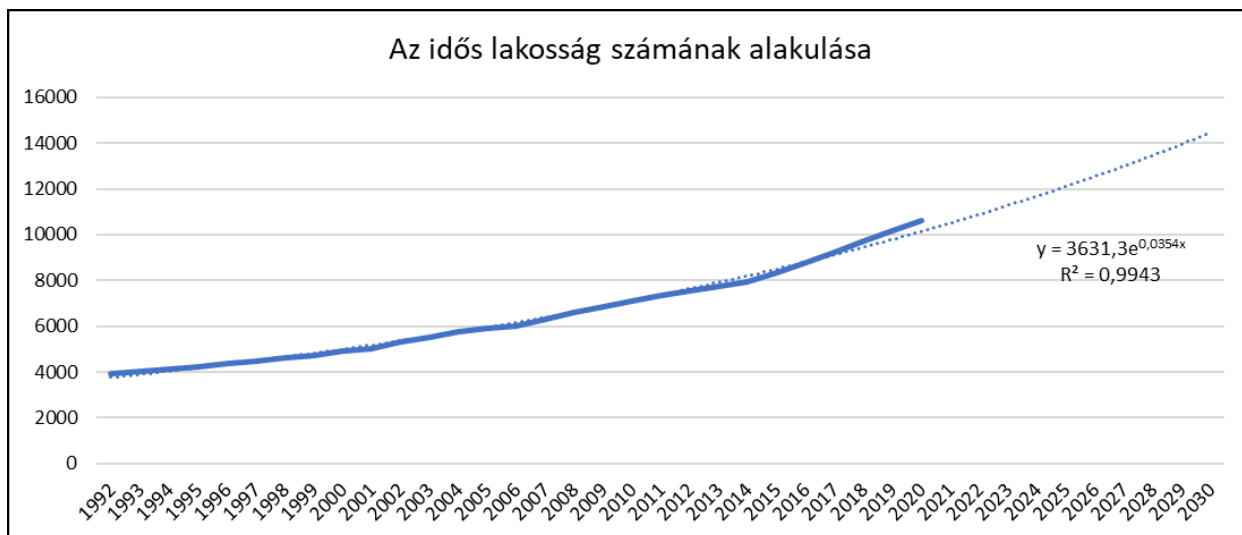

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Ahogy az előzőkben is említésre került, Sepsiszentgyörgy idős lakosainak a száma folyamatosan növekszik. Ez a trend további lépések szükségességét feltételezi. A vizsgált időszakban az idős lakosság száma közel megháromszorozódott. A becslések alapján

tovább fog növekedni az említett korosztály száma, 2030-ra akár elérheti a 14.000 főt. A folyamatosan növekvő létszám miatt olyan intézkedéseket kell majd hozni, amelyek fő célsoportja az idős lakosság és hozzájárulnak az életminőség javításához.

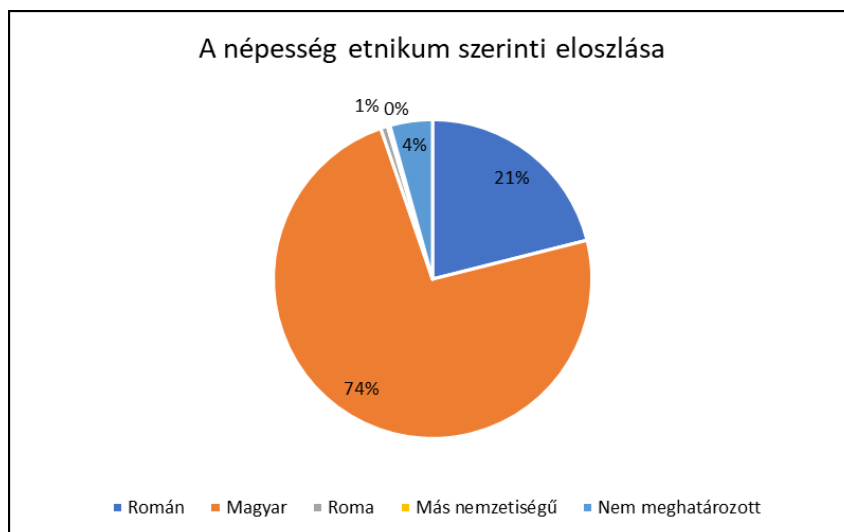
45. Ábra: Idősek

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

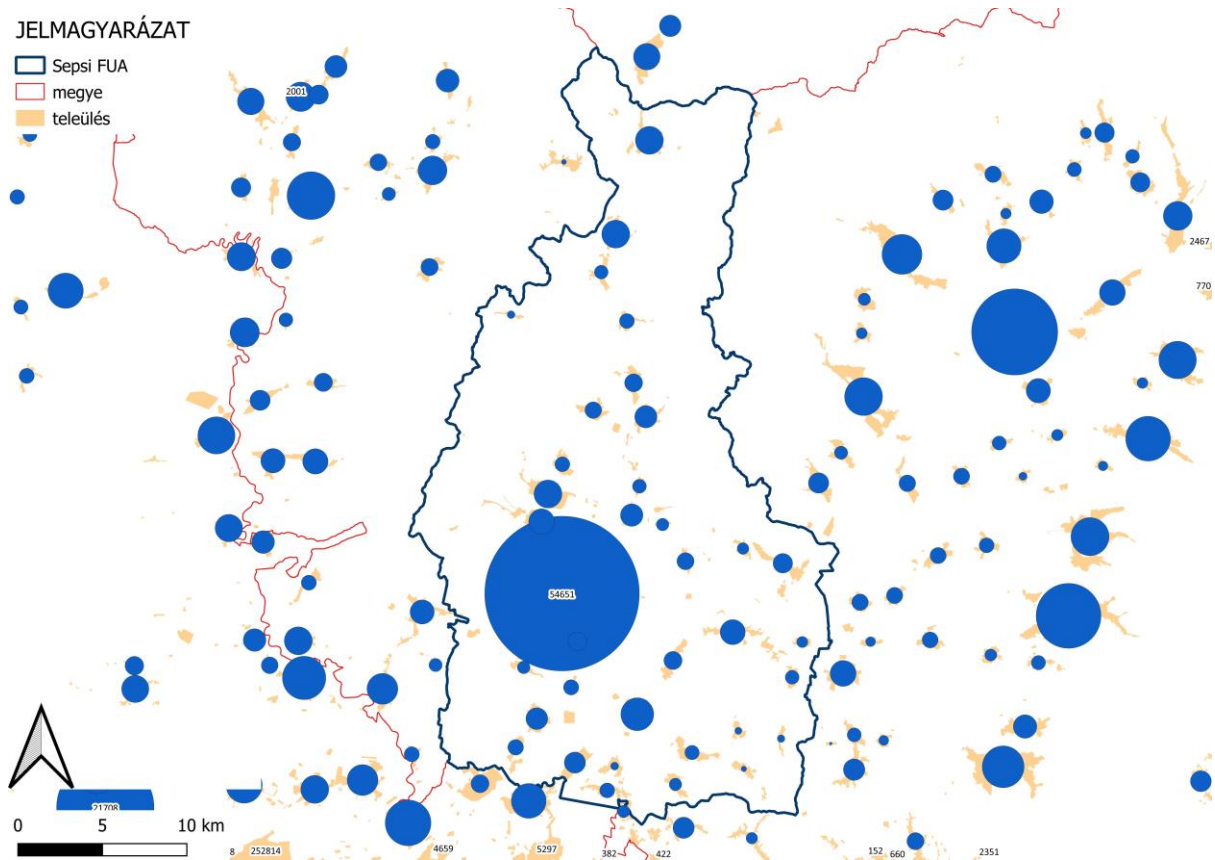
Az alábbi diagramon megfigyelhetjük Sepsiszentgyörgy lakosságának az etnikum szerinti eloszlását. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a megyeszékhely lakosságának 74%-a magyar nemzetiségűnek vallotta magát, 21%-a román nemzetiségű, míg csupán a lakosság 1% roma.

46. Ábra: Etnikai megoszlás

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

7. Térkép: Területi igazgatási egységek lakossága Sepsiszentgyörgyön és környékén

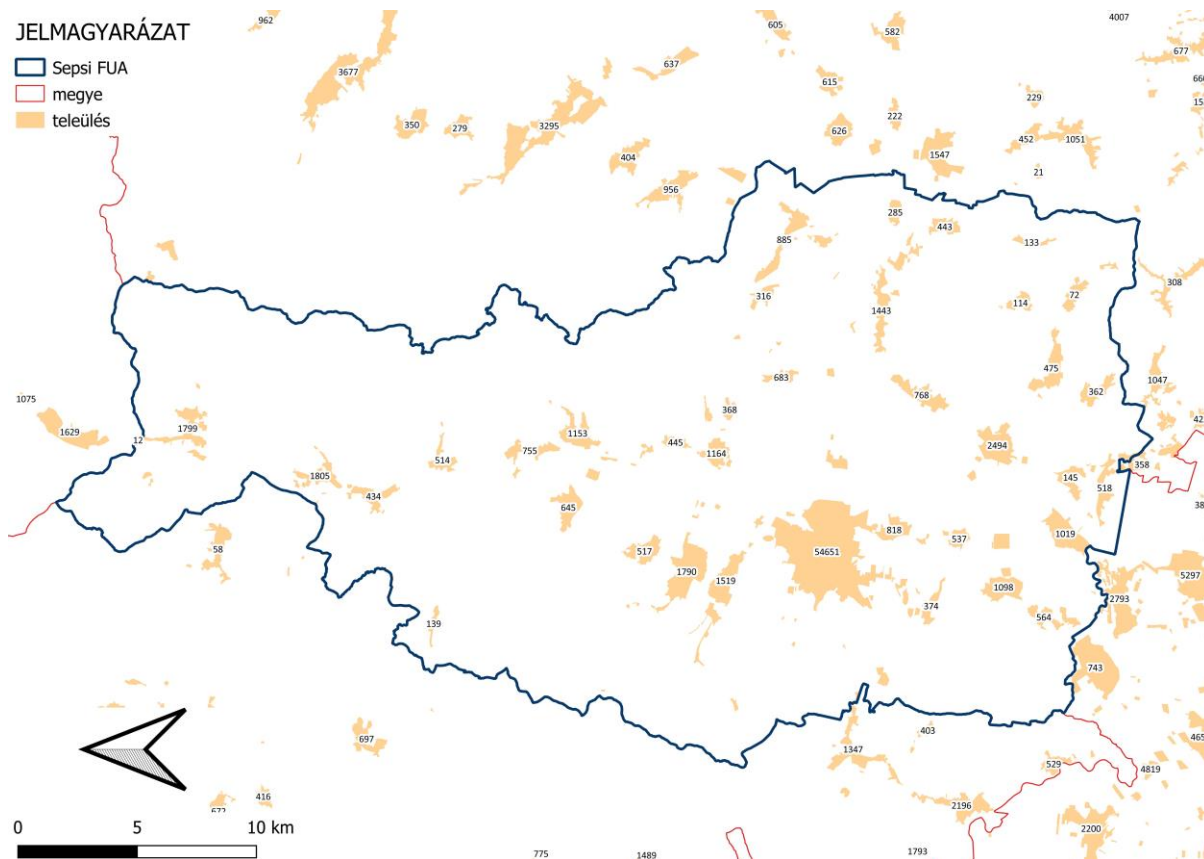

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti térképen láthatjuk Sepsiszentgyörgy és térsége népességének méretét a 2011-es népszámlálási adatok szerint. A térképen nem csak a községek népessége figyelhető meg, hanem a hozzájuk tartozó falvaké is. A megyeszékhely a legnépesebb település a térségben (2011-ben 54.651 főt számoltak, Kilyén és Szotyor lakossága nélkül), öt követi Uzon falu 2.494 fővel. A legkisebb falu a térségben az Uzon községhez tartozó Lisznyópatak, ahol 2011-ben 72 főt számoltak. A térképen látható kék pontok mérete jelképezi a település népességének a nagyságát, ami segít az egymáshoz való viszonyításban.

Az alábbi térképen megfigyelhetjük Sepsiszentgyörgy és a térségében található összes falu népességszámát az utolsó népszámlálási adatok alapján. A térségben található községek közül csupán négy olyan területi igazgatási egység van, amelyikhez nem tartozik falu, név szerint: Árkos, Sepsibükszád, és Mikóújfalú. A legösszetettebb község ebből a szempontból Uzon, a községet 7 falu alkotja. A térségben elhelyezkedő legnagyobb, illetve legkisebb falu is Uzon községhez tartozik.

8. Térkép: Települések lakossága Sepsiszentgyörgyön és környékén

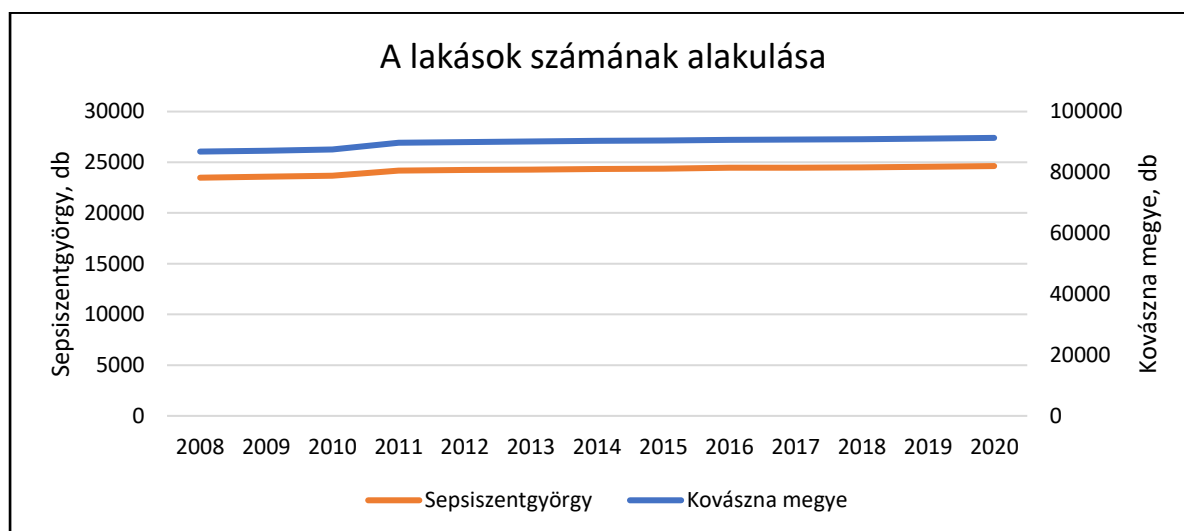

Forrás: © Planificatio, 2021

Lakásállomány

A lakásállomány nagysága egyenletes mértékben lassan növekszik, amelynek tendenciái párhuzamosak a megyében és Sepsiszentgyörgy városában (a 2010 és 2011 közötti ugrás a népszámlálásnak tudható be), azonban a városban némiképpen hektikusabban, egy-egy jelentősebb projekt átadásához kötődően alakulnak a folyamatok.

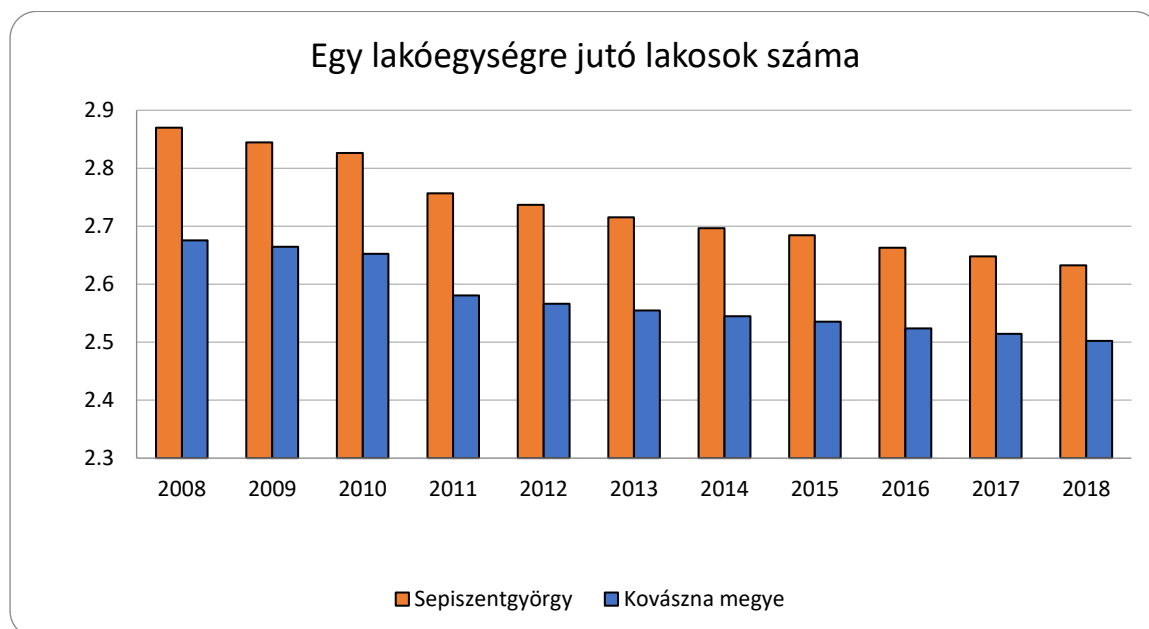
47. Ábra: Lakások számának alakulása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2020 között

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A népesszám csökkenésének betudhatóan összességében a lakások, házak zsúfoltsága jelentős mértékben csökkent az utóbbi évtizedben (48. Ábra), bár minkét arány jelentősen meghaladja a magyarországi átlatot (2011-ben 2,36 fő). A csökkenés némiképpen jelentősebb Sepsiszentgyörgyön, mint a megyében átlagosan, de így is jóval magasabb annál.

48. Ábra: Egy lakóegységre jutó lakosok számának változása 2008 és 2018 között Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A város vonzókörzetében új lakások építésére alapvetően a város környékén került sor 2010 és 2020 között, illetve a város szűkebb, déli vonzókörzetébe tartozó Kilyénben és Illyefalván, illetve ezek szűkebb környékén. Jelentős fejlődési helyszín a várost nyugatról övező erdős zöld környezet (Sugásfürdő irányába). További kisebb mértékű, de érdemi új lakásépítés helyszíne továbbá a várost délről övező térség, illetve a város északnyugati elővárosi térsége. A lakásépítések terén is érezhető a város enyhe szuburbanizálódása, részint a vonzó környezetet kínáló nyugati, illetve a Brassó irányában elhelyezkedő déli részeken.

Kultúra

A Sepsiszentgyörgy és vonzókörzetébe tartozó községek fejlesztése érdekében érdemes vizsgálat tárgyává tennünk, hogy mit értünk a kultúra fogalma alatt a különböző társadalmi csoportok tekintetében, majd azt kell tisztáznunk, hogy a rendelkezésünkre álló adatok alapján a térség milyen erőforrásokkal és egyben lehetőségekkel rendelkezik e téren.

A kultúra, mint fogalom a hétköznapi emberek percepciója szerint még manapság is valami távolit, a nagyközönség számára hozzáférhetetlent jelöl, amely a művelt elit számára érthető és amelynek gondozása is rájuk van bízva. Habár a kultúra tiszteletet követel, mégis azt érezhetjük, hogy némileg távol áll a hétköznapoktól. E jelenséggel foglalkozó szakmabeliek, mint művészek, archeológusok számára a kultúra jelöli az emberek anyagi és szellemi alkotásainak összességét. Láthatjuk tehát, hogy a hétköznapi szóhasználatban a kultúra fogalmának szűk értelmezésével találkozunk, míg a tudományos diskurzusban elfogadottabb a fogalom tág értelmezése.

A kultúra szerepének, jelentőségének értékelésekor fontos, hogy azt olyan társadalmi szintű észlelési, gondolkodási és cselekvési keretrendszerként értelmezzük, amely egyrészt az adott korban meghatározza a közösségi kapcsolatokat és a létrehozott alkotások minőségét, másrészt mindig változik, módosul. E tekintetben a kultúrát nem eleve adottként, hanem keresendőként kell értelmeznünk, amely akkor nyeri el rendeltetését, ha hozzáad valamit az ember és a közösség önmagáról alkotott képéhez.

Élő kultúráról ott beszélhetünk, ahol van aktív értelemben vett befogadás erre nézve. Ahol ugyanis az alkotók és befogadók aktív viszonyban, folyamatos kölcsönhatásban vannak egymással, életképes kultúráról beszélhetünk. A kultúra fogyasztói oldalát tekintve érdemes egy pontosítást tennünk: a hagyományos kultúrpolitikák általában „a” kultúra közönségéről szoktak beszélni, holott hasznosabb lehet a kultúra közönségeiről tenni említést és fontolóra venni azt, hogy az eltérő közönségeknek jogos igénye lehet a kultúra különböző formáinak a megélésére. Ettől kezdve pedig nem csupán a kulturális fogyasztás mennyiségére kell koncentrálni, hanem a befogadás minőségére, egyáltalán hogyanjára is.

A következőkben figyelembe véve mind a kultúra alkotóit, mind annak befogadóit, egy általános képet kívánunk kialakítani a Nemzeti Statisztikai Intézet által rendelkezésünkre álló adatok alapján.

3. Táblázat: Műemlékek jegyzéke

Sorszám	ML Kód	Hivatalos megnevezés	Település
1	CV-I-s-B-13029	Situl arheologic de la Sepsiszentgyörgy, punct "Cetatea Cocostârcului"	Sepsiszentgyörgy
2	CV-I-m-B-13029.01	Așezare fortificată	Sepsiszentgyörgy
3	CV-I-m-B-13029.02	Așezare fortificată	Sepsiszentgyörgy
4	CV-I-s-B-13030	Situl arheologic de la Sepsiszentgyörgy, punct „Avasalja”	Sepsiszentgyörgy
5	CV-I-m-B-13030.01	Așezare	Sepsiszentgyörgy
6	CV-I-m-B-13030.02	Așezare	Sepsiszentgyörgy
7	CV-I-m-B-13030.03	Mormânt scitic	Sepsiszentgyörgy
8	CV-I-s-A-13031	Situl arheologic de la Sfântu Gheorghe, punct "Eprestető"	Sepsiszentgyörgy
9	CV-I-m-A-13031.01	Așezare daco-romană	Sepsiszentgyörgy
10	CV-I-m-A-13031.02	Necropolă de incinerare	Sepsiszentgyörgy
11	CV-I-m-A-13031.03	Așezare	Sepsiszentgyörgy
12	CV-I-m-A-13031.04	Așezare	Sepsiszentgyörgy
13	CV-I-s-A-13032	Situl arheologic de la Sepsiszentgyörgy, punct "Bedeháza"	Sepsiszentgyörgy
14	CV-I-m-A-13032.01	Așezarea medievală timpurie de la Sfântu Gheorghe	Sepsiszentgyörgy
15	CV-I-m-A-13032.02	Așezare	Sepsiszentgyörgy
16	CV-I-m-A-13032.03	Așezare	Sepsiszentgyörgy
17	CV-I-m-A-13032.04	Așezare	Sepsiszentgyörgy
18	CV-I-s-A-13033	Așezare	Sepsiszentgyörgy
19	CV-I-s-B-13034	Situl arheologic de la Angheluș, punct "Templomnyír"	Angyalos, Gidófalva község
20	CV-I-m-B-13034.01	Așezare	Angyalos, Gidófalva község
21	CV-I-m-B-13034.02	Așezare	Angyalos, Gidófalva község
22	CV-I-m-B-13034.03	Așezare	Angyalos, Gidófalva község
23	CV-I-s-B-13035	Situl arheologic de la Angheluș, punct "Vatra satului"	Angyalos, Gidófalva község
24	CV-I-m-B-13035.01	Ateliere meșteșugărești	Angyalos, Gidófalva község
25	CV-I-m-B-13035.02	Necropolă	Angyalos, Gidófalva község
26	CV-I-m-B-13035.03	Așezare	Angyalos, Gidófalva község

27	CV-I-s-A-13044	Situl arheologic de la Bixad	Sepsibükszád
28	CV-I-m-A-13044.01	Fortificație	Sepsibükszád
29	CV-I-m-A-13044.02	Așezare	Sepsibükszád
30	CV-I-m-A-13044.03	Așezare	Sepsibükszád
31	CV-I-m-A-13044.04	Așezare	Sepsibükszád
32	CV-I-s-B-13045	Fortificația medievală de la Bixad, punct "Cetatea Șoimilor"	Sepsibükszád
33	CV-I-s-A-13046	Situl arheologic de la Bodoc, punct vârful "Kincsástető"	Sepsibodok
34	CV-I-m-A-13046.01	Fortificația cu incintă "Kincsástető"	Sepsibodok
35	CV-I-m-A-13046.02	Așezare	Sepsibodok
36	CV-I-s-B-13067	Situl arheologic de la Moacșa	Eresztevény, Maksa község
37	CV-I-m-B-13067.01	Ruine biserică	Eresztevény, Maksa község
38	CV-I-m-B-13067.02	Așezare	Eresztevény, Maksa község
39	CV-I-s-B-13068	Așezare	Eresztevény, Maksa község
40	CV-I-s-B-13060	Așezarea Latène de la Ilieni	Illyefalva
41	CV-I-s-A-13064	Situl arheologic de la Malnaș	Málnás
42	CV-I-s-A-13065	Situl arheologic de la Malnaș-Băi	Málnásfürdő, Málnás község
43	CV-I-s-B-13066	Așezarea romană de la Măgheruș	Sepsimagyarós, Uzon község
44	CV-I-s-B-13069	Așezare	Maksa, Maksa község
45	CV-I-s-A-13072	Situl arheologic de la Olteni, punct "Leánykavár"	Oltzsem, Sepsibodok község
46	CV-I-m-A-13072.01	Așezare fortificată	Oltzsem, Sepsibodok község
47	CV-I-m-A-13072.02	Așezare	Oltzsem, Sepsibodok község
48	CV-I-s-A-13073	Situl arheologic de la Olteni	Oltzsem, Sepsibodok község
49	CV-I-s-A-13077	Situl arheologic de la Reci, punct "Telek"	Réty, Réty község
50	CV-I-m-A-13077.01	Locuire și morminte	Réty, Réty község
51	CV-I-m-A-13077.02	Așezare	Réty, Réty község
52	CV-I-m-A-13077.03	Așezare	Réty, Réty község
53	CV-I-m-A-13077.04	Așezare	Réty, Réty község

54	CV-I-s-B-13082	Situl arheologic de la Valea Crișului, punct „Nyírtető”	Sepsikőröspatak, Sepsikőröspatak község
55	CV-I-m-B-13082.01	Fortificație	Sepsikőröspatak, Sepsikőröspatak község
56	CV-I-m-B-13082.02	Așezare fortificată	Sepsikőröspatak, Sepsikőröspatak község
57	CV-I-m-B-13082.03	Așezare fortificată	Sepsikőröspatak, Sepsikőröspatak község
58	CV-I-s-A-13085	Așezarea de la Zoltan	Zoltan, Gidófalva község
59	CV-II-a-B-13086	Ansamblul urban "Zona Centrală"	Sepsiszentgyörgy
60	CV-II-a-B-13087	Centrul istoric al municipiului Sfântu Gheoghe	Sepsiszentgyörgy
61	CV-II-a-B-13088	Ansamblul urban "Cartierul Simeria Veche"	Sepsiszentgyörgy
62	CV-II-m-B-21104	Primăria Sepsiszentgyörgy, corp A	Sepsiszentgyörgy
63	CV-II-m-B-13089	Fostul Hotel "Hungaria", azi sediul Oficiului Județean de Poștă	Sepsiszentgyörgy
64	CV-II-m-B-20982	Casa Horváth	Sepsiszentgyörgy
65	CV-II-m-B-13114	Fosta școală confesională ortodoxă	Sepsiszentgyörgy
66	CV-II-a-A-13090	Cetatea Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy
67	CV-II-m-A-13090.01	Biserica reformată	Sepsiszentgyörgy
68	CV-II-m-A-13090.02	Capelă funerară	Sepsiszentgyörgy
69	CV-II-m-A-13090.03 F	Fosta școală germană, azi sală confesională a bisericii reformate	Sepsiszentgyörgy
70	CV-II-m-A-13090.04	Zid de incintă cu turnclopotniță	Sepsiszentgyörgy
71	CV-II-m-B-13091	Casa Nagy György	Sepsiszentgyörgy
72	CV-II-m-A-13092	Casa Gyulai	Sepsiszentgyörgy
73	CV-II-m-B-13093	Conacul Sereséj	Sepsiszentgyörgy
74	CV -II - m - A -13094	Fostul Sediul al Scaunelor, azi Biblioteca Județeană Covasna	Sepsiszentgyörgy
75	CV-II-m-B-13095	Fostul Gimnaziu Reformat de Fete, azi Grupul Școlar "Kós Károly "	Sepsiszentgyörgy

76	CV-II-m-B-13096	Colegiul Székely Mikó, în corpul din curte a funcționar tipografia Jókai	Sepsiszentgyörgy
77	CV-II-m-A-13097	Casa Keresztes	Sepsiszentgyörgy
78	CV-II-m-B-13098	Casa Bene	Sepsiszentgyörgy
79	CV-II-m-B-13100	Conacul Nagy-Bogáts	Sepsiszentgyörgy
80	CV-II-m-B-13101	Conacul Bora Bededek, azi locuință	Sepsiszentgyörgy
81	CV-II-m-A-13102	Casa Csulak	Sepsiszentgyörgy
82	CV-II-m-A-13103	Fosta școală elementară reformată, azi clubul elevilor	Sepsiszentgyörgy
83	CV-II-a-A-13104	Ansamblul Muzeului Național Secuiesc	Sepsiszentgyörgy
84	CV-II-m-A-13104.01	Clădirea muzeului	Sepsiszentgyörgy
85	CV-II-m-A-13104.02	Locuință custode, azi biroul directorului	Sepsiszentgyörgy
86	CV-II-m-A-13104.03	Locuință custode	Sepsiszentgyörgy
87	CV-II-m-A-13104.04	Parcul	Sepsiszentgyörgy
88	CV-II-m-B-13106	Corpul vechi al Fabricii de țesături, azi corp al fabricii de textile	Sepsiszentgyörgy
89	CV-II-m-B-20988	Fosta locuință directorială a Fabricii de Textile Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy
90	CV-I -a-A-13107	Ansamblul "Fabrica de Tutun"	Sepsiszentgyörgy
91	CV-II-m-A-13107.01	Corpul principal (producție)	Sepsiszentgyörgy
92	CV-II-m-A-13107.02	Turn de apă	Sepsiszentgyörgy
93	CV-II-m-A-13107.03	Depozit piese de schimb	Sepsiszentgyörgy
94	CV-II-m-A-13107.04	Centrală termică	Sepsiszentgyörgy
95	CV-II-m-A-13107.05	Depozit de tutun	Sepsiszentgyörgy
96	CV-II-m-A-13107.06	Corp administrativ și laboratoare	Sepsiszentgyörgy
97	CV-II-m-A-13107.07	Birouri	Sepsiszentgyörgy
98	CV-II-m-A-13107.08	Locuință de serviciu, azi birouri evidența populației și secția pașapoarte	Sepsiszentgyörgy
99	CV-II-m-A-13107.09	Împrejmuire	Sepsiszentgyörgy
100	CV-II-m-B-13105	Fosta Școală Normală de Fete, azi Colegiul Național "Mihai Viteazul"	Sepsiszentgyörgy
101	CV-II-m-B-13108	Fosta școală elementară de stat	Sepsiszentgyörgy
102	CV-II-m-B-13110	Clădirea Bazarului, azi spații comerciale (parter) și galerie de artă (etaj)	Sepsiszentgyörgy

SIDU Mun. Sfântu Gheorghe, versiunea CONSULTATIVĂ în limba maghiară

103	CV-II-m-A-13109	Casa cu arcade (Lábasház)	Sepsiszentgyörgy
104	CV-II-m-B-13111	Palatul Beör, azi birouri, sediu ASIMCOV	Sepsiszentgyörgy
105	CV-II-m-B-21105	Fostul Abator comunal	Sepsiszentgyörgy
106	CV-II-m-B-13112	Casa Pünkösdi	Sepsiszentgyörgy
107	CV-II-m-B-13113	Fostul Orfelinat de Băieți, azi Spitalul Județean	Sepsiszentgyörgy
108	CV-II-m-B-13099	Biserica "Sf. Gheorghe"	Sepsiszentgyörgy
109	CV-II-a-A-13127	Ansamblul bisericii unitariene fortificate	Árkos
110	CV-II-m-A-13127.01	Biserica unitariană	Árkos
111	CV-II-m-A-13127.02	Incintă fortificată	Árkos
112	CV-II-a-A-13128	Ansamblul castelului Szentkereszty	Árkos
113	CV-II-m-A-13128.01	Castelul Szentkereszty	Árkos
114	CV-II-m-A-13128.02	Capelă	Árkos
115	CV-II-m-A-13128.03	Parc dendrologic	Árkos
116	CV - II - m - A - 13149	Biserica "Sf. Gheorghe"	Sepsibükszád
117	CV - II - a - A - 13150	Ansamblul bisericii reformate	Sepsibodok
118	CV - II - m - A - 13150.01	Biserica reformată	Sepsibodok
119	CV - II - m - A - 13150.02	Zid de incintă cu turn - clopotniță	Sepsibodok
120	CV - II - m - B - 13151	Poartă de lemn (poartă secuiască)	Sepsibodok
121	CV - II - m - B - 13152	Poartă secuiască	Sepsibodok
122	CV - II - a - A - 13159	Ansamblul bisericii reformate	Kálnok, Sepsikőröspatak község
123	CV - II - m - A - 13159.01	Biserica reformată	Kálnok, Sepsikőröspatak község
124	CV - II - m - A - 13159.02	Clopotniță de lemn	Kálnok, Sepsikőröspatak község
125	CV - II - a - A - 13158	Ansamblul bisericii unitariene	Kálnok, Sepsikőröspatak község
126	CV - II - m - A - 13158.01	Biserica unitariană	Kálnok, Sepsikőröspatak község
127	CV - II - m - A - 13158.02	Clopotniță de lemn	Kálnok, Sepsikőröspatak község
128	CV-II-a-B-13187	Ansamblu rural "Case de lemn"	Kökös
129	CV-II-m-B-20290	Casa Serester József	Kökös
130	CV-II-a-A-13188	Ansamblul bisericii unitariene	Kökös

SIDU Mun. Sfântu Gheorghe, versiunea CONSULTATIVĂ în limba maghiară

131	CV-II-m-A-13188.01	Biserica unitariană	Kökös
132	CV-II-m-A-13188.02	Zid de incintă (fragmente), cu turn-clopotniță	Kökös
133	CV-II-m-B-13189	Biserica reformată	Kökös
134	CV-II-m-A-13190	Biserica de lemn "Sf. Petru și Pavel"	Kökös
135	CV-II-m-B-20500	Casa de lemn (casa parohială ortodoxă)	Kökös
136	CV-II-a-A-13218	Ansamblul bisericii reformate	Gidófalva
137	CV-II-m-A-13218.01	Biserica reformată	Gidófalva
138	CV-II-m-A-13218.02	Zid de incintă cu turn de poartă	Gidófalva
139	CV-II-m-A-13225	Conacul Séra	Illyefalva
140	CV-II-m-B-13226	Conacul Bornemissza	Illyefalva
141	CV-II-m-B-13227	Casa Bakó	Illyefalva
142	CV-II-a-A-13228	Ansamblul bisericii reformate	Illyefalva
143	CV-II-m-A-13228.01	Biserica reformată	Illyefalva
144	CV-II-m-A-13228.02	Incintă interioară (fragmente), cu turn - clopotniță	Illyefalva
145	CV-II-m-A-13228.03	Incintă fortificată exterioară	Illyefalva
146	CV-II-m-B-13229	Casa parohială reformată	Illyefalva
147	CV-II-a-B-13243	Ansamblul bisericii reformate	Uzon
148	CV-II-m-B-13243.01	Biserica reformată	Uzon
149	CV-II-m-B-13243.02	Zid de incintă (fragmente), cu turn clopotniță	Uzon
150	CV-II-m-A-13244	Castelul Béldy -Mikes	Uzon
151	CV-II-m-B-13245	Conacul Pünkösti, azi bibliotecă	Uzon
152	CV-II-m-B-13246	Grâнарul conacului Pünkösti	Uzon
153	CV-II-m-B-13247	Fosta Cazarmă a Husarilor, azi locuință	Uzon
154	CV-II-m-B-13248	Conacul Ujvárosy -Agoston	Uzon
155	CV-II-m-B-13249	Conacul Temesvári, azi grădiniță	Uzon
156	CV-II-a-A-13258	Ansamblul bisericii reformate	Réty
157	CV-II-m-A-13258.01	Biserica reformată	Réty
158	CV-II-m-A-13258.02	Turn-clopotniță	Réty
159	CV-II-m-B-13259	Conacul Antos, azi dispensar medical și locuință de serviciu	Réty
160	CV-II-m-B-13260	Casa Salamon	Réty
161	CV-II-m-B-13304	Ruinele capelei (Veresbaratok Tornyá)	Sepsikőröspatak
162	CV-II-a-A-13303	Ansamblul bisericii romano-catolice "Sf. Treime"	Sepsikőröspatak

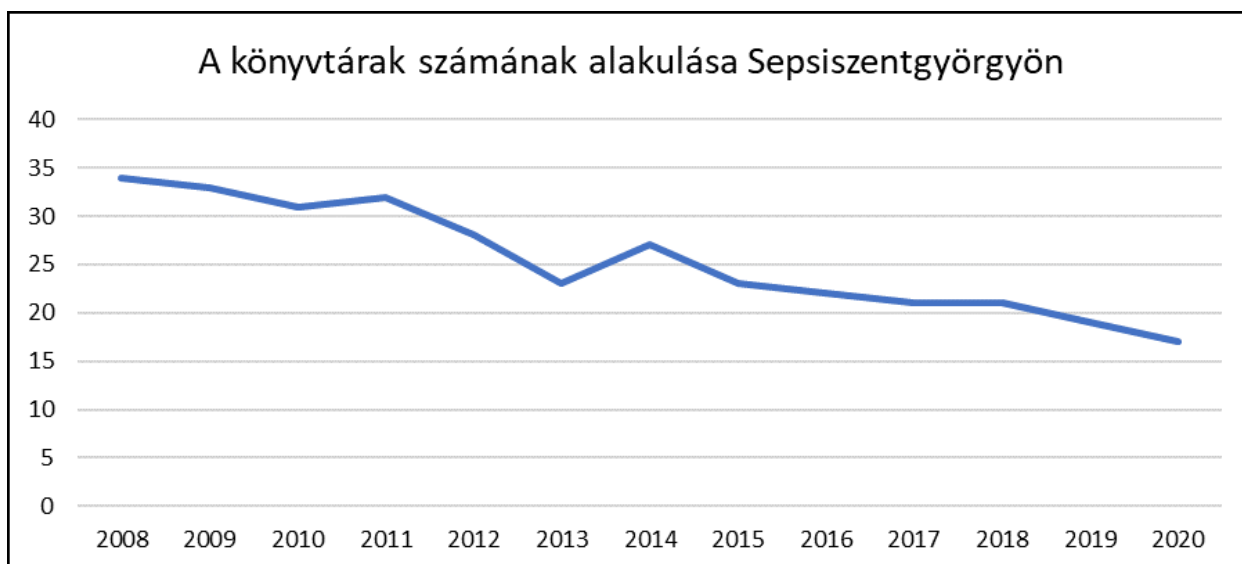
163	CV-II-m-A-13303.01	Biserica romano-catolică "Sf. Treime"	Sepsikőröspatak
164	CV-II-m-A-13303.02	Cavoul Familiei Kálnoky	Sepsikőröspatak
165	CV-II-m-A-13303.03	Zid de incintă	Sepsikőröspatak
166	CV-II-m-A-13305	Castelul Kálnoki	Sepsikőröspatak
167	CV-II-a-A-13334	Ansamblul bisericii reformate	Zalán, Sepsibodok község
168	CV-II-m-A-13334.01	Biserica reformată	Zalán, Sepsibodok község
169	CV-II-m-A-13334.02	Zid de incintă cu turn clopotniță	Zalán, Sepsibodok község
170	CV-II-m-B-13335	Conacul Benkő - Zágoni, azi locuință	Étfalvazoltán, Gidófalva község
171	CV-II-m-B-13336	Poarta barocă	Étfalvazoltán, Gidófalva község
172	CV-II-m-B-13338	Biserica reformată	Étfalvazoltán, Gidófalva község

Amikor kultúráról, kulturális örökségről beszélünk, érdemes kiemelni a műemlékek fontosságát. A kultúra műveléséhez ugyanis elengedhetetlen, hogy számba vegyük mindazt, amire alapozhatunk és amiből építkezhetünk. A fenti táblázatban megfigyelhető, hogy mennyire gazdag térségről beszélünk a műemlékvédelem terén. A térséghez tartozó közigazgatási egységek területén összesen 172 műemléket találhatunk bejegyezve a műemléklistán, amelyből 68 Sepsiszentgyörgyön található. Ezek többnyire B kategóriába vannak sorolva, de találunk több A kategóriás műemléket is. Többségükben templomok, kápolnák, házak és várromok, amik már most turisztikai desztinációként is megjelennek a térképen.

A B kategóriás műemlékek és műemlékegyüttesek a helyi építészeti örökség részét képezik. Fontos lenne figyelmet fordítani a valóban védelemre szoruló helyi épített örökségekre. Továbbá célszerű lenne a védendő épületek további feltérképezése, illetve a döntéshozó intézmények bevonása, mégpedig a felvilágosítási segítségnyújtásnál: kimondottan erre a célra elkülönített forrásokhoz való hozzáférés lehetővé tétele.

Az erődtemplomok mellett érdemes pár szót ejteni a térség természeti és környezeti értékeiről, hiszen, akár a műemlékek, ezek is fontos turisztikai vonzerőként szolgálhatnak. A térségben több természeti és/vagy környezeti érték is jelen van, többek között Sepsiszentgyörgy történelmi központja, Sugásfürdő, Málnásfürdő, vagy épp a Rétyi Nyír. Ezen természeti erőforrások elérhetővé tétele fontos feladata a helyi közigazgatási egységeknek.

49. Ábra: Könyvtárak

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgy megyeszékhely könyvtárai számának alakulását szemlélteti a fenti diagram. A vizsgált, 2008 és 2020 közötti időszakban egyértelműen leolvasható a könyvtárak számának fokozatos csökkenése. Amíg ugyanis 2008-ban a városban 34 könyvtár működött, addig 2020-ra, 12 év alatt, ezek száma pontosan a felére, 17-re csökkent.

Kezdetben, 2011-ig, egy mérsékelt csökkenést figyelhetünk meg a könyvtárak számának csökkenése tekintetében, hiszen ekkor még 32 könyvtár működött a városban. Igazán jelentős csökkenés 2011 és 2013 között következett be, hiszen két év alatt 9 könyvtár szűnt meg, alakult át. A csökkenés bár kisebb mértékben, de továbbra is folytatódott. Azzal, hogy előbb két évente, majd évente szűntek meg könyvtárak, eljutottunk a 2020-ban a városban működő könyvtárak 17-es számához.

4. Táblázat: Könyvtárak a térségben

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sepsiszentgyörgy	34	33	31	32	28	23	27	23	22	21	21	19	17
Árkos	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Sepsibükszád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sepsibodok	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2
Kökös	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Gidófalva	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3	3	3
Illyefalva	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Málnás	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mikóújfalu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Maksa	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Uzon	6	4	4	4	4	5	4	4	1	2	2	2	2
Réty	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Sepsikőröspatak	3	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Első ránézésre a fenti táblázat negatív képet mutat a könyvtárak számának alakulása terén a Sepsiszentgyörgy vonzáskörzetébe tartozó 12 község tekintetében. 2008 és 2020 között a településeken található könyvtárak száma stagnált vagy csökkent. Amíg a bázis évben olyan település is akadt, ahol 5 vagy 6 könyvtár működött, addig 2020-ban egy községben működik 3 könyvtár, a többi 12 településen 1 vagy 2 könyvtár lelhető fel.

Csupán a könyvtárak számának alakulásából elhamarkodott döntés lenne következtetést vonni le arra vonatkozóan, hogy milyen jövőkép várható a kultúra e szegmensének alakulása tekintetében. A könyvtárak számának csökkenése mögött ugyanis számos működtetésbeli és egyéb ok meghúzódhat. Éppen ezért a könyvtárak tekintetében fontosnak látszik figyelembe venni az aktív olvasók és a kötetek számának alakulását is. Habár kevesebb már a könyvtárak száma a térségben, mégis reménykeltő az a tény, hogy mutatkozik igény és a térség minden településén megtalálható a kulturálódás ezen formája.

5. Táblázat: Könyvállomány a térség könyvtáraiban

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sepsiszentgyörgy	665.474	645.608	651.784	682.709	680.350	685.763	694.429	686.469	600.747	606.702
Árkos	15.190	15.133	13.687	8.191	8.247	8.196	8.359	8.107	8.238	8.011
Sepsibükszád	2.795	2.500	2.754	2.754	:	2.650	2.650	2.650	2.540	2.540
Sepsibodok	15.861	24.757	18.163	19.457	22.457	22.457	22.457	22.565	22.141	17.394
Kökös	18.534	18.551	18.636	18.648	18.938	18.997	18.991	19.541	19.267	6.469
Gidófalva	16.058	16.121	17.185	17.149	17.149	17.149	16.939	16.122	16.122	16.122
Illyefalva	13.101	13.251	13.295	13.336	13.401	13.422	13.465	13.468	13.470	13.472
Málnás	2.118	2.430	2.430	2.430	2.600	2.680	2.680	2.680	2.786	3.331
Mikóújfalu	14.641	14.651	14.766	14.442	15.783	15.803	15.831	15.831	14.843	14.831
Maksa	13.295	13.638	13.700	13.636	13.808	13.537	13.548	13.758	15.858	5.000
Uzon	16.957	17.206	17.371	15.256	15.325	3.814	14.434	14.509	14.548	14.589
Réty	17.991	17.993	17.995	17.995	18.239	18.239	5.455	5.845	6.257	6.257
Sepsikőröspatak	10.852	10.726	10.726	10.726	5.966	10.673	10.673	10.448	10.397	10.363

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A kötetek számát vizsgálva nehéz lenne akár Sepsiszentgyörgyre, akár a településekre vonatkozóan egy trendet megfogalmazni arról, hogy miként alakult ezek száma az elmúlt 10 év során. Mivel hol nőtt, hol csökkent a kötetek száma, nem beszélhetünk egyik közigazgatási egység tekintetében sem egyértelmű növekedésről vagy csökkenésről.

A sepsiszentgyörgyi könyvtárak köteteinek száma 2011 és 2012 között közel 20.000-el csökkent, majd folyamatosan nőtt és 2017-re közel 30.000-el haladta meg a bázis évi értéket. 2018-ban egy kisebb, majd 2019-ben olyan jelentős csökkenést láthatunk, amelynek következtében alig több mint 600.000 kötet maradt. A 2020-as adatokat összehasonlítva a 10 évvel korábbi kötetek számával, megállapíthatjuk, hogy 2020-ban több mint 50.000 kötetel kevesebbet számolhatnak a könyvtárak.

A községek esetében az évek során láthattunk törekvéseket arra, hogy bővítsék könyvtáraik köteteinek számát, viszont mindössze 5 község (Sepsibodok, Gidófalva, Illyefalva, Málnás, Mikóújfalu) esetében számolhattak meg több kötetet 2020-ban, mint 10 évvel korábban. A többi község esetében hol jelentősebb, hol kisebb csökkenést észlelhetünk. A legjelentősebb csökkenés Réty, Kőkös, Maksa és Árkos községekben történt, ahol a kötetek száma több mint felére csökkent 2020-ra, 2011-hez viszonyítva.

6. Táblázat: Aktív olvasók száma a térségben

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sepsiszentgyörgy	12.340	12.515	12.931	14.178	14.277	13.882	13.005	12.132	12.154	8.238
Árkos	141	157	189	182	188	133	107	137	159	146
Sepsibükszád	102	158	190	120		110	104	100	70	70
Sepsibodok	496	610	418	406	397	357	254	291	276	194
Kőkös	176	202	195	190	187	172	253	144	131	14
Gidófalva	362	381	499	615	643	503	603	378	283	149
Illyefalva	301	276	281	279	280	290	252	228	215	87
Málnás	77	60	60	30	36	40	37	35	27	28
Mikóújfalu	364	331	391	426	425	243	317	219	276	143
Maksa	432	456	453	523	523	532	332	278	266	55
Uzon	595	655	671	753	748	200	220	213	212	222
Réty	397	402	412	389	399	369	110	70	75	68
Sepsikőröspatak	135	123	129	129	110	106	94	102	124	84

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az aktív olvasók számának alakulása szintén nem mutat túl reménykeltő képet az elmúlt 10 év adatai alapján. Voltak ugyan olyan időszakok minden község esetében, amikor nagyobb érdeklődés mutatkozott az olvasás iránt és magasabb volt az aktív olvasók száma, viszont az elemzett időszak végére mindenütt jelentősen lecsökkent az olvasók száma. 2020-ra nézve ez részint magyarázható a koronavírus okozta korlátozásokkal, viszont a csökkenés már korábban is mutatkozott.

Sepsiszentgyörgy tekintetében az elemzett időszak közepén az olvasók száma közel 2000-rel is meghaladta a bázis évi adatokat. Jelentős csökkenés 2018-tól mutatkozott, amikor az olvasók száma megközelítette a 2011-es évét. A 2020-as évre vonatkozóan a város tekintetében kijelenthetjük, hogy a koronavírus következtében a könyvtárak elveszítették aktív olvasóik egyharmadát.

A környező községek esetében az aktív olvasók számának növekedése ugyanarra az időszakra tehető, mint Sepsiszentgyörgy esetében, hiszen az elemzett időszak közepe táján (2013-2017) növekedni látszott az olvasók száma. A növekvő trend azonban nem volt tartós,

mivel az időszak vége felé jelentős csökkenés következett be. Mind a 13 község esetében 2020-ban kevesebb aktív olvasót tartottak számon, mint 10 évvel korábban.

A könyvtárakkal, mint kulturálódási közeggel kapcsolatosan kijelenthetjük, hogy mind a könyvtárak száma, mind a kötetek és aktív olvasók száma jelentős mértékben csökkent az elmúlt 10 év során.

50. Ábra: Múzeumok

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A hivatalos nyilvántartás szerint az alábbi múzeumok működnek a városban, melyek közül valóban csak 5 rendelkezik állandó nyitvatartással:

- 1 Vadon Egyesület Székelyföldi Vadászati Kiállítás Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Gróf Mikó Imre utca, 11 természettudomány
- 2 A Román Spiritualitás Múzeuma Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Szabadság tér, 7 egyházművészeti
- 3 Keleti Kárpátok Nemzeti Múzeum Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Gábor Áron utca, 16 régészeti
- 4 Kortárs Művészeti Kiállítótér MAGMA Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Szabadság tér, 2 művészeti
- 5 „Gyárfás Jenő” Képtár Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye Szabadság tér, 2 művészeti
- 6 Székely Nemzeti Múzeum Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye Kós Károly utca, 10 történelmi
- 7 „Az Első Román Iskola” Múzeum Sepsiszentgyörgy Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye Váradi József utca, 38 emlékház
- 8 Erdélyi Művészeti Központ Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Olt utca 2

A múzeumok számának alakulása terén egyértelmű és világos képet tár elénk a fenti diagram. Láthatjuk, hogy 2010-ig Sepsiszentgyörgyön három múzeum működött. 2011-re ezek száma eggyel csökkent. A 2012-es évre újra megnyílt egy múzeum, majd a következő évben két további múzeum várta a turistákat, érdeklődőket. 2013-tól tehát Sepsiszentgyörgyön 5 múzeum működik.

51. Ábra: Múzeumlátogatók

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A múzeumlátogatók száma Sepsiszentgyörgyön az elmúlt 12 évben igencsak változatos volt. 2008-tól, amikor kb. 15000 látogatót fogadhattak a múzeumok, két év alatt megduplázódott a múzeumlátogatók száma. 2011-re a múzeumlátogatók száma 10000 fő alá csökkent, majd fokozatosan újra növekedett és 2013-ra elérte a közel 50000 főt. Ez a csökkenési, majd növekedési hullám összefüggésbe hozható azzal az imént tapasztalt ténnyel, hogy 2011-ben kettőre csökkent a múzeumok száma, majd 2013-ra további három múzeum nyílt meg. 2013 és 2017 között a múzeumlátogatók száma 40000 és 50000 fő között mozgott, sőt a következő két évben az 50000 főt is meghaladta a múzeumok iránt érdeklődők száma. 2020-ban a koronavírus drasztikusan éreztette hatását e téren, hiszen kb. 15000 főre csökkent a múzeumlátogatók száma.

A múzeumok színes kínálata mellett fontos megjegyezni azokat a kulturális eseményeket, rendezvényeket, amelyek hozzájárulnak Sepsiszentgyörgy kulturális életének magas minőségéhez. 2022-ben két év kihagyás után újra megszervezik a Szent György napokat, immáron 29. alkalommal. A Szent György napok a térség egyik legnagyobb rendezvénye, amelynek erős kulturális vonzata van és nagy érdeklődő tömeget szólít meg. A városnapok palettáján különböző kulturális események, koncertek, táncelőadások várják az odaérkezőket. Mindezek mellett fontos említést tenni a pulzArt kortárs művészeti fesztiválról, amely a művészet újszerű gondolkodásmódját hivatott bemutatni és ezáltal egy kulturális rést fed be Sepsiszentgyörgy és környéke életében. A kortárs művészeti fesztivál

fő szervezőelve a műfajok határainak elhomályosítása, ezáltal elősegíti a műfajok közötti átjárhatóságot, illetve a nyelvfeltéttség, amely hozzájárul, hogy mindenki számára elérhetővé váljon a kultúra.

Az elemzett és vizsgált tényadatok mellett érdemes kitérni arra is, hogy miként látják magának a kultúrának a szerepét, helyzetét az érintett intézmények, azok, akik részt vesznek a kultúra művelésében. Sepsiszentgyörgy és környéke kulturális helyzetének feltérképezése érdekében többszöri konzultációt szerveztünk a Tamás Áron Színház, Andrei Mureșanu Színház, Cimborák Bábszínház, M Studió, Székely Nemzeti Múzeum, Cityplex Arta, Háromszék Táncegyüttes, Bod Péter Megyei Könyvtár és Kónya Ádám Művelődési Ház képviselőivel. A résztvevők a város és környék előtt álló kulturális lehetőségekről és az abban vállalt szerepükről gondolkodva egyetértettek abban, hogy a városvezetés kultúra orientált szemléletmódot képvisel. A különböző rendezvényeik, megvalósításaik során ugyanis tapasztalták a városvezetés anyagi és egyéb jellegű támogatását.

A következő időszakot tekintve két jelentős kihívás fogalmazható meg a kultúrára vonatkozóan. Egyrészt jelentős hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a fiatalok, mint a jövő kultúra fogyasztója megtalálja helyét, szerepét a kultúrában. A fiatalok kulturális életbe való bevonása terén jelentős szereppel bírnak a tanintézetek, hiszen olyan tudatos nevelési módszereket alkalmazhatnak, amelyek által vonzóvá tehetik a fiatalok számára a kultúra különböző formáit. A jövő kultúra fogyasztóinak elérése érdekében a kulturális intézmények feladata és kihívása is egyben a tanintézetekkel való szorosabb együttműködés.

Másrészt a kulturális intézmények egymás közötti és külső kommunikációja szintén hozzájárulhat a Sepsiszentgyörgyön és térségében élők kultúrafogyasztásának ösztönzéséhez. Amennyiben ugyanis a különböző kulturális intézmények közös rendezvényeket szerveznek, illetve részt vesznek egymás rendezvényein, sikeresebben megszólíthatóak a potenciális kultúrafogyasztók. Ide kapcsolódik az a külső kommunikációra vonatkozó kihívás is, hogy az intézmények kihasználják mind az online teret, mind az egyéb kommunikációs csatornákat annak érdekében, hogy megszólítsák a kultúra iránt érdeklődőket és elkerülhető legyen a magas kultúrától való tartózkodás. Szintén ide kapcsolódik a többnyelvű kommunikáció is, hisz a román nyelven történő külső kommunikáció által elérhetőek a távolabbi térség lakói is.

A kultúra hatékony művelése érdekében szükségesnek látszanak az előbbieknél konkrétabb, megvalósításra váró igények a kulturális intézmények részéről. A rendelkezésükre álló terek, termek korszerűsítése, nagyobbítása vagy akár új terek biztosítása, az infrastruktúra korszerűsítése, vendégszobák, vendéglátó egységek kialakítása, integrált kulturális jegy bevezetése, a kultúrafogyasztók elérési lehetőségeinek felmérése hozzájárulna az említett kulturális intézmények szolgáltatásainak magasabb színvonalúvá és élvezhetőbbé tételéhez.

Érdemes megemlíteni, hogy a Székely Nemzeti Múzeum nagyszabású felújításon megy keresztül. A felújítási munkálatokra a Regionális Operatív Program 5-ös Tengelye keretén belül szerzett finanszírozást Kovászna Megye Tanácsa.

Szociális ellátás

A következő táblázatban összefoglaltuk a sepsiszentgyörgyi, illetve a környező településeken működő akkreditált szociális szolgáltatókat. A lent felsorolt szervezetek fő tevékenységi körei a családterápia, párterápia, gyászfeldolgozó csoport, egyéni- és csoportterápia szülőknek, pedagógusoknak és segítő szakmákban dolgozóknak, továbbá szegények és beteg megsegítése, szociális ellátás, idősgondozás, szakmai segítségnyújtás szociális és egészségügyi problémákkal küzdőknek, otthoni szakápolás. Mindezek mellett vannak olyan szervezetek is, amelyeknek a tevékenységi körébe beletartozik az önkéntesség, valamint a szakmai továbbképzések megszervezése is. Ezek a szervezetek megfelelően képzett szakemberekkel vannak ellátva, így nemcsak a hely és az eszközök adottak az ilyen jellegű szolgáltatások megvalósítására, hanem az intézményes ellátás is.

7. Táblázat: Szociális szolgáltatók

Térség	A szervezet hivatalos megnevezése	Helység
Városi	Asociația de Promovare a Sănătății Mentale Esély Lelki Egészségvédő Egyesület	Sepsiszentgyörgy
Városi	Asociația Pro Nobis	Sepsiszentgyörgy
Városi	Asociația Serviciul de Ajutor Maltez în România Filiala Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy
Városi	Direcția de Asistență Socială Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy
Városi	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Covasna	Sepsiszentgyörgy
Városi	Filiala Județeană Covasna a Societății de Cruce Roșie din România	Sepsiszentgyörgy
Városi	Fundația Creștină Diakonia Filiala Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy
Városi	Fundația Izabella	Sepsiszentgyörgy
Városi	Pro Seniore S.R.L.	Sepsiszentgyörgy
Vidéki	Cabinet Accent Pro Consulting S.R.L.	Kökös
Vidéki	Fundația Creștină Diakonia Kapernaum	Árkos
Vidéki	Fundația Diaconică și a Tineretului Creștin - Kida	Illyefalva

A következő táblázatban láthatóak a további szociális szolgáltatók és az általuk nyújtott szolgáltatások. Ebben az összesítésben főként olyan szervezeteket láthatunk, amelyek a fentebb említett tevékenységekhez képest más szükségleteket elégítenek ki. Lényeges feladataik közé tartozik a roma családok megsegítése (nők szerepe, higiénia, iskolázottság fontossága, családon belüli erőszak stb.), hajléktalanszálló működtetése (jelenlegi kapacitása 50 személy), szenvedélybetegek (drog, alkohol és egyéb toxikus szerek által okozott függőségek) segítése, gyógyítása, hátrányos helyzetben lévő családok és gyerekek támogatása, erőszak áldozataivá vált személyeknek való segítségnyújtás, továbbá van olyan szervezet, amely fogyatékkal élők gyógyulásának elősegítésével foglalkozik. Sepsiszentgyörgyön jelenleg egy idősothon működik a Zathureczky Berta Központ keretein belül.

8. Táblázat: Szociális intézmények

Jelleg	Település	A szervezet hivatalos megnevezése	A szolgáltatás hivatalos megnevezése
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog Covasna	Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice, etc
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi de consiliere și sprijin pentru părinți și copii	Centre de zi pentru familie cu copii
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii Casa Început sigur pentru copii și familii	Centre de zi pentru familie cu copii
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii	Centre de zi pentru familie cu copii
Városi	Sepsiszentgyörgy	Casa maltezilor	Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie
Városi	Sepsiszentgyörgy	Azil de noapte pentru persoane fără adăpost	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii "Șansă pentru familie"	Centre de zi pentru familie cu copii
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul respiro din cadrul Complexului Zathureczky Berta	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice
Városi	Sepsiszentgyörgy	Cămin pentru persoane vârstnice din cadrul Complexului Zathureczky Berta	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru persoane vârstnice din cadrul Complexului Zathureczky Berta	Centre de zi pentru persoane vârstnice
Városi	Sepsiszentgyörgy	Creșa cu program de lucru zilnic	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți

Jelleg	Település	A szervezet hivatalos megnevezése	A szolgáltatás hivatalos megnevezése
Városi	Sepsiszentgyörgy	Serviciul asistență maternală	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru de reabilitare a copiilor cu handicap Szekely - Potsa	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru de reabilitare pentru copii cu tulburări din spectrul autist / deficiențe senzoriale	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți
Városi	Sepsiszentgyörgy	Casa familială , 1 Sepsiszentgyörgy	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Casa familială , 2 Sepsiszentgyörgy	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Casa familială , 3 Sepsiszentgyörgy	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de primire în regim de urgență Prinț și cerșetor Sepsiszentgyörgy	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de sprijin pentru tinerii peste 18 ani	Centre rezidențiale pentru tineri în dificultate
Városi	Sepsiszentgyörgy	Locuință protejată pentru victime ale violenței domestice Sepsiszentgyörgy	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie (domestice)
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru copilul neglijat Sfântul Gheorghe	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru maternal Sfântul Gheorghe din cadrul Complexului de servicii comunitare Sf. Gheorghe	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru de recuperare pentru copilul cu handicap Sepsiszentgyörgy	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți

Jelleg	Település	A szervezet hivatalos megnevezése	A szolgáltatás hivatalos megnevezése
Városi	Sepsiszentgyörgy	Asistenți maternali profesioniști	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Familii/Personae de plasament	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Városi	Sepsiszentgyörgy	Unitate de îngrijire la domiciliu	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență
Városi	Sepsiszentgyörgy	Unitate de îngrijire la domiciliu	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru persoane adulte cu dizabilități Casa Iris	Centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilitati
Városi	Sepsiszentgyörgy	Unitate de îngrijire la domiciliu	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centru de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii	Centre de zi pentru familie cu copii
Városi	Sepsiszentgyörgy	Centrul de zi pentru copii provenind din familii aflate în dificultate	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți
Vidéki	Illyefalva	Casa familială Ilieni	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Vidéki	Sepsibodok	Centrul de plasament , 6 Olteni	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială
Vidéki	Árkos	Centru de zi -tip supraveghere copii aflați în imposibilitatea de a fi supravegheați de familii din diferite motive	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți

Jelleg	Település	A szervezet hivatalos megnevezése	A szolgáltatás hivatalos megnevezése
Vidéki	Sepsibükszád	Centrul de zi "Szent Piroska"	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți

Az alábbi táblázatból látható, hogy Sepsiszentgyörgyön jelenleg három olyan szervezet működik, amely otthoni beteggondozással foglalkozik.

9. Táblázat: Otthoni beteggondozás

Település	A szervezet hivatalos megnevezése	A szolgáltatás hivatalos megnevezése
Sepsiszentgyörgy	Fundația Creștină Diakonia Filiala Sepsiszentgyörgy	Unitate de îngrijire la domiciliu
Sepsiszentgyörgy	Fundația Izabella	Unitate de îngrijire la domiciliu
Sepsiszentgyörgy	Filiala Județeană Covasna a Societății de Cruce Roșie din România	Unitate de îngrijire la domiciliu

További szociális szervezetek Kovászna megyében

Az alábbi táblázatban összefoglaltuk, hogy még milyen szociális szervezetek működnek Kovászna megyében, illetve, hogy ebből hány található Sepsiszentgyörgyön, valamint a térségben.

Az eddig elemzett adatokból látható, hogy a vizsgált térség bővelkedik szociális szervezetekben, amelyek különböző célcsoportokat szolgálnak ki.

10. Táblázat: Egyéb szociális szolgáltatók

A szervezet hivatalos megnevezése	Kovászna megyében összesen	Sepsiszentgyörgy és térsége
Cămine pentru persoane vârstnice	5	1
Centre de tip respiro/centre de criza	1	1
Centre de zi de asistență și recuperare (pentru persoane vârstnice)	1	1
Unități de îngrijire la domiciliu	4	3
Cantine sociale	2	1

Servicii de asistenta comunitara	1	1
----------------------------------	---	---

A szociális szervezetek képviselőivel folytatott konzultáció során kiderült, hogy mennyire komplex ez a probléma, ezért több szempontból is megvizsgáljuk.

Mindamellet, hogy jelenleg is kiterjedt a szociális ellátórendszer a térségben, a képviselők elmondása alapján szükség van további bővítésekre, főként az intézmények kapacitását illetően. Fentebb említettük, hogy a térség előregedő, így még inkább indokoltá válik az ilyen jellegű intézmények bővítése.

Ahhoz, hogy jól működő és fenntartható legyen a szociális ellátórendszer, egy következő fontos szempont, hogy ne csak a helyet teremtsék meg a rászorulóknak számára, hanem egyfajta hidat képezzenek a társadalom és a rászorulóknak között a különböző segítségnyújtási formákkal. Az intézmények szolgáltatásait figyelembe véve szintén egy fontos tényező, hogy hol helyezkedjenek el, mivel fontos az integrálás és a hely kiválasztásának szempontjából elengedhetetlen, hogy ne legyenek elszigetelve a társadalomtól.

Sok esetben nem a pénz jelent problémát, hanem a megfelelő tudás, kultúra, neveltetés hiánya. Fontos megjegyezni, hogy ennek az átadására, a beilleszkedés elérésére, hosszú időre van szükség és a tervezésben figyelembe kell venni, hogy nemcsak az aktuális igényt kell kielégíteni, hanem hosszútávra kell tervezni az intézkedésekkel.

A probléma komplexitását növeli a szegénység, mint olyan, értelmezése. Arra a kérdésre, hogy kit tekintünk szegénynek és kinek kell segíteni, azt törvények és módszertanok szabályozzák, valamint a szociális szolgáltatásokat nyújtó szervezetek is ennek megfelelő módszertannal rendelkeznek. A probléma érzékenységét figyelembe véve, megkérdeztünk olyan személyeket is, akik nap mint nap tapasztalják az anyagi és nem anyagi szegénység kihívásait. A megkérdezettek véleménye szerint főként azoknak van szükségük támogatásra, akiknek nincs lehetőségük arra, hogy saját sorsukon javítsanak önerőből, valamint akiknek a közszolgáltatáshoz, közterekhez és közjavakhoz való hozzáférése limitált, korlátozott vagy nem is létezik. A probléma összetettségét vizsgálva megjelenik egy újabb fontos tényező, amely a rászorulóknak perspektívájából adódik, ugyanis több esetben is szembesültek olyan problémával a szociális ellátásban dolgozók, hogy a rászorulóknak lehetőséget biztosítottak arra, hogy megpróbáljanak kilépni a jelenlegi társadalmi helyzetükből, viszont nem éltek vele.

Lényeges megemlíteni a tanácsadás fontosságát is, mint az integrálási folyamat egyik fő pillérét. Esetenként nem föltétlen anyagi segítségre van szüksége egy rászorulóknak, hanem arra, hogy megtanulja kezelni az az adott érzelmi állapotát., „ Az idősek és a fiatalok esetében is fontos a társadalom megtartó ereje, mivel legyen szó materiális vagy immateriális segítségnyújtásról, az említett csoportok nem föltétlen rendelkeznek olyan közeli személyekkel, akik segítséget tudnának nyújtani.

A jelenlegi tudás, nevelés hiányát illetően a fontos szegénységi mutatók között érdemes beszélni azokról a kisgyerekekről, akiknek az édesanyja 19 év alatti. Az alábbi táblázatban

látható, a 19 év alatti édesanyák gyerekei számának alakulása 2008-2020 között, országos, régiós és megyei eloszlásban.

11. Táblázat: 19 évesnél fiatalabb szülő nők újszülöttei Kovászna megyében

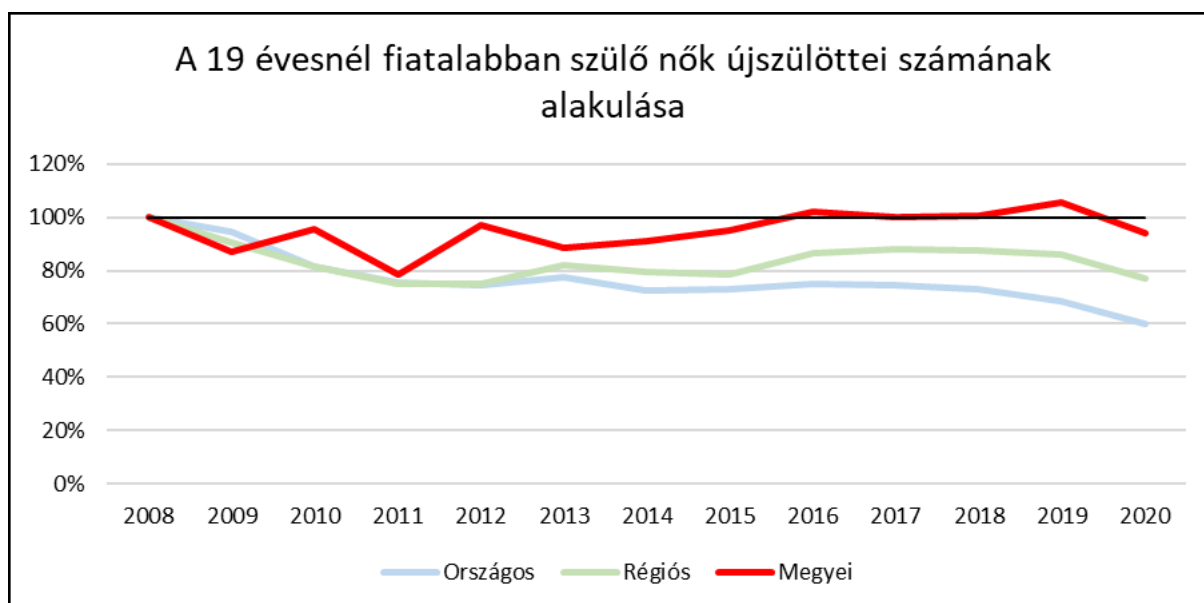
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Országos	27.656	26.214	22.507	20.898	20.607	21.458	20.103	20.124	20.798	20.671	20.248	18.933	16.566
Régiós	3.651	3.305	2.975	2.737	2.747	2.997	2.908	2.860	3.153	3.223	3.198	3.149	2.804
Magyei	306	267	292	241	297	271	279	291	313	306	307	323	288

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A következő ábrán látható, hogy 2008-hoz képest országos szinten egy kevésbé intenzív, de folyamatos csökkenésről beszélhetünk. Az országos és régiós trendet összehasonlítva láthatjuk, hogy 2013-ig hasonlunk egymáshoz, de 2013-tól kezdve a régióban mért adatok száma növekedést mutat. A megyei adatokat megfigyelve elmondható, hogy 2008-2016 között beszélhetünk csökkenésről, majd 2016-ban ismét meghaladja a trend a 2008-ban mért adatokat és ez 2020-ig stagnál, illetve növekedik, valamint 2020-ban ismét csökken.

Ha összehasonlítjuk megyei szinten a 2019-es adatokat az élveszületések, illetve a 19 évnél fiatalabb anyák gyerekeinek számára vonatkozóan, elmondhatjuk, hogy az abban az évben született, kisgyerekek közel 15%-ának az anyja 19 évnél fiatalabb. Elvégezve ugyanezt az összehasonlítást az országos adatokkal is, elmondható, hogy az abban az évben született gyermekek 9,32%-ának az anyja kevesebb, mint 19 éves. Látható, hogy az országos kimutatást jelentősen meghaladja a megyei adat.

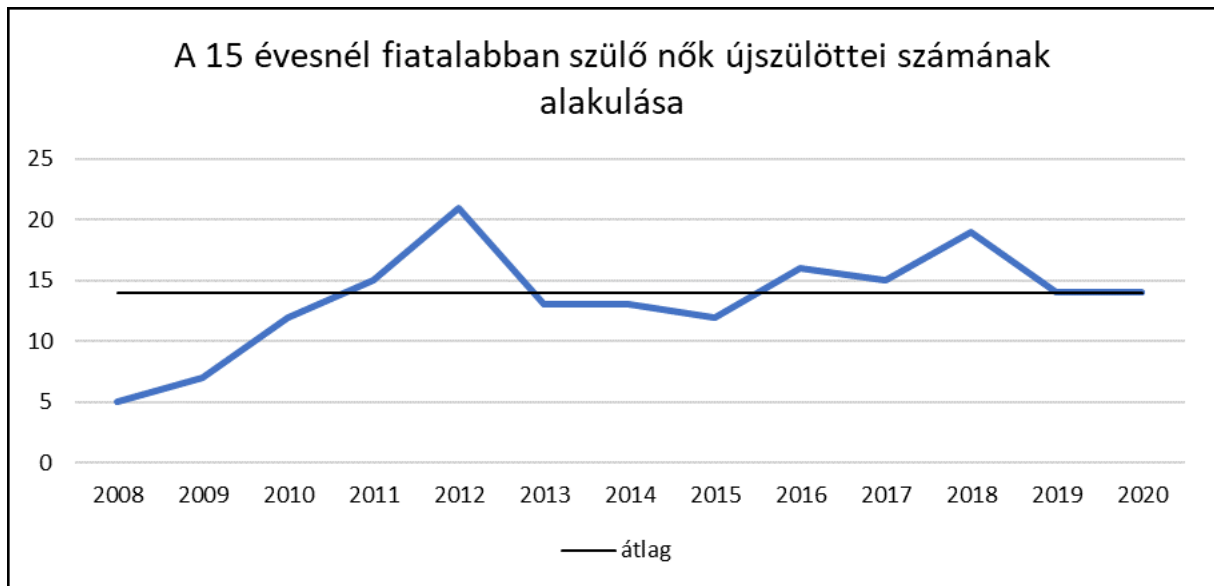
52. Ábra: 19 évesnél fiatalabb szülő nők újszülötteinek száma

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Részletesebben megvizsgálva ezt a témakört, ugyancsak megyei szinten, fontos mutató a 15 évnél fiatalabb anyák gyerekei számának alakulása. A vizsgált időszakban átlagosan 14 olyan gyerek született évente, akinek az anyja 15 év alatti.

53. Ábra: 15 évesnél fiatalabb szülő nők újszülötteinek száma

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Egy következő konzultáción a helyi mozgáskorlátozottak képviselőivel találkoztunk, ahol gyengén látók és mozgássérültek vettek részt.

Azonosított problémák:

- **Megfelelő infrastruktúra hiánya:** úgy a közintézményekben, mint a kereskedelmi és szórakoztató egységekben szinte lehetetlen bejutniuk, mivel nincsen kialakítva az ehhez megfelelő feljáró, illetve nincs megfelelően kijelölve a nemlátók számára az út, a lépcsők stb.
- **Közösségi empátia hiánya**
- **Nehézségek a tömegközlekedésben:** az autóbusszvezető nem segít a felszállásban, nem tudják/nehezen tudják megközelíteni a vasútállomáson a peronokat
- **Munkavállalás:** Az ő esetükben is fontos megteremteni a hidat a közösségi élet fele, valamint lényeges olyan munkaadókat találni, akik alkalmazni tudják az ilyen nehézségekkel küzdőket is, természetesen azokat, akiknek az egészségügyi állapota megenged egyfajta munkavégzést.

A további jövőbeli intézkedéseket illetően a szociális szervezetek képviselői megemlézték, hogy minél hamarabb megoldást kell találni a törvénytelen beköltözéseket illetően, a családon belüli erőszak áldozatainak való segítségnyújtás terén, illetve csökkenteni kell a családon belüli erőszak előfordulási esélyeit.

További megoldandó kérdések a pszichés betegek és a fogyatékkal élők segítése, esetükben külön megoldást kell találni, mivel nem lehet őket egy adott helyen kezelni.

Egyre nagyobb igény van a szociális konyhakialakítására, mivel sok gyermek nem jut meleg ebédhez, illetve vannak olyan idősök, akik a kevés nyugdíjuk miatt szintén ezzel a problémával küszködnek. Ezzel kapcsolatban megoldást kell találni azokra az esetekre is, ahol az idősök nem tudnak eljutni az szociális konyhára, esetükben biztosítani kellene a

házhozszállítás lehetőségét is. Ennek a megoldására be lehetne vonni az ellátottakat, illetve az önkéntesek segítségét is.

Sepsiszentgyörgy városában három marginalizált negyed van (Csíki negyed, Oltmező, Őrkő), ahol szükség lenne különböző beavatkozásokra az ottlakók integrálása érdekében. A fent említett negyedekben szociálisan hátrányos helyzetben lévők laknak, az Őrkő negyedre jellemző az etnikai homogenitás, ahol a lakók főként roma származásúak, akik mélyszegénységben élnek. Az ottlakók szegényes infrastruktúrájú, közművesítetlen, túlszűfolt területen laknak, minimálisan felszerelt otthonaikba. A gyerekek és a felnőttek is alacsony képzettséggel rendelkeznek, jellemző a magas munkanélküliség. A közlekedési infrastruktúra kiépítetlen állapotban van, elhanyagolt, ami szintén hozzájárul a helyi társadalom perifériára szorulásához.

Ezen közösségek integrálása jelenleg is folyamatban van, különböző beruházások révén, például szociális lakások építése, közoktatási intézmények felújítása, közterek kialakítása és felújítása, víz- és szennyvízhálózat kiépítése, oktatáshoz való hozzáférés növelése stb. Az infrastrukturális fejlesztések mellett fontosak a szociális integrálási folyamatok is, amelynek alappillérei a kultúra, egészségügy, illetve az oktatás. Az iskolázottság jótékony hatása tagadhatatlan, mivel fontos szerepe van a társadalmi kohézióban, valamint pozitívan hat az egyén egészségügyi állapotára, pszichológiai jólétére, értékrendszerére stb. A Sepsi Helyi Akciócsoport Egyesület (GAL Sepsi) egy nonprofit, nemkormányzati szervezet, amely 2017-ben alakult, célkitűzése pedig, hogy csökkentse a mélyszegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők számát, az életkörülmények és életminőség javításával, a társadalmi kohézió erősítésével. Mivel jellemző az alacsony iskolázottság és a munkanélküliség, ezért szorgalmaztak olyan intézkedéseket is, amelyek elősegítik a munkahely találást és népszerűsítik a munkahely fontosságát a marginalizált közösségekben. A közösségi szellem fejlesztése szintén egy lényeges faktor az integrációs folyamatokban, amelyet többek között a deszegregációt és társadalmi inklúziót elősegítő kampányok révén igyekeznek elérni.

Ebben a témában a megkérdezettek elmondása alapján a helyi közösség nagyon segítőkész, élelmiszereket, ruhákat ajánlanak fel a rászorulóknak számára, viszont lényeges minden ilyen jellegű szolgáltatást intézményesíteni, hogy ne csak az emberek jószándékától függjenek. Ebben a vonatkozásban is kiemelkedően fontos, hogy a városnak legyen időspolitikája. A város egyfajta megrendelői szerepet kell betöltsön, hogy ne csak finanszírozással, hanem konkrét tervekkel, elképzelésekkel együtt segítse ezen intézmények működését.

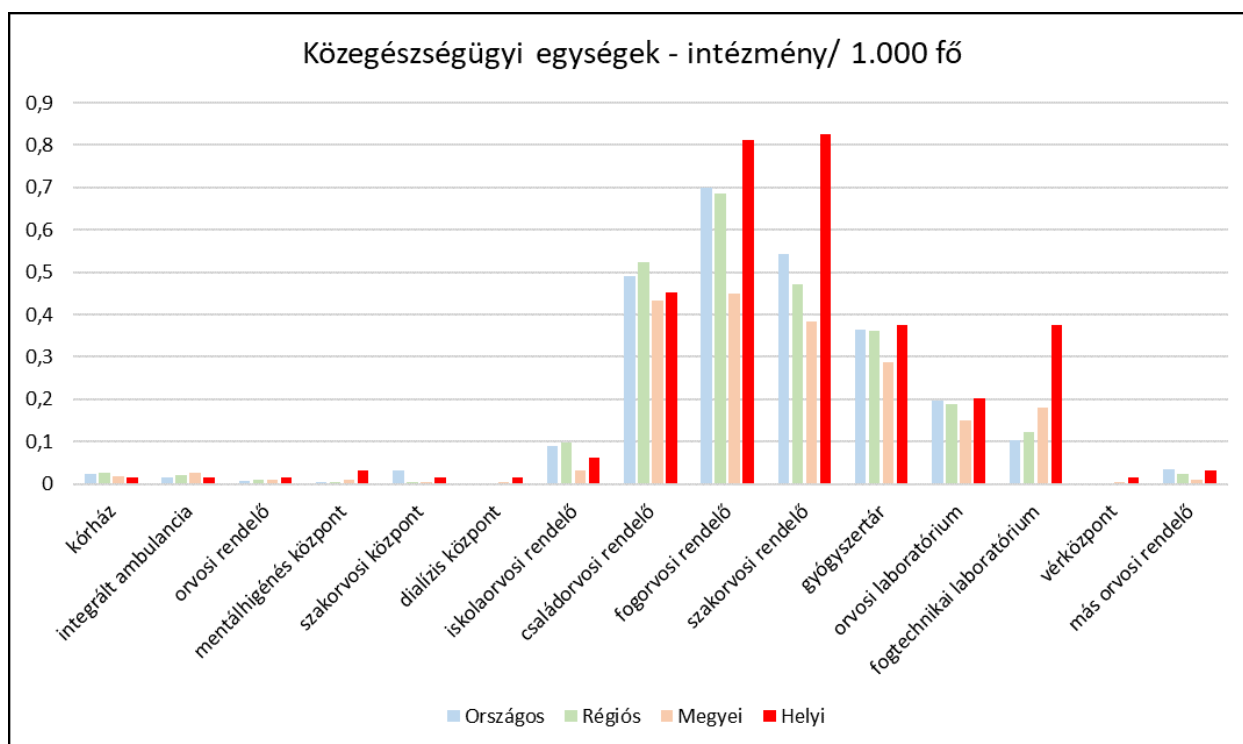
A lakáshelyzetet, a legmagasabb iskolai végzettséget, az életszínvonalat illetően a 2011-es népszámlálási adatok állnak rendelkezésre, ezért javasoljuk a következő népszámlálási adatok alapján értékelni ezeket a faktorokat.

Egészségügy

Különösen a világjárvány idején számos kérdést fogalmaznak meg az országos és a helyi egészségügyi ellátórendszer felkészültségével, mindennapos működésével, hatékonyságával kapcsolatosan. Annak ellenére, hogy mind az egészségügyi dolgozók részéről, mind az egészségügyi szolgáltatásokat igénylő állampolgárok részéről számos kritika fogalmazódik meg az egészségügy romániai állapotával kapcsolatosan, vannak olyan egészségügyi intézmények, amelyek az országos helyzethez képest fejlődést mutattak fel az elmúlt években. Mielőtt az általunk vizsgált megyeszékhely és annak vonzáskörzetébe tartozó községek egészségügyi szolgáltatásait elemeznénk, fontosnak tartunk kiemelni néhány olyan országos és nemzetközi adatot, amelyek viszonyításként szolgálhatnak értelmezésünk során.

Annak ellenére, hogy 2011 és 2017 közötti időszakban Romániában 56%-kal nőttek az egészségügyi kiadások 6,2 milliárd euróról 9,7-re, az Eurostat legfrissebb, 2017-es adatai alapján mégis Romániában voltak a legkisebbek az egészségügyi kiadások. Az GDP-hez viszonyított EU-s átlag 9,9%, míg Romániában ez az arány 5,2%. A 2017-es adatok alapján az egy főre jutó egészségügyi kiadások is Romániában voltak a legalacsonyabbak (474 euró). Az egy főre jutó orvosi konzultációk tekintetében Romániában 2017-ben egy személyre átlagosan öt orvoslátogatás jutott. Az éves kórházi fekvőbeteg-elbocsátások ezer főre vetített száma szerint országunkban 2018-ban mintegy 4 millió kórházi kiutalás történt, így 205 kiutalás jutott ezer lakosra. A kórházi ápolás átlagos időtartama alapján az uniós középmezőnyben helyezkedünk el azzal, hogy a betegek ápolása átlagosan 7,4 napot vett igénybe. Összehasonlítva Románia egészségügyi rendszerének helyzetét néhány viszonyításként az EU-s átlaggal, nincs sok okunk az elbizakodásra. A kérdés a továbbiakban arra vonatkozik, hogy a vizsgálódásunk tárgyát képező Sepsiszentgyörgy és vonzáskörzete alátámasztja a negatív országos eredményeket vagy az egészségügyi rendszer fejlődésének pozitív példjaként szolgálhat?

54. Ábra: Közegészségügyi egységek

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A közegészségügyi intézmények 1.000 lakosra jutó arányát vizsgálva az országban, a Közép régióban, Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön, igencsak pozitív képet kaphatunk a megyeszékhelyre vonatkozóan. A fenti diagramon megjelölt 15 féle közegészségügyi intézmény közül csupán 4 esetében mutatnak jobb arányt az országos, régiós vagy megyei adatok 1.000 lakosra nézve.

Az integrált ambulanciák és speciális orvosi központok tekintetében a megyei, iskolaorvosi, illetve családorvosi rendelők tekintetében a regionális és országos adatok mutatnak nagyobb számot. Azt azonban fontos kiemelni, hogy ezek esetében nagyon kevés az eltérés a megyei, regionális és országos adatok javára, hiszen azok egyik esetben sem haladják meg a 0,1%-ot. A kórházak, orvosi rendelők, gyógyszerészek, orvosi laboratóriumok és más típusú orvosi rendelők száma viszonylag azonos Romániában, a Közép régióban, Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön.

Sepsiszentgyörgy egészségügyi rendszerének fejlettségét leginkább talán azokkal a közegészségügyi intézményekkel lehet alátámasztani a fenti diagram alapján, amelyek aránya jóval nagyobb, mint a másik három elemzett térségben. Ide sorolhatóak a mentálhigiénés központok, dialízis központok, fogorvosi rendelők, szakorvosi rendelők, fogászati laboratóriumok. Utóbbiak esetében a megyeszékhely adatai több mint 0,2%-kal haladják meg a megyei értéket.

A bemutatott adatokból még egy dolgot fontos kiemelni. A megyeszékhely 1000 főre jutó közegészségügyi intézményeinek száma megegyezik vagy magasabb a megyei adatoknál, amiből az következtethető, hogy a megye közegészségügyi intézményei Sepsiszentgyörgyre koncentrálnak.

12. Táblázat: Közegészségügyi egységek a térségben

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Családorvosi rendelő	Sepsiszentgyörgy	30	30	31	31	31	32	32	32	32	30	29	29
	Árkos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sepsibüksád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sepsibodok	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kökös	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Gidófalva	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Illyefalva	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Málnás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mikóújfalu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
	Maksa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
	Uzon	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Réty	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sepsikőröspatak	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fogorvosi rendelő	Sepsiszentgyörgy	31	34	36	35	42	43	43	43	48	47	49	54
	Árkos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sepsibüksád	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sepsibodok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kökös	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
	Gidófalva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Illyefalva	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
	Málnás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mikóújfalu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
	Maksa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uzon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Réty	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
	Sepsikőröspatak	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gyógyszertár	Sepsiszentgyörgy	20	20	20	23	24	25	25	24	24	24	24	24
	Árkos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sepsibüksád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sepsibodok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kökös	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Gidófalva	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2
	Illyefalva	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Málnás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mikóújfalu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Maksa	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
	Uzon	1	2	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2
	Réty	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2
	Sepsikőröspatak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A családorvosi rendelők, fogorvosi rendelők és gyógyszertárak számának alakulását tekintve Sepsiszentgyörgyön és a vonzáskörzetébe tartozó 13 településen 2008 és 2020 között, jelentős következtetéseket fogalmazhatunk meg az egészségügyi alapellátás tekintetében.

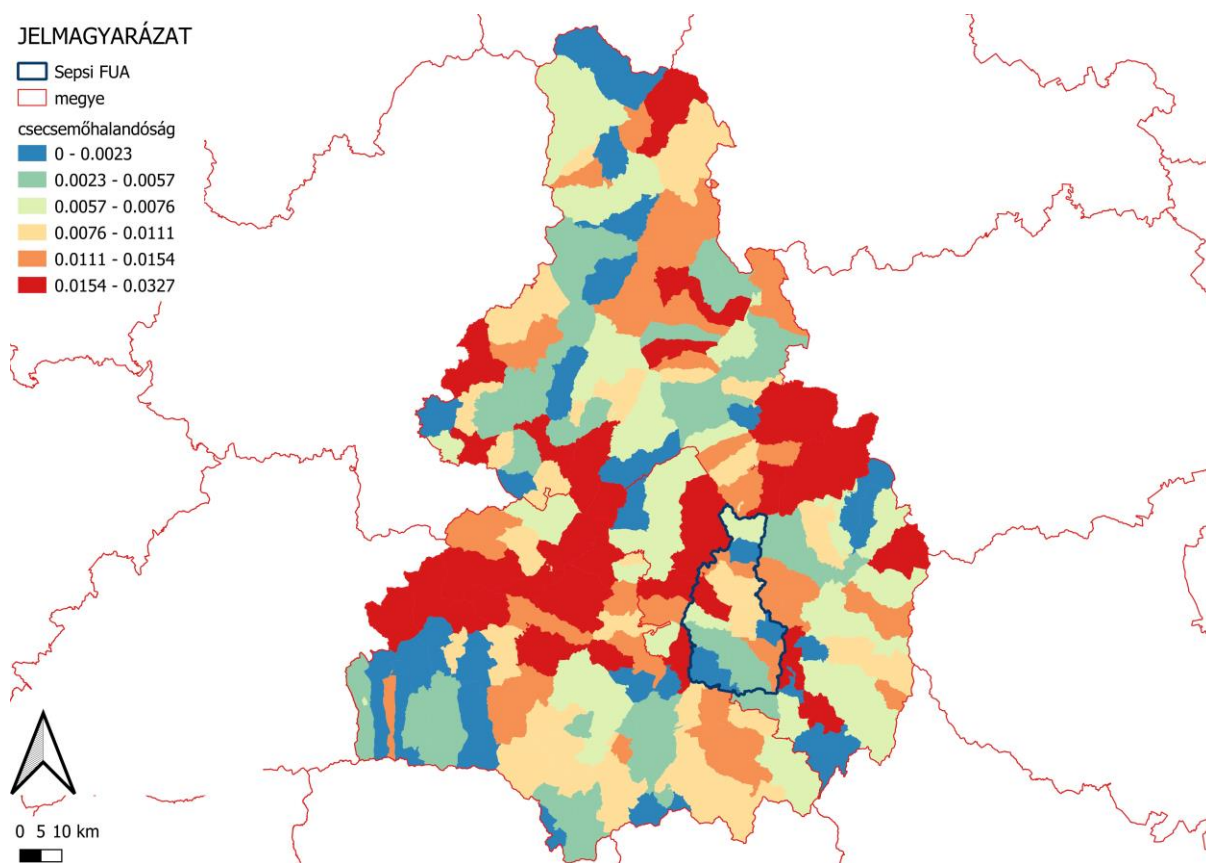
A családorvosi rendelők száma Sepsiszentgyörgyön 2008 és 2013 között növekedési tendenciát mutatott, hiszen amíg a bázis évben 30 családorvosi rendelő működött a városban, 2013-ra ezek száma 32-re nőtt. 2014 és 2017 között stagnálás észlelhető e téren, majd 2018-ban kettővel, 2019-ben pedig további eggyel csökkent a családorvosi rendelők száma. A város vonzáskörzetébe tartozó községek esetében nem észlelhetünk jelentős változást a családorvosi rendelők számának tekintetében. Uzon községben kettő, míg további 9 településen egy családorvosi rendelő működött 2008-ban és ezek száma nem változott az elmúlt 12 év során. Árkos községben az elemzett időszak kezdete óta nem sikerült családorvosi rendelőt létrehozni. Maksa községben 2017-ig működött egy családorvosi rendelő, 2018-tól azonban nincs családorvosi ügyelet.

A fogorvosi rendelők száma a megyeszékhelyen folyamatosan növekedett. 2020-ra szinte megduplázódott ezek száma, hiszen 23-mal több fogorvosi rendelő működött, mint 2008-ban. A környező községek esetében a fogorvosi rendelők száma stagnált vagy pozitív arányt

mutatott. Sepsibükszádon, Kökösön, Illyefalván 2008-ban nem volt fogorvosi rendelő, az elmúlt 12 év során azonban hoztak létre. Mikóújfaluban 2019-ig működött fogorvosi rendelő, 2020-ban azonban megszűnt, hasonlóan Réty községhez, ahol 2016 és 2019 nyújtottak fogorvosi ellátást, de 2020-ban megszűnt. A további községekben, úgymint Árkos, Sepsibodok, Gidófalva, Málnás, Maksa, Uzon nem sikerült fogorvosi rendelőt kialakítani.

A gyógyszertárak száma Sepsiszentgyörgyön 2008-tól 2013-ig 20-ról 25-re nőtt. 2015-ben eggyel csökkent ezek száma, így 2020-ban 24 gyógyszertár működött a városban. Árkoson, Sepsibükszádon, Illyefalván és Mikóújfaluban 2008 óta nem változott a gyógyszertárak száma. Gidófalván és Rétyen a vizsgált időszakban 2-2 gyógyszertár jött létre, hasonlóan Uzon községhez, ahol szintén 2 gyógyszertár működik. Sepsikőröspatakon, Málnáson, Kökösön és Sepsibodokon 2008 óta nem sikerült létrehozni gyógyszertárat.

9. Térkép: Csecsemőhalandóság – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben

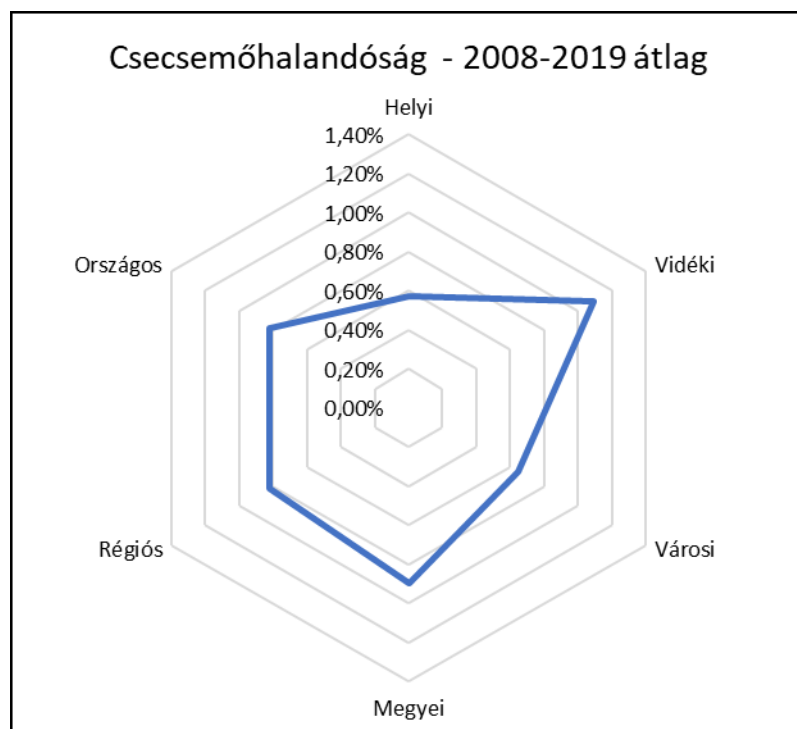
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A csecsemőhalandóság, mint alapvetően szociális probléma megelőzésében, csökkentésében jelentős szerepe lehet az egészségügyi rendszernek, és ezért annak egyik értékelési kritériumaként is szolgálhat. Az ugyanis, hogy mennyire magas a csecsemőhalandóság egy adott térségben, megmutatja az egészségügy eredményességét, hatékonyságát e tekintetben.

Hargita és Kovászna megye adatait tekintve a gyermekhalandóság terén a fenti térképen látható, hogy a legmagasabb számok gyermekhalandóság terén Kovászna megye ÉNY-i és Hargita megye DK-i részén tapasztalhatóak. Sepsiszentgyörgy és környékének adatai

eltérőek. Láthatjuk, hogy van olyan község a térségben, ahol ez a szám a legmagasabb, 0,0154-0,0327 közötti értéket veszi fel, de láthatunk pozitív példát a 0-0,0023 közötti adatot mutató községre is. Mivel a térség általában a gyermekhalandóság mérésére használt mérési skála adatait tekintve a középmezőnyben helyezkedik el, megállapíthatjuk, hogy nem beszélhetünk ugyan a térségben a gyermekhalandóság kritikus értékéről, de mutatkozik a jelenség, így szükség van a fellépésre, megelőzésre e téren.

55. Ábra: Csecsemőhalandóság

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A gyermekhalandóságot szemléltető fenti diagram megmutatja százalékban kifejezve a gyermekhalandóság mértékét országos, régiós, megyei, városi, vidéki és helyi szinten a 2008-2019 közötti időszak átlaga alapján.

Az országos és régiós adatok e téren megegyeznek, hiszen mindkét adat 0,60% körül alakult. A Kovászna megyei adatok növekedést mutattak az előbbiekhöz viszonyítva, hiszen itt 0,7% körüli adatot mérhetünk a gyermekhalandóság terén. Megállapíthatjuk, hogy az országos és régiós adathoz viszonyított magasabb megyei csecsemőhalandósághoz a vidéki területek járulnak hozzá jelentős mértékben. Amíg ugyanis a városi térségekben ez az arány alacsonyabb még az országos és régiós adatoknál is a maga alig több mint 0,4%-ával, addig a vidéki területeken a csecsemőhalandóság közelíti az 1%-ot.

Gazdaság

Oktatás

Az oktatás sarkalatos pontja egy fejlesztési stratégiának, legyen szó a fiatal népesség oktatásáról, vagy felnőttképzésről. Egy helyi fejlesztési stratégia érdemben képes befolyásolni az oktatás milyenségét, bár ez országosan meghatározott keretek között kellene történjen, az oktatás minőségi feltételeihez nagyban hozzájárulhatnak a helyi döntések. Már most megfigyelhető az oktatás minőséget javító törekvések, hiszen a tanintézmények épületeinek energiahatékonyságát növelő, felszereltségét javító beruházások történtek, illetve további beruházások körvonalazódtak ezen a területen is. Egy fejlesztési stratégia magába kell foglalja az oktatás minőségi fejlesztéséhez szükséges infrastruktúra megteremtésének feltételeit. Az oktatás nem öncél: ha nem járul hozzá a helyi gazdaság fejlődéséhez, csak zárvány marad, társadalmi-gazdasági jelentősége csak jelképszerű, ezért a középfokú és a felsőfokú oktatás ügyében olyan lépések szükségesek, amelyek elősegítik a vállalkozók és befektetők munkapiaci igényeinek megfelelő képzési kínálattal kapcsolatos elvárások megismerését, és minél hatékonyabb kiszolgálását.

Sepsiszentgyörgy nem csak alapfokú oktatási intézményeknek ad helyszínt, hanem egyetemi város is egyben, hiszen a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, illetve a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem is rendelkezik kihelyezett tagozattal, illetve fejlődő campusszal a városban. Az egyetemek jelenléte egy városban fontos gazdasági tényező is, mivel a minőségi oktatás révén a munkapiacmunkapiac által megkívánt szakembereket helyben lehet képezni, illetve a tanulmányaik befejezetével nagyobb valószínűséggel lehet helyben tartani. Mindezek mellett az egyetemi jelenlét potenciálisan megnöveli a kutatás-fejlesztésben megvalósított tevékenységek számát.

Ahogy más érintett célcsoportok esetében, az oktatási intézmények vezető is lehetőséget kaptak arra, hogy elmondják véleményüket, értékeljék a jelenlegi oktatási feltételeket, valamint javaslatokat tegyenek a jövőre való tekintettel. Az egyeztetéssorozat során kiderült, hogy az oktatási intézmények igazgatói, vagy az intézményt képviselő személyek meglátásai szerint milyen infrastrukturális beruházásokra lesz szükség a közeljövőben, legyen szó didaktikai, informatikai eszközökről vagy épületbővítésről, illetve javaslatokat tettek az iskolások ingázási szükségleteire is. A távolsági tömegközlekedést használó diákok esetében felmerült az a probléma, hogy a jelenlegi tömegközlekedéssel nem értek be a legelső óra kezdetére.

Az alábbi térkép szemlélteti a sepsiszentgyörgyi iskolák és óvodák eloszlását a városban, ahol a piros pontok mérete reprezentálja a diáklétszámot.

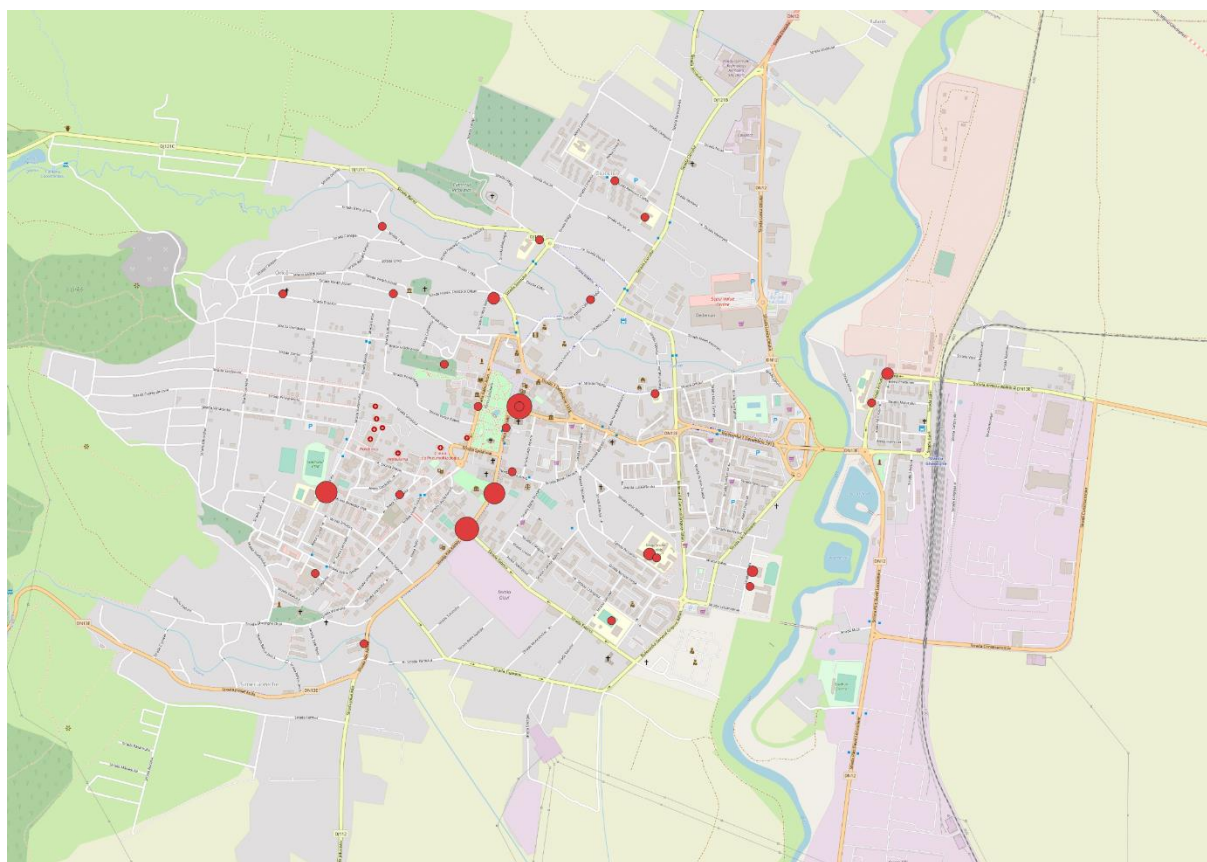
A legnépesebb iskolák a következők:

- Székely Mikó Kollégium – 1.228 fő
- Mihai Viteazul Kollégium – 1.167 fő
- Várad József Általános Iskola – 1.063 fő

- Mikes Kelemen Elméleti Líceum – 1.038 fő

Megfigyelhető, hogy a négy legnépesebb iskolából három a központi részen helyezkedik el, aminek mobilitási szempontból is fontos vonzata van, hiszen a nagyméretű diáklétszámnak biztosítani kell az ingázási feltételeket. Egy megfelelő tömegközlekedési hálózattal csökkenthető lenne a reggeli autós forgalom, mivel segítségével meg lehetne oldani a gyerekek iskolába, óvodába való eljutását. Továbbá elmondható, hogy vannak olyan városrészek, ahol egyáltalán nincs ilyen jellegű oktatási intézmény. A Csíki negyed a megyeszékhely egyik legnépesebb negyede, mégis csupán egy óvoda és egy általános iskola található benne, viszont a beiskolázott diákok száma nem teszi szükségessé további tanintézmények létjogosultságát.

56. Ábra: Oktatási intézmények

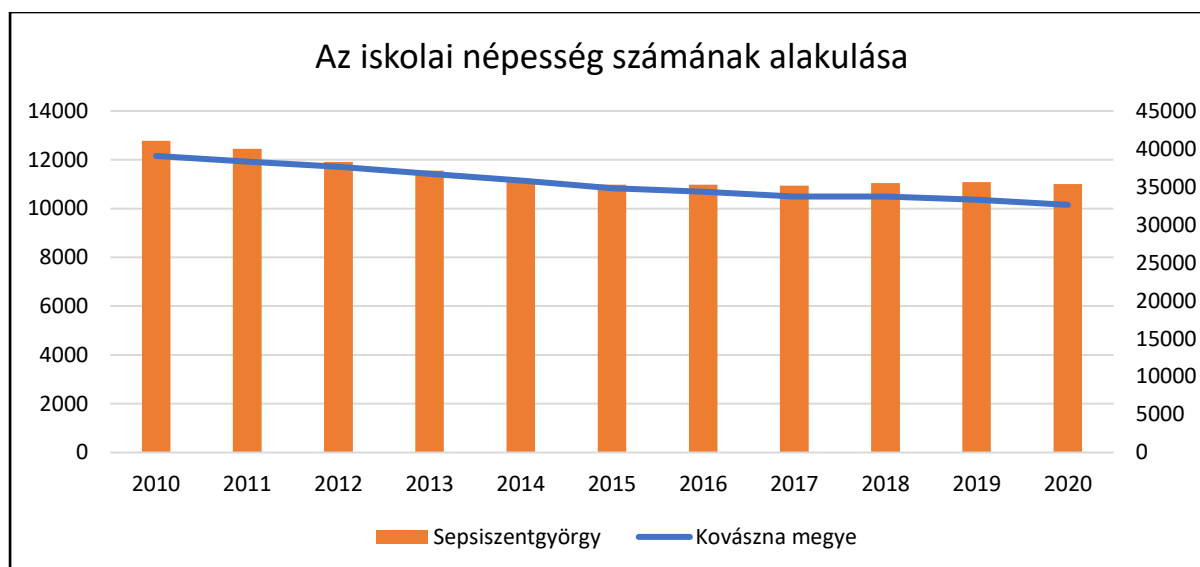
Forrás: SIIIR, cartografia școlară, © Értékterv & Planificatio, 2021

Az iskolába járó tanulók számának alakulása leképezi mind a város, mind a megye esetében a vonatkozó korosztály népességszámának alakulását. Míg azonban a csökkenés továbbra is jellemző a megyére, a város tanulói létszáma a stabilizálódás, illetve az enyhe növekedés jeleit mutatja, tovább erősítve a város oktatási központ jellegét.

A város jelentős oktatási központ, kiemelkedő szerepe főképpen a középiskoláknak van. Öt líceum – egy román és négy magyar nyelven –, három szakközépiskola – egy román és kettő magyar nyelven – található a városban. A Babeș-Bolyai Tudományegyetem és a Sapientia

Erdélyi Magyar Tudományegyetem is rendelkezik kihelyezett tagozatokkal a városban, mindkettő további fejlesztése a közeljövőben várható.

57. Ábra: Tanulók számának változása Kovászna megyében és Sepsiszentgyörgyön 2009 és 2020 között

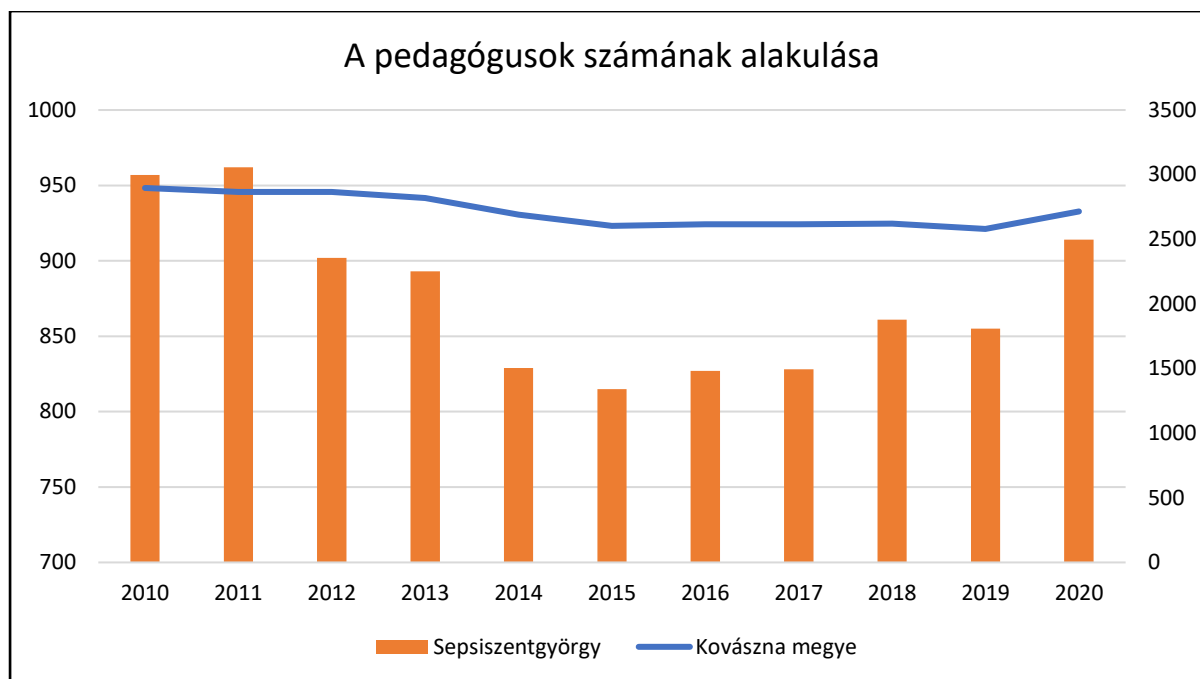
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A Nemzeti Statisztikai Intézet adatai alapján, a fenti diagramon megfigyelhető, hogy hogyan alakult az iskolai népesség Sepsiszentgyörgyön – beleértve az egyetemistákat is –, illetve Kovászna megyében a vizsgált időszakban. 2010-től egy folyamatos csökkenést észlelhetünk egészen 2015-ig, majd újra növekedésnek indult a beiskolázottak száma. A trend a teljes megyére jellemző, viszont a megye esetében 2018-tól ismételen csökkenés tapasztalható.

Ami a pedagógusok számát illeti, a trend hasonlóan alakult, mint a diáklétszám esetében. A vizsgált időszakban észrevehető egy folyamatos csökkenés egészen 2015-ig, majd a pedagógusok száma ismételen elkezd emelkedni. A megye esetében az említett csökkenés nem fordul pozitív irányba a vizsgált időszak végéig.

Az egyeztetések során kiderült, hogy a legnagyobb hiány jelenleg a reál tantárgyakat tanító pedagógusok létszámában jelentkezik. Az iskolaigazgatók elmondása szerint nagyon nehéz fizika, kémia, illetve matematika szakos pedagógusokat találni.

58. Ábra: Pedagógusok száma

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A 2011-es népszámlálási adatok szerint a térség népességének 14,81%-a felsőfokú végzettséggel, 69,03% középfokú (V-VIII osztály) végzettséggel, míg 9,47% alacsonyfokú (I-IV osztály) végzettséggel rendelkezett és csupán a népesség 3,21%-a az, aki nem rendelkezik semmilyen iskolai végzettséggel. A megyei adatokat vizsgálva elmondható, hogy jóval kisebb a felsőfokú végzettségűek aránya, mint a térségben, hiszen kevesebb mint 10%. A középfokú végzettség terén hasonló a megye és a térség aránya, viszont az alacsonyfokú végzettséggel rendelkezők aránya a megyében magasabb, mint a térségben, összesen 13,56%.

Az alábbi táblázatban Sepsiszentgyörgy és térsége oktatási intézményei vannak felsorakoztatva diáklétszám szerint. Sepsiszentgyörgyön összesen 34 iskola és óvoda található, beleértve a kilyéni, illetve szotyori intézményeket is. A térségben található községek összesen 53 oktatási intézménnyel rendelkeznek. A diáklétszám tekintetében a legnagyobb a Székely Mikó kollégium Sepsiszentgyörgyön, ahol 1.228 diák tanul, a legkisebb pedig a sepsiszentkirályi és málnás-fürdői óvodák mindössze 6-6 óvodással. A térségben fellelhető összes elméleti líceum, illetve szakközépiskola Sepsiszentgyörgyön van, ezért azok a diákok, akik befejezték az általánosiskolás tanulmányaikat legközelebb a megyeszékhelyen tudnak tovább tanulni. Ez a mobilitás szempontjából is fontos, hiszen lehetőséget kell biztosítani az ingázásra minden gyermeknek a térségben. A város oktatási súlya a térségben a teljes létszámot tekintve 83%, a tanulók, diákok középiskolába ide járnak az egész térségből, de már alsó tagozaton, és különösen az 5-8. évfolyamokon is megfigyelhető, hogy azok a családok, amelyek esetében a napi tevékenység egyébként is a városhoz kötődik, a gyerekeiket is itteni tanintézménybe íratják be.

59. Ábra: Oktatási intézmények a térségben

Az intézmény hivatalos megnevezése	Település	Diáklétszám
Grădinița cu Program Normal Angheluș	Angyalos	13
Școala Primară "Forró Elek" Angheluș	Angyalos	12

SIDU Mun. Sfântu Gheorghe, versiunea CONSULTATIVĂ în limba maghiară

Școala Gimnazială "Dr. Gelei József" Arcuș	Árkos	80
Grădinița cu Program Normal Arcuș	Árkos	27
Școala Primară Bicfalău	Bikfalva	20
Grădinița cu Program Normal Bicfalău	Bikfalva	11
Școala Primară Bita	Bitá	6
Școala Primară Aninoasa	Egerpatak	37
Grădinița cu Program Normal Aninoasa	Egerpatak	20
Grădinița cu Program Normal Fotoș	Fotosmartonos	7
Școala Gimnazială "Czetz János" Ghidfalău	Gidófalva	86
Grădinița cu Program Normal Ghidfalău	Gidófalva	8
Școala Gimnazială "László Lukács" Ilieni	Illyefalva	66
Grădinița cu Program Normal "Gál Dániel" Ilieni	Illyefalva	34
Școala Primară "Bedő Albert" Calnic	Kálnok	12
Grădinița cu Program Normal Calnic	Kálnok	9
Grădinița cu Program Normal Chilieni	Kilyén	25
Școala Primară "Mánya Béla" Chilieni	Kilyén	9
Școala Gimnazială "Gábor Áron" Chichiș	Kökös	36
Grădinița cu Program Normal Chichiș	Kökös	23
Școala Gimnazială Băcel	Kökösbácstelek	26
Grădinița cu Program Normal Băcel	Kökösbácstelek	9
Grădinița cu Program Normal Lisnău	Lisznyó	8
Școala Primară Lisnău	Lisznyó	8
Școala Gimnazială "Orbán Balázs" Moacșa	Maksa	67
Grădinița cu Program Normal "Teleki Zsigmond" Moacșa	Maksa	22
Școala Gimnazială "Tókécs József" Malnaș	Málnás	77
Grădinița cu program Normal Malnaș	Málnás	20
Școala Primară Malnaș Băi	Málnásfürdő	9
Grădinița cu Program Normal Malnaș Băi	Málnásfürdő	6
Școala Gimnazială "Fejér " Micfalău	Mikóújfalú	117
Grădinița cu Program Normal "Törpíke" Micfalău	Mikóújfalú	33
Școala Primară "Makkai Sándor" Olteni	Oltszem	36
Grădinița cu Program Normal Olteni	Oltszem	21
Școala Gimnazială "Antos János" Reci	Réty	166
Grădinița cu Program Normal "Radák Kata" Reci	Réty	48
Școala Primară Pădureni	Sepsibesenyő	8
Grădinița cu Program Normal Pădureni	Sepsibesenyő	7
Școala Gimnazială "Henter Károly" Bodoc	Sepsibodok	134
Grădinița cu Program Normal Bodoc	Sepsibodok	24
Școala Gimnazială "Mikes Ármin" Bixad	Sepsibükszád	140
Grădinița cu Program Normal "Ábrahám Árpád" Bixad	Sepsibükszád	38
Școala Gimnazială "Kálnoky Ludmilla" Valea Crișului	Sepsikőröspatak	166
Grădinița cu Program Normal Valea Crișului	Sepsikőröspatak	60
Școala Gimnazială "Váradi József" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	1063
Liceul Teoretic "Mikes Kelemen" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	1038
Liceul de Arte "Plugor Sándor" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	588
Liceul Tehnologic "Puskás Tivadar" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	584
Școala Gimnazială "Ady Endre" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	581
Școala Gimnazială "Nicolae Colan" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	525
Liceul Teologic Reformat Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	459
Școala Gimnazială "Néri Szent Fülöp" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	409
Liceul Economic "Berde Áron" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	389
Liceul Tehnologic "Constantin Brâncuși" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	359

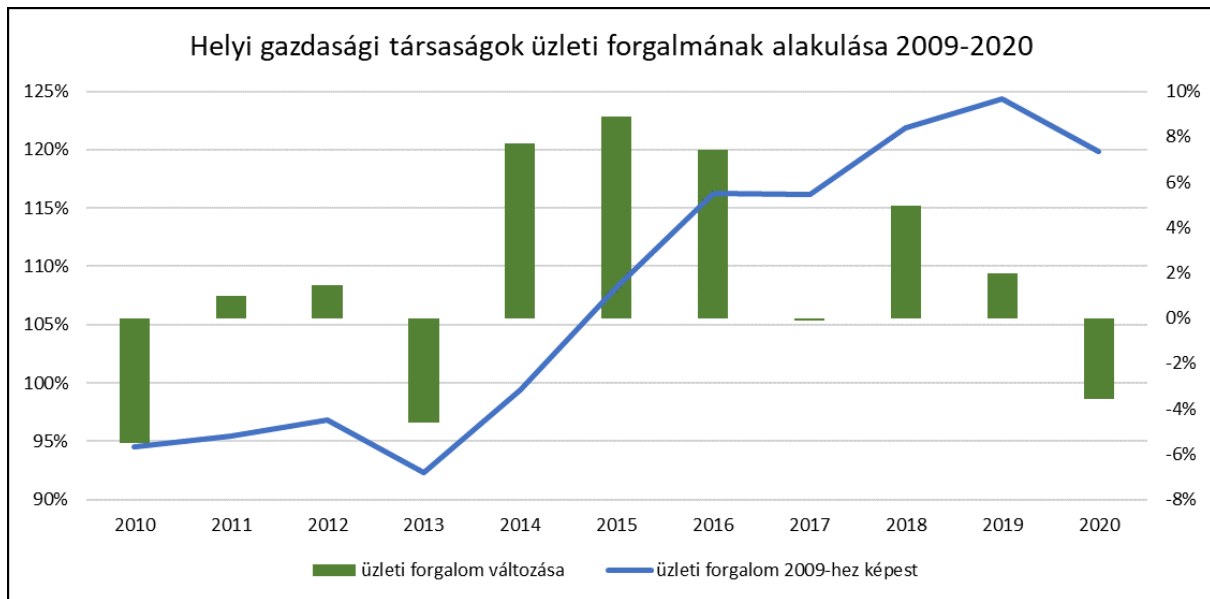
Grădinița cu Program Prelungit "Árvácska" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	341
Grădinița cu Program Prelungit "Pinocchio" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	255
Grădinița cu Program Prelungit "Napsugár" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	235
Școala Gimnazială Specială Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	229
Grădinița cu Program Prelungit "Csipike" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	225
Grădinița cu Program Prelungit "Hófehérke" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	207
Grădinița cu Program Prelungit "Benedek Elek" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	203
Grădinița cu Program Prelungit "Gulliver" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	194
Școala Gimnazială "Gödri Ferenc" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	180
Liceul Tehnologic "Kós Károly" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	154
Școala Gimnazială Malu	Sepsiszentgyörgy	93
Grădinița cu Program Normal "Néri Szent Fülöp" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	89
Școala Postliceală Sanitară Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	82
ȘCOALA PRIMARĂ SEPSISZENTGYÖRGY-ȘC.GIM.MALU	Sepsiszentgyörgy	70
Grădinița cu Program Normal , 5 Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	68
Grădinița cu Program Prelungit "Kőrösi Csoma Sándor" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	60
ȘCOALA GIMNAZIALĂ SEPSISZENTGYÖRGY	Sepsiszentgyörgy	47
Grădinița cu Program Normal , 7 Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	24
Grădinița cu Program Normal I.A.S. Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	12
Colegiul Național "Székely Mikó" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	1.228
Colegiul Național "Mihai Viteazul" Sepsiszentgyörgy	Sepsiszentgyörgy	1.167
Grădinița cu Program Normal Sâncraiu	Sepsiszentkirály	6
Școala Primară "Berde Mózsza" Sântionlunca	Szentivánlaborfalva	21
Grădinița cu Program Normal Sântionlunca	Szentivánlaborfalva	14
Grădinița cu Program Normal Coșeni	Szotyor	7
Școala Gimnazială "Tatrangi Sándor" Ozun	Uzon	239
Grădinița cu Program Normal "Temesvári János" Ozun	Uzon	54
Școala Primară "Dávid József" Zălan	Zalán	25
Grădinița cu Program Normal Zălan	Zalán	18
Grădinița cu Program Normal Valea Zălanului	Zalánpatak	7
Școala Primară Valea Zălanului	Zalánpatak	7
Összesen:		13.461

Forrás: SIIIIR, cartografia școlară, © Planificatio, 2021

Vállalkozások

A 2008-as válság, az EU-s csatlakozás elszívó hatása hosszútávú negatív hatást gyakorolt a város gazdaságára. A lejtmenet 2014-ig tartott, amit követően eleinte gyors, majd lassuló növekedési ciklus vette kezdetét, amelynek a koronavírus-járvány vetett véget (60. Ábra).

60. Ábra: Sepsiszentgyörgyi gazdasági társaságok forgalmának alakulása 2009 és 2020 között

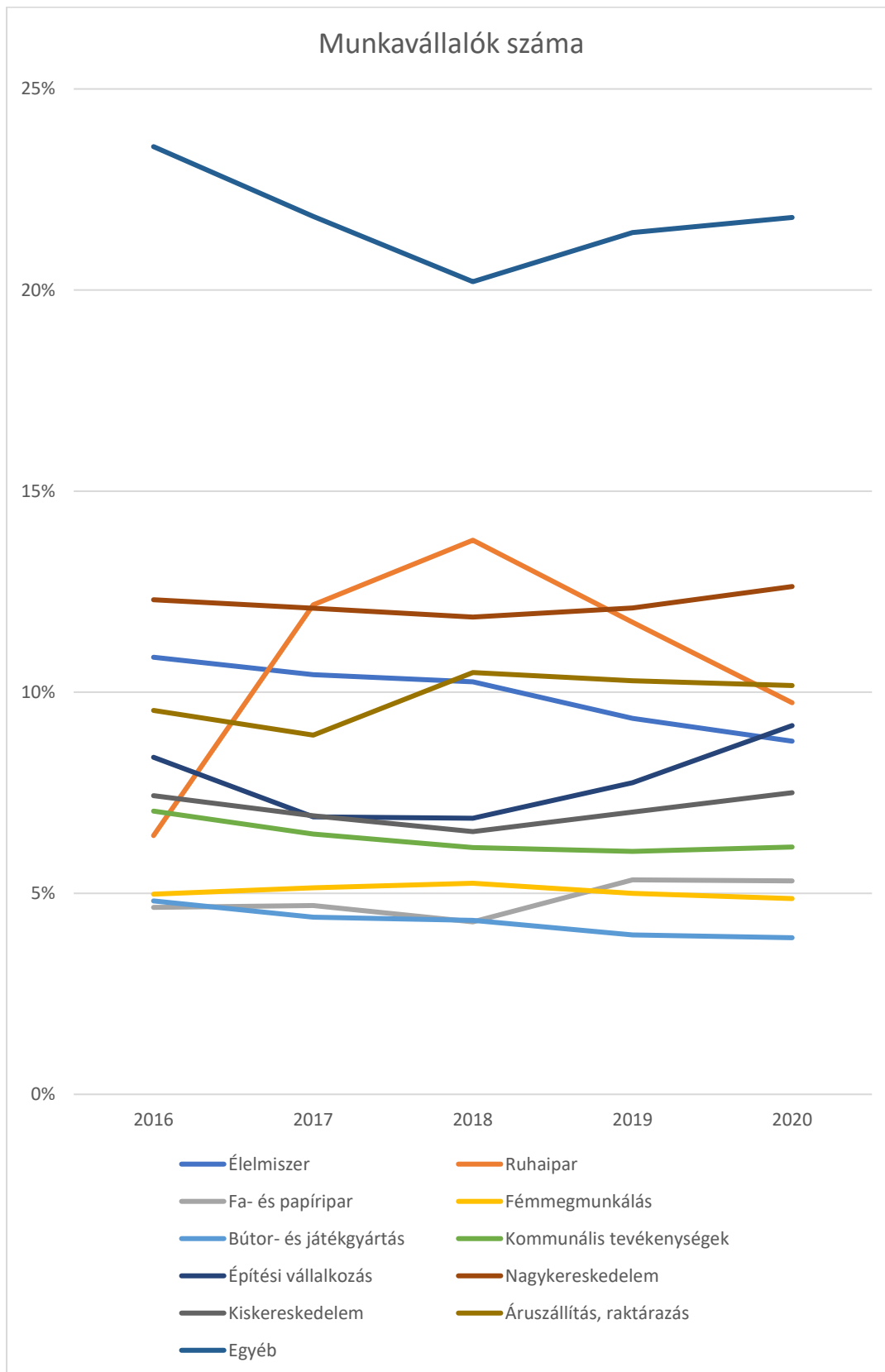
Forrás: Lista Firme licenz, © Planificatio, 2021

Az üzleti forgalom ciklikussága mögött a helyi gazdaság jelentős mérvű átstrukturálódása is tetten érhető. Bizonyos gazdasági tevékenységek, mint a textil- és egyéb ruhaiparhoz köthető vállalkozások, egy ideig jelentősen felíveltek, majd jelentőségük csökkent (61. Ábra). A munkavállalóknak a jelentősebb gazdasági tevékenységi szektorok² szerinti megoszlását tekintve leginkább az árukereskedelemmel köthető tevékenységek (nagykereskedelem, áruszállítás, raktározás), a ruhaipar, az élelmiszer- és építőipar a meghatározóak, míg a munkavállalók negyede-ötöde fragmentáltabb tevékenységeket végez (61. Ábra). Legjelentősebb változás a ruhaipar területén történt, ahol egy jelentős, 2018-ban kicsúcsosodó fölfutás után gyorsan visszaesett a foglalkoztatottak száma. Az élelmiszeriparban egyenletes a csökkenés, míg a kiskereskedelemben kisebb, az építkezéshez köthető tevékenységekben jelentősebb fölívelés tapasztalható. A nagykereskedelmi tevékenységekhez köthető munkahelyeken foglalkoztatottak száma egy enyhe visszaesést követően némi növekedésnek indult.

Forgalmat tekintve legjelentősebb szeletet a nagykereskedelem tölti be, amely az összes forgalom stabilan mintegy ötödét teszi ki. Az építkezéshez köthető tevékenységek jóval kisebb mértékben jelennek meg, öt-hat évvel ezelőtt hektikusan változott e tevékenység, de arányuk az utóbbi időben gyorsan növekedett. A kiskereskedelem ezzel szemben az utóbbi időszakban stabilan és egyenletesen növekedett. Az élelmiszeripar forgalma a foglalkoztatotti létszám változásával párhuzamosan csökken. Nagy foglalkoztatotti létszáma ellenére a legjelentősebb visszaesést az egyéb körbe sorolt, kisebb méretű egységekben megvalósuló, fragmentált tevékenységek tapasztalták.

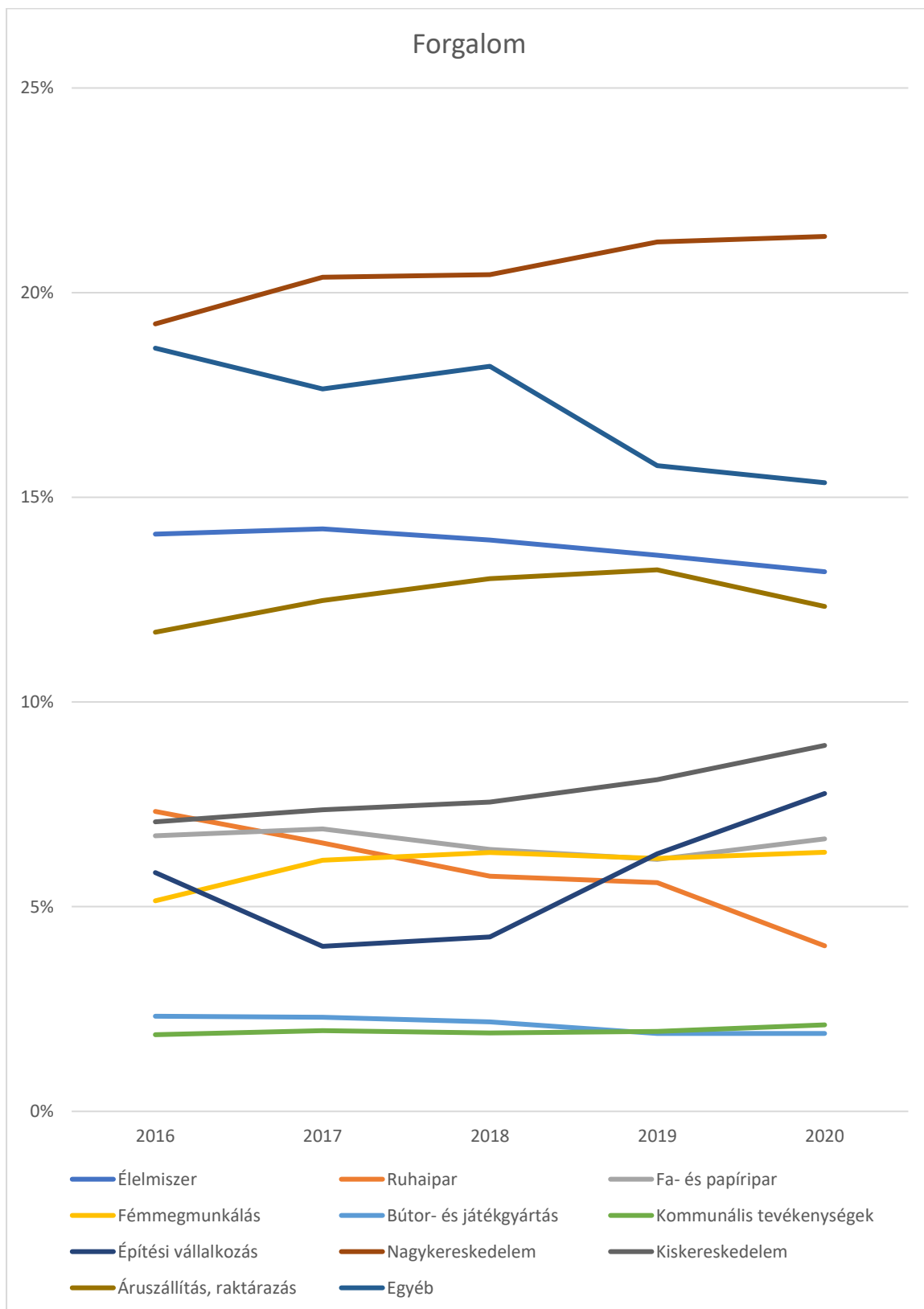
² Azon helyi aktív vállalkozások kerültek összevonva a vizsgált tevékenységek közé, ahol a 2016-2020 időszakban legalább egy évben a munkavállalók száma elérte az 5 főt, az éves árbevétel pedig a 200 ezer lejt.

61. Ábra: Munkavállalók szektoronkénti arányának változása 2016 és 2020 között Sepsiszentgyörgyön

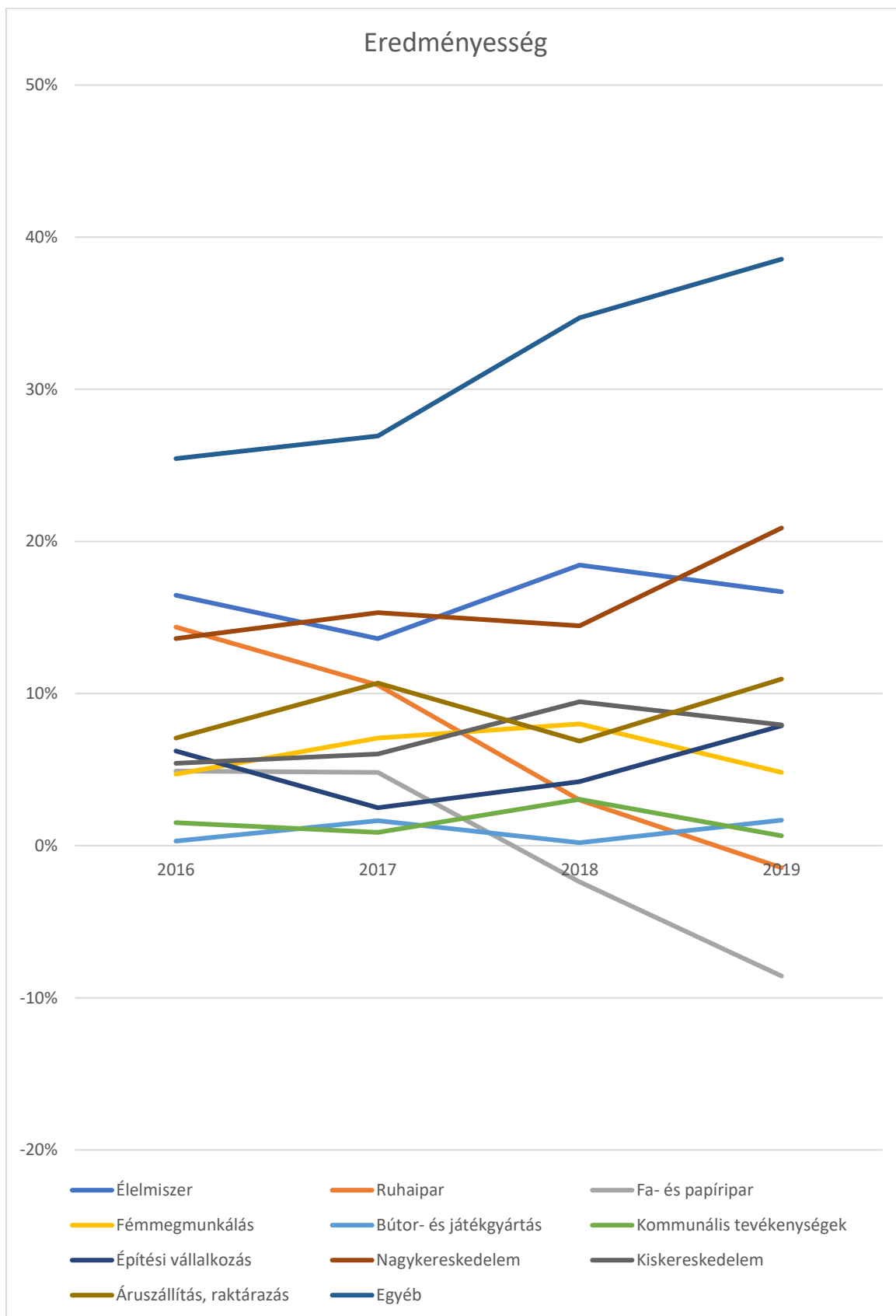
Forrás: listafirme.ro licenz, Planificatio

62. Ábra: Gazdasági tevékenységek forgalmának fontosabb szektoronkénti arányának változása 2016 és 2020 között Sepsiszentgyörgyön

Forrás: listafirme.ro licenz, Planificatio

63. Ábra: Gazdasági tevékenységek profitabilitása fontosabb szektoronkénti arányának változása 2016 és 2019 között Sepsiszentgyörgyön

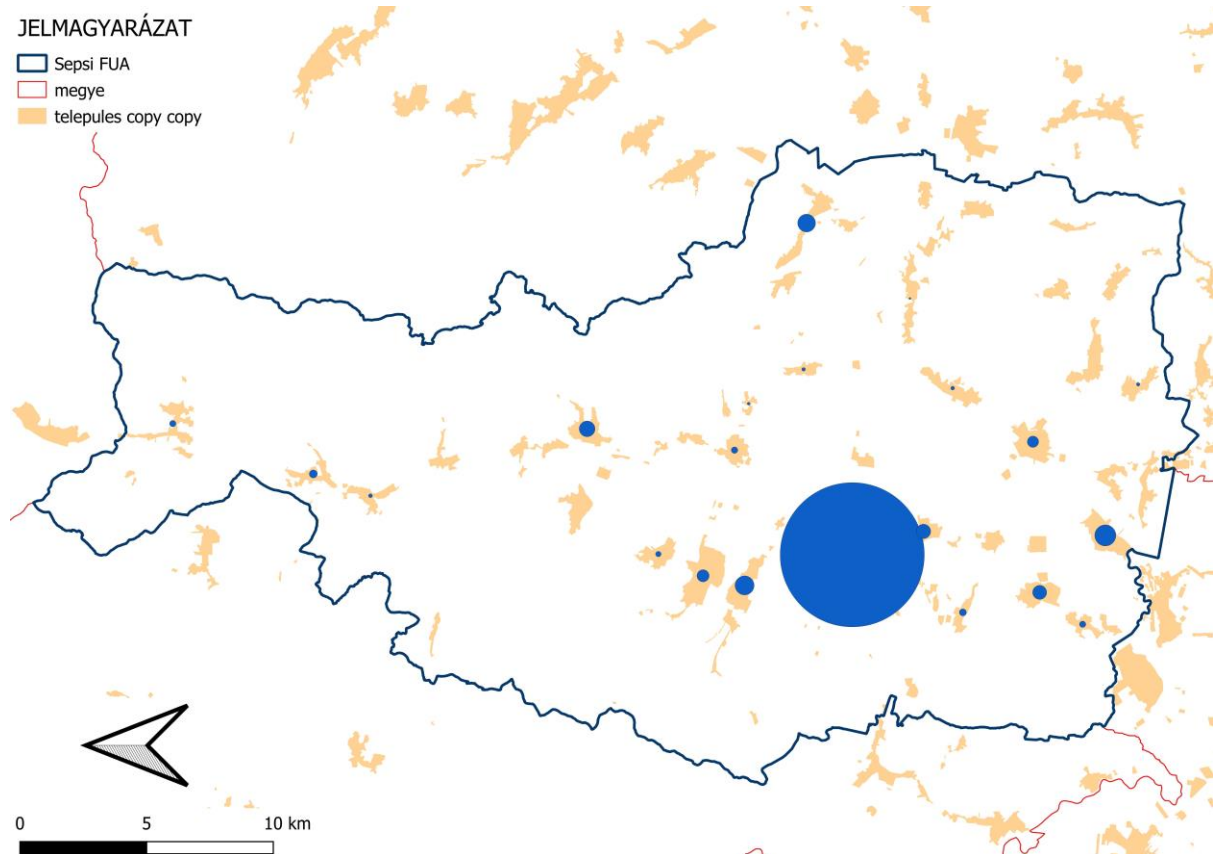
Forrás: listafirme.ro licenz, Planificatio

Csökkenő forgalma dacára az egyéb körbe sorolt, kisebb méretű egységekben megvalósuló, fragmentált tevékenységek esetében nőtt leginkább a profitabilitás, amely rámutat a KKV szektor lehetőségeire (63. Ábra). A nagykereskedelem eredményessége is jelentősen javult az utóbbi időben, még ha kisebb mértékben is, de ez jellemzi az áruszállítást, a raktározást. Az élelmiszeripar profitja a csökkenő forgalom és foglalkoztatotti arányhoz képest aránylag magas és stabil, azaz a termelékenység növekszik.

Csökkent a fémmegmunkálás jelentősége az utóbbi időszakban, de az elmúlt időszak legnagyobb vesztese az utóbbi időben hanyatlásnak forduló ruhaipar, és az immár tartósan és mélyen veszteséges fa- és papíripar.

Az alábbi térkép jól mutatja, hogy a térség gazdaságában egyedüli meghatározó szereplő a municípium. A környező településeken esetlegesen található meg olyan, nem minőségi munkahelyeket biztosító vállalkozások, melyek irányítása nem helyben van, adott esetben nemzetközi konszernhez tartoznak, így a helyi gazdaságba való beágyazottságuk elenyésző.

10. Térkép: Vállalkozások árbevételének térszerkezete 2020-ban

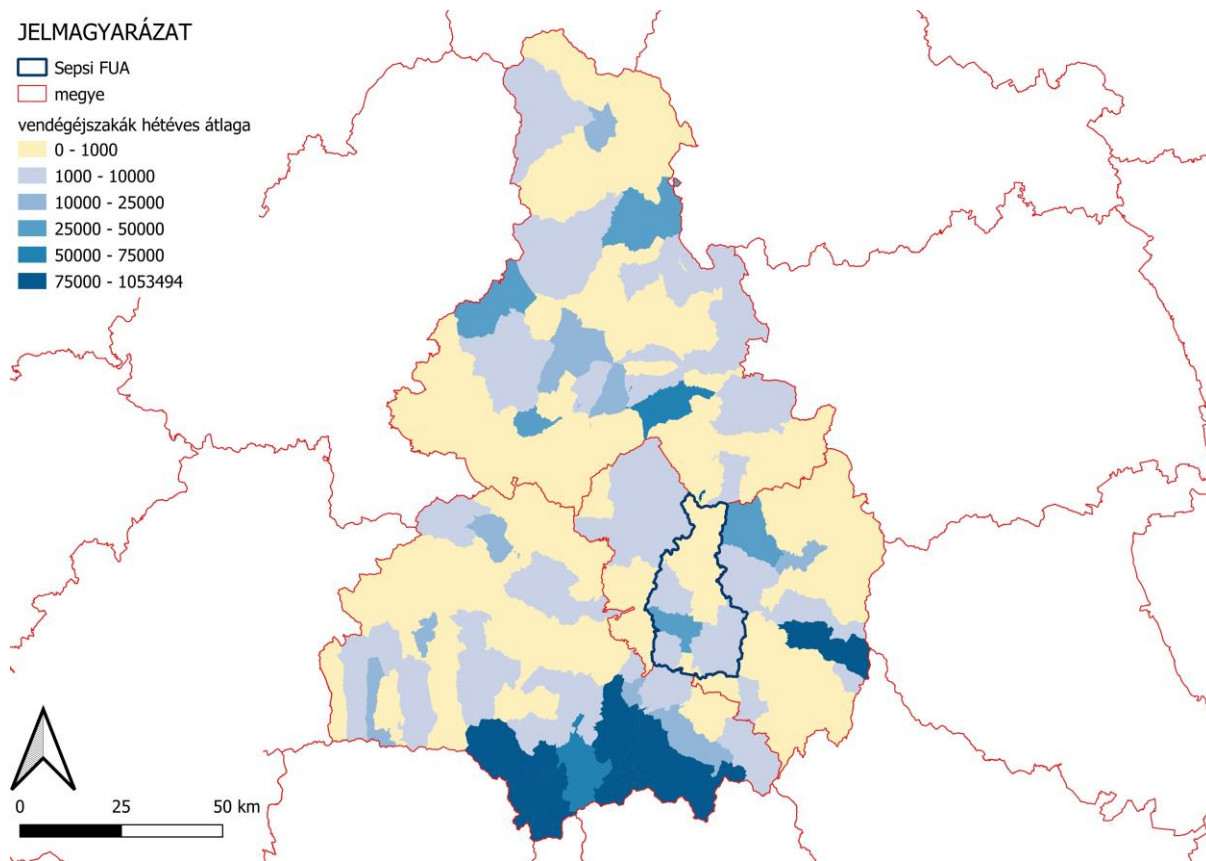

Forrás: Lista Firme, © Planificatio, 2021

A gazdaságon belül meghatározó politikai szerepet szánunk Romániában mindenhol a turizmus-vendéglátás területének. Ebben a tekintetben, mint a következő térkép is jól szemléltetni, a térség különösen, de a municípium is elmarad a regionális versenyben. Ugyanakkor önmagában kihasználható lehetőség lehet, hogy a Brassó-Kovácsna-

Bálványos-Tusnádfürdő-Csíkszereda által meghatározott turisztikai térben található, így a települések jól csatlakozhatnak ezekre a már jól hasznosított turisztikai célterületekre, illetve a municípium turizmusa a gazdasági-kulturális-tudástermelő és sportfejlesztések katalizátorává tehető.

11. Térkép: Vendégéjszakák számának hétéves átlaga

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

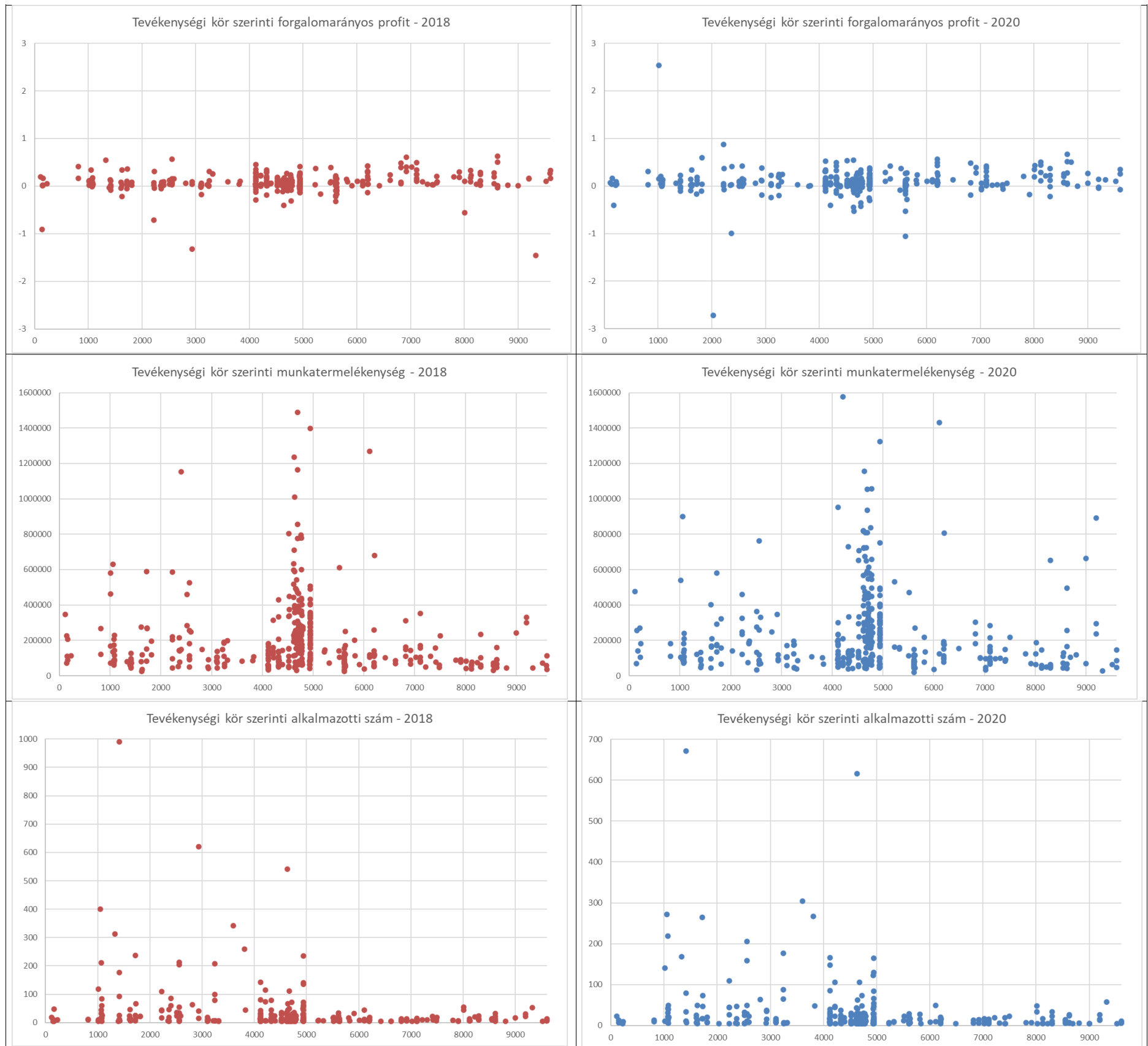
13. Táblázat: Vállalkozások alapvető adatainak változása 2018, 2019, 2020

	árbevétel	profit	alkalmazottak	állóeszköz	forgóeszköz	céltartalék	követelés	tartozás
Δ20-18	-7.38%	-1.32%	-14.61%	2.80%	3.55%	37.04%	-3.72%	14.22%
2020	2,845,074,839 lei	133,774,163 lei	10,244	1,151,557,192 lei	1,104,313,053 lei	303,914,868 lei	476,878,122 lei	1,084,218,189 lei
Δ20-19	-7.57%	-3.64%	-12.17%	0.30%	-1.71%	11.73%	-8.32%	-2.31%
2019	3,077,974,522 lei	138,832,208 lei	11,664	1,148,130,794 lei	1,123,579,677 lei	272,012,662 lei	520,151,155 lei	1,109,813,542 lei
Δ19-18	0.20%	2.41%	-2.78%	2.49%	5.36%	22.65%	5.01%	16.92%
2018	3,071,915,267 lei	135,562,572 lei	11,997	1,120,220,953 lei	1,066,434,362 lei	221,772,096 lei	495,314,557 lei	949,240,760 lei

Forrás: listafirme.ro licenz, Planificatio

A 2020-ban kezdődő válságra a sepsiszentgyörgyi vállalkozások a munkatermelékenység javításával reagáltak, így a jelentősebb visszaesés elkerülhető volt, ugyanakkor a cégek tartozásállománya is csökkent, a céltartalék mértéke jelentősen nőtt. Azaz a következő időszak fő kérdése, hogy az újabb lehetőségeket váró vállalkozások megfelelő környezetet találnak-e a válságból való kilábalás időszakében.

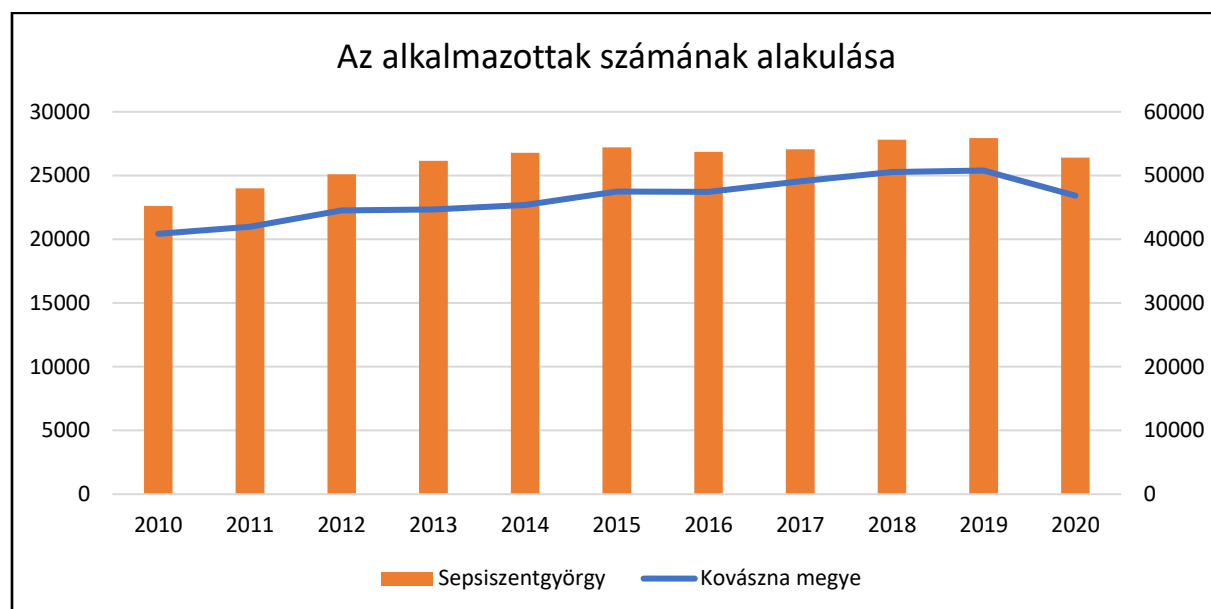
64. Ábra: Sepsiszentgyörgyi helyi gazdasági társaságok 2018-ban és 2020-ban 2020-ban

Foglalkoztatás

A település munkaképes népességének a száma és annak foglalkoztatottsági aránya nagyon fontos gazdasági mutató. Az alkalmazottak számának alakulása szorosan összefügg a település gazdasági erejével, gazdasági potenciáljával. Az alábbi diagramon a Nemzeti Statisztikai Intézet hivatalos adatait láthatjuk. Ami az alkalmazottak számát illeti, a vizsgált időszakban megfigyelhető egy csökkenés, köszönhetően a 2009-es gazdasági válságnak, majd 2010-től 2019-ig egy folyamatos növekedés a megyeszékhelyen, illetve Kovászna megyében. 2019-től a vizsgált időszak végéig észlelhető egy kisebb csökkenés úgy a municípiumi, mint a megyei adatok esetében, ami valószínűleg a vírushelyzet miatt alakult ki. Míg 2010-ben 22.622 alkalmazott volt Sepsiszentgyörgyön, addigra 2020-ban az alkalmazottak száma meghaladta a 26.000 főt.

65. Ábra: Alkalmazottak

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az alábbi táblázatban megfigyelhető Sepsiszentgyörgyön és térségében alkalmazottak számának alakulása 2008-2020 között. A legnagyobb magához viszonyított csökkenést Illyefalva község esetében észlelhetjük, 2008-ban 356 alkalmazott volt regisztrálva, míg 2020-ra az alkalmazottak létszáma lecsökkent 140 főre. Ezzel ellentétben a Réty községben alkalmazott személyek száma közel 4,5-szeresére növekedett.

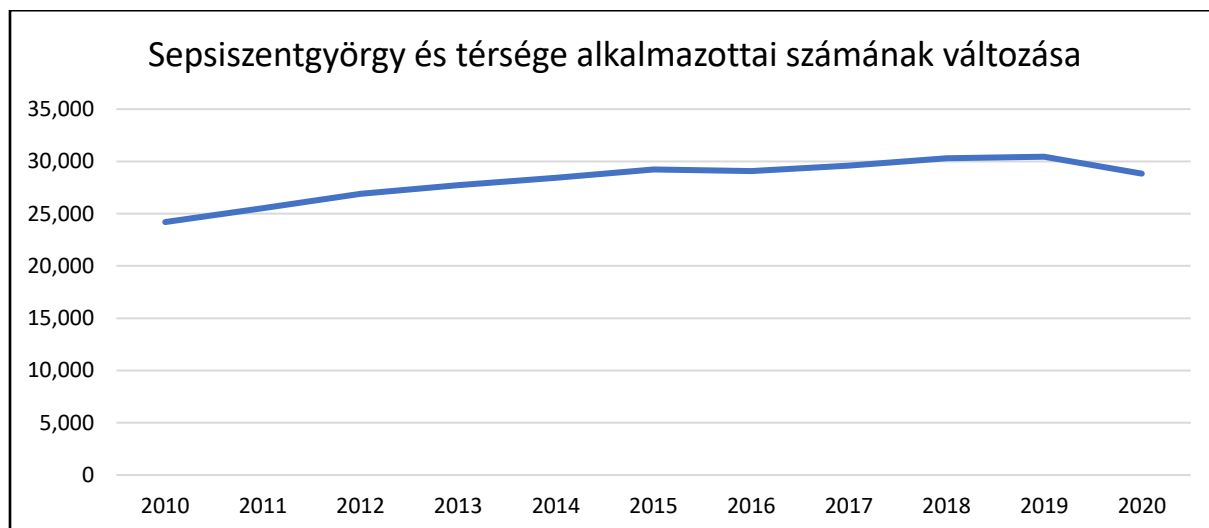
Fontos megjegyezni, hogy a megyeszékhely térségében elhelyezkedő falvakban az alkalmazottak létszáma annyira elenyésző a megyeszékhelyhez viszonyítva, hogy az ott történő változások csak kevés mértékben befolyásolják a térség alkalmazottságának a változását.

14. Táblázat: Alkalmazottak a térségben

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sepsiszentgyörgy	22.622	23.997	25.092	26.149	26.794	27.205	26.869	27.053	27.820	27.942	26.398
Árkos	153	216	234	145	157	106	122	104	156	146	157
Sepsibükszád	82	87	83	78	93	100	94	95	96	90	80
Sepsibodok	166	159	216	202	186	195	194	234	233	223	234
Kökös	203	207	218	245	263	293	380	484	415	387	324
Gidófalva	69	63	75	67	75	121	116	162	116	103	113
Illyefalva	244	242	272	231	197	235	184	195	211	174	140
Málnás	159	106	175	149	150	159	150	143	121	134	156
Mikóújfalva	48	46	49	50	47	66	69	64	72	72	72
Maksa	42	38	46	46	43	51	50	63	69	73	92
Uzon	174	127	137	109	140	159	148	205	191	212	225
Réty	82	90	80	80	81	351	497	533	515	584	595
Sepsikőröspatak	103	105	175	142	177	160	173	217	228	257	199
Összesen	24.147	25.483	26.852	27.693	28.403	29.201	29.046	29.552	30.243	30.397	28.785

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

66. Ábra: Alkalmazottak a térségben

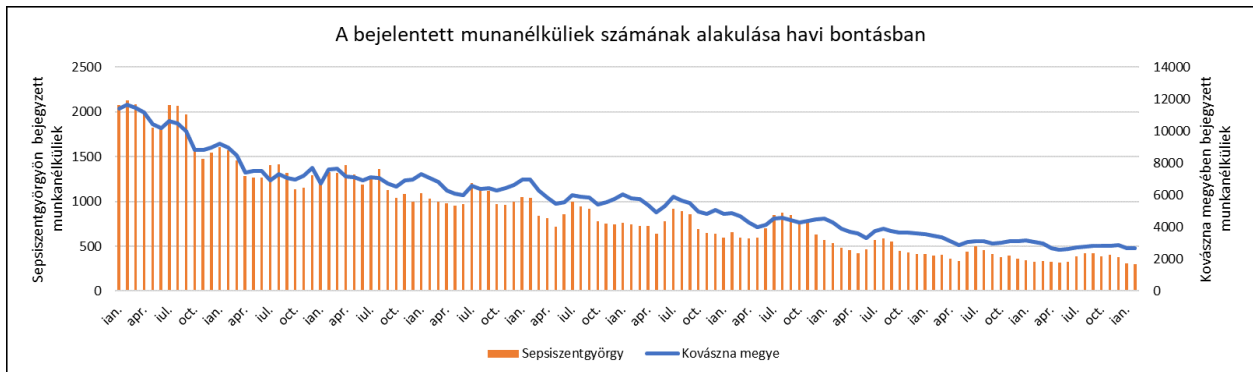
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti diagramon Sepsiszentgyörgy és térsége alkalmazottai számának alakulását láthatjuk összesítve. A néhány település esetében megfigyelhető alkalmazottság csökkenés összeségében nem idézet elő csökkenést a teljes térségben. A gazdasági válság, illetve a 2020-as pandémia jelei ismét megfigyelhetők. Fontos megjegyezni, hogy a gazdasági válság után annyira visszaesett az alkalmazottak száma, hogy közel 10 év kellett ahhoz, hogy ez a szám megközelítse a válság előtti értéket.

Az alábbi diagramon a megyében és a megyeszékhelyen bejelentett munkanélküliek számát figyelhetjük meg havi bontásban 2010 januárjától 2020 decemberéig. Elmondható, hogy a válság idején az alkalmazottak számának csökkenésével egyidejűleg nőtt a bejelentett munkanélküliek száma úgy a megyeszékhelyen, mint a teljes megyében. Néhány eset kivételével a sepsiszentgyörgyi munkanélküliség mindig a megyei átlag alatt helyezkedett el. A vizsgált időszak elején több, mint 2.000 bejelentett munkanélküli volt Sepsiszentgyörgyön, viszont az időszak végére közel 300 főre csökkent. A regisztrált munkanélküliek száma esetében megfigyelhető egyfajta szezonális, vagyis a téli

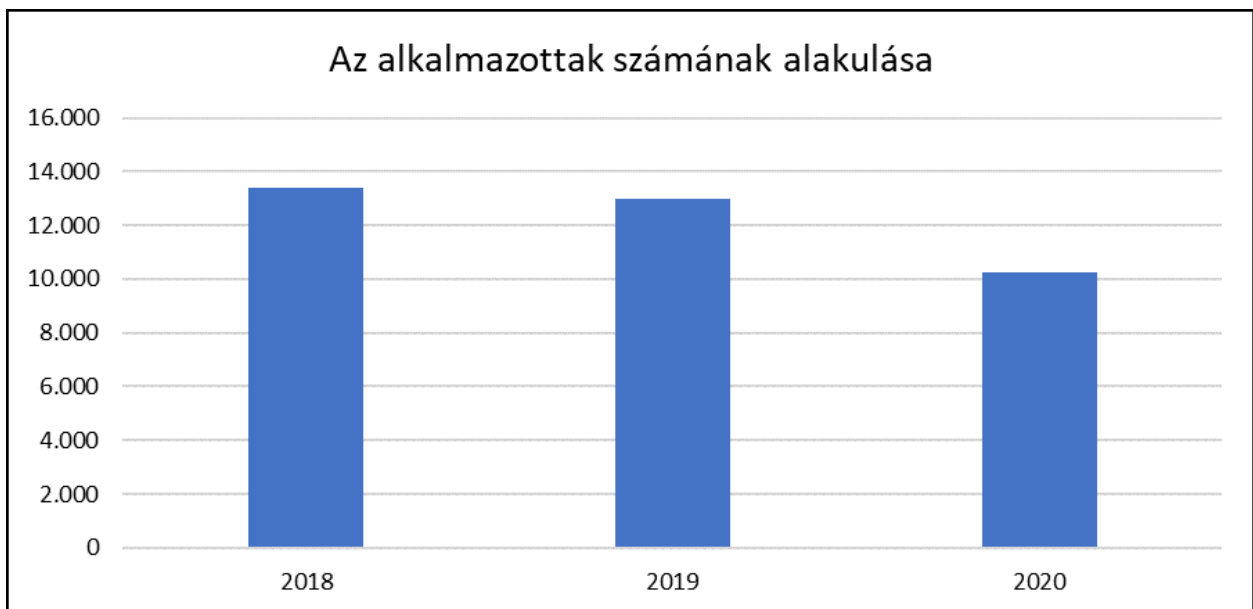
hónapokban megnő a regisztrált munkanélküliek száma, majd nyáron ismételtén visszacsökken.

67. Ábra: Munkanélküliek

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

68. Ábra: Alkalmazottak száma a helyi gazdasági társaságoknál

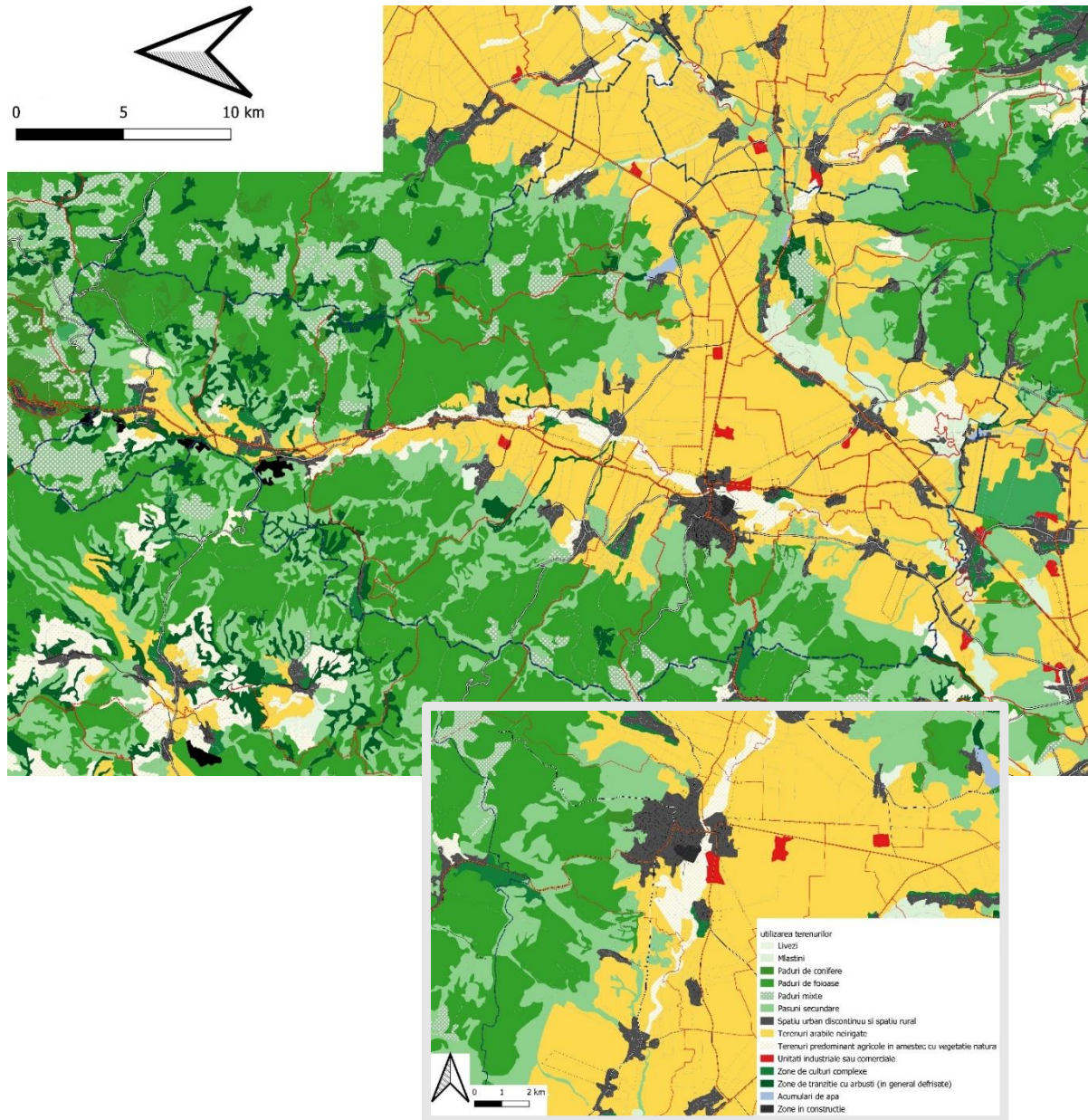

Forrás: Lista Firme, © Planificatio, 2021

A fenti diagramon megfigyelhető azoknak a térségben bejegyzett vállalkozásoknak az alkalmazottsága, ahol az éves bruttó árbevétel elérte a 200.000 lejt és legkevesebb 5 alkalmazottal rendelkezik a vállalkozás. A fentiekben említett trend itt is megfigyelhető, vagyis 2018-tól folyamatosan csökken ezeknél a cégeknél az alkalmazottak száma.

Területhasználat

12. Térkép: Területhasználat a térségben és Sepsiszentgyörgyön

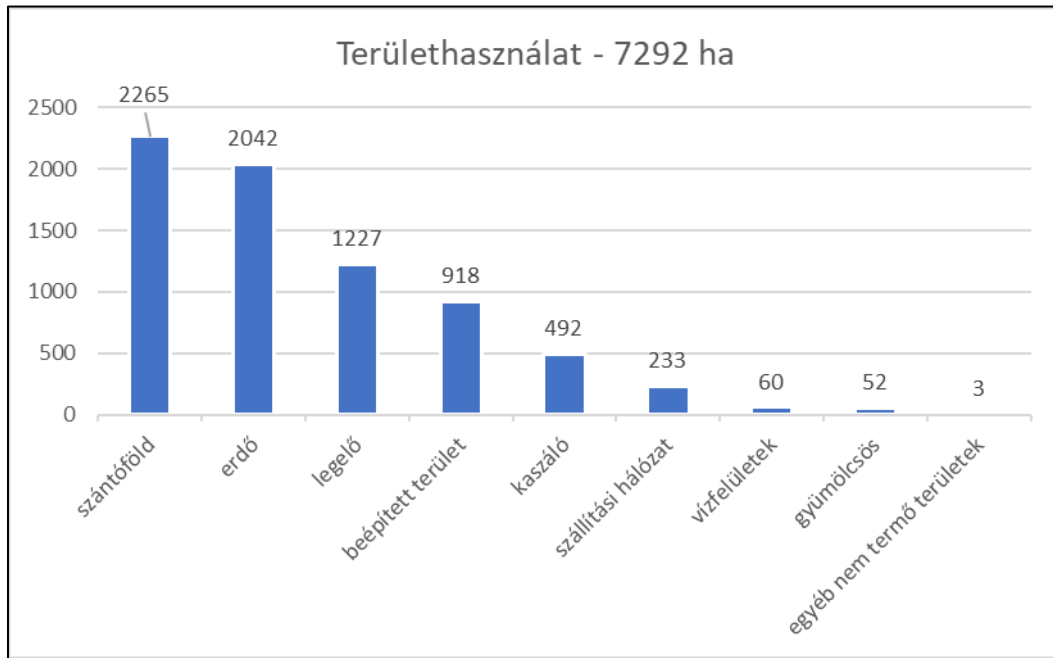
Forrás: EC JRD CLC landcover data, Planificatio

A térség területhasználatát három jellemző kategória határozza meg:

- délen és dél-keleten a szántóföldi művelés
- északon és nyugaton az erdőgazdálkodás
- kisebb részben, de gazdaságilag meghatározó módon a városi-települési beépítések és ipari területek.

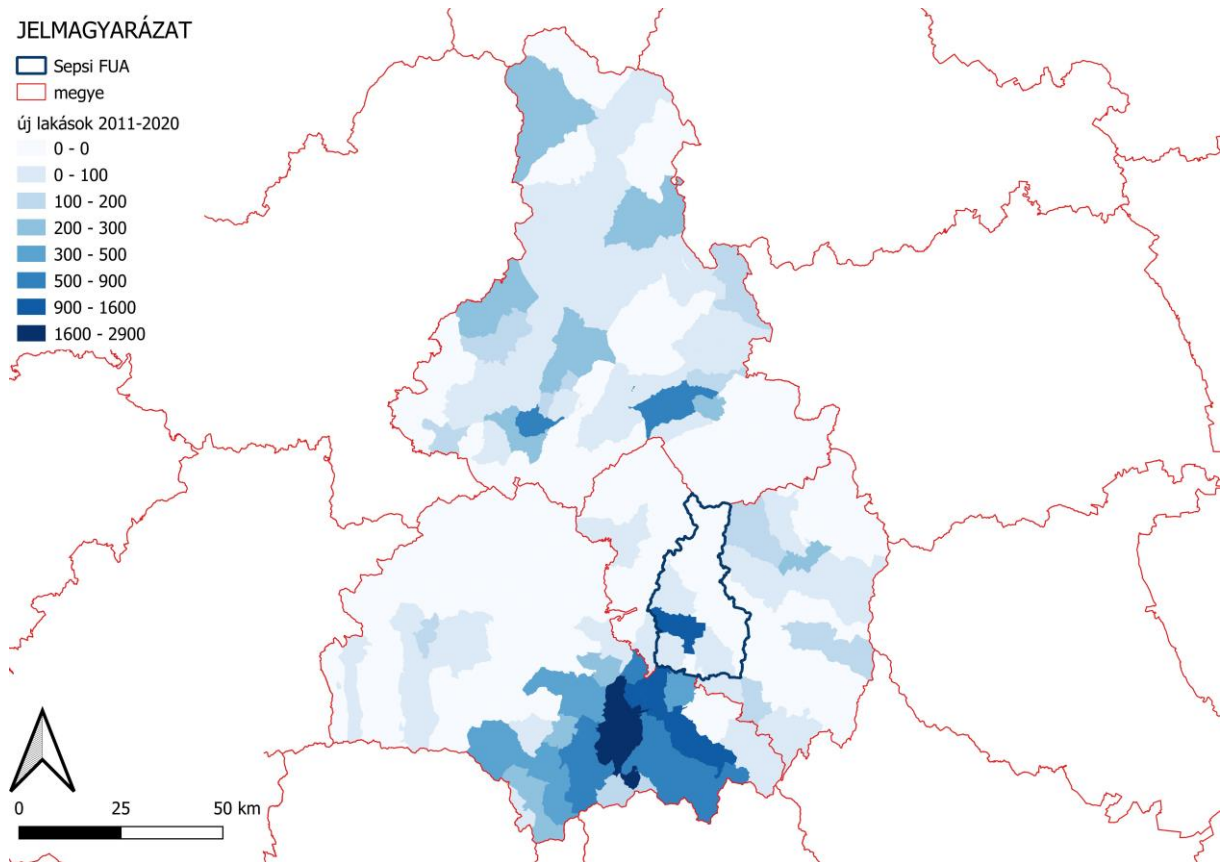
Sepsiszentgyörgy sajátossága, hogy egymagában tartalmazza mindhárom jellemző területhasználati módot.

69. Ábra: Területi mérleg

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

13. Térkép: Lakáscélú építési engedélyek száma – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben

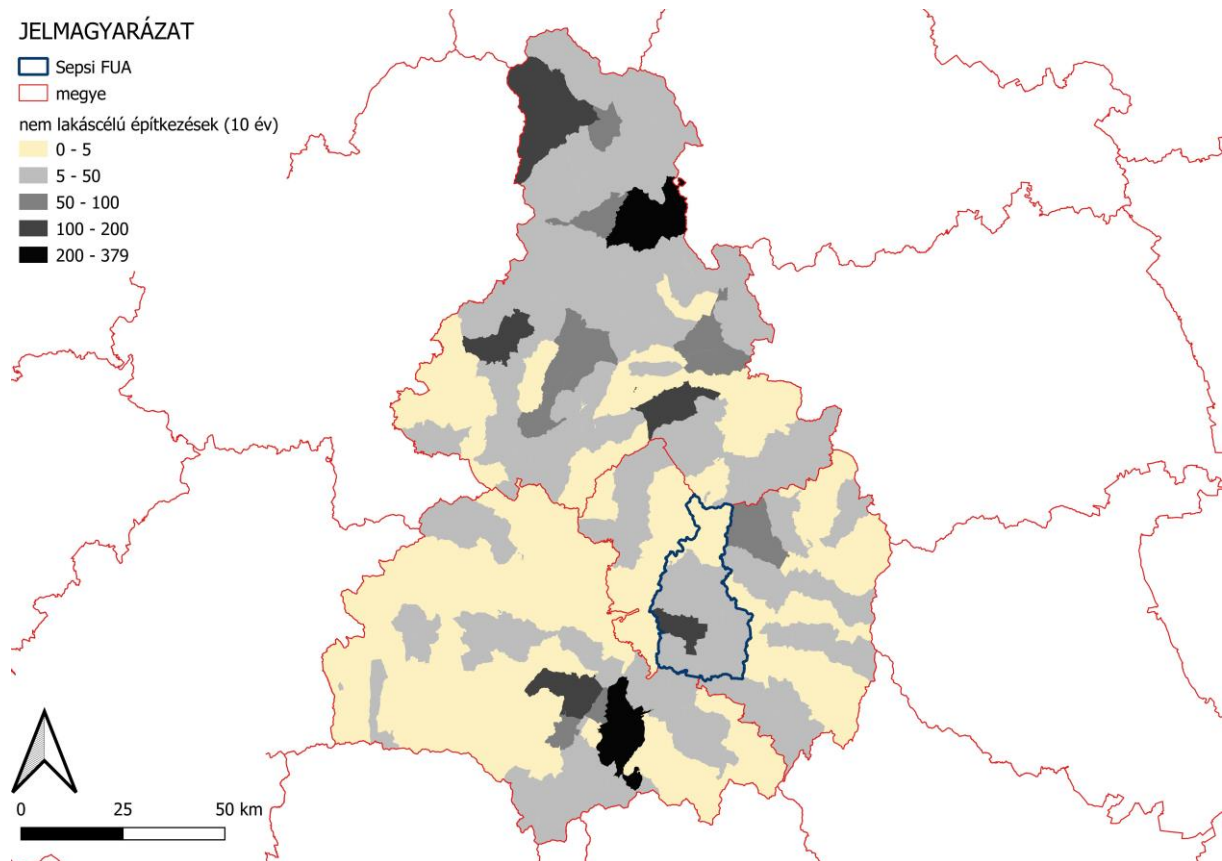
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgy az egyetlen olyan település Székelyföldön, ahol a lakáscélú építési engedélyek száma a régió gazdasági pólusának tekintett Brassó megyei településekkel

vetekszik. A városban a lakásállomány megújul, ugyanakkor a meglévő társasházak lakásminősége nem megfelelő, nagy léptékű megújítást igényelnek a negyedek ilyen szempontból is. Az agglomerációs települések (pl. Illyefalva község) vonzereje nő, a falusias szerkezetet az alapvetően a városból kiáramló lakosság igényeinek megfelelő beépítések alakítják egyre nagyobb mértékben.

A nem lakáscélú építkezések a térségben érthető módon szintén a városban koncentrálnak, mértékük a közeljövőben bizonyára nőni fog a gazdasági fellendülés összefüggésében.

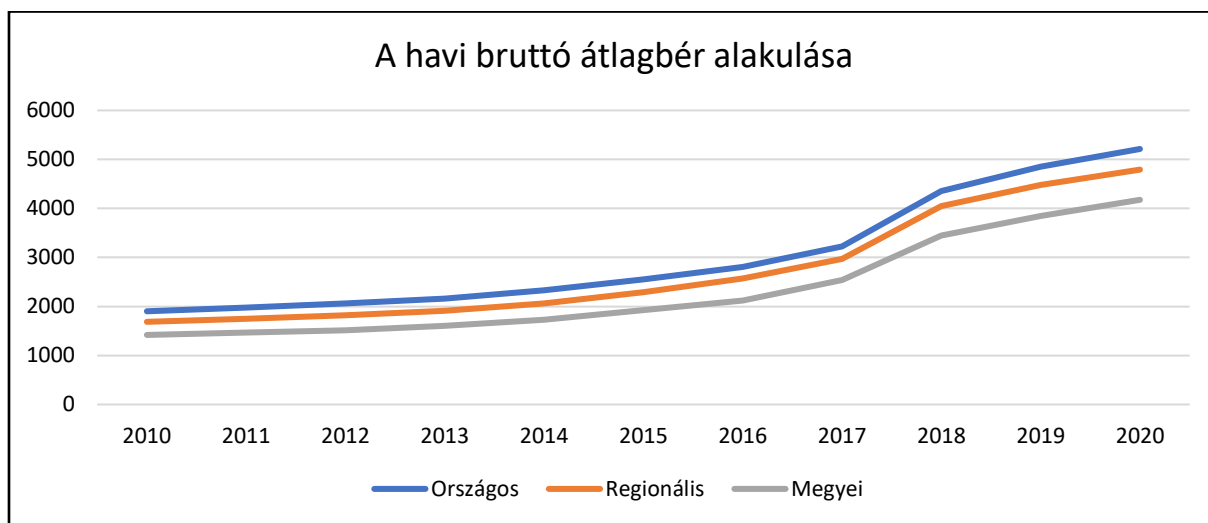
14. Térkép: Nem lakáscélú építési engedélyek száma – Kovászna, Hargita és Brassó megyékben

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Bérek

70. Ábra: Átlagbérek alakulása

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti diagrammon láthatjuk a havi bruttó átlagbérek alakulását Kovászna megyei, Közép régiós, illetve országos szinten. Megfigyelhető, hogy a vizsgált időszakban minden szinten majdnem párhuzamosan növekedtek a bruttó átlagbérek, viszont 2014 óta a megyei szint növekedése kevésbé intenzív, mint a régiós vagy az országos. Kovászna megyében 2008-ban a bruttó átlagbér közel 1.300 lej volt havonta, ez az összeg 2020-ra megközelítette a 4.200 lejt.

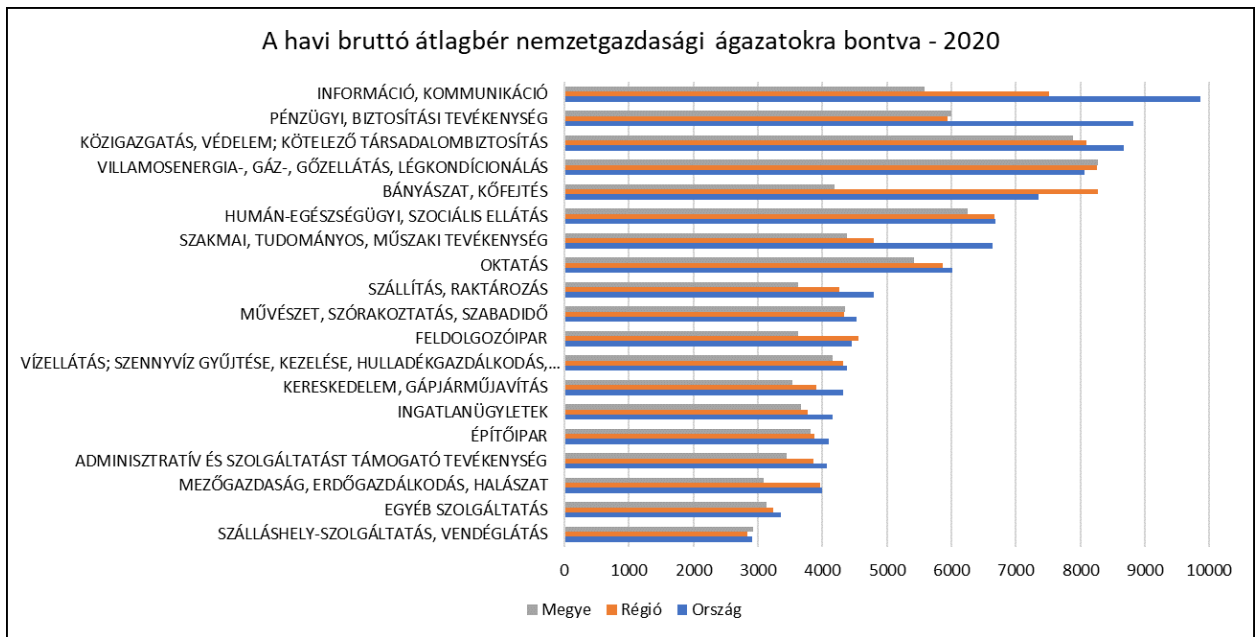
Az alábbi ábrán látható a bruttó átlagbér nemzetgazdasági ágazonként 2020-ban, megyei, régiós és országos szinten. Az országban a legnagyobb bruttó havi átlagbért az információs és kommunikációs ágazatban realizálták (9.863 lej), ezt követte a pénzügyi, biztosítási tevékenységek ágazata (8.828 lej), majd a közigazgatási ágazat (8.679 lej). A régióban a legnagyobb bruttó havi átlagbérek a következőképpen alakultak 2020-ban: bányászati, kőfejtési ágazat havi bruttó 8.274 lejjel, második a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás bruttó 8.257 lej havonta, majd a közigazgatási ágazat megközelítőleg bruttó 8.100 lej/hó.

Kovászna megyében a legnagyobb havi átlagbérrel rendelkező ágazatok a következők:

- villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás ágazata, bruttó 8.276 lej havonta,
- közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazata, bruttó 7.881 lej havonta,
- humán-egészségügyi, szociális ellátás ágazata, bruttó 6.249 lej havonta.

Mindhárom szinten, vagyis országos, régiós és megyei szinten is a legkisebb bruttó havi átlagbért a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban realizáltak. Egyik esetben sem érte el a bruttó havi 3.000 lejt.

71. Ábra: Átlagbér nemzetgazdasági ágazatonként

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Környezet és klíma

Általános jellemzés

Az adott területet vizsgálva, Sepsiszentgyörgy és vonzáskörzetébe tartozó települések lakott területei a tengerszinthez viszonyítva az alábbi magasságokon terülnek el (az északi megyehatáron fekvő településtől haladva a déli határ irányába):

15. Táblázat: Települések átlagos tengerszint feletti magassága

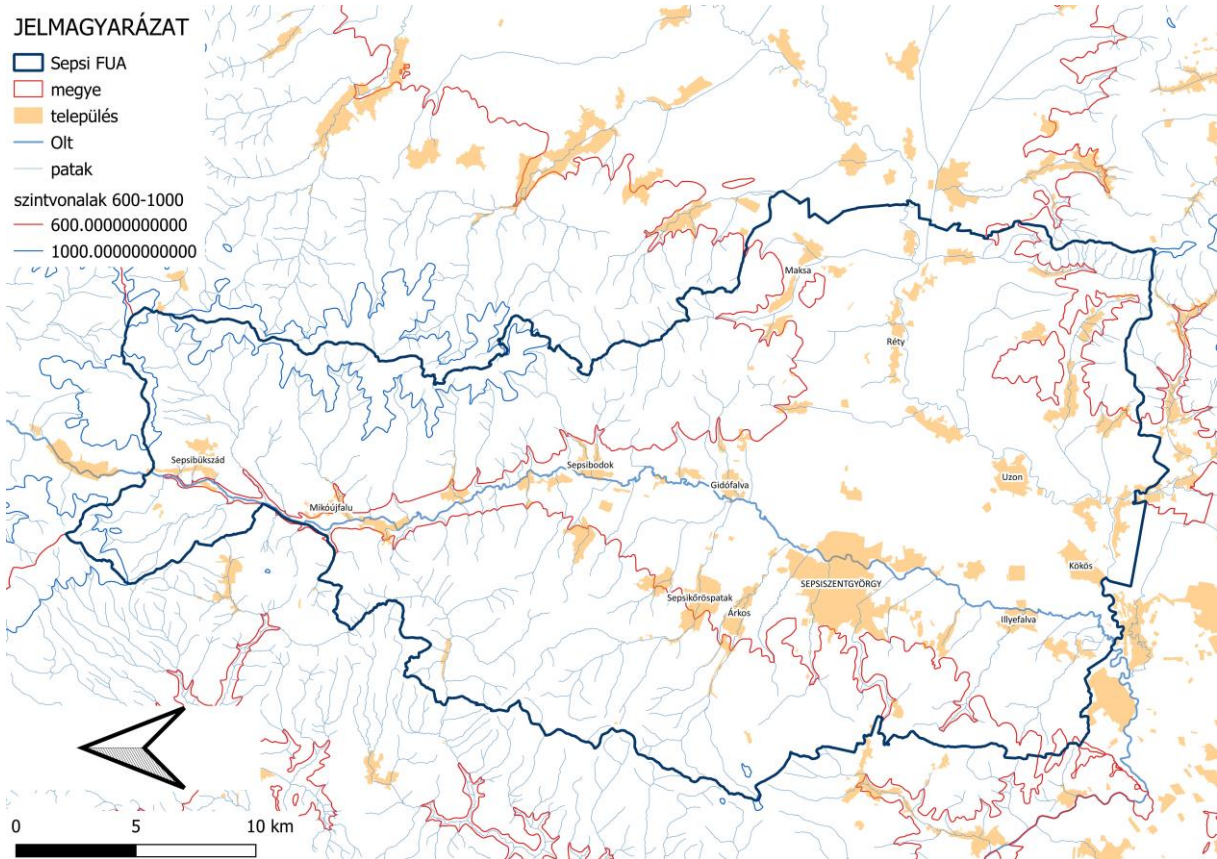
Településnév	Tengerszint feletti magasság
Sepsibükszád	680 m
Mikóújfalú	630 m
Málnás	630 m
Sepsibodok	550 m
Sepsikőröspatak	570 m
Gidófalva	560 m
Árkos	570 m
Sepsiszentgyörgy	520 m
Maksa	550 m
Réty	510 m
Illyefalva	500 m
Uzon	510 m
Kökös	500 m

A vizsgált terület az Alsó-Háromszéki-medencében terül el, az Olt folyó völgyében. A táblázat alapján megállapítható, hogy északról dél felé, a kiindulási ponttól a végpontig csökken a magasság, ami összesen 180 méter szintkülönbséget jelent. A települések nem lakott területein (légvonalban közel 40 kilométeres távolság) a tengerszint feletti magasság 1200 méter fölé is terjed. Az adott területet vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a térséget domborzati formák sokszínűsége jellemzi, ami megmagyarázza az értékek szélsőséges mozgását.

Az alábbi térképen a pirossal körvonalazott területek 500-600 méter tengerszint feletti magasságon, míg a kék vonallal jelzett területek már az 1000 méter vagy magasabb értékű szinteken helyezkednek el. Sepsiszentgyörgy és vonzáskörzete kék szaggatott vonallal van megjelölve.

Az Olt folyó osztja két, szinte egyforma részre a területet, amely mentén a fent említett települések fekszenek. Kijelenthetjük, hogy az Olt folyó ebben az esetben a legjelentősebb domborzat formáló erő.

15. Térkép: Tengerszint feletti magasság – Sepsiszentgyörgy és környéke

Forrás: © Planificatio, 2021

A már említett sokszínűségnek köszönhetően az erdős területek váltakoznak a lakott területekkel. Mivel a domináns domborzati forma a hegység, nagy számban fordulnak elő az erdők vagy erdei növényzettel borított területek.

Kovászna megye területének 185.041 hektárját nem mezőgazdasági terület borítja, amelyből 165.161 hektár erdei terület, 2.971 hektár vízi terület; 11.195 hektárt épületek foglalnak el, míg 4.795 hektárt közlekedési és vasúti útvonalak hálózhatnak be. A maradék 919 hektáron vannak terméketlen területek.

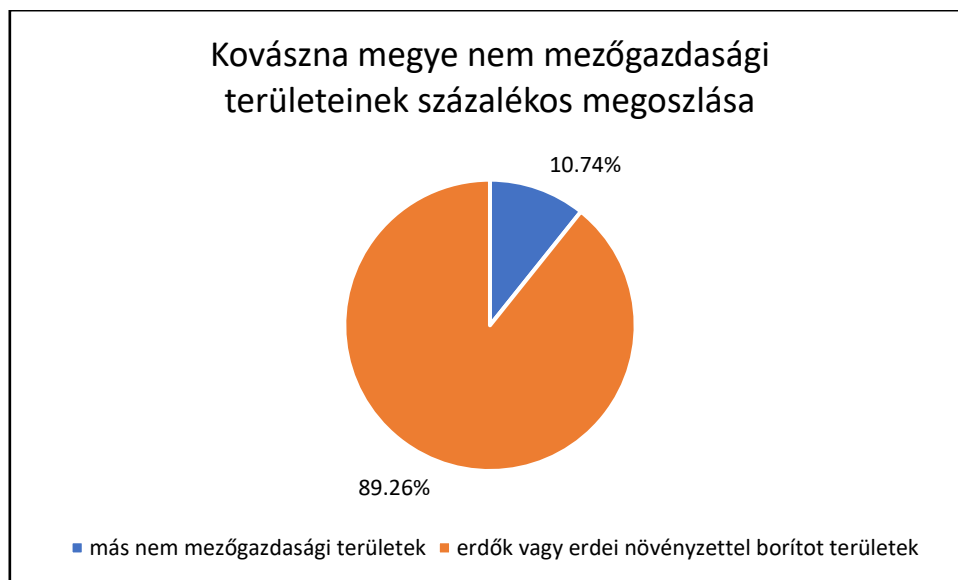
72. Ábra: Nem mezőgazdasági területek a megyében

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A megye földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően az uralkodó domborzati forma a hegység, amiből következik az erdőkkel vagy erdei növényekkel borított területek magas arányban való megjelenése. A nem mezőgazdasági területek 89,26 %-át teszi ki az előbb említett rész, míg a többi csupán 10,74%-a az egész elterjedésnek. Az alábbi ábra szemlélteti a százalékos eloszlást.

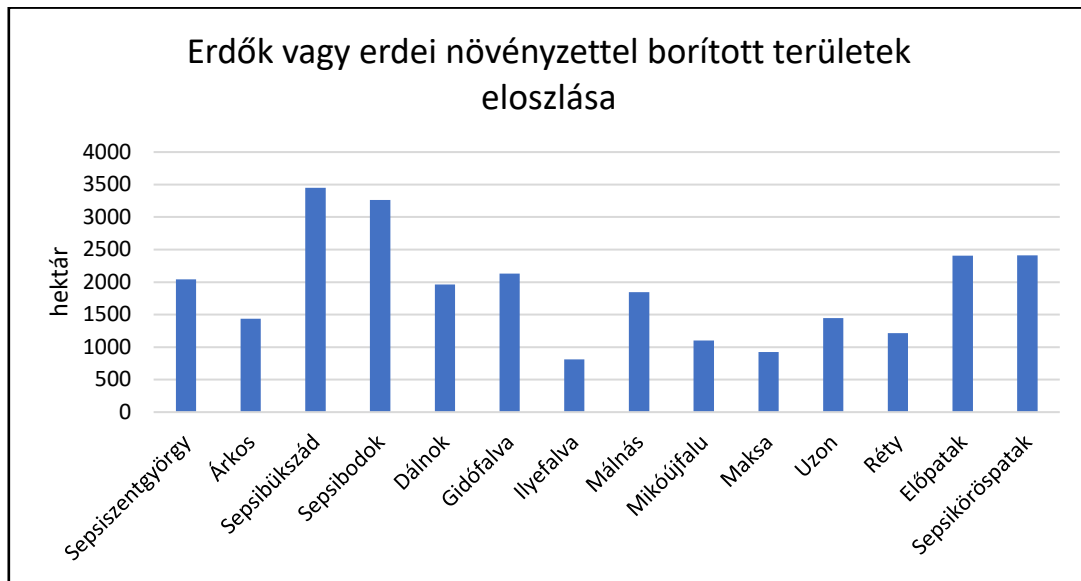
73. Ábra: Erdők és erdős területek a megyében

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgy és környéke területi térhasználatban is bizonyítja a fent említett eloszlást, mivel nem arányosan oszlanak meg a nem mezőgazdasági területek, így jóval magasabb az erdők, vagy erdei növényzet borítottságának aránya.

74. Ábra: Erdős területek a térségben

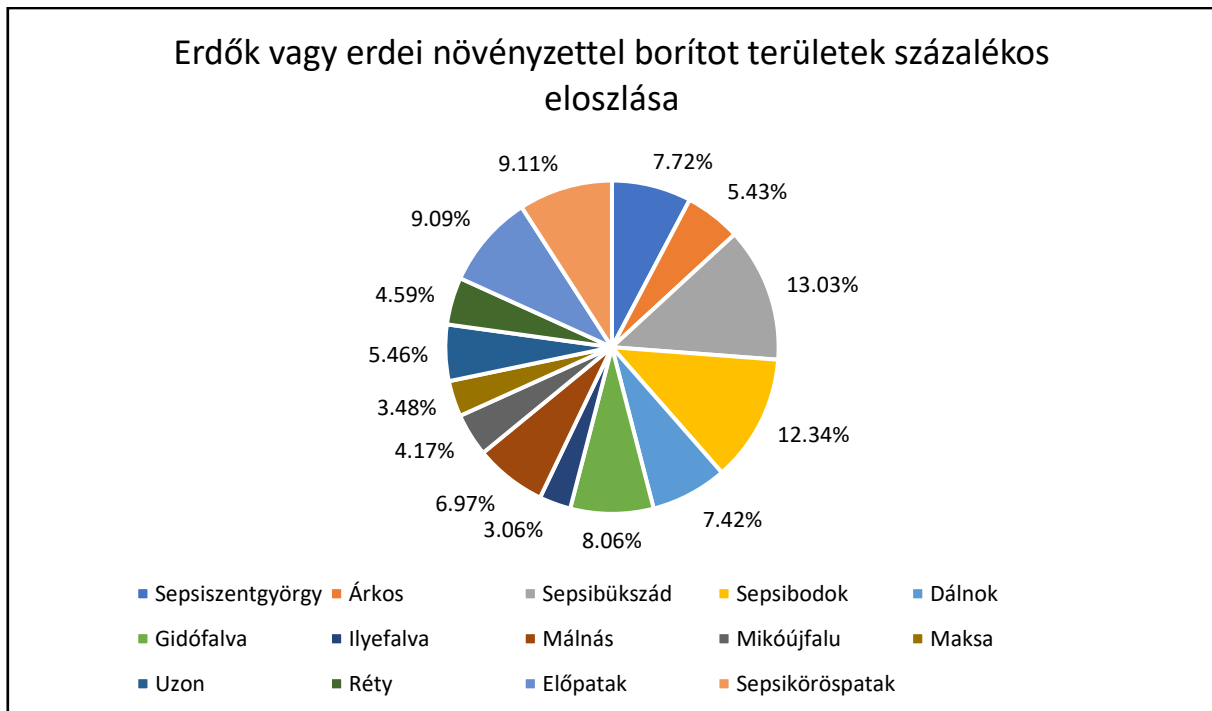

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az elemzett településeken ilyen jellegű területekkel legnagyobb kiterjedésben rendelkező község Sepsibükszád 3.449 hektárral, majd szorosan követi Sepsibodok 3.265 hektárral, míg Kökös községnek nincs erdei területe.

Fent említett erdei területek százalékos eloszlását a térségben a következő ábra teszi még érthetőbbé. Magyarázatként szolgálhat az erdők magas hektárjainak elterjedésében a földrajzi elhelyezkedés.

75. Ábra: Erdős területek eloszlása a térségben

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

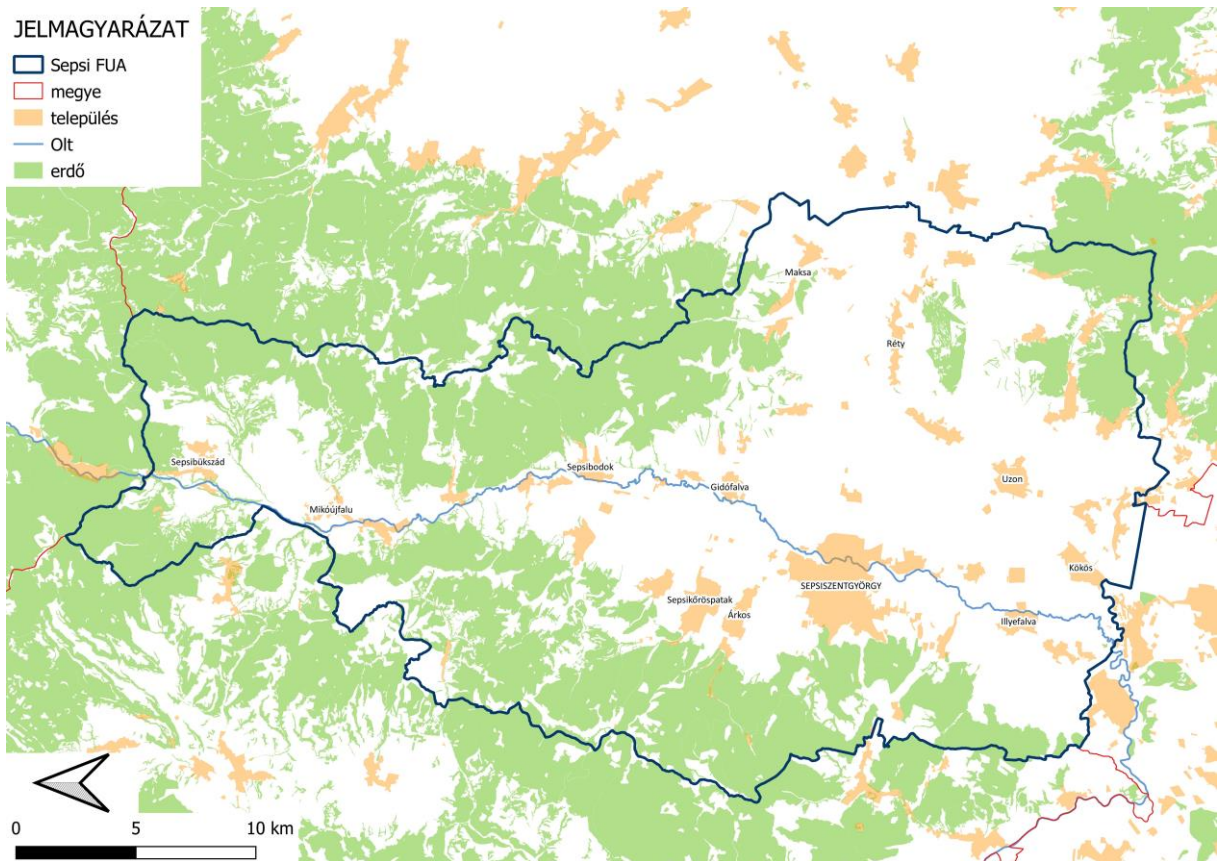
A lenti térkép is megmutatja, hogy az Olttól észak-keletre található a Bodoki-hegység, melyet túlnyomó többségben fenyő- és lombhullatóerdők borítanak. Itt a legmagasabb tengerszint feletti magasság, akár az 1240 métert is eléri. Míg az Olt másik partján a terület észak-nyugati felén található a Baróti -hegység, amely közép magas hegyvonulat a Keleti-Kárpátokban, itt a legmagasabb pont akár 1000 méter fölött is lehet. A vizsgált területen az említett két hegység erdei borítottságának aránya nagyon magas.

Az erdős területek flóráját és faunáját nagy mértékben befolyásolják az ökológiai tényezők. A növények elterjedésében szerepet játszik a domborzat, a fényviszony, a vízmennyiség, a hőmérséklet, valamint a talaj szerkezete és ásványianyag-tartalma. Hasonlóképpen hatnak az ökológiai tényezők az állatok egyedszámának alakulására. Az emberi beavatkozások az állat- és növényvilágra egyaránt hatással vannak, amely az élőlények többsége számára negatívumokat jelent.

A negatívum egyik legismertebb formája az élőhely pusztítás (pl. fakitermelés miatti talajdegradáció), míg pozitívumként nyugtázandó a védett területek kialakítása.

Fordított helyzet is előfordul, amikor a természet jelent veszélyt az emberekre. Ebben a térségben elterjedt problémaként jelenik meg a Barna medve (*Ursus arctos*), amely veszélyt jelent az emberre. Több esetben probléma a lakosságra nézve a medvék egyre gyakoribb feltűnése a lakott területeken.

16. Térkép: Erdők és települések -- Sepsiszentgyörgy és környéke

Forrás: © Planificatio, 2021

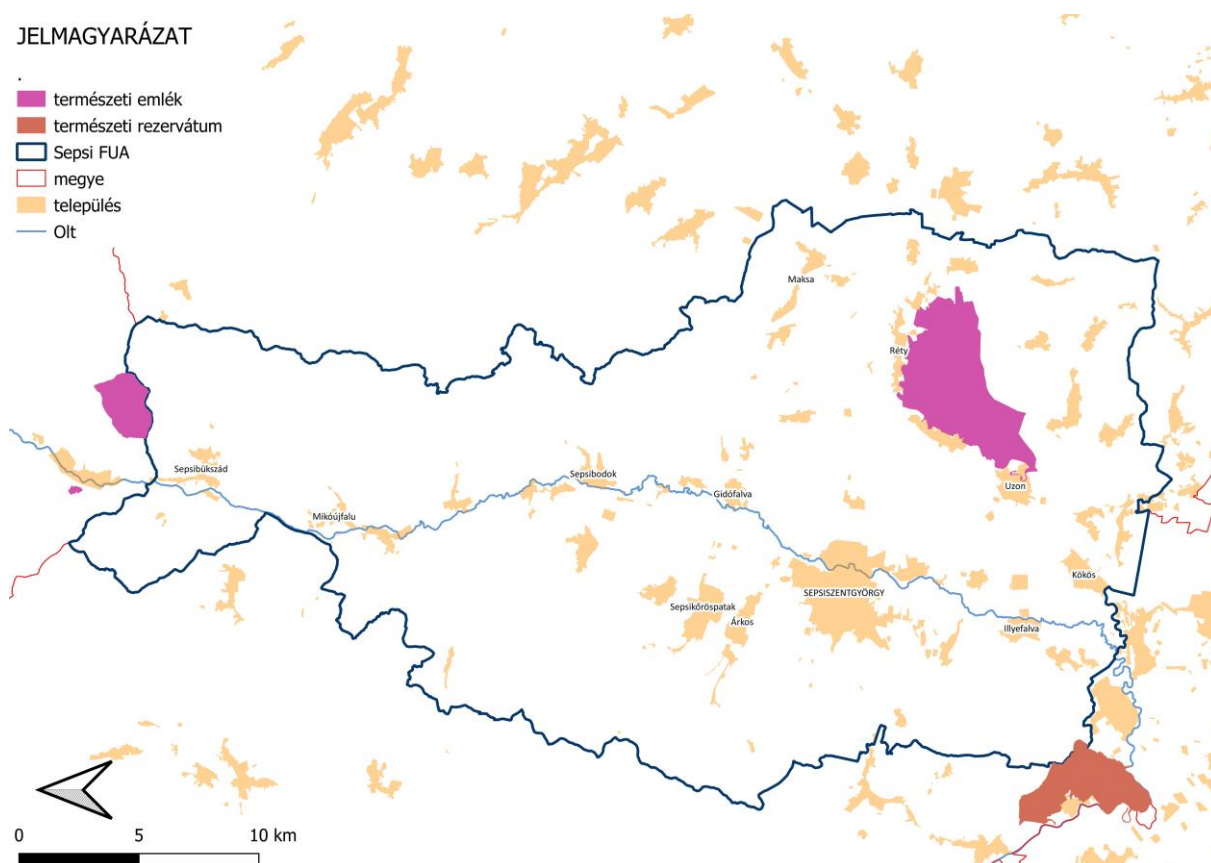
Az alábbi térképen lila színnel van feltüntetve a Szent Anna-tó és a Mohos-tőzegláp, valamint a Rétyi Nyír természetvédelmi terület, míg barnával a Csókás-Veczer Natura 2000-es terület. A védett területek mellett, a megye két legmeghatározóbb folyója az Olt és a Feketeügy is megjelenik.

Szükségszerű a nagyobb odafigyelést igénylő területek védelmét kihangsúlyozni Kovászna megyében. Ennek érdekében fontos elsősorban a területek megismertetése, megóvása, ami szorosan összekapcsolható a turizmussal is. Kerékpáros infrastruktúra kialakítása jelentheti erre a megoldást, ami révén betekintést kaphatunk az adott természetvédelmi területre, és ezáltal szoros érzelmi kapcsolatot tudunk kialakítani a rezervátumok védelmével is.

17. Térkép: Nemzeti hatáskörbe tartozó védett területek

JELMAGYARÁZAT

- természeti emlék
- természeti rezervátum
- Sepsi FUA
- megye
- település
- Öt

Forrás: © Planificatio, 2021

Levegőminőség

Kovászna megye a legtisztább levegővel rendelkező megyéje az országnak a Regionális Környezetvédelmi Ügynökség mérései szerint. Északon fekvő szomszéd megyéjének értékei is azt bizonyítják, hogy ez a tágabb értelemben vett térség élen jár a levegőminőségben. A dominás domborzat és a magas erdővel borítottság mellett az is kedvező tényező, hogy a megye szennyező forrásai általában pontszerűek és alacsony aktivitásúak.

Sepsiszentgyörgy és vonáskörzetében az autósforgalom nem kirívóan magas, ami köszönhető annak is, hogy a megyében nincsenek autópályák, így a közlekedés okozta károsanyag-kibocsátás eltölpül olyan megyékhez képest, melyeket behálózna az autópályák (pl. Temes megye). A megyében az ipari nagyvállalkozók nem alakítottak ki nagy volumenű üzemeket, így a levegőminőség sem romlik általuk.

A fent említett legismertebb levegőszennyezési elemek alacsony szintjének okán Kovászna megye, valamint a megyeszékhely Sepsiszentgyörgy környékén is a levegő minősége megfelelő.

A felsorakoztatott települések közül a megyeszékhelyen a levegőminőségi mutatók rosszabbak. Magyarazatként szolgál, a városi vonzás körzet miatt kialakult magasabb autós forgalom, valamint a zöldövezetek hiánya. Megoldásként alkalmazható a tömegközlekedés használat, valamint a kerékpáros és gyalogos infrastruktúra fejlesztése.

Ugyanakkor ez az alacsony szennyezési szint nagyban romolhat, amennyiben olyan beruházások jelennek meg a térségben, amelyek szennyezéssel járnak, illetve a közlekedési tényezők is kedvezőtlenül befolyásolják a helyzetet. Ennek érdekében a továbbiakban egyrészt kerülni kell a légszennyezéssel vagy zajszennyezéssel járó beruházások telepítését az egész térségben, másrészt csökkenteni kell a közlekedésből származó szennyezések nagyságát is – elsősorban intelligens mobilitási szempontok segítségével.

Vízgazdálkodás

A vízgazdálkodás olyan tevékenység, amely során a társadalmi vízszükséglet szorosan összekapcsolódik a természetes vízháztartással, ennek a vizsgálatára érdekében szükséges ismerni az adott terület vízrajzát is.

A megye egész területét borító geológiai formációk sokaságának köszönhetően gazdag felszínalatti vizekben, amelyek Kovászna város köré koncentrálódnak, így az idők során fontos gyógyfürdőhellyé vált a város, ahol különféle betegségek kezelésének bázisai vannak.

A megye fő domborzat alakító egysége, az Olt középső folyása által alkotott, hozzávetőleg 150 km hosszúságú vízgyűjtő, amely ezen a területen gyűjti össze a legtöbb vízfolyást. Az Olt mellett a megye másik legfontosabb folyója a Feketeügy. Ezenkívül vannak más vízfolyások is a területen, amelyek ugyancsak rendelkeznek felszínformáló erőkkel, és a hegyvidéki területeken előfordulnak kis és jelentéktelen vízfolyások, amelyek egy része szezonális, az évszaktól és a csapadék mennyiségétől függő.

Szűkítve a vizsgált területet, csupán Sepsiszentgyörgy és vonzáskörzetét nézve, a felszínalatti és felszíni vizek egyaránt fontos tényezőként hatnak a vízrajzra.

Vízminőség szempontjából vizsgálva a megyeszékhelyt és körzetét a következőket állapíthatjuk meg: A környék felszínalatti vizei nem szennyezettek kémia anyagokkal, de emberi fogyasztásra csak előírt bevizsgálások után javallottak. A felszíni vizeiket osztályozhatjuk másod- és harmadosztályba is, a tavak harmadosztályba tartoznak, a patakok mindkét kategóriában megjelennek.

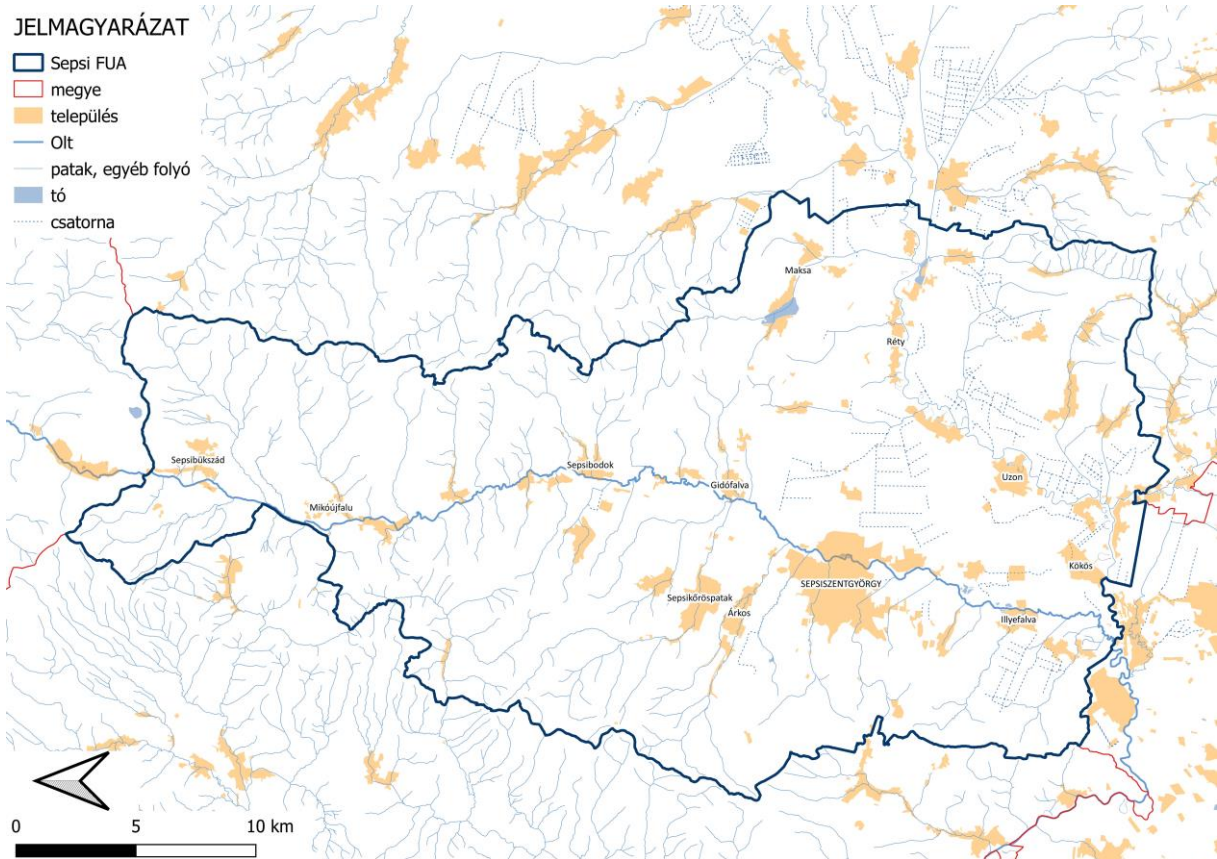
Az első osztályhoz tartozó vizek minőségileg a legjobbak, míg az osztályozás utolsó, ötödik csoportja az, ahol már a vízminőség javítást igényel, ebből következik, hogy az adott terület vízrajzát alkotó elemek a vízminőség szempontjából a mezőny közepén helyezkednek el, amely már alátámasztja az ismert ténytet, hogy Sepsiszentgyörgy és környékén a szennyezési mutatók alacsonyak.

A lakott területek gyakran a folyó völgyében alakulnak ki, nem véve figyelembe a folyó árterületét. Az itt élő ökoszisztémáknak fontos szerepük van az árvízveszély csökkentésében.

Fent említett folyók mellett, nagyon fontos megjegyezni a tavakat is, amelyek szerves részét képezik a felszíni vizeknek. A környéken kialakultak természetes, valamint mesterséges tavak is.

Már a városban, pontosabban az Állomás negyedben is található egy tó, amelyet sokáig jelentett problémát az ott élőknek, de elkezdődtek a munkálatok a tó környékének rendezése végett. A térséget tágabban szemlélve jelentősebb tavak találunk, úgy, mint a Kőröspataki-, Rétyi-, valamint a Besenyei-tó, de a Hargita és Kovászna megye határán elterülő Szent Anna-tó és a Mohos-tőzegláp is szerves része a legjelentősebb vízrajzi elemeknek a térségben. A megemlített tavakon kívül, az elemezett térségben számos természetes és mesterségesen tó vannak, amelyeket a legtöbb esetben horgászati célokra használnak.

18. Térkép: Vízrajz Sepsiszentgyörgy és környéke

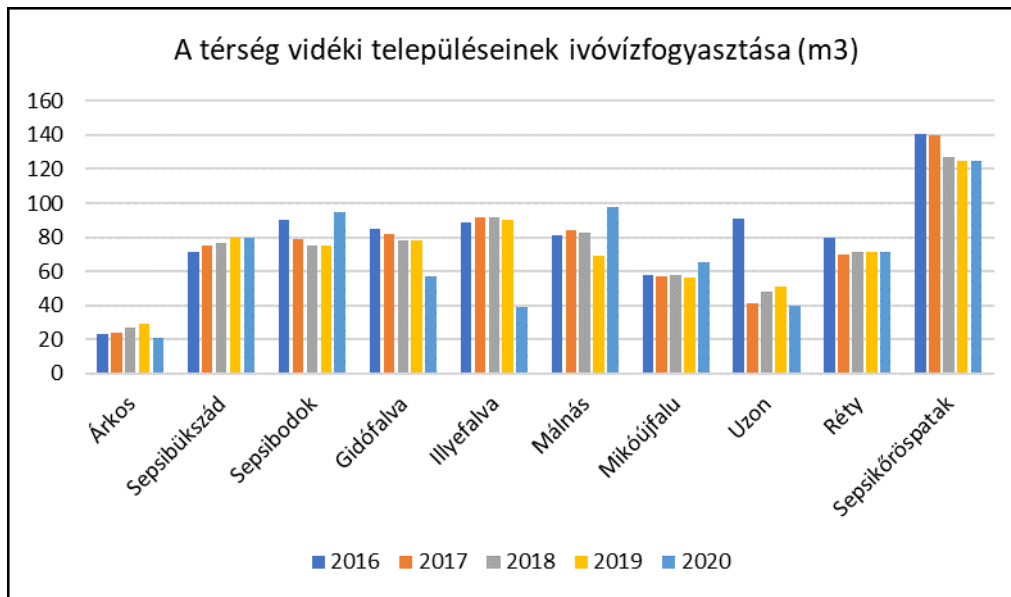

Forrás: © Planificatio, 2021

Kovászna megye városai mind rendelkeznek ivóvízhálózattal, míg vidéki települései közül 119-en található vízhálózat. A térségben Árkos, Sepsibükszád, Sepsibodok, Gidófalva, Illyefalva, Málnás, Mikóújfalva, Uzon, Réty, Sepsikőrőspatak, valamint a megyeszékhely Sepsiszentgyörgy rendelkezik ivóvízhálózattal.

A felsorakoztatott vidéki települések közül az elmúlt öt évben az ivóvízhasználat alakulása változó volt. Az alábbi diagramm bemutatja, hogyan változnak a mutatók a települések között.

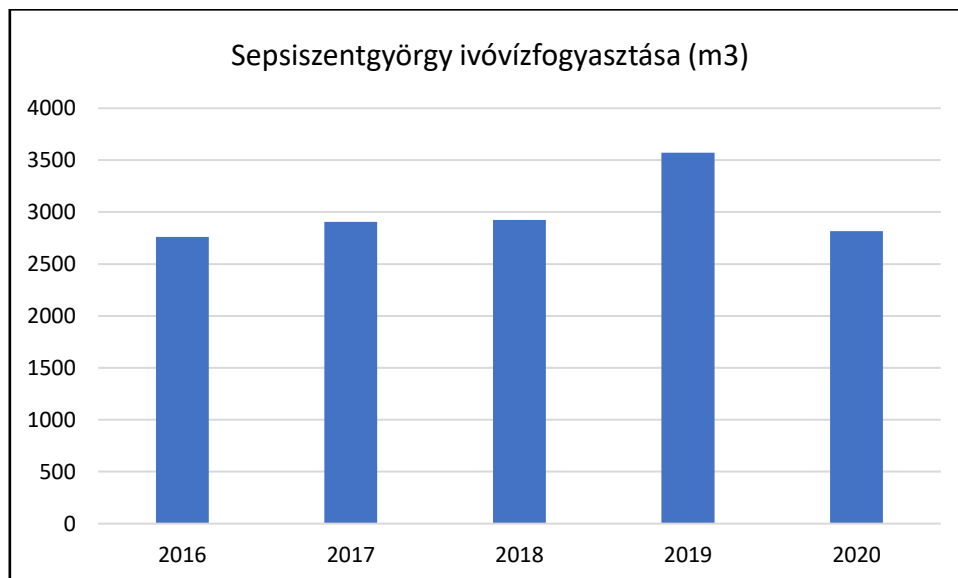
76. Ábra: Ivóvízfogyasztás a térségben

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Az elmúlt öt évet vizsgálva Sepsiszentgyörgyön az ivóvízhasználat kiemelkedő volt a 2019-es évben, míg a többi évben a használat értékei, kevés eltéréssel, de megegyeznek.

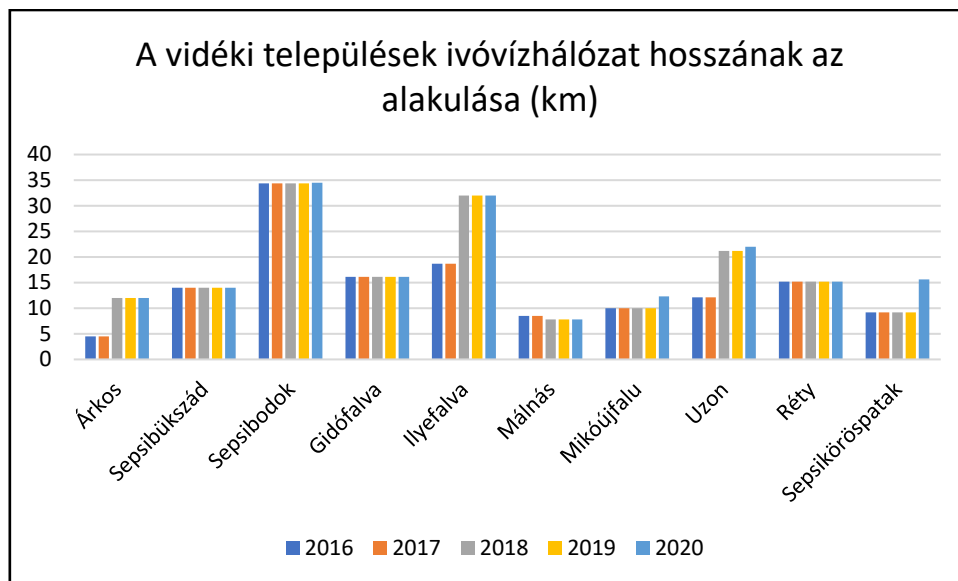
77. Ábra: Ivóvízfogyasztás Sepsiszentgyörgyön

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A legtöbb vidéki településen az ivóvízhálózatok hossza növekedett: Árkos, Sepsibodok, Illyefalva, Mikóújfalú, Uzon, valamint Sepsikőröspatak. A többi helységet összehasonlítva az elmúlt öt év adatai szerint stagnálást figyelhetünk meg. Kivételt képez mindkét csoport alól Málnás, ahol, ha kevéssel is, de csökkent a kilométerek hossza. Az alábbi ábra szemlélteti a fent említetteket.

78. Ábra: Ivóvízhálózat a térségben

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgy ivóvízhálózatánál csökkenést figyelhetünk meg, az elmúlt évek során. A vizsgált öt év során 2016 és 2017-ben az értékek megegyezők, míg a rákövetkező években a csökkennek. A következő diagram illusztrálja is ezt.

79. Ábra: Ivóvízhálózat a városban

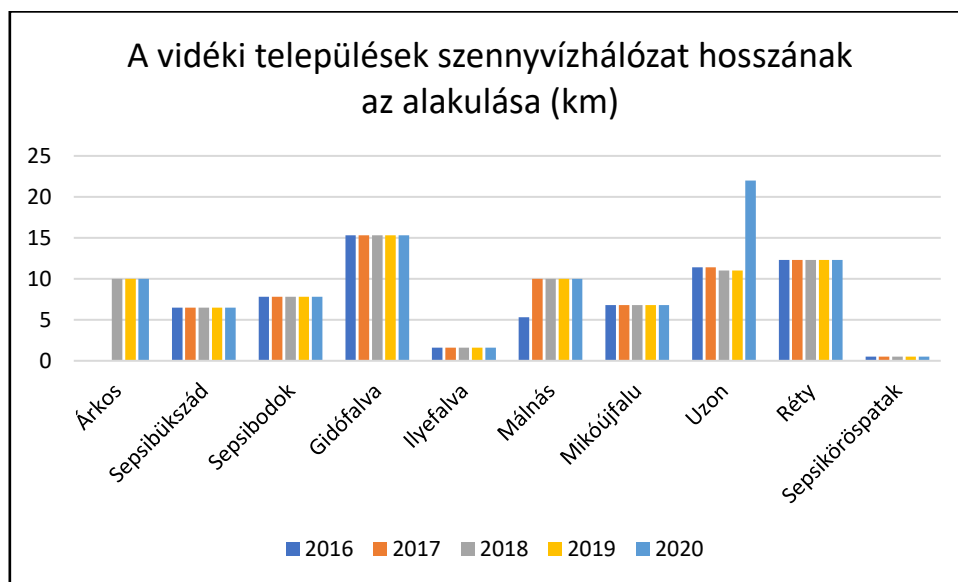
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Összehasonlítva a megyeszékhely úthálózatának, valamint az ivóvízhálózat alakulását, a következőket figyelhetjük meg: a sepsiszentgyörgyi útszakaszok – beleértve a felújított és nem felújított részeket is – hossza növekedik, míg a vízhálózat hossza csökken a hivatalos adatok szerint, valójában azonban utóbbi esetben a csökkenés a nem funkcionális vezetékek

üzemelésből való kivonását jelenti, természetesen nem csökken a város lakosságának és a vállalkozásoknak a vízközmű-ellátottsága.

A vidéki települések szennyvízhálózat hosszának alakulása az elmúlt öt évben kevés változást mutatott, kivételt képez Árkos, ahol 2018-ban készítették szennyvízhálózatot, valamint Málnás és Uzon. Az utóbbi településen 2020-ban bővítették ki a már meglévő rendszert. Az alábbi diagram mutatja is az alakulást az elmúlt években.

80. Ábra: Szennyvízhálózat a térségben

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Sepsiszentgyörgyön a szennyvízhálózat kilométerei növekedtek. Jelentős növekedést a 2018-as évben láthatunk, ahol a meglévő rendszernek a dupláját alakították ki.

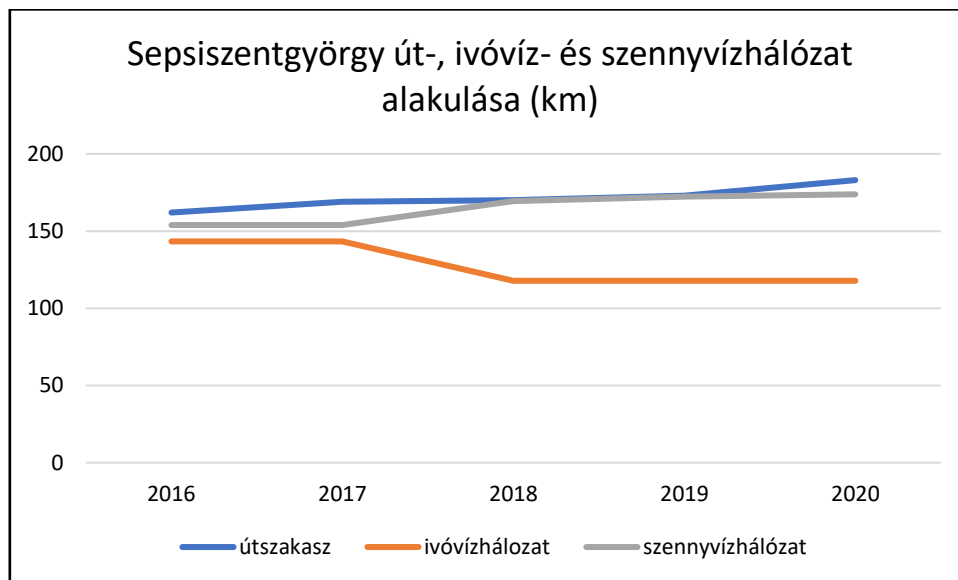
81. Ábra: Szennyvízhálózat a városban

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

Összehasonlítva az ivóvíz- és a szennyvízhálózat alakulását a következőket konstatálhatjuk: a térség vidéki területein az ivóvízhálózatok nagyobb arányban vannak jelen, mint a szennyvízhálózatok. A megyeszékhelyen ezek a mutatók fordítva jelennek meg, nagyobb kiterjedésben van szennyvízhálózat, mint ivóvíz.

82. Ábra: Út-, ivóvíz- és szennyvízhálózat a városban

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A fenti ábra mutatja Sepsiszentgyörgyön az úthálózat, az ivóvízrendszer, valamint szennyvízhálózat hosszának alakulását az elmúlt öt évben. Az úthálózatok magasabb számban vannak kialakítva, mint az ivóvíz- és szennyvízrendszerek.

Natura 2000 területek

A Natura 2000-es területek kijelölésével a biológiai sokféleséget törekszik védelmezni az Európai Unió a vadon élő állat- és növényfajok megóvásán keresztül, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása érdekében.

Az alábbi térkép reprezentálja ezen területek térbeli eloszlását a megyeszékhelykörnyékén.

Északtól tartva dél felé a következő védett területeket sorakoztathatjuk fel: Csomád-Bálványos, Mohos-tőzegláp, Szent Anna-tó. Tovább haladva Kovászna megye legnagyobb kiterjedésű védett területe, a Bodoki- és Baróti-hegység fekszik, amely több hasonló céllal megalkotott területtel képez átfedést, pontosabban a fent említett Csomád-Bálványossal, valamint a Csókás-Veczer élőhelyvédelmi területtel. Az adott terület déli részén fekszik a Rétyi Nyír természetvédelmi terület, amely nevét a településekről kapta, amelyen elterül, valamint a közönséges nyírről. Az Olt folyó által kialakított völgyben terül el a Felső-Olt védett terület, amely a természetes vízi élőhelyeket próbálja biztosítani.

A terület sokrétűségének köszönhetően alakult ki számtalan élőhely- és madárvédelmi terület, a biológiai sokféleség megőrzése céljából. Földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a kárpátkanyari részen nemzeti hatáskörbe tartozó védett területeknek nyilvánított rezervátumok is vannak, amelyek egyedisége túlmutat a régiós szinteken, mivel a kontinensen is egyedüli. A Szent Anna-tó egy krátertó, amely egy kialudt vulkánban alakult ki, valamint másik oldalán található a Mohos-tőzegláp, együtt alkotva egy, nemzeti hatáskörbe tartozó védett területet, egyedi azonosítója ROSCI0248. Az élővilága a területeknek sokszínű, számtalan ritkaság található a Mohos-tőzeglápban: Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*), Közönséges tőzegrozmaring (*Andromeda polifolia*), Tőzegáfonya (*Vaccinium oxycoccus*). A tőzeglápot borító moha szőnyeget a Tőzegmohák (*Sphagnopsida*) alkotják. Erdőket alkotta legismertebb fa fajtái a következők: Közönséges lucfenyő (*Picea abies*), Közönséges jegesfenyő (*Abies alba*), Közönséges nyír (*Betula pendula*), Közönsége bükk (*Fagus sylvatica*).

A fent említett védett területtől délre helyezkedik el a Csomád-Bálványos természetvédelmi terület, északi része a Bodoki-hegységnek, amely megkülönböztető kódja a ROSCI0037. Az élőhelyvédelmi célt szolgáló terület, a felsorakoztatott fajoknak és természetes élőhelyüknek állapotát őrzi hosszú távon: Barna medve (*Ursus arctos*), Eurázsiai hiúz (*Lynx lynx*), Szürke farkas (*Canis lupus*), Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), Közönséges denevér (*Myotis myotis*), Hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), Kárpáti gőte (*Triturus montandoni*), Közönséges tarajosgőte (*Triturus cristatus*), Sárgahasú unka (*Bombina variegata*), Erdélyi kurtaszárnyú szöcske (*Pholidoptera transsylvanica*), Szibériai hamuvirág (*Ligularia sibirica*).

A megye nyugati részén helyezkedik el a Bodoki- és Baróti-hegység természetvédelmi terület, ami a legnagyobb kiterjedésű rezervátum, sajátos azonosítója ROSPA0082. Madárvédelmi céllal alakult meg, törekedve az alábbi elterjedt fajok egyedszámainak a védelmére: Jégmadár (*Alcedo atthis*), Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), Császár madár (*Bonasa bonasia*) Nagy fülesbagoly (*Bubo bubo*), Európai lappantyú (*Caprimulgus*

europaeus), Fehér gólya (*Ciconia ciconia*), Haris (*Crex crex*), Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), Kis légykapó (*Ficedula parva*), Tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), Erdei pacsirta (*Lullula arborea*), Darázsölyv (*Pernis apivorus*), Hamvas küllő (*Picus canus*), Uráli bagoly (*Strix uralensis*).

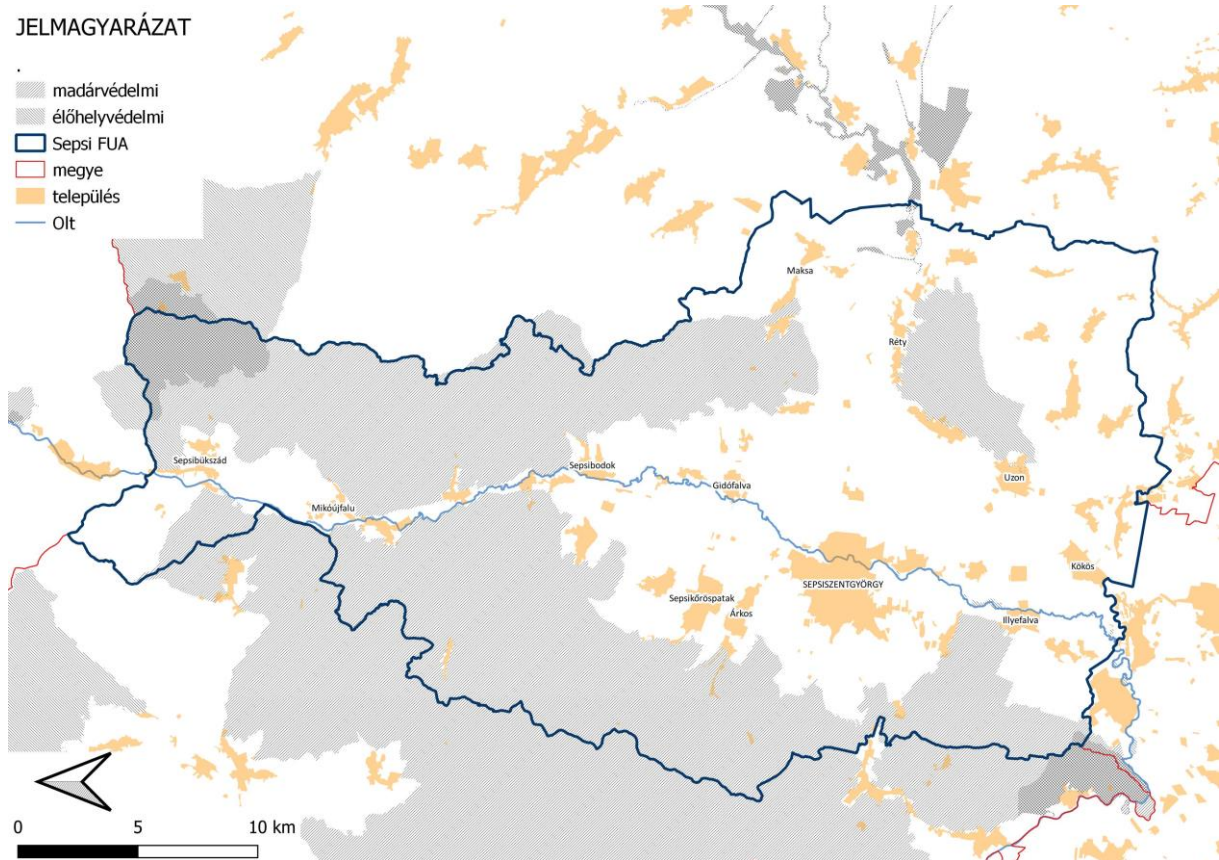
Dél-keleti irányba tovább haladva kerül el a Rétyi Nyír természetvédelmi terület, amely azonosítója ROSCI0111. Kialakításának fő célkitűzése az élőhelyvédelem. A legfontosabbakat kiemelve a következő életttereket sorakoztathatjuk fel az adott területen belül: eutróf sekély tavak és holtmedrek hínárjainak életttere, patakok hínárjainak élőhelye, száraz meszes homoki gyepek, tápanyaggazdag magaskórós területek, ártéri mocsárrétek, fűz-, nyár-, éger-, és kőrisligetek/ligeterdők, valamint mocsaras erdők.

A felsoroltak is alátámasztják sokrétegűségét a területeknek, ami maga után vonja a növény- és állatvilág egyedülálló gazdagságát is. A legjellegzetesebb a Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), ami a legkritikább lepke fajok közé sorolható, míg növényvilágának legkivételesebb tagjai a Tátogó kökörccsin (*Pulsatilla patens*) és az Aldrovanda (*Aldrovanda vesiculosa*).

Haladva tovább dél felé, Sepsiszentgyörgytől 21 km-re délnyugatra, az Olt-folyó jobb partján elterülő síkságon fekszik Erősd. Ennek határában található a Csókás-Veczer természetvédelmi terület, egyedi azonosítója ROSCI0056. A védett terület a Baróti-hegység déli nyúlványa, amelyet az Olt-kanyar határol. A terület élőhelyek védettségét tűzte ki célul, sztyeppe talajokra, valamint a sík- és dombvidéki kaszálórétekre fókuszálva.

Kovászna megye legmeghatározóbb folyója az Olt, amely mentén a lehatárolt természetvédelmi terület az élőhelyvédelmet hangsúlyozza, sajátos kódja a ROSCI0329. Kiemelt cél a hal populáció megóvása, a következő fajokra fókuszálva: Garda (*Pelecus cultratus*), Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), Felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus*), Réti csík (*Misgurnus fossilis*), Kőfűrő csík (*Sabanejewia aurata*).

19. Térkép: Natura 2000 területek – Sepsiszentgyörgy és környéke

Forrás: © Planificatio, 2021

Klímaváltozás

A vizsgált terület mérsékelt kontinentális éghajlatú, amely magában foglalja, hogy a nyarak melegek, míg a telek hidegek, évi átlaghőmérséklete 2-7 °C között változik. Kárpátkanyari elhelyezkedés az adott területnek vonja maga után a fent említett éghajlat típusát is. A hegyvidéki zónákban a tél sokkal intenzívebben fejt ki hatását, gyakoribbak a hóviharak és hosszabb ideig vastag és stabil hóréteggel borított a talaj.

Jellemző csapadék a nyári periódusban folyékony halmazállapotban jelenik meg, eső formájában, míg a téli időszakokra jellemző a folyékony-, valamint szilárd halmazállapotú csapadékok megjelenése, eső, hó vagy ezek keveréke által.

A Földön a klímaváltozás az utóbbi években egyre nagyobb léptékben kezdett nőni, nem kímélve Sepsiszentgyörgyöt és környékét sem. Az elmúlt években a hőmérséklet megemelkedése befolyásoló tényezőként hatott az itt megjelent növény és állatfajokra is. Ennek következtében vannak olyan fajok, amelyek populációja csökkent, de vannak olyan is, amelyeknek egyedszáma nőtt.

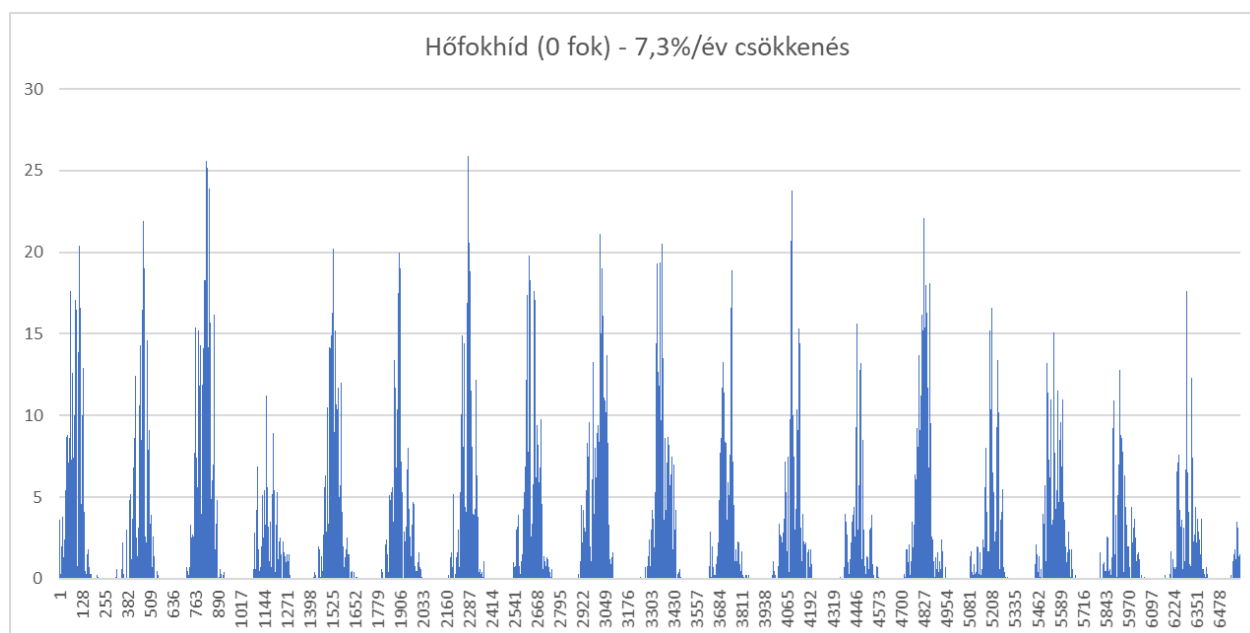
A klímaváltozás egyik legismertebb hatása már érezhetővé vált, mivel a telek hossza a már a megszokott négy hónap helyett (november, december, január, február) lecsökkent három hónapra. A szokásos négy évszakos rend kezdett felcserélődni és két évszaks váltja fel. A megszokott tavaszi és őszi periódusok, ha klíma változás ilyen nagy ütemben halad, átalakulhatnak.

Így az ismert éghajlattípust felválthatja egy szubtrópusi, amely a kontinens déli részen jellemző, ahol a kétévszakos megoszlás van jelen, enyhe csapadékos tél, valamint száraz meleg nyár.

A városban a távhőszolgáltatás megszűnt, így a lakosság saját hőközpontú kazánok használatára tért át, így pontszerű szennyezők százai jelentek meg. A jelentős légszennyezés elkerülése érdekében a távhő szolgáltatás használatának a visszavezetése ajánlott.

A klímaváltozás további hatása, hogy a fagypont alatti hőmérsékletekre vonatkozó hófokhíd értéke trendszerűen évi 7,3%-kal csökken, azaz a közeljövőben egészen kevés napon lesz majd fagypont alatti hőmérséklet – lásd az alábbi ábrát.

83. Ábra: 0 Celsius fok alatti hófokhíd értékének idősoros változása

Forrás: BizEEE licenz, Planificatio

Az enyhébb tél egyúttal azzal is jár, hogy az olyan szabadtéri téli sportok, mint a sísélés, sífutás, a következő évtizedben csak minden tízedik-hetedik évben rendelkeznek majd megfelelő feltételrendszerrel, így az ezekbe való beruházás nem javasolt már.

A város térsége fel kell készüljön a következő, klímával kapcsolatos kihívások kezelésére:

- fajtaválasztás módosítása az erdőgazdálkodásban és a növénytermesztésben,
- hirtelen lezúduló csapadék által okozott problémák kezelése, beleértve az erózió és földcsuszamlás elleni védekezést, illetve a települési esővízelvezetés rendszerének megújítását,

- erdőtüzek megelőzésére és megfékezésére alkalmas rendszerek kialakítása,
- közterületi zöld infrastruktúra öntözési rendszerének kialakítása, illetve a fenntartható fajtaválasztás kialakítása,
- klímaváltozás hatásait csökkentő lakossági és vállalkozói, valamint közintézményi magatartás kialakítása.

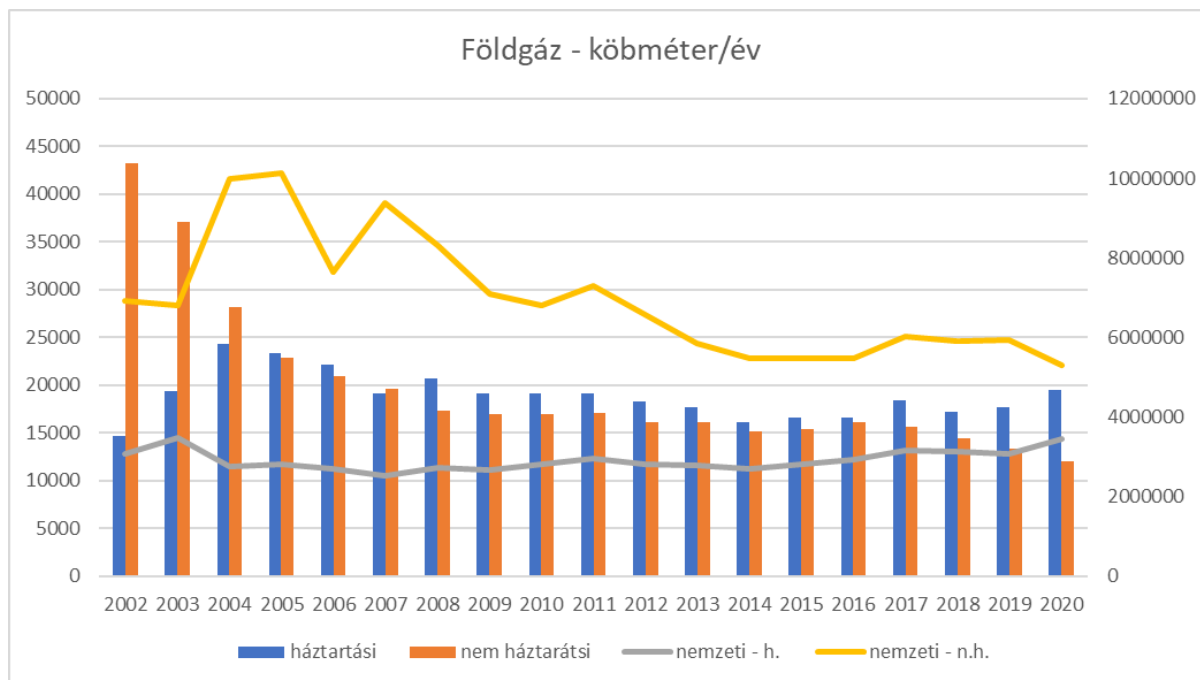
Energia

A város energiafogyasztását három szektor határozza meg:

- cégek,
- lakosság,
- közintézmények.

A vállalkozás-intenzitás a városban alacsony, és jellemzően nem az energiaintenzív ágazatok jellemzőek. Ennek ellenére nyilván adódnak itt is teendők – ugyanakkor a fogyasztás 2002-höz képest a nem lakossági szektorban egyharmadára esett vissza. Ez egyrészt a hatékonyság javulása másrészt a klímaváltozás hatása, harmadrészt pedig a gazdaság volumenének visszaesése miatt van így.

84. Ábra: Földgáz – Sepsiszentgyörgy és Románia

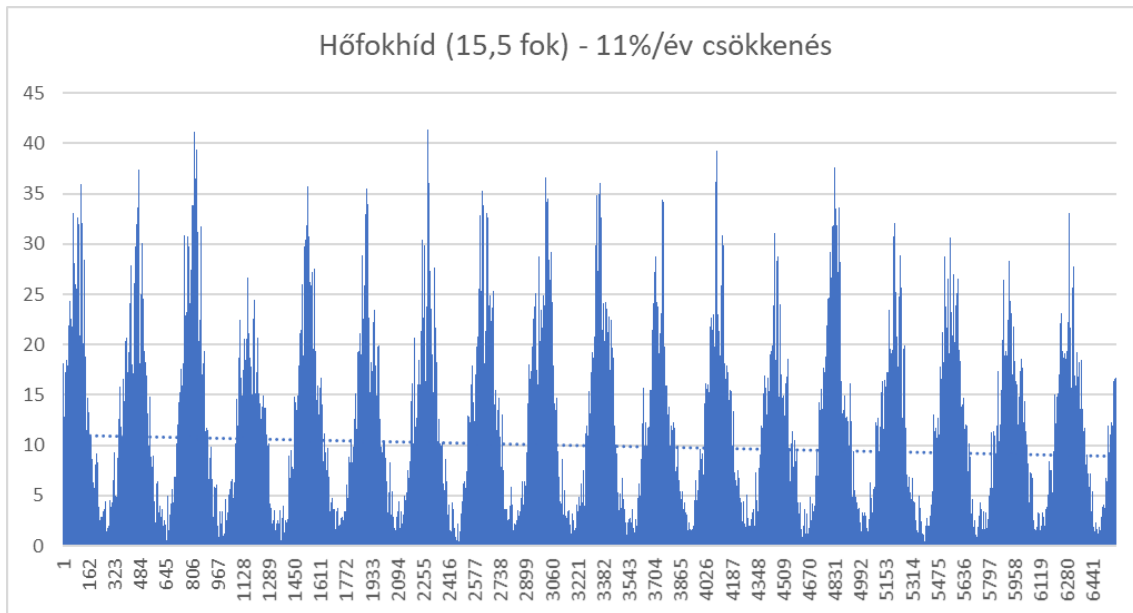
Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A lakossági fogyasztás meredeken nőtt 2004-ig, amikor már elenyésző volt a távhő hálózatot használó háztartások száma. Ezt követően valójában stagnál, ami az évi 11%-kal csökkenő fűtési hőigény összefüggésében sajátosnak tűnik. A magyarázat viszont az, hogy a jobb megélhetési lehetőségekkel rendelkezők nem terveznek megtakarítást, azaz ugyanannyi fogyasztás mellett magasabb hőmérsékletet érnek el, míg az energiaszegénységgel küzdő háztartások esetében nincs lehetőség a fogyasztás további csökkentésére. Így egyelőre a klímaváltozás felmelegedési oldalának hatása nem, vagy alig érzékelhető.

A napi hőfokhíd a meteorológiai adatok 2003-tól rendelkezésre álló adatai alapján, 2021. október végéig, trendszerűen évi 11%-kal csökken, ami a felmelegedésnek köszönhető, és ezzel azonos mértékű fűtési hőigény-csökkenés várható el.

Megjegyezzük, hogy a következő 10 évben hűtési energiaigény megfelelően tervezett és kivitelezett épületekben nem lehet indokolt a városban.

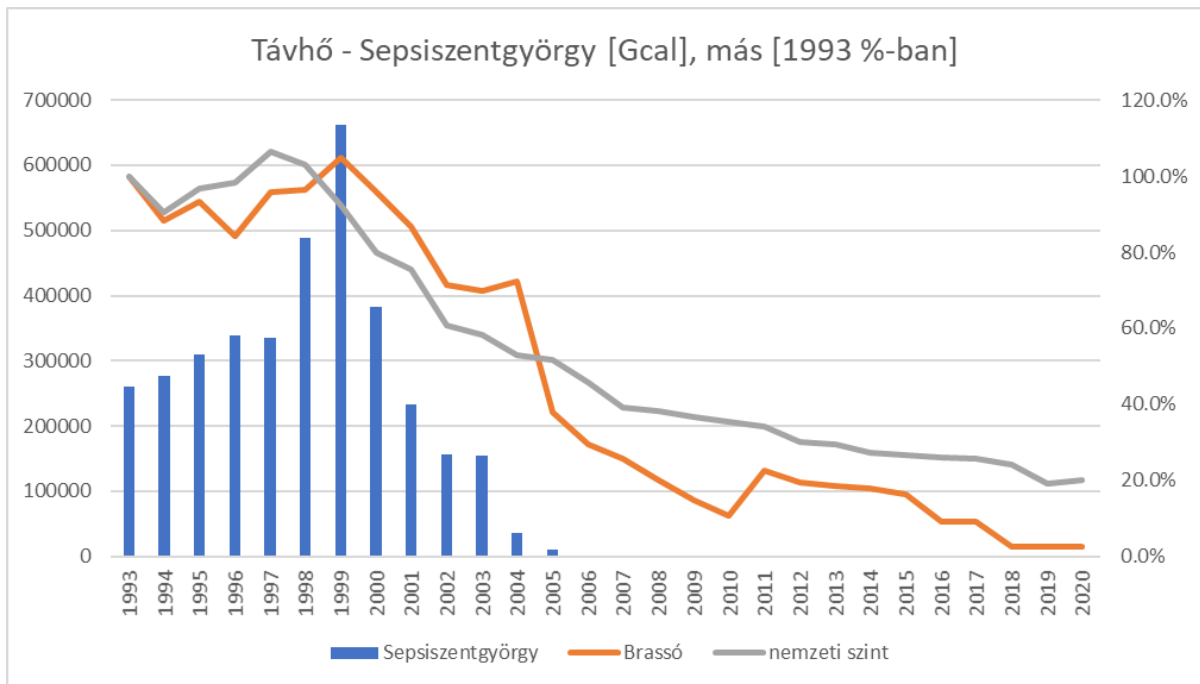
85. Ábra: Hőfokhíd – 15,5°C külső hőmérsékletrehőmérsékletre

Forrás: BizEEE licenz, Planificatio

Romániai trend, de minden szakpolitikai célnak és a lakosság érdekeinek is ellentmond, hogy megszűnt a távhő szolgáltatás a városban. 2004-re gyakorlatilag már nem maradt értelmes számú fogyasztó a rendszeren, 2009-től pedig a távhő érték hivatalosan is nulla lett. Helyette nem biztonságos, drága, jelentős pontszerű szennyezést jelentő egyéni fűtési rendszerek jelentek meg a társasházakban is, ami látszólag nagyobb ellátásbiztonságot és minőséget hozott, mint korábban. Ugyanakkor Romániában ez volt az általános gyakorlat, a nemzeti program igazán sehol sem tudott sikeres technológiaváltást elérni. A tervezési kultúra ezen a téren sajnos valahol a múlt század hatvanas éveiben maradt.

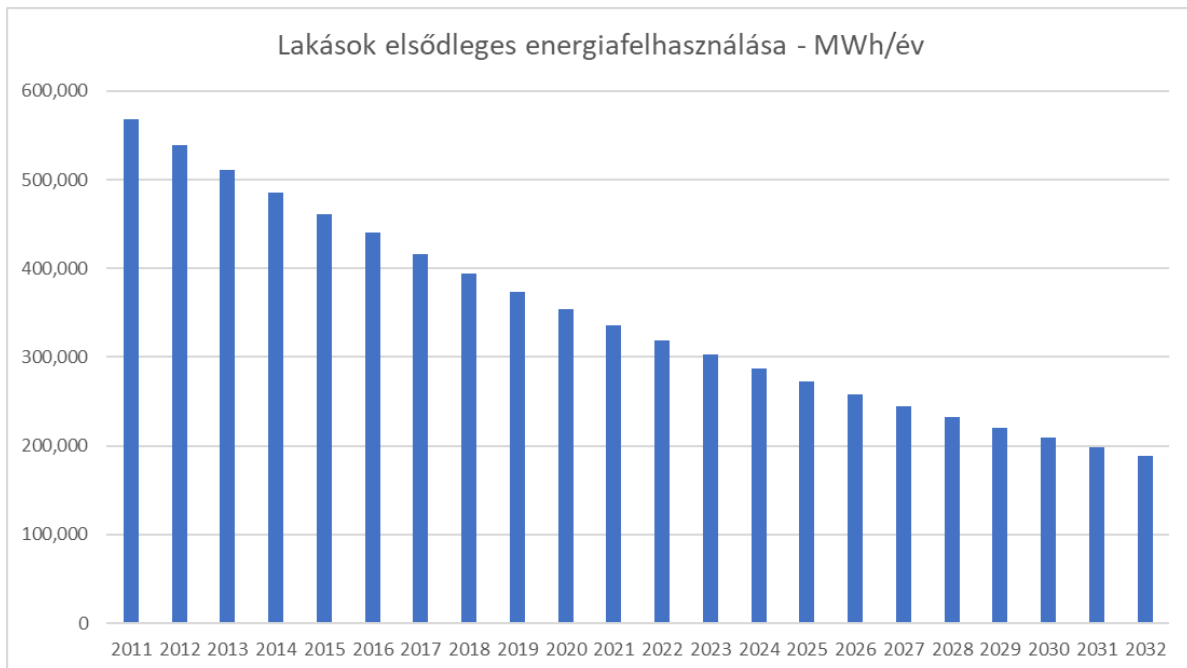
86. Ábra: Távhő – Sepsiszentgyörgy, Brassó, Románia

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A távhő ugyanakkor támogatott és fejleszthető megoldást jelent, ezért fontos a trendszerűen becsülhető energiaigényt meghatározni – lásd: 87. Ábra. A becslés figyelembe veszi a lakófelület bővülési trendjét, a gázfogyasztás szezonálisitását, illetve a klímaváltozás hatását is.

87. Ábra: Fűtési energiaszükséglet – lakosság, 2032-ig

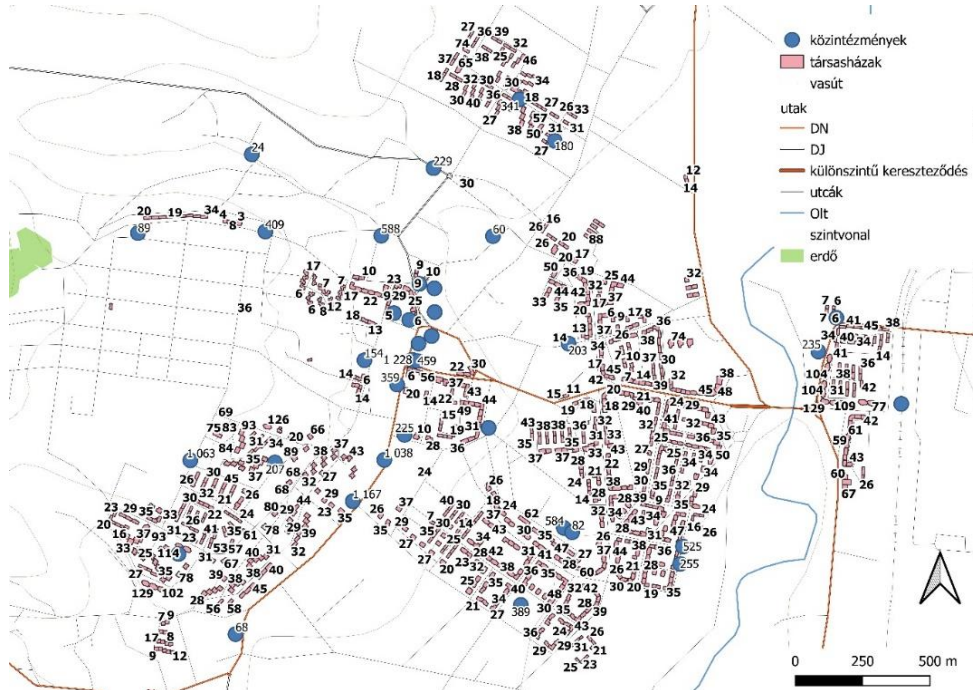

Forrás: INS Tempo, © Planificatio, 2021

A megfelelő célterület kiválasztásához készült a két következő ábra:

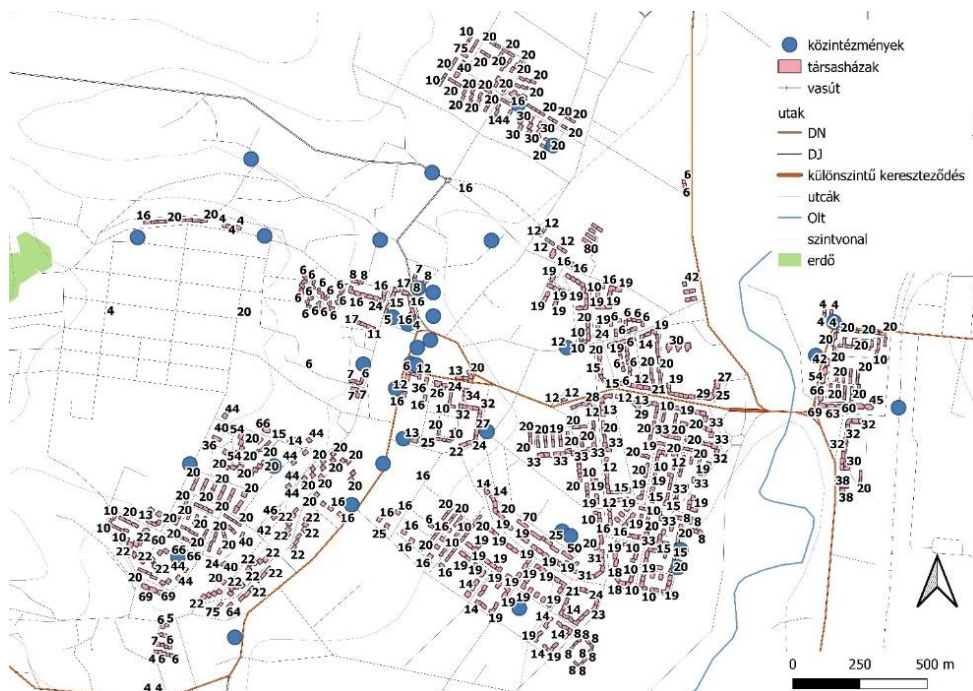
- nagy lakossűrűség és közintézmények – lásd: 20. Térkép
- nagy rácsatlakozás-sűrűség – lásd: 21. Térkép

20. Térkép: Társasházakban lakók száma és közintézmények

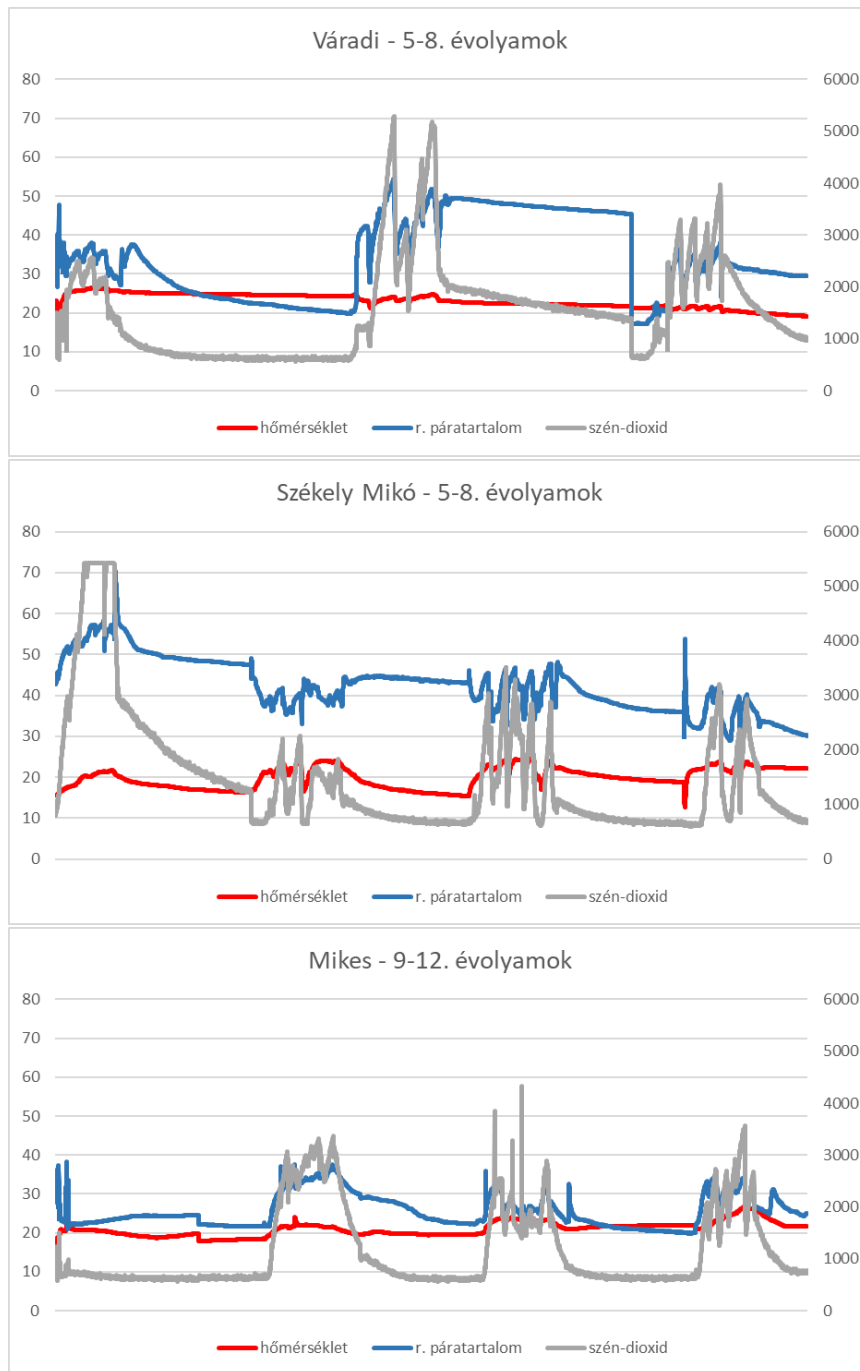
Forrás: polgármesteri hivatal adatai, © Planificatio, 2021

21. Térkép: Társasházakban levő lakások száma és közintézmények

Forrás: polgármesteri hivatal adatai, © Planificatio, 2021

88. Ábra – Oktatási intézmények levegőminősége

A fenti három ábra 2022-ben végzett osztálytermi méréseket mutat, három városi oktatási intézményben. A mérések minden osztályteremben 24 óráig tartottak, így látható az is, hogy milyen az adott épület fűtési-menedzsmentje. Gyakorlatilag a következőket állapíthatjuk meg:

- a relatív páratartalom a nem megfelelő nyílászáróknak köszönhetően a legtöbb osztályteremben nem megfelelő, túl száraz a levegő,
- egyes termekben a fűtés meghaladja az indokolt legfeljebb 24 Celsius fokot, ami 15-20%-os fölösleges fűtési energiaigényt jelent,